

ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ , ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ 574 199

ಕೋರ್ಸ್ - 3

ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ

(ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು)

ಬ್ಲಾಕ್ 1, 2, 3 & 4

ಬಿ.ಎಡ್. ಪದವಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ

(ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ದೂರ ಕಲಿಕೆ)

ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷ ಬಿ.ಎಡ್.

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ

ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ 574 199

Learning and Teaching: Self learning Material for B.Ed. Degree Programme (Open and Distance Learning) of First Year prepared by Dr. Suneetha C.N. and Published by The Registrar, Mangalore University, Mangalagangothri - 574 199, Karnataka.

Year 2018-19

Developed by :

The Director,

**Centre for Distance Education, Mangalore University,
Mangalagangothri - 574 199, Karnataka.**

Course Co-ordinator

**Dr. Chidananda A.L., B.Ed. (ODL) Programme,
Centre for Distance Education, Mangalore University,
Mangalagangothri - 574 199, Karnataka.**

Printed at Datacon Technologies, #31/10, Left of Magadi Main Road,
Behind Saraswathi Convention Centre, Bangalore - 560 079, Bangalore.

© The Registrar, Mangalore University

DTP at: Sagar Offset Printers, Alake, Mangalore

ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ	:	ಪ್ರಥಮ ವರ್ಷದ ಬಿ.ಎಡ್. (ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ದೂರ ಕಲಿಕೆ) (ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು) ಪದವಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಸ್ವ ಕಲಿಕಾ ಅಧ್ಯಯನ ಸಾಮಗ್ರಿ
ರಚನಕಾರರು	:	ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಸಿ.ಎನ್.
ಪ್ರಕಾಶಕರು	:	ಕುಲಸಚಿವರು, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ - 574 199, ಕರ್ನಾಟಕ
ವರ್ಷ	:	2018-19
© ಹಕ್ಕುಗಳು	:	ಕುಲಸಚಿವರು, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದವರು	:	ನಿರ್ದೇಶಕರು, ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ 574 199, ಕರ್ನಾಟಕ
ಕೋರ್ಸ್ ಸಂಯೋಜಕರು	:	ಡಾ. ಚಿದಾನಂದ ಎ.ಎಲ್. ಬಿ.ಎಡ್. (ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ದೂರ ಕಲಿಕೆ) ಪದವಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ 574 199, ಕರ್ನಾಟಕ
ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ.	:	ಸಾಗರ್ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಅಳಕೆ, ಮಂಗಳೂರು
ಮೊಬೈಲ್	:	9480228399
ಮುದ್ರಕರು	:	ಡಾಟಾಕಾನ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜೀಸ್, # 31/10, ಮಾಗಡಿ ಮುಖ್ಯರಸ್ತೆ ಎಡಭಾಗ, ಸರಸ್ವತಿ ಕನ್ವೆನ್ಷನ್ ಸೆಂಟರ್ ಹಿಂಭಾಗ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 079 (ಖಾಸಗಿ ಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮಾತ್ರ)

ಕೋರ್ಸ್ - 3

ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ

(ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು)

ಕುಲಸಚಿವರು

ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ-574 199

ಪ್ರಕಾಶಕರು

ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಸಿ.ಎನ್.

:

ಕೋರ್ಸ್ ಲೇಖಕರು

ಡಾ. ಶಶಿಕಲ ಎ.

:

ಕೋರ್ಸ್ ಪರಿಶೀಲಕರು

ಸಲಹೆಗಾರರರು
ಬಿ.ಎಡ್. ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ
(ಮುಕ್ತ ಮತ್ತು ದೂರ ಕಲಿಕೆ)
ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ
ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
ಮಂಗಳಗಂಗೋತ್ರಿ -574 199

ಡಾ. ಚಿದಾನಂದ ಎ.ಎಲ್.

ಸಂಪಾದನ ಸಹಾಯಕರು

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ಕೋರ್ಸಿನ ಪಕ್ಷಿನೋಟ

ಬ್ಲಾಕ್-1	: ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ	
ಘಟಕ-1	: ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಪರೋಕ್ಷ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು (ಅಪಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ತೆರೆದಿಡುವುದು)	1
ಘಟಕ-2	: ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು : ವರ್ತನಾತ್ಮಕ ('ಕಂಡೀಷನಿಂಗ್' ಮಾದರಿ); ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಮಾದರಿ; ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ದೃಷ್ಟಿ; ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿ; ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ (ಸ್ಪಿನ್ನರ್, ಪಿಯಾಜೆ, ರೋಜರ್, ವಿಯೋಗಾಟ್ಸ್ಕಿ ಇವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೂಲಕ)	19
ಘಟಕ-3	: ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಅನ್ವಯ, ವಿಮರ್ಶೆ	51
ಘಟಕ-4	: ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಅನ್ವಯ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕತೆ	65
ಘಟಕ-5	: ವಿವಿಧ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರ	84
ಘಟಕ-6	: ಬೋಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾತ್ರ: ಜ್ಞಾನ ವರ್ಗಾಹಿಸುವವ, ಕಲಿಕಾ ಸಹಾಯಕ (ಒತ್ತಾಸಕ), ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವವ, ಸಹ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ	99
ಬ್ಲಾಕ್-2	: ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆ	
ಘಟಕ-1	: ಅರಿವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರಿವು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆ - ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ	118
ಘಟಕ-2	: ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ (ಬ್ರೂನರ್ ಮತ್ತು ಆಸುಬೆಲ್ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ) ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಯೋಗಾಟ್ಸ್ಕಿ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳ ಅನ್ವಯ	134
ಘಟಕ-3	: ಅರಿವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು : ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಚರ್ಚೆ; ಸನ್ನಿವೇಶಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಲಿಕೆ) ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ; ಪರಾ ಸಂಜ್ಞಾನ	149
ಘಟಕ-4	: ಪೂರಕ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮನೋಭಾವಗಳು, ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು - ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವಗಳು, ಸ್ವ-ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ, ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವನಿಯೋಜಿತ ಕಲಿಕೆ	166
ಘಟಕ-5	: ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು (ಶಾಲೆಯ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ) ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು	192
ಘಟಕ-6	: ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳು	203

ಬ್ಲಾಕ್-3 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-1	: ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ, ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ	213
ಘಟಕ-2	: ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ	230
ಘಟಕ-3	: ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆ	241
ಘಟಕ-4	: ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ (ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ - ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭಿನ್ನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಭಾಷಾಭಿನ್ನತೆ, ಲಿಂಗ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಅಪಾಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು- ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಒದಗಿಬರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು	252
ಘಟಕ-5	: ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ	272
ಘಟಕ-6	: ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು: ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ, ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನೆ, ಸವಾಲುಗಳುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳ ಬೋಧನೆ	282

ಬ್ಲಾಕ್-4 : ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕ-1	: ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು	295
ಘಟಕ-2	: ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ: ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ	307
ಘಟಕ-3	: ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತಗಳು (ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾ-ನಿರತ)	317
ಘಟಕ-4	: ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು	328
ಘಟಕ-5	: ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ	339
ಘಟಕ-6	: ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ	351

ಕೋರ್ಸಿನ ಪಕ್ಕಿನೋಟ

ಪ್ರೀತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ/ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರೇ,

ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯು ವಿವಿಧ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ತಾತ್ವಿಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಗ್ರವಾದ ನೋಟವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತಜ್ಞರು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ಅವುಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು, ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಚುರವಾಗಿರುವ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಸಮಗ್ರವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಿಗಮನಗೊಳಿಸುವಿರಿ.

ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಅರಿವು, ಕೌಶಲ, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಅನೇಕ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಈ ಕೋರ್ಸಿನ ಮೂಲಕ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದೀರಿ. ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ನೀಡಿರುವಂತೆ ಕಲಿಕೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಪತ್ರಿಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ವರ್ತನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಿಟ್ಟು, ಈಗಾಗಲೇ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಚುರವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನೀವು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿಸಲಿದ್ದೀರಿ. ಇದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನೇ ಹೇಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗುರುತಿಸುವಿರಿ. ಆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನೀವು ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವೂ, ಸಮಗ್ರವೂ ಸತ್ಯವೂ ಆದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಮೇಲಿನ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸ್ವಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮೊದಲನೇ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವ ಅಪಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು, ಅವುಗಳ ಅನ್ವಯ, ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಎರಡನೆಯ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರಿವು ವರ್ಗಾವಣೆಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ತಜ್ಞರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನೂ ಅರಿವು

ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರಕ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬೋಧನೆಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳು, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮೂರನೆಯ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ, ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಅಧ್ಯಾಪಕ ವೃತ್ತಿಪರನಾಗಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗಗಳು, ಜೊತೆಗೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಬದ್ಧತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯು ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಮಗ್ರವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾದ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ ವೃತ್ತಿಪರತೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆದರ್ಶ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿರಿ.

ಬ್ಲಾಕ್-1 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-1 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಪರೋಕ್ಷ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು
(ಅಪಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ತೆರೆದಿಡುವುದು)

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 1.1.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 1.1.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 1.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - 1.1.3.1. ಕಲಿಕೆಯ ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
 - 1.1.3.2. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
 - 1.1.3.3. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
 - 1.1.3.4. ಸರಿಯಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ವಿಶದೀಕರಣ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ- 4
- 1.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 1.1.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2, 3 ಮತ್ತು 4
- 1.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 1.1.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1.1.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಶಿಕ್ಷಕರು/ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಕಲಿಕೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಕಂಠಪಾಠ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಸ್ಮರಣೆಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವರು;
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು;
- ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು; ಮತ್ತು
- ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವರು.

1.1.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಪ್ರೀತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ/ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರೇ,

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ನಾವು ಶಿಕ್ಷಣ, ಶಾಲೆ, ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ, ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ ಇವುಗಳು ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳಿದ್ದಂತೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇವೆ, ಅಲ್ಲವೇ? ಅಂದರೆ, ಒಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 45 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯು ಎಷ್ಟೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ 10 ರಿಂದ 15 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಅಥವಾ ಕಲಿಕೆ ಆಗಿಯೇ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಂಭವವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು ಇದ್ದರೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಿನ್ನತೆಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಹೊರಟರೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವಾರು ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿರುವುದು ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತವೆ.

ಇಂತಹ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೂ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದು ಈ ಘಟಕದ ಉದ್ದೇಶ. ಹೀಗಾಗಿ, ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದಾದ ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಹಾಗೂ ರೂಢಿಗತವಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

1.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1.1.3.1. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ-1

ಇದೊಂದು ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆದ ಘಟನೆ. ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆದಿತ್ತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ:

ರಾಧಾ (ಹೆಸರು ಬದಲಿಸಲಾಗಿದೆ) 13 ವರ್ಷದ ಸದಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪೋರಿ. 2002-03 ರಲ್ಲಿ ನಗರದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಶಾಲೆಯೊಂದರ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅದಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಆಕೆ ಓದುತ್ತಿದ್ದದ್ದೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ ಕಾನ್ವೆಂಷಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ. ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಂತೂ ಆಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತೆಯೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ ತನ್ನ ನಂಬರ್ ಒನ್ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ತಂದೆಗೆ ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ನಗರದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸೀಟು ಪಡೆಯಲು ಆಕೆ ಆ ಶಾಲೆಯ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸುಮಾರು 5-6 ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಹೆಸರು ಮಾಡಿದ್ದ ರಾಧಾಳಿಗೆ ಇದೇನೂ ಕಷ್ಟದ ವಿಚಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಫಲಿತಾಂಶದ ಬಗ್ಗೆಯಂತೂ ಅವಳಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇನಿಲ್ಲ, ಅವಳ ತಂದೆತಾಯಿಯಿರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮಗಳ ಫಲಿತಾಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೂಡ ಅನುಮಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ರಾಧಾ ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ತೇರ್ಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಅವಳು ಊಹಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಬರೆದಿದ್ದ ಬಹಳಷ್ಟು ಉತ್ತರಗಳು ತಪ್ಪಾಗಿದ್ದದ್ದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದವು:

- ರಾಧಾಳು ಮೊದಲು ಓದಿದ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸಾಗಿದ್ದಾಳೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ

ಅವಳು ಪ್ರವೇಶ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲೂ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣಳಾಗುತ್ತಾಳೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ತಪ್ಪು.

- ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗಳಿಸಿದ ಅಂಕಗಳು ನಿಜವಾದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಾಚೆಗೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೇ ನಡೆಯುವ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೂಡ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಸಾಮೂಹಿಕ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಮಾನದಂಡ -ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಗೊಂದಲಮಯವಾಗಿಸಿವೆ.

ದೇಶದ ಹಣೆಬರಹವನ್ನು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳ ವರ್ಗಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೆನೆದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಬೋಧನೆ, ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರ್ಮಾಣ ಎಂಬುದು ಎಷ್ಟು ಗಹನವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದು ನಾವು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತರಗತಿಗಳ ಕಾರ್ಯಾಲಾಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಿಂಹಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಬೋಧನೆ ನಡೆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕಲಿಕೆ ಆಯಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳು ಬೇರೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದವು ಎಂಬುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಯಾವುದೇ ಖಚಿತತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ನೋಡುವ ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಅಲ್ಲದೇ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಚರ್ಚಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವೂ ಈಗ ಬಂದಿದೆ. ಇನ್ನು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸೋಣ.

ಇಂಗಿತಾರ್ಥವೆಂದರೇನು? ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರಿವಿಗೆ ಬಾರದೇ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಜ್ಞಾನದ ಗಳಿಕೆಯೇ ಇಂಗಿತಾರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮೆದುಳಿನ ಸಕ್ರಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಅಷ್ಟಾಗಿರದೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನಂತೆ ತಾನೇ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಯಾರನ್ನಾದರೂ ನೋಡಿದರೆ ಇವರು ಒಳ್ಳೆಯವರು ಎನಿಸುವುದು, ತಿನಿಸು ಕಂಡರೆ ರುಚಿಯಾಗಿದೆ ಎನಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲುನೋಟದ ಅನುಭವಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಡವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅರಿವಿನ ಕುರುಹನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

- ಕೇಳಿ ಕಲಿ, ನೋಡಿ ಕಲಿ, ಮತ್ತು ಮಾಡಿ ಕಲಿ ಇಂಬ ಮಾತನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲೆವು. ಇಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ, ಕೆಲವನ್ನು ಕೇಳಿದರೇ ಸಾಕು, ಕಲಿಯಬಹುದು, ಇನ್ನು ಕೆಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯಬಹುದು ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ, ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಲಿಯಬಹುದಾದದ್ದು, ಮತ್ತು ಕೆಲ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ಕಷ್ಟಕರವೆಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಭೇದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು.
- ಕಲಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆ ಎಂದಂತಾಯಿತು. ಈ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು, ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ಇಚ್ಛಿತ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದು ನಿರ್ದರಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆ, ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಪುನರಾವರ್ತಿತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಬಹು ಪಾಲು ಶಾಶ್ವತವಾದ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೇ ಕಲಿಕೆ ಎನ್ನಬಹುದು (ವುಡ್ ವರ್ಥ್-1945). ಆದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದರೆ, ಅದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಅಥವಾ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಯಾವುದಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ತರಗತಿಯ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಬೋಧನೆಯ ನಂತರ, ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಬೋಧಿಸಿದ ವಿಷಯದ ಕುರಿತು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ, ಕಲಿಕೆ ಉಂಟಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ನಿಜವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನುಭವದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನು ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಾಯಿಪಾಠ ಅಥವಾ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪರೀಕ್ಷಾ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಅವರು ಯಾವ ರೀತಿ ಕಲಿತಿದ್ದಾರೆ ಅಥವಾ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನ ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಬರೆದ ಉತ್ತರಗಳು ಸರಿಯೋ ತಪ್ಪೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಂಕ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.
- ಮಕ್ಕಳು ಯಾವಾಗಲೂ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಅನುಕರಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುವರಲ್ಲವೇ? ಅಂದರೆ ಅನುಕರಣೆಯೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನವೆಂದಾಯಿತು. ಇದನ್ನೇ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಬಂಡೂರಾರವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತಮ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಇಂಗಿತಾರ್ಥವೆಂದರೆ_____
 - ಅ) ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಅರಿವಿಲ್ಲದೇ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನ
 - ಬ) ಪ್ರಯತ್ನ-ಪ್ರಮಾದಗಳಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಜ್ಞಾನ
 - ಕ) ಒಳನೋಟದಿಂದ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನ
 - ಡ) ಸತತ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನ
2. ಕಲಿಕೆಯೆಂದು _____
 - ಅ) ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
 - ಬ) ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

- ಕ) ಸರಳವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
ಡ) ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
3. ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ_____
- ಅ) ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತೋರುವ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆ
ಬ) ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆ
ಕ) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆ
ಡ) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನ
4. ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುವುದು_____
- ಅ) ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕ ಗಳಿಸಲು ಸಹಾಯಮಾಡುವುದು
ಬ) ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲ
ಕ) ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ
ಡ) ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭ
5. ಸಹವಾಸದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಕಲಿಕೆ_____
- ಅ) ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಿಕೆ
ಬ) ದೋಷಪೂರಿತ ಕಲಿಕೆ
ಕ) ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ದೋಷಪೂರಿತ ಕಲಿಕೆ ಎರಡೂ ಆಗಬಹುದು
ಡ) ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕೆ
6. ಅನುಕರಣೆ ಎಂಬುದು_____
- ಅ) ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನ
ಬ) ಇನ್ನೊಬ್ಬರಂತೆ ನಕಲು ಮಾಡುವುದು
ಕ) ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ
ಡ) ವಿಚಾರಹೀನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

1.1.3.2. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳು

ನಂಬಿಕೆಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಅವನ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಆತನ ನಂಬಿಕೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಮುದಾಯಗಳಿರುವಂತೆ, ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತ ನಂಬಿಕೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೌರಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಇಂತಹ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಗ ವಿಶದೀಕರಿಸೋಣ.

- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರ, ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೂ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ. ಇದು ನಮಗೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಚಾರವೇ. ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾಗಿರುವ ವಿಷಯವೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯ. ಅದನ್ನು ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ.
- ಇದಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕುರಿತ ಕೆಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳಿವೆ. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿ ಸಾಧ್ಯ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆ.
- ಕೆಲವು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕುರಿತ ಹಲವು ನಂಬಿಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಹನ ಮಾಡಬಲ್ಲವರು ಜಾಣರು, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೀಡಿಯಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ಕನ್ನಡ ಮೀಡಿಯಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗಿಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಇದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಂಚಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾಗಿ ಸತ್ಯಸಂಗತಿ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡ ಮೀಡಿಯಂ ಮಕ್ಕಳ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಅರಳುವ, ಎದ್ದುಕಾಣುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿ ಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹಿಂದುಳಿದ ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಅವರ ಪೋಷಕರ ಉದ್ಯೋಗ(ಕ್ಲಾಸ್4 ಉದ್ಯೋಗ, ವಾಹನ ಚಾಲಕರು, ಗ್ಯಾರೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ಗಾರೆ ಕೆಲಸ, ದಿನಗೂಲಿ ನೌಕರರು ಇತ್ಯಾದಿ) ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರತೆ – ಮೊದಲಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯು ಬಹುತೇಕ ಸರಾಸರಿ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಥವಾ ನಂಬಿಕೆಯೆಂದರೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಪಠ್ಯಸೂಚಿ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಇವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇಳಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಮುದ್ರಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮತ್ತೊಂದು ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಾಣ್ಮೆ ಇದ್ದರೆ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಜಾಣ್ಮೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ. ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಚುರುಕಾಗಿರುವವ ಉಳಿದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಜಾಣ, ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಜಾಣನಾಗಿರುವವ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲೂ ಮುಂದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಸತ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುವವರ ಬರೆವಣಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ.

ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ

- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಭಾವನೆಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ.
- ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ, ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಕಲಿಕಾ ಮಾಹಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಮತ್ತು ಸರಳರೇಖಾಗತವಲ್ಲದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಚಿಂತನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪಾತ್ರವೇನು ಎಂಬ ಅರಿವು ಇದ್ದರೆ, ಅವರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತರವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಿಡಿತ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

- ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆತನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಕೂಡ ಈ ಜ್ಞಾನಗಳಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ.
- ಕಲಿಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯನ್ನು ಭರವಸೆಯನ್ನೂ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯಾವುದನ್ನು ನಂಬುತ್ತಾರೋ ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿಯೂ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಅಂಶಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ಇಂತಹ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿಯೇ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಗಳು_____
 - ಅ) ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 - ಬ) ಅನುಭವಾಧಾರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 - ಕ) ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ
 - ಡ) ಆತನ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ
7. ಪೌರಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ನಂಬಿಕೆಗಳು_____
 - ಅ) ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಇವೆ
 - ಬ) ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿವೆ
 - ಕ) ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ
 - ಡ) ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿವೆ
8. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತ ವಿಚಾರಗಳು/ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು_____
 - ಅ) ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ
 - ಬ) ತಪ್ಪಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇರುವುದು
 - ಕ) ಅತ್ಯಂತ ನಿಖರವಾದ ಸತ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ
 - ಡ) ಮಾನವನ ಕಪೋಲಕಲ್ಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ

9. ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದ ಮೇಲೆ_____
- ಅ) ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ
- ಬ) ಅವರು ಹೇಳುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳೂ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ
- ಕ) ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಹೇಳಬೇಕೆಂದೇನಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರೂ ಕೂಡ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾರೆ
- ಡ) ಅವರಿಂದ ಉತ್ತರಗಳು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಇನ್ನೆಲ್ಲೂ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ
10. ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಗೆ_____
- ಅ) ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಬೋಧನೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ
- ಬ) ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ನೋಟ್ಸ್ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು
- ಕ) ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ
- ಡ) ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ, ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶವೀಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುತ್ತವೆ
11. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅವರ_____
- ಅ) ನಂಬಿಕೆಗಳು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ
- ಬ) ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ
- ಕ) ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ
- ಡ) ಪೋಷಕರ ಉದ್ಯೋಗವು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ

1.1.3.3. ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ-3

ಒಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ತಪ್ಪಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ವಿಧದಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ, ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಭೂತಿ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕನಿಷ್ಠಪಕ್ಷ ಆರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಮನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಡಾನ್‌ಮಾರ್ಕೋವಾ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹೇಳಿಕೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗುವಂತಹ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಮನೋಧೋರಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿ.

ನನ್ನ ಒಂದು ಅನುಭವ ಹೀಗಿತ್ತು. ನಾಲ್ಕನೇ ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿಬಂದಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ, ನಾನು ಅವರಿಗೆ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಯ ಒಂದು ಹಾಳೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು,

'ನೀವು ಇದರಿಂದ ಏನು ಮಾಡಬಲ್ಲರಿ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಕತ್ತರಿಸಬಹುದು, ಮಡಚಬಹುದು, ಮತ್ತೇನೂ ಮಾಡಬಹುದು. ನೀವು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಅದರ ಹೆಸರು ಹೇಳಬೇಕು' ಎಂದೆ. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅವರ ಕೈಚಳಕ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕೆಲವರು ಷರಟು, ಕತ್ತಿ, ದೋಣಿ, ರಾಕೆಟ್ ಮತ್ತೂ ಏನೇನೋ ಮಾಡಿದರು. ಒಂದು ಮಗು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಪೇಪರನ್ನು ಉದ್ದವಾಗಿ ಮಡಚಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿತ್ತು. 'ನೀನೂ ಏನಾದರೂ ಮಾಡು ಮಗು' ಎಂದೆ. 'ನಾನು ಮಾಡಿಯಾಯಿತು' ಎಂದು ಹೇಳಿತು. ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ 'ನೀವು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ, ಹೇಳಿ' ಎಂದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಪೇಪರನ್ನು ಮಡಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನೂ ಕೇಳಿದೆ. ಅದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಕ್ಷಣವೇ ಎದ್ದುನಿಂತು ತಾನು ಮಡಚಿದ ಉದ್ದನೆಯ ಪೇಪರನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ 'ನನ್ನ ಅಡಿಕೋಲು' ಎಂದಿತು. (ಇಂಗ್ಲಿಷಿನ ಸ್ಕೇಲ್) ನನಗೆ ಅಪರಿಮಿತ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಕಷ್ಟಪಡದೆ ಅತ್ಯಂತ ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ಆಲೋಚನೆಯೊಂದನ್ನು ಮಗು ಹೊರಹಾಕಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಮಗು ಪೇಪರನ್ನು ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ತುಂಡುಗಳಾಗಿ ಹರಿದು ಹಾಕಿತ್ತು. ಅದರ ಸರದಿ ಬಂದಾಗ 'ಅಮ್ಮ ಹಣೆಗಿಡುವ ಬೊಟ್ಟು' ಎಂದಿತು. ಮಕ್ಕಳ ಬಹುಮುಖ ಚಿಂತನೆಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಕ್ಷ್ಯಗಳು ಬೇಕೇ?

ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿನ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೊಳಲಿನಲ್ಲಿ, ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ, ಪಿಟೀಲಿನಲ್ಲಿ, ಸಿತಾರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಂಬ ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕೇವಲ ಮನಸ್ಸಿನ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಲುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವಾಗ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮನಸ್ಸು, ಅಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸುಪ್ತ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ, ಹಾಗಾದಾಗ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳು ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೂರಲು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಹಾಯ ಆಗುವುದು. ಆಗ ಯಾವುದೇ ದೋಷ ಅಥವಾ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲದ ಕಲಿಕೆ ಉಂಟಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆಗಳು ಅಥವಾ ತಪ್ಪಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿದ್ದು ಪೂರ್ವ-ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ದೇಶೀಯ/ಪ್ರಾಂತೀಯ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಮತ್ತು ತಡ್ಡದ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ) ಮುಂತಾದ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇನ್ನು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಹಲವಾರು ಇದ್ದು ಕೆಲವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

'ನ್ಯೂರೋಮಿತ್ಸ್' ಎಂಬ ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಯೊಂದನ್ನು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ನ್ಯೂರೋಮಿತ್ಸ್ ಎಂದರೆ, ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದ ಅರ್ಥೈಸಿದ, ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಆದರೆ ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಮರೆಮಾಚಲ್ಪಟ್ಟ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸತ್ಯಗಳು. (Organisation for Economic Co-operation and Development-2002. The OECD's Brain and Learning Project – 2002 emphasised the concept of 'neuromyths' that create a number of misconceptions among educationists and professionals leading to adverse effects on educational practices).

ಒ.ಇ.ಸಿ.ಡಿ. ಯವರು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿರುವ ನ್ಯೂರೋಮಿತ್ಸ್‌ಗಳು ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇವೆ :

- ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಾನವನು ತನ್ನ ಮೆದುಳಿನ ಕ್ಷಮತೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ 10ರಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ;
- ಮೆದುಳಿನ ಅರೆಗೋಳಗಳಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯತೆ;
- ದೃಶ್ಯ-ಶ್ರವ್ಯ-ಕಾಯ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಗಳು;

- ಪ್ರಥಮ ಭಾಷೆ, ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತೃತೀಯ ಭಾಷೆ ಎಂಬ ತ್ರಿಭಾಷಾ ಸೂತ್ರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವಷ್ಟೇ? ಇದನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಮಸ್ಯೆ ಎಂದರೆ, ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟ ಅಥವಾ ಕಠಿಣವೆಂಬ ಭಾವನೆ;
- ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕಲಿಕೆ ಸಲೀಸಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ; ಮತ್ತು
- ಬಾಲಕ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಮೆದುಳು ಬಾಲಕಿ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೆದುಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆ.

ಶೇ10ರಷ್ಟು ಮೆದುಳಿನ ಬಳಕೆ : ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಮೆದುಳಿನ ಕೇವಲ ಶೇಕಡ 10 ರಷ್ಟನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದು ನ್ಯೂರೋಸೈನ್ಸ್ ಅಥವಾ ನರವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಜನಪ್ರಿಯ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಅಥವಾ ತಪ್ಪುಕಲ್ಪನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ಕೊಡುವ ವಿವರಣೆ ಹೀಗಿದೆ: ನಾವು ನಿರ್ದಿಸುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಮೆದುಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮೆದುಳಿನ ಯಾವ ಭಾಗ ಈ ಶೇಕಡಾ 10ನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ನಾವು ಬಳಸದೇ ಇರುವ ಮೆದುಳಿನ ಇನ್ನುಳಿದ ಭಾಗವಾವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮರ್ಥನೆಗಳಾವುವೂ ಬೆಂಬಲಿಸಿಲ್ಲ(ಬೇಯರ್ಲಿನ್ 2004). ಮೆದುಳಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಆಘಾತವಾಗಿ, ಜೀವನ್ಮರಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕೋಮಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ “ಮೆದುಳಿನ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದ” ಭಾಗವನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನವಿನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿಲ್ಲ.

ಮೆದುಳಿನ ಅರೆಗೋಳಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯತೆ : ರಾಜರ್ ಸ್ಟ್ರಿ (1965)ಯವರ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಮೆದುಳಿನ ಅರೆಗೋಳಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ವಿಭಜಿತ ಮೆದುಳು ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು (ಜೋಸೆಫ್ ಬೋಗನ್ ಮತ್ತು ಮೈಕೇಲ್ ಗಜ್ಜಾನಿ-1965). ಶೇ91ರಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ರೀತಿಯ ಅರೆಗೋಳಗಳ ಪ್ರಭಾವವೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಂಬುತ್ತಾರೆ. ಮೆದುಳಿನ ಎಡ ಅರೆಗೋಳವು ಭಾಷಾ ಹಿಡಿತವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರೆ, ಬಲ ಅರೆಗೋಳವು ಅವಕಾಶಾದಾರಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಮೆದುಳಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೆದುಳಿನ ಮೂಲಕವೇ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೆದುಳಿನ ಎರಡೂ ಅರೆಗೋಳಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುವು (ಗೋಸ್ವಾಮಿ-2004). ಅಂತೆಯೇ ಸಂಶೋಧನೆಗಳೂ ಕೇವಲ ಯಾವುದೇ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅರೆಗೋಳವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೂಲಕಾರಣವೆಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದೃಶ್ಯ-ಶ್ರವ್ಯ-ಕಾಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಗಳು: ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದೃಶ್ಯ ಆಧರಿಸಿದ ಅಥವಾ ಶ್ರವ್ಯ ಆಧರಿಸಿದ ಅಥವಾ ಕಾಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಲಿಕೆ ಎಂಬ ವಿಭೇದನಗಳಿವೆಂದು ನರವಿಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ಶುದ್ಧವಿಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕಲಿಕೆಯ ರೀತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ನರವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಖೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆ : ಮಾನವನ ಮೆದುಳು ಯಾವುದೇ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನಾದರೂ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ (ಬ್ಲಾಕ್ಮೋರ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಿತ್ 2005). ಮೆದುಳಿಗೆ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ನಮ್ಯತಾ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಅವೆಂದರೆ, ಮೆದುಳಿನ ಅನುಭವ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು ಮೆದುಳಿನ ಅನುಭವ ಆಧರಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು (ಒ.ಇ.ಸಿ.ಡಿ 2007). ಹಾಗಾಗಿ ಯಾವ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಯಲು ಕಷ್ಟವೇನಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕಷ್ಟೇ.

ಕಲಿಕೆಯು ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ, ಕಲಿಕಾ

ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅಥವಾ ನೇರವಾಗಿ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯೆಂಬುದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತಮವಾದ ಪರಿಸರ, ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆ, ತರಬೇತಿ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಕಲಿಯುವ ವಿಚಾರದ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಬಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಾಧನವೆಂದರೆ ಅದು ಕಲಿಕೆ. ಆದರೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಇಚ್ಛಿತ ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಾನವನ ಮೆದುಳಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು_____
 - ಅ) ಯಾವುದೇ ಭಾಷೆಯ ಕಲಿಕೆಗೂ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತಿದೆ
 - ಬ) ಕೇವಲ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗುವಂತಿದೆ
 - ಕ) ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸರಳವಾಗಿಸುವಂತಿದೆ
 - ಡ) ಬಹಳ ಸೀಮಿತವಾದುದಾಗಿದೆ
2. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಅವರು _____
 - ಅ) ಪ್ರಜ್ಞಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ
 - ಬ) ಅಪ್ರಜ್ಞಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ
 - ಕ) ಸುಪ್ರಪ್ರಜ್ಞಾ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ
 - ಡ) ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ
3. ನ್ಯೂರೋಮಿತ್ಸ್ ಎಂದರೆ_____
 - ಅ) ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ತಥ್ಯಗಳು
 - ಬ) ಒಂದು ರೀತಿಯ ಮನೋರೋಗ
 - ಕ) ನರವಿಜ್ಞಾನದ ಒಂದು ವಿಭಾಗ
 - ಡ) ಸತ್ಯವಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳು
4. ಮೆದುಳಿನ ಎಡ ಅರೆಗೋಳವು ಭಾಷಾ ಹಿಡಿತ ಮತ್ತು ಬಲ ಅರೆಗೋಳವು ಅವಕಾಶಾಧಾರಿತ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂಬುದು_____
 - ಅ) ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ
 - ಬ) ಒಂದು ಲೋಕಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಚಿಂತನೆ

ಕ) ಬಹಳಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಡ) ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಗಿರುವ ವಿಷಯ

5. ಮೆದುಳಿನ ಎರಡು ನಮ್ಯತಾ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ_____

ಅ) ಅನುಭವ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಬ) ಭಾವನೆಗಳು

ಕ) ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ

ಡ) ಆಸಕ್ತಿ

1.1.3.4 ಸರಿಯಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳ ವಿಶದೀಕರಣ

ತಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆ ನೀಡಿದಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕನಿಷ್ಠಮಟ್ಟದ ಮೂಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಲ್ಲೂ ವಿಫಲರಾಗುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೊಂದು ಕಠಿಣವಾದ ಸವಾಲೇ ಸರಿ! ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಲ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಉತ್ತಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನಿಸಿಕೊಂಡವರು ಸರಿ ಉತ್ತರ ನೀಡುವಾಗಲೂ ಅದು ಕೇವಲ ಅವರ ಸ್ಮರಣ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಅಥವಾ ಅನ್ವಯನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿದಾಗ ಅವರೂ ಕೂಡ ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ವಾಸ್ತವ ವಿಚಾರ.

ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸುವಂತಹ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾವರದಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ: ಮಾಜುರ್(1996)ರವರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮೀಕರಣವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗಲೂ ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕ ಬಿಡಿಸುವಾಗಲೂ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರೇ ವಿನಃ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದಂತಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯಿಂದಲ್ಲ.

ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಸೂರ್ಯೋದಯ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನೀವು ನೋಡಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅವರ ತಪ್ಪು ತಪ್ಪಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ನಿಮಗೆ ಹೇರಳವಾಗಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುವುವು.

ಇದನ್ನು ನೀವು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಅವರ ಪೋಷಕರ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗ, ಸಂಸ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರ ಅಲ್ಲದೆ ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರಭಾವ ಹೀಗೆ ಹೇಳಹೊರಟರೆ, ಪಟ್ಟಿಯು ಬಹು ಉದ್ದವಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸೋಣ:

ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲಸ, ಬಲ, ಶಕ್ತಿ, ಜವ, ಆಕರ್ಷಣ ಬಲ ಮತ್ತು ನ್ಯೂಟನ್‌ನ ಚಲನೆಯ ಮೂರನೇ ನಿಯಮವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಜೀವನಾನುಭವಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ತಪ್ಪು ತಪ್ಪಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ತೊಡಕಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಸಸ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ಬರುವ ಸೆಲ್, ಬ್ಯಾಟರಿ ಶೆಲ್, ಮೊಬೈಲಿಗೆ ಬಳಸುವ ಸೆಲ್, ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳೇ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದು ವಿಜ್ಞಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೇ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಅವನ ಕಲಿಕೆಯು ಗೊಂದಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲೂ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು/ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ,

- ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅವುಗಳ ಉಸಿರಾಟದ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಸಸ್ಯಗಳು ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಉಸಿರಾಟ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ.
- ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆಯು ಒಂದು ಅನಿಲಗಳ ವಿನಿಮಯ ಕ್ರಿಯೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಇಂಗಾಲದ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಆಮ್ಲಜನಕವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.
- ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಸಸ್ಯಗಳು ಉಸಿರಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ದಿನದ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯಗಳು ಉಸಿರಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತವೆ. ಸಸ್ಯಗಳು ಕೇವಲ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಸಿರಾಡುತ್ತವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕೇವಲ ಉದಾಹರಣೆಗಳಷ್ಟೇ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇಂತಹ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ತಿದ್ದಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲಿನ ಗುರುತರವಾದ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇದು.

ಚಟುವಟಿಕೆ - 5

ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು:

ಒಂದು ಮುಚ್ಚಿದ ಗಾಜಿನ ಶೀಶೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುವ ಗಾಳಿಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತೋರುವ ಹಾಗೂ ಆ ಗಾಳಿಯ ಆರ್ಧದಷ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದ ನಂತರ ಶೀಶೆಯಲ್ಲಿನ ಗಾಳಿಯಮಟ್ಟವನ್ನು ತೋರುವ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಎರಡು ಚಿತ್ರವನ್ನು ರಚಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಎರಡನೆಯ ಶೀಶೆಯ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಶೀಶೆಯ ಮೇಲರ್ಧ ಭಾಗವನ್ನು ಖಾಲಿ ಜಾಗವೆಂದು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಗಮನಿಸಿ.

ಅನಿಲಗಳು (ಗಾಳಿ) ತಮಗೆ ದೊರಕುವ ಎಲ್ಲಾ ಜಾಗ (ಅವಕಾಶ)ವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಅಂದರೆ, ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟಾಗಲೂ ಉಳಿದ ಅನಿಲವೇ ಶೀಶೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಉತ್ತರಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇವೆ. ಇಂತಹ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ (ಬೆನ್ಸನ್ ಮತ್ತು ಇತರರು 1993):

ಪೂರ್ವಾನುಗತವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು: ಇವುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಅಂತರ್ಜಲವು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನೀರಿನ ತೊರೆಯಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ನಾವು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ನೀರಿನ ಚಲನೆ! ಇದೇ ರೀತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಖ, ಉಷ್ಣತೆ, ಉಷ್ಣ, ಗುರುತ್ವ, ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ -ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕಲಿಕೆಯು ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರುತ್ತವೆ (ಬ್ರೌನ್ ಮತ್ತು ಕ್ಲೆಮೆಂಟ್ 1991).

ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು: ಇವುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮೂಲವಲ್ಲದ ಆದರೆ ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಬಲ್ಲ ಇತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಧರ್ಮ, ಸಂಪ್ರದಾಯ) ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬೆಕ್ಕು ಎದುರಾದರೆ ಕೆಡುಕಾಗುತ್ತದೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ನಂಬಿಕೆಗಳು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಏಳುವಾಗ ಬಲಗಡೆಯಿಂದ ಏಳಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಎಡಗಡೆಯಿಂದ ಏಳಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಭೂಮಿ ಸೌರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನವಗ್ರಹಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಅಂತೆಯೇ ನವಗ್ರಹಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಗ್ರಹವಾದರೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಸೌರವ್ಯೂಹದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರ!

ಪರಿಕಲ್ಪನಾತ್ಮಕ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು: ಇದು ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಕಲಿಕೆಗಳ ನಡುವೆ ಉಂಟಾದ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಾನವನ ಮೇಲೆ ಶನಿ, ಗುರು, ಶುಕ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವಿಧ ಗ್ರಹಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಇತ್ಯಾದಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಖಚಿತವಾದ ಚಿತ್ರ ನೀಡದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿ ಇವುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ತಥ್ಯಗಳ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆ: ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಾಗಿ ಇವು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಸಿಡಿಲು ಬಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆ.

ಕಲಿಕಾ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಕ್ರಮಗಳು:

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತಪ್ಪು ಕಲಿಕಾ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಅರಿತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಒಂದು ಅವಕಾಶ/ವೇದಿಕೆ/ಪ್ರಯೋಗಗಳು/ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೆಂಕಿಯ ಮೇಲೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಯೋಗ, ಮ್ಯಾಜಿಕ್ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಆ ಮೂಲಕ ಸರಿಯಾದ ಸತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕು. ಇಂತಹ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯ.
- ಪರಕಲ್ಪನಾ-ನಕ್ಷೆಯ ತಯಾರಿಕೆಯು ಕೂಡ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸಹಾಯ ನೀಡಬಲ್ಲುದು (ಆರನ್ಸ್ 1990; ಮಿನ್‌ಸ್ಟ್ರೆಲ್ 1989).
- ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳ ಬಳಕೆ (ಕೆಟ್ಲೆ 1991) ಬಹಳ ಪ್ರಭಾವಕಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಒಂದು ಅನಿಲದ ಜಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ತುಂಬಾ ತುಂಬಿದ್ದ ಅನಿಲದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಅನಿಲವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆದರೆ ಆಗ, _____

ಅ) ಉಳಿದ ಅನಿಲವು ಜಾಡಿಯ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಇರುವುದು

- ಬ) ಜಾಡಿಯ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಖಾಲಿ ಇದ್ದು, ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಅನಿಲವಿರುತ್ತದೆ
 ಕ) ಜಾಡಿಯ ಕೆಳಭಾಗವು ಖಾಲಿ ಇದ್ದು, ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಅನಿಲವಿರುತ್ತದೆ
 ಡ) ಉಳಿದ ಅನಿಲವು ಜಾಡಿಯ ಪೂರ್ತಿ ಭಾಗವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
2. ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಮೀಕರಣ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ಉತ್ತರಿಸುವುದು_____
- ಅ) ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯುವ ಉಪಾಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ
 ಬ) ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ
 ಕ) ಅತ್ಯಂತ ಸುಲಭ, ಆದರೆ ಖಚಿತವಾದ ಉತ್ತರವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ
 ಡ) ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿ ಎನಿಸುವುದಿಲ್ಲ
3. ಸಸ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅವುಗಳ ಉಸಿರಾಟ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರ_____
- ಅ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿದೆ
 ಬ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರಿಯಾದ ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿದೆ
 ಕ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ
 ಡ) ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ್ದಾಗಿದೆ
4. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಕಾರಣ_____
- ಅ) ಅನುವಂಶೀಯತೆ
 ಬ) ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ
 ಕ) ಸೃಜನಶೀಲತೆ
 ಡ) ಅವರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪೋಷಕರ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆ, ಉದ್ಯೋಗ, ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ
5. ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ 'ಕೆಲಸ'ವೆಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ _____
- ಅ) ತಮ್ಮ ದಿನ ನಿತ್ಯದ ಕೆಲಸವೆಂದೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ
 ಬ) ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗೂ ತಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ತಾಳೆಯಾಗದೆ ತೊಳಲಾಡುತ್ತಾರೆ
 ಕ) ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ
 ಡ) ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾರೆ
6. ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದಾದ ವಿಧಾನ_____
- ಅ) ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ನಕ್ಷೆಯ ತಯಾರಿಕೆ

- ಬ) ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿವರಣೆ
- ಕ) ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಗೃಹಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ
- ಡ) ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗಳಿಂದ

1.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುವು ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳೆಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಈಗ ನಶಿಸಿಹೋಗಿದೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆ ಎಷ್ಟೇ ಅಧ್ವೀತಿಯ, ಅನುಪಮವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಕಲಿಯಬಹುದು, ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಏನೇನೂ ಕಲಿಯದೇ ಇರಬಹುದು.
- ಕಾರಣಗಳು ಹಲವಾರು ಇದ್ದರೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಭವನೀಯವೇ.
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು, ಇಂಗಿತಾರ್ಥಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳೂ ಇವೆ.
- ಕೇಳಿ ಕಲಿ, ನೋಡಿ ಕಲಿ, ಮಾಡಿ ಕಲಿ ಎಂಬುದು ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ ಅಷ್ಟೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಅಪೇಕ್ಷಿತ, ಸಾಪೇಕ್ಷ ಶಾಶ್ವತ ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ವಾದ.
- ಅನುಭವದಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು, ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುವುದು, ಶ್ರವ್ಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ದೃಶ್ಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಶ್ರವ್ಯ-ದೃಶ್ಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ, ಸರಳರೇಖಾಗತವಲ್ಲದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಭಾವನೆಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ.
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮೆದುಳಿನ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮೆದುಳಿನ ಅರೆಗೋಳಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯತೆ, ಭಾಷಾ ಹಿಡಿತ, ಯಾಂತ್ರಿಕ/ಅವಕಾಶಾಧಾರಿತ ಜ್ಞಾನ - ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಮೆದುಳಿನ ಕೇವಲ ಎಡ / ಬಲ ಅರೆಗೋಳವಲ್ಲದೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮೆದುಳಿನ ಪಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಧೃಢಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರ ಯಶಸ್ಸು ಇತ್ತೀಚಿನ ನ್ಯೂರೋಮಿಶ್ನ್ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಭಾಗದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕು.
- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಪೂರ್ವಾನುಗತವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳು, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು, ಮತ್ತು ತಥ್ಯಗಳ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಿವರಣೆಗಳಿಂದ, ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ನಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ಸರಿಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯ ಕೂಡ ಆಗಿದೆ.

1.1.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1, 2, 3 ಮತ್ತು 4

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ - 1

- 1) ಅ 2) ಬ 3) ಅ 4) ಬ 5) ಕ 6) ಅ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ - 2

- 1) ಡ 2) ಕ 3) ಬ 4) ಕ 5) ಡ 6) ಅ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ - 3

- 1) ಅ 2) ಅ 3) ಅ 4) ಡ 5) ಅ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ - 4

- 1) ಡ 2) ಡ 3) ಅ 4) ಡ 5) ಬ 6) ಅ

1.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ನಂಬಿಕೆಗಳಾವುವು? ಇವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ? ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.
2. ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳೆಂದರೇನು? ಯಾವ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ? ನಿರ್ದರ್ಶನ ನೀಡಿ.
3. ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ.

1.1.7 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಏನಾದರೂ ಹೇಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕು? ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪೋಷಕರಿಗೆ ಸಲಹೆಗಳು
2. ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದ: ಮಿಸ್.ಸಂಪತ್ ಮೂಲ ತೆಲುಗು ಲೇಖಕರು: ಹಿಪೋ ಪದ್ಮಾಕಮಲಾಕರ್, ಹಿಪೋಥೆರಪಿಸ್ಟ್.
3. ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ ಡಾ.ಸುನೀತಾ.ಸಿ.ಎನ್ ಶೃತಿಲೋಕ ಪ್ರಕಾಶನ, 2014
4. ಕಥೆಯಾದ ಮನೋವ್ಯಥೆಗಳು-ಡಾ.ಸಿ.ಆರ್.ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಮನೋವೈದ್ಯರು, ನಿಮ್ಮಾನ್ಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು
5. Educational Psychology- Understanding the Learner and the Learning Process- Dr.Suneetha.C.N Shruthiloka Prakashana Mysore 2011.
<https://www.nap.edu/read/5287/chapters->
6. Science Teaching Reconsidered :A handbook (1997) Chapter 4: Misconceptions as Barriers to understanding Science, The National Academic Press
<https://www.Scothyoun.com>
7. The most common Misconceptions about learning
<https://www.gregashman.wordpress.com>
8. Misconceptions in Learning
9. Education

10. knowing, Believing and the Teaching of English-NCTE
<https://www.organisation>
11. for Economic Co-operation and Development (2002) neuromyths-generally defined as false ideas; beliefs
12. NeuroMyths in teaching learning practice-kuheli Mandal and K.Chellamani, Pondicheri University-NCERT-Feb-2017.
13. English Language Curriculum at the Secondary Stage – perception of Learners and Teachers – a Research Study by Ramanujan Meganathen, Associate Professor, Department of Studies in Language NCERT.

ಬ್ಲಾಕ್-1 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-2 : ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು : ವರ್ತನಾತ್ಮಕ ('ಕಂಡೀಷನಿಂಗ್' ಮಾದರಿ); ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಮಾದರಿ; ಮಾಹಿತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ದೃಷ್ಟಿ; ಮಾನವೀಯ ದೃಷ್ಟಿ; ಸಾಮಾಜಿಕ-ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿ (ಸ್ಕಿನ್ನರ್, ಪಿಯಾಜೆ, ರೋಜರ್, ವಿಯೋಗಾಟ್‌ಸ್ಕಿ ಇವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ಮೂಲಕ)

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 1.2.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 1.2.2 ಪೀಠಿಕೆ
- 1.2.3 ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 1.2.3.1 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 1.2.3.2 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 1.2.3.3 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 1.2.3.4 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4
- 1.2.4 ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 1.2.5 ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1,2,3 ಮತ್ತು 4
- 1.2.6 ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 1.2.7 ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1.2.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವರು;
- ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಗೂ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕೊಡುಗೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು;

- ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕಲಿಕಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ಹೋಲಿಸುವರು.

1.2.2 ಪೀಠಿಕೆ

ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕವೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಆದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಜೀವಿಯೂ ಹೊರತಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳಾದಿಯಾಗಿ ಮಾನವನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕಲಿಯಬಲ್ಲವರೇ. ಆದರೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾನವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಅವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೇ ಸಾಲುಗಟ್ಟಿ ನಿಂತಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಾನವ ಒಬ್ಬ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವಿ, ಇನ್ನು ಅವನ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಂತೂ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಿರುವ ಅವನ ಮೆದುಳು ಮತ್ತು ಮೆದುಳು ಬಳ್ಳಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಅವನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯು ಅವನ ವಿಕಾಸದೊಡನೆ ಸಾಗಿ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಒಂದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಕಲಿಕೆಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಇಡೀ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬಹುದಾದ ಕಲಿಕೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತಹುದಾಗಿದೆ. ಹಲವಾರು ಚಿಂತಕರು, ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಹುವಿಧವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಂರಚನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯ, ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿದ್ದೀರಿ.

1.2.3 ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1.2.3.1 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಚಟುವಟಿಕೆ -1

ನಗರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ಥಿತಿವಂತರು, ತಮ್ಮ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಆಲ್ಪೀಷಿಯನ್ ನಾಯಿ, ಡಾಬರಮನ್ ನಾಯಿ ಅಥವಾ ಲ್ಯಾಬ್ರಡಾರ್ ನಾಯಿ, ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ತಳಿಯ ನಾಯಿಯನ್ನು ಸಾಕುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಅವುಗಳಿಗೆ ಪೋಲೀಸ್ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪೋಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದವರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು “ಡಾಗ್ ಟ್ರೈನರ್” ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಮನೆಯವರ ಯಾರ ಮಾತಿಗೂ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕದ ಲ್ಯಾಬ್ರಡಾರ್ ನಾಯಿ ಮರಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಒಬ್ಬ ಪೋಲೀಸ್‌ರವರನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ನಾಯಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಹಲವಾರು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿಯಮಗಳ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡಂತೆ ಆಯಿತು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕರೆ ನೀವು ಅದನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ.

ಆ ಡಾಗ್ ಟ್ರೈನರ್, ನಾಯಿಗೆ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಿಸ್ಕೆಟ್‌ನ ಚೂರೊಂದನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹ ಬೆಳೆಸಿದರು. ನಾಯಿ ಅವರು ದಿನಾ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸರಿಯಾಗಿ 5 ಗಂಟೆಗೆ ಬರುವುದನ್ನೇ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅವರು ಆ ನಾಯಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರೀತಿ. ಅವರು “ನೋ ನೋ...” ಎಂದಾಗ ಅವರ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತಾ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಮುಂದಿನ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗೆ “ಗುಡ್ ಬಾಯ್” ಎಂದಾಗ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಅಡ್ಡಡಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಸಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕಿರಿದುಗೊಳಿಸಿ ಉತ್ಸಾಹ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದರ ಕಲಿಕೆಯು “ಡೂ ಇಟ್” ಮತ್ತು “ನೋ ನೋ” ಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತಿತ್ತು. ನಮಗಲ್ಲಾ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಹಲವಾರು ಕೌಶಲಪೂರಿತ ಚಲನೆಯನ್ನು ಆ ನಾಯಿಮರಿಯು ಕಲಿತುಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಗೀಳೆಗಳಿಗೆ, ಇತರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ, ಆನೆ, ಕರಡಿ, ಮಂಗ, ಎತ್ತುಗಳು- ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದನ್ನು ಅವಕಾಶವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಗಮನಿಸಿ. ಇದು ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಕೇಳಬರುವ ಹೆಸರೇ ಜಾನ್.ಬಿ.ವ್ಯಾಟ್‌ಸನ್ (1878-1958). ಈತನನ್ನು ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಾಟ್‌ಸನ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವರ್ತನೆಗೆ ಅನುವಂಶೀಯತೆಗಿಂತ ಪರಿಸರದ ಪಾತ್ರವೇ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ತನೆಯೂ ಒಂದು ಕಲಿತ ವರ್ತನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈತನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಹಲವಾರು ದಶಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಆಳಿತು ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೇನಲ್ಲ. ಟಾಲ್‌ಮನ್, ಲ್ಯಾಶ್‌ಲೀ, ಹಲ್, ಗುತ್ರೀ ಮತ್ತು ಬಿ.ಎಫ್.ಸ್ಕಿನ್ನರ್ ಇನ್ನು ಮುಂತಾದವರು ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಂದು ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಬಿ.ಎಫ್.ಸ್ಕಿನ್ನರ್‌ನು ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲೊಬ್ಬನಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದೊಂದು ಪ್ರಚೋದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿದ್ದು ಇದು 'ಎಸ್-ಆರ್ ಬಾಂಡ್' ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆ. ಬಿ.ಎಫ್.ಸ್ಕಿನ್ನರ್ ಒಬ್ಬ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದು ಆತ ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನೆಲಗಟ್ಟು ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತು. ಈತ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಪಾರಿವಾಳಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಇವುಗಳ ವರ್ತನೆಗಳ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲು ಈತ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಸೃಜಿಸಿದ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದನು. ಈತನ ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಅನುಬಂಧನಗಳ ತಂತ್ರಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೂ ಅಭಿಜಾತ ಅನುಬಂಧನಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯದೇ ಆಗಿದೆ. ಅದು ಏಕೆಂದರೆ, ಆತ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡ 'ಪುನರ್ಬಲನ' ಎಂಬ ತತ್ವದ ಬಳಕೆ.

ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಬಂಧವೇರ್ಪಟ್ಟು ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮೂಡುವಾಗ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಯಾವ ತರ್ಕ ಅಥವಾ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತಿಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ಪ್ರಚೋದನೆಯಿಂದಲೇ ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು “ಅನುಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವರ್ತನೆ”ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಬಾರಿ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕೇವಲ ಪರಾವರ್ತಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಮೂಡದೆ, ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳ ಸಾದೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಸಿದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಮಟ್ಟದ ತಾರ್ಕಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಯು ಅದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು “ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ವರ್ತನೆ”ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳು ಜೀವಿಯ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುವು, ತತ್ಪಲವಾಗಿ ಪರಿಸರದಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವಂತಿದ್ದು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಸಾಧನದಂತಾಗುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ, ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿ, ನಿಮಿತ್ತವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ನೈಮಿತ್ತಿಕ ವರ್ತನೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವಾದಕ್ಕೆ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಅನುಬಂಧನಾ ವಾದವೆಂಬ ಹೆಸರೂ ಪ್ರಚಲಿತವಾಯಿತು.

ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಹೇಳುವ ಸ್ಕಿನ್ನರ್ ಹಲವಾರು ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತನೆಯೊಂದು ಬೆಳೆದು, ಉಳಿದು ಬಹುಪಾಲು ಶಾಶ್ವತವಾಗಲು ಅಭ್ಯಾಸ/ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಬಹುಮಾನಗಳು (ಪುನರ್ಬಲನ) ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ನಿಲುವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿದನು. “ಜೀವಿಯೊಂದರ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮ/ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಅದರ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುವು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯುವುದು” ಎಂಬುದು ಸ್ಕಿನ್ನರ್‌ನ ಒಟ್ಟಾರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಈತನ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಲೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದರ ಮೂಲಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಲೇಬೇಕಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಜೀವಿಯ ಕ್ರಿಯೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನೇ ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳೆಂದು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧವೆಂಬುದೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಅನುಬಂಧವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಕ್ರಮಾನುಗತವಾದ ಹಲವಾರು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೆರವೇರುವುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಗುಚ್ಛಗಳಿದ್ದು ಅನುಬಂಧವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಹುಮಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಫಲಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ಕಿನ್ನರ್ ಇಂತಹ ಬಹುಮಾನಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು “ಪುನರ್ಬಲನ” ಎಂಬ ಹೊಸ ಪದವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಪರಿಚಯಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಸ್ಕಿನ್ನರ್‌ನು ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಲ್ಪಟ್ಟ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ, ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗಬಲ್ಲ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ತೋರುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂದು ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನೇ ಅಭಿಜಾತ ವರ್ತನೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ನೇರವಾಗಿ ಅನುಭೂತಿಗೆ ಸಿಕ್ಕದಿರುವ ಆದರೆ ವರ್ತನೆಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು.

ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧವೆಂದರೇನು?

ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧವೆಂಬುದು ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ಸಂಭವನೀಯತೆಯನ್ನು ಪುನರ್ಬಲನದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ನಿಖರವಾಗಿ ಘಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಈ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ಬಲನವು ದೊರೆಯುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದರಿಂದ ‘ಆರ್-ಎಸ್’ (Stimulus-Response) ಬಂಧವು ಪ್ರಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಯು ಸಫಲಗೊಂಡು ಪಕ್ಕವಾಗುವುದು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಕಿನ್ನರ್‌ನು ಪುನರ್ಬಲನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಎರಡು ರೀತಿ ಇವೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ.

1. ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನವೆಂದರೆ, ಅನುಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯ ನಂತರ ಬರುವ ಪುನರ್ಬಲನವು ಇಚ್ಛಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯು ಜರುಗುವ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತರಗತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊಗಳಿಕೆ, ಬಹುಮಾನ, ಹೆಸರು, ಕೀರ್ತಿ, ಪದಕ-ಪಾರಿತೋಷಕಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
2. ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನವೆಂದರೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರಚೋದನೆಯನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ವರ್ತನೆಯ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೆ

ಕಾರಣವಾಗುವ ಪುನರ್ಬಲನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸ್ಪಿನ್ಸರ್ ನಡೆಸಿದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಜೀವಿಗಳು, ವಿದ್ಯುತ್ ಶಾಕ್ತಿಯನ್ನು, ದೊಡ್ಡದಾದ ಶಬ್ದ ಅಥವಾ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಚುವ ಬೆಳಕು ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸರಿಯಾದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಇಚ್ಛಿತ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೇ ತೋರಿದುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ತರಗತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ಅವಮಾನ, ಅವಹೇಳನ, ಅದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಗೆಳೆಯರ ಬಳಗದಿಂದಲೇ ಆಗಿರಲಿ, ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿ ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ತಾಕೀತು ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷ, ಸಮಾಧಾನಗಳಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳು ದೂರದ ಮರೀಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಬೇಕು, ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಓದುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗಾಗುವ ಅಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಇನ್ನಾವ ಪರ್ಯಾಯವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೀಗೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನಗಳು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಘಟಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಒತ್ತಾಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನಗಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುತ್ತವೆ.

3. ಶಿಕ್ಷೆ : ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷೆಯು ಒಂದು ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಹೇರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಂತಿದ್ದು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸುವುದಾದರೂ ಎಲ್ಲ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳದೆ ಅದು ಮಿಡಲಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬಹುದು.

ಏನೇ ಆದರೂ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನಗಳು ಎರಡು ಒಂದೇ ಆಗಿರದೆ, ಎರಡೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿವೆ.

ಶಿಕ್ಷೆಯು ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆಯೇ ಆಗಿದ್ದು, ಒಂದು ದತ್ತ ವರ್ತನೆಯಿಂದಾಗಿ ಇದರ ಉಗಮವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೈಹಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ನೋವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಜೀವಿಯು ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತಪ್ಪು ಅಥವಾ ಅಪರಾಧವಾಗಿರಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಜೀವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬೇರೆ ಇನ್ನಾರೋ ಅಧಿಕಾರ ಉಳ್ಳವರೋ/ದೊಡ್ಡವರೋ/ ಶಿಕ್ಷಕರೋ-ಇಂತಹವರುಗಳಿಂದ ನೀಡಿದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷೆಯು ವರ್ತನೆ/ಅನುಕ್ರಿಯೆಯೊಂದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವುದು. ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಅದು ಬೇಡವೆನ್ನುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವಿಯು ಒಳ್ಳೆಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನೇ ಕಲಿಯುವನು. ಹೀಗೆ ಅನಪೇಕ್ಷಿತ ಅಥವಾ ಬೇಡದ ವರ್ತನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ ಇವೆರಡನ್ನು ವಿಮುಖಿಯಾಗಿಸುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳೆಂದು ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನಗಳನ್ನು ಆಹ್ಲಾದಕರ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳೆಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

“ಯಾವ ಒಂದು ಅನುಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಪರಿಸರದಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯು ದತ್ತ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯ ಗತಿಯನ್ನು ಏರಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದೋ ಅದೇ ಪುನರ್ಬಲನವಾಗಿರುತ್ತದೆ”. ಅಂದರೆ, ಅನುಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳು ಪುನರ್ಬಲನವೆಂದು

ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಸ್ಕಿನ್ನರ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಪುನರ್ಬಲನವೆಂಬುದು ವರ್ತನೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಪುನರ್ಬಲನಗಳು ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳ ಗತಿಯನ್ನು ಕೂಡಾ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ, ಪುನರ್ಬಲನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳು, ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ, ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಪುನರ್ಬಲನಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳೇನು?

ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಬಲನಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿವೆ. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಬಲನಗಳು ಬೀರುವ ಗುರುತರವಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ:

- i. ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಹುಪಾಲು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಇಚ್ಛಿತ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಬಲನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಪುನರ್ಬಲನಗಳಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗುವುವು ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ.
- ii. ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುವುದು.
- iii. ವರ್ತನೆಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ರೂಪಗಳು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಘಟಿಸುವುವು.
- iv. ಪುನರ್ಬಲನಗಳ ಆವರ್ತನಾ ಸಮಯವು ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವಾಗುವುವು. ಆದರೆ, ಕಲಿಕೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗುವುದು.

ರೂಪ ನಿರ್ಮಾಣ :

ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನದಲ್ಲಿ ರೂಪನಿರ್ಮಾಣವೆಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದ ವಿಧಾನ ಅಥವಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಜೀವಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತರಬೇಕಾದ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಆಯ್ದು ಪುನರ್ಬಲನಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತ ತಂತ್ರ ಇದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥಿಯು ಜೀವಿಯೊಂದರ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಧನಾತ್ಮಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ತರುವ ರೂಪಪರಿವರ್ತನೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಸರಣೀಕೃತ ಹಂತಗಳ ಮೂಲಕ ನಿಖರತೆಗೆ ಸಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಇದು ಕಂಡುಬರುವುದು. ರೂಪನಿರ್ಮಾಣವು ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ಅವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಸಾಧಾರಣೀಕರಣ, ವಿಭೇದನ ಮತ್ತು ಸುಳಿವು, (ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠ) ಮತ್ತು ಸರಪಣಿ.

ಸರಪಣಿ : ಇದು ರೂಪನಿರ್ಮಾಣದ ಮುಂದುವರಿದ ಹಂತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಸರಪಣಿಯಂತೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಒಂದು ವಸ್ತುವು/ಪ್ರಚೋದನೆಯು ತನ್ನ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದು ತನ್ನ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ಯತೆಯಿರುವ ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುವುದು, ಹೀಗೆ ಇದು ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಸರಪಣಿಯಂತೆ ಸಾಗುವುದು. ವರ್ತನಾ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ವರ್ತನೆಯೊಂದು ಪ್ರಚೋದನೆಯೊಂದರ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದಾಗ, ದೊರಕುವ ಪುನರ್ಬಲನವು ಅನುಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಚೋದನೆಯೆರಡನ್ನು ಅನುಬಂಧಿಸಿ ಪ್ರಬಲಗೊಳಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಆ ಪ್ರಚೋದನೆಯು ತನ್ನ ಸಾಮೀಪ್ಯದ ಮತ್ತು ಸಾಮ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಇದು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಪಣಿಯಂತೆ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು. ಅಂದರೆ, ಒಂದು ಅನುಕ್ರಿಯೆಯ ಖಂಡವು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಅನುಕ್ರಿಯಾ ಖಂಡದೊಡನೆ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಭೇದನ ಮತ್ತು ಸುಳಿವು, (ಇದರಿಂದಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಪರಿಪಾಠ): 'ಸುಳಿವು' ಅಥವಾ 'ಸಂಕೇತ'ಗಳು ಯಾವ ವರ್ತನೆಗೆ ಅಥವಾ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪುನರ್ಬಲನವನ್ನು ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುವ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ, ಸಂಕೇತ ಅಥವಾ ಸುಳಿವುಗಳ ಸಹಿತ ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುವ ಜೀವಿಗೆ, ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ವಿಭೇದಿಸಿ ನೋಡಿ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶನಕ್ಕೆ ಅನುಕ್ರಿಯಿಸಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ತೋರಿಸುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯು ಕಲಿತ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಜೀವಿಯು ವಿಭೇದನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಿತು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವುದು. ಸ್ಕಿನ್ನರ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಹೇಳುವಂತೆ, "ವಿಭೇದೀಕರಣವೆಂಬುದು ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಸುಳಿವು, ಸಂಕೇತ ಅಥವಾ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ವರ್ತನೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗ ಪುನರ್ಬಲನ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷೆಯು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂಬುದರ ಸಂಭವನೀಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದು". ವಿಭೇದೀಕರಣ ಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ಅನ್ವಯನದ ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭ್ಯವಿವೆ. ವಿಭೇದೀಕರಣ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಸುಳಿವು, ಸಂಕೇತ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಹಾಗೂ ಇದರಿಂದ ಬಲಗೊಳ್ಳುವ ಅನುಬಂಧನ - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ ಜೀವಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರಿಪಾಠದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು.

ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ / ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ: ಜೀವಿಯೊಂದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಧಾರಣೀಕರಣವು ಹಲವಾರು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಸಾಮ್ಯತೆಯಿರುವ ಮತ್ತು ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಕ್ರಿಯಿಸುವ ರೀತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಜೀವಿಯು ಸಾಮ್ಯತೆಯಿರುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಸಾಮ್ಯತೆಯಿರುವ ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರುವುದು. ಆದರೆ, ಇದು ಮೊದಲ ಪ್ರಚೋದನೆಯ ಅಥವಾ ತರಬೇತಿಯ ಯಥಾವತ್ ಪ್ರತಿರೂಪದಂತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿವಿಧ ಘಟನಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ / ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದೇ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು/ವ್ಯಕ್ತಿ/ವಸ್ತುಗಳ ಕುರಿತ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವರಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಿಭೇದನೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ ಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಸ್ಕಿನ್ನರ್‌ನ ಕೊಡುಗೆಗಳಾದ 'ಪುನರ್ಬಲನ', 'ಧನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ', 'ಶಿಕ್ಷೆ', 'ಪುನರ್ಬಲನದ ಕ್ರಮ', 'ರೂಪನಿರ್ಮಾಣ', 'ಸರಪಣಿ', 'ವಿಭೇದನ ಮತ್ತು ಸುಳಿವು' ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣಗಳು- ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವೀ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ - 1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪಿತಾಮಹ_____
 - ಎ. ಜೆ.ಬಿ.ವ್ಯಾಟ್‌ಸನ್
 - ಬಿ. ಬಿ.ಎಫ್.ಸ್ಕಿನ್ನರ್
 - ಸಿ. ಸಿಗ್ಮಂಡ್ ಫ್ರಾಯ್ಡ್
 - ಡಿ. ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆ

2. ಸರಿಯಾದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ತಂತ್ರ_____
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷೆ
 - ಬಿ. ಪುನರ್ಬಲನ
 - ಸಿ. ಹೊಗಳಿಕೆ
 - ಡಿ. ತೆಗಳಿಕೆ
3. ಜೀವಿಯ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಉಂಟಾದ ವರ್ತನೆ_____
 - ಎ. ಅನುಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ವರ್ತನೆ
 - ಬಿ. ಹೊರಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ವರ್ತನೆ
 - ಸಿ. ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ವರ್ತನೆ
 - ಡಿ. ಧನಾತ್ಮಕ ವರ್ತನೆ
4. ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನವೆಂದರೆ_____
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು
 - ಬಿ. ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುವುದು
 - ಸಿ. ಬಹುಮಾನ ನೀಡದಿರುವುದು
 - ಡಿ. ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು
5. ಶಿಕ್ಷೆಯೆಂದರೆ_____
 - ಎ. ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ಹೇರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
 - ಬಿ. ದೈಹಿಕವಾಗಿ ನೋವು ನೀಡುವುದು
 - ಸಿ. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹಿಂಸಿಸುವುದು
 - ಡಿ. ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ
6. ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾದ ರೀತಿ_____
 - ಎ. ಬಹುಮಾನ
 - ಬಿ. ಹೊಗಳಿಕೆ
 - ಸಿ. ಆಹ್ಲಾದಕರ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳು
 - ಡಿ. ವಿಮುಖಿಯಾಗಿಸುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳು

1.2.3.2 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಚಟುವಟಿಕೆ-2

ಚೆಸ್ ಪಂದ್ಯಗಳನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರುವಿರಾಷ್ಟೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಹಲವಾರು

ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನೂ ನೀವು ನೋಡಿರುವಿರಿ. ಅದು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಟಗಳಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ತಂಡಗಳು ಆಡುವ ಆಟಗಳೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಚೆಸ್ ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಚಿಂತನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ಆಟದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಆಟಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಚೆಸ್ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು? ಚೆಸ್ ಆಟಗಾರರು ಮತ್ತು ಇತರ ಪಂದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು? ಅದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿ:

ಆಟಗಳು/ಒಳಾಂಗಣ ಮತ್ತು ಹೊರಾಂಗಣ ಆಟಗಳು	ಲಕ್ಷಣಗಳು				
	ಆಟಗಾರರು ಅವರ ವರ್ತನೆ	ಆಟದ ಪರಿಸರ	ಆಟಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ	ಒಂದು ಪಂದ್ಯದಲ್ಲಿನ ಆಟಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ	ಗೆಲುವಿನ / ಸೋಲಿನ ಸ್ವರೂಪ
ಚೆದುರಂಗ / ಚೆಸ್					
ಹೊರಾಂಗಣ ಆಟಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಬಡ್ಡಿ, ಥ್ರೋಬಾಲ್, ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ					

ಸ್ವಿಸ್ ದೇಶದವನಾದ ಜೀನ್ ಪಿಯಾಷೆಯು ಖ್ಯಾತ ಮನಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನೂ ಮತ್ತು ನೈಸರ್ಗಿಕ ವಿಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದು ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ 9 ರಂದು 1896ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ಈತನ ವಿಧಾನಶಾಸ್ತ್ರವು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದಾಗಿದೆ. ಈತನು ವಿಶಾಸವನ್ನು "ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ" ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ನೋಡಿದನು, ಜೊತೆಗೆ "ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸು ಕಾರ್ಯನಡೆಸುವ ವೈಖರಿಯನ್ನು" ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಮೂಲತಃ ಜೀವವಿಜ್ಞಾನದ ಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅಂಗವನ್ನು ಅಥವಾ ಜೀವಿಯನ್ನು ಅದರ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವೆಂಬ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ ಪಿಯಾಷೆಯು, ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಎರಡು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಿದನು. ಹಾಗೂ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದಾದರೆ ಅದು, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನವೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟನು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಅಥವಾ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ಮೂಡಿ ಹರಳುಗಟ್ಟುವುದೆಂದು ನಡೆಸಿದ ಚಿಂತನಾಫಲವೇ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತು. ಸಂಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ, ಮಾನವನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮೆದಳಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಫಲಶ್ರುತಿಯಾಗಿ ಮೂಡುವ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಉತ್ಪನ್ನವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ, ಅರಿಯುವ ಅಥವಾ ಗ್ರಹಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅರಿವು ಅಥವಾ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಥವಾ ಮೆದುಳಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ, ಅದು ಗಮನಿಸುವುದು, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತರ್ಕ, ಸ್ಮರಣೆ, ಗುರುತಿಸುವುದು, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಅಲ್ಲದೆ ಅದ್ಭುತ, ಅತಿರೇಕಗಳ ಕಲ್ಪನೆಯೂ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಸತತವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಜೀವಿಸುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ

ಅವುಗಳ ರೆಕ್ಕೆ-ಪುಕ್ಕಗಳ ಬಣ್ಣ, ನರಿ, ತೋಳ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ರೋಮ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತಹ “ಮರೆಮಾಚುವಿಕೆ”ಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಮಾನವನು ಇಂತಹ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು. ಅಂದರೆ, ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು.

ಪಿಯಾಷೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವುದೇ ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತಹ ಮಾತೇ ಸರಿ. ಆದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ಚಲನವಲನಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ಮಾನಸಿಕ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅಂದರೆ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದಿಂದ ಮತ್ತು ಅನ್ವೇಷಣಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು, ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮನೋರಚನೆಗಳನ್ನು ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹಾಗಾಗಿ ಪಿಯಾಷೆಯವರ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ರಚನಾತ್ಮಕ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಮನೋಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಪಿಯಾಷೆಯು “ಸ್ಕೀಮಾ” ಅಂದರೆ “ಆಕೃತಿಕಲ್ಪ”ಗಳೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವಯೋಮಾನವು ಬದಲಾದಂತೆ ಈ ಆಕೃತಿಕಲ್ಪಗಳು ಬದಲಾಗುವುವು.

1. **ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆ** : ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಲು, ಪಿಯಾಷೆಯು ಒಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದವನ್ನು ಅಂದರೆ "ಸ್ಕೀಮಾ" ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಕೀಮಾ ಅಥವಾ ಮನೋಮುದ್ರಿಕೆಗಳು (ಮನೋಚಿತ್ರಣಗಳು/ನಕ್ಷೆಗಳು) ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ, ಕಚ್ಚಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣ (conceptualization) ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ಜೀವಿತಾವಾಧಿಯ ಪೂರ್ಣ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸ್ಕೀಮಾ ಎಂಬುದು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಯ ಮೂಲಘಟಕವಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತ ವರ್ತನಾ ವರ್ಗಗಳ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದು ಸುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಎಂಬುದು ಇಂತಹ ಸಹಸ್ರಾರು ಸ್ಕೀಮಾಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೂಲ ರಚನೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಗೂ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸದ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಅವಿನಾಭಾವವಾದ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶಿಶುವಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಕೀಮಾವು ಕೇವಲ ಪರಾವರ್ತಿತ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕವಾದ, ಅನುವಂಶೀಯತೆಯಿಂದ ಬಂದ ಹುಟ್ಟುಗುಣಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವು ಬೆಳೆದಂತೆಲ್ಲಾ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರಾಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ನಡೆಯುವ ಘರ್ಷಣೆಗಳು, ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸ್ಕೀಮಾಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತ ವಿಕಾಸವಾಗುತ್ತ ಸಾಗುವುವು. ಶಿಶುವಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಕೀಮಾಗಳು ಮಗುವಿನ ಸಂವೇಗಾತ್ಮಕ ವರ್ತನೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ನಂತರ ಮಗುವು ಅನೇಕ ವಸ್ತುಗಳೆಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಹಲವಾರು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ತತ್ಪಲವಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಮರ, ಗಿಡ, ವಸ್ತುಗಳು, ಕಾಲ ಮತ್ತು ದೇಶ - ಇನ್ನು ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೋಸುಗ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಪಿಯಾಷೆಯು ಹೇಳುವಂತೆ, ಸಂವೇಗಾತ್ಮಕ ಸರಣಿಗಳು

ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಗಳು ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇವೆರಡೂ ಕೂಡ ನಿರಂತರವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು. ವಿಕಾಸವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆಲ್ಲಾ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಕೀಮಾವೂ ವಿಶಾಲವಾಗುತ್ತಾ, ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದು, ಅಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನಿತರ ಸ್ಕೀಮಾಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಹ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾ, ಇನ್ನಷ್ಟು ಜಟಿಲವಾದ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸ್ಕೀಮಾಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

2. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು: ಶೈಶವದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಸ್ಕೀಮಾಗಳು, ಕಾಲಕಳೆದಂತೆ ಮುಂದೆ ಬದಲಾಗುವುವು. ಹೀಗೆ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುವ ಸ್ಕೀಮಾಗಳು ಎರಡು ರೀತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬರುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣ, ಇವೆರಡೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಮಾನಸಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿವೆ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ, ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ತನ್ನ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣವೆಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪರಿಸರದೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗೆ ಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳು ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಣೆಗೊಳ್ಳುವುವು, ಅದನ್ನೇ ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಕೆಯಾಗಿ ಸ್ವಾಂಗೀಕರಣಗೊಳ್ಳುವುದು. ಸ್ವಾಂಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ "ಅನುಕೂಲನ"ವೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಇದು ಸ್ಕೀಮಾವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ಕೀಮಾವು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿದರೆ, ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಣವು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

1. ಸಂಘಟನೆ : ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮಾನಸಿಕ ರಚನೆಗಳು ಅಥವಾ ಸ್ಕೀಮಾ (ಆಕೃತಿ ಕಲ್ಪ) ಮತ್ತು ಅಂತಹದೇ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಇತರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಅನುಭವಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ಇತರ ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅಥವಾ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಪೂರ್ವಾನುಭವಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಸ್ಕೀಮಾವು ವಿಶಾಲವಾಗುವಂತೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಮಗುವಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹೊಸದಾದ ಆಟಿಕೆ ದೊರಕಿದೆಯೆಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ; ಆಗ ಮಗುವು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿನ ಹಳೆಯ ಸ್ಕೀಮಾವು ಚೀಪುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಚಿರಪರಿಚಿತ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಮಗುವು ಹೊಸದಾಗಿ ದೊರೆತ ಆಟಿಕೆಯನ್ನೂ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಆದರೆ, ಮಗುವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆಟಿಕೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದರೆ, ಮಗುವಿನಿಂದ ಕೊಂಚ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ವರ್ತನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ, ಈಗಾಗಲೇ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆ, ಅಥವಾ ಸ್ಕೀಮಾವು (ಆಕೃತಿಕಲ್ಪವು) ಬದಲಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ, ಮಗುವು ಪ್ರಸ್ತುತ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಈವರೆವಿಗೂ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು

ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದ, ಮತ್ತು ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಮಗುವು ತನ್ನ ಯೋಚನಾ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಪರಿಸರ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೊಡನೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದು. ಸಂಘಟನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ, ಹೀಗೆ, ಹಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಮಾರ್ಗ ಮೇಲೆ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮೂಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಮಾರ್ಗ ಪೇರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಆದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಕೇವಲ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ, ಇದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲನ ಹಾಗೂ ಸಮತೋಲನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು; ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ನಡೆಯುವುದು.

2. ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲನ: ಇದೊಂದು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುವುದನ್ನು, ವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಈಗಾಗಲೇ ಇದ್ದಂತಹ ಆಕೃತಿಕಲ್ಪಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತಿಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೆಷರ್ ಕುಕರ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿನ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಎಷ್ಟೊಂದು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿವೆ ಎಂಬುದು ತೋರಿಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಹಾಗೆ, ಮಹಿಳೆಯ ಸ್ಥಾನ ಕೇವಲ ಅಡುಗೆ ಮನೆಗೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ, ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಫಲವಾಗಿ, ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಇಂತಹ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವೇ ಕಾರಣವೆಂದರೆ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ, ಚಿಂತಿಸುವ ವಿಧಾನ, ವರ್ತಿಸುವ ಪರಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಬದಲಾಗಿವೆ.

3. ಸಮತೋಲನ : ಸಂಘಟನೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲನಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಗುವಿನ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತೂ ಪಿಯಾಜೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅದಂದರೆ, ಸಂಘಟನೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲನಗಳಿಂದಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮತ್ತು ಇತರರ ನಡುವೆ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ, ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು, ಉಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಪಿಯಾಜೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಇಂತಹ ತಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸಮತೋಲನ.

ಪಿಯಾಜೆಯು ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ: "ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ (ಸಂಘಟನೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲನಗಳ ಮೂಲಕ) ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ರಚನೆಗಳಾದ ಆಕೃತಿಕಲ್ಪ/ ಸ್ಥಿತಿಮಾರ್ಗಗಳೂ ಮತ್ತು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸರದ ನಡುವೆಯೂ ಒಂದು ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ".

ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದ ಹಂತಗಳು: ವಿಕಾಸವು ಒಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬುದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಹಂತಗಳ ಸರಣಿಯು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಪಿಯಾಜೆಯು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಂಘಟನೆ, ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ ಅನುಕೂಲನ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನಗಳೆಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಯು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಂರಚಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ; ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರಲಿ, ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆದೇ ತೀರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನಡೆಯುವ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯಿರಬಹುದಷ್ಟೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆ ಸಹಜ. ಅದಾಗ್ಯೂ ಅವರ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಶಾಶ್ವತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಹಂತಗಳಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು. ಇದೊಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸವಾಗಿದ್ದು,

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪಿಯಾಷೆಯು ಗುರುತಿಸಿದ ನಾಲ್ಕು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದ ಹಂತಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

1. ಗತಿ ಸಂವೇದನಾ ಹಂತ (ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ 2 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ)
2. ಕಾರ್ಯಪೂರ್ವ ಹಂತ - (2 ರಿಂದ 7 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ) (ಪೂರ್ವ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಯೋಚನಾ ಹಂತ)
3. ಮೂರ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹಂತ (7 ರಿಂದ 11 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ) (ಮೂರ್ತ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಯೋಚನಾ ಹಂತ)
4. ಔಪಚಾರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹಂತ (11 ರಿಂದ ಕಿಶೋರ ಹಂತದವರೆಗೆ) (ನಿಯಮ ಬದ್ಧ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಹಂತ)

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳು ಮಗುವಿನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಶೈಶವ, ಶಾಲಾಪೂರ್ವ, ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಕಿಶೋರಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿತರಣೆಗೊಂಡಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತವೂ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುವ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವರ್ತನೆಗಳಿಂದ ನಿಖರತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ, ಮಗುವು ಪ್ರತಿಹಂತದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈಗ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸೋಣ.

1. ಗತಿ ಸಂವೇದನಾ ಹಂತ (ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ) :

ಪಿಯಾಷೆಯು ಹೆಸರಿಸಿರುವ ಈ ಹಂತವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವಿತಾವಧಿಯ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿದ್ದು, ಹೆಸರೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಮಗುವು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನೋಡಲು ಕಲಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅತ್ಯಂತ ಅಹಂಕೇಂದ್ರಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಯವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅವರು ಗ್ರಹಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ವಿಫಲರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಹೇಗೆ ತೋಚುತ್ತದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವರ್ತಿಸುವ ಕಾಲವಿದು. ಯಾವುದೇ ವಸ್ತುವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರ ಕುರಿತ ಯೋಚನೆಗಿಂತ, ಅದರಿಂದ ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅವರು ಅವಲಂಬಿಸುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು "ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ" ಎಂದು ಪಿಯಾಷೆಯು ಸೂಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು, ಮಗುವು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ನೋಡುವಿಕೆ, ಆಲಿಸುವಿಕೆ, ಸ್ಪರ್ಶ,- ಇವುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವಾದರೂ ರುಚಿ ಮತ್ತು ವಾಸನೆಯ ಗ್ರಹಣವೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು. ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಯುವ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಜನಿಸುತ್ತವೆ.

2. ಕಾರ್ಯಪೂರ್ವದ ಹಂತ ಅಥವಾ ಪೂರ್ವ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಆಲೋಚನಾ ಹಂತ:

ಪಿಯಾಷೆಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವಂತೆ, ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಹಂತದ ಸಾಧನೆಯು ಅದರ ಮುಂದಿನ ಹಂತಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾದ ಪೂರ್ವ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಡೆದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮುಂದಿನ ವಿಕಾಸದ ಹಂತಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತೃತಗೊಳ್ಳುವುವು. ಒಂದು ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ, ಇದು ಶೈಶವದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಅಂದರೆ ಆಗ ಮಗುವಿನ ಅನೇಕ ದೈಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಂವೇದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮಗುವಿನ ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಮಗುವು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ

ಅಥವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ; ಅಂತೆಯೇ ಅದರ ಆಕೃತಿಕಲ್ಪಗಳೂ ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪಿಯಾಜೆಯು ಇದನ್ನು "ಚಟುವಟಿಕಾ ಆಕೃತಿ ಕಲ್ಪ" ಅಥವಾ "ಕ್ರಿಯಾ ಆಕೃತಿಕಲ್ಪ"ವೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ನಂತರದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿಂದ ಅವರ ಕ್ರಿಯಾ-ಪೂರ್ವ ಹಂತವು (ಪೂರ್ವ-ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಆಲೋಚನಾ ಹಂತ) ಉಗಮವಾಗುವುದು.

ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಹಯೋಗವೂ ಆಗುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಶಬ್ದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣೆ, ನಂತರ ಕ್ರಮೇಣ ಒಂದು ಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಗುವು ಕಲಿಯುವುದು. ಮಗುವು ತನಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನು ಕೇಳಬಲ್ಲುದು. ಇದೊಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಮೊದಲು ತನಗೇನಾದರೂ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಸ್ತುವೊಂದು ಬೇಕೆನಿಸಿದಾಗ, ಅದು ತನ್ನ ಇಡೀ ದೇಹವನ್ನೇ ಆ ವಸ್ತುವಿನೆಡೆಗೆ ಬಾಗಿಸಿ, ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲವೆ? 2ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ 7ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗಿರುವ ಈ ಪೂರ್ವಕ್ರಿಯಾ ಆಲೋಚನಾ ಹಂತವು, ಪುನಃ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡು ಎರಡು ಉಪ ಹಂತಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, 1. ಪೂರ್ವ ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ಹಂತ ಮತ್ತು 2. ಒಳ-ಅರಿವಿನ ಹಂತ. ಈ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆಗಳು ಮೂಡುವುವು. ಅನುಭವಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ವಿಚಿತವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ತಾನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನಿಲುವು- ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

I. ಪೂರ್ವ ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ಹಂತ :

ಇದು ಮಗುವಿನ 2 ರಿಂದ 4 ವರ್ಷಗಳವರೆಗಿನ ಕಾಲಾವಧಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಇವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಲಕ್ಷಣಾಧಾರಿತ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಬಹುದು:

- 1) ಅಹಂ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ಪಿಯಾಜೆಯು ಹೇಳುವಂತೆ ಈ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ತಮಗೆ ಪ್ರಪಂಚ ಹೇಗೆ ತೋರುವುದೋ ಹಾಗೆ ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬೀದಿಯ ಒಂದು ಬದಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ತುದಿಗೆ ಓಡಿದರೆ, ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಅವರಂತೆಯೇ ಆಗಸದಲ್ಲಿನ ಚಂದ್ರನೂ ಓಡುವನು ಎಂಬುದು ಅವರ ಗಾಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ. ಬೇರೆಯವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಲಿ, ಅವರ ಯೋಚನೆಗಳಾಗಲಿ, ಇವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅರ್ಥವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
2. ಸಜೀವಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ಜೀವಿಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.
3. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತಿಯಾದ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲ್ಪನಾ ಲೋಕದಲ್ಲೇ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತಿರುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, "ಅಜ್ಜನ ಕೋಲಿದು ನನ್ನಯ ಕುದುರೆ; ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಕುಣಿಯುವ ಕುದುರೆ" ಎಂದು ಒಂದು ಕೋಲಿನ ಅಥವಾ ಟ್ರೈಸಿಕಲ್‌ನ ಜೊತೆ ಆಟ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಮಗು, ತಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಗೊಂಬೆಯೊಂದು ಕೇವಲ ಗೊಂಬೆಯಾಗಿರದೆ ಸಜೀವ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಪರಮಹಂಸರೆನ್ನುವಂತೆ, ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಪಂಚವು ಚೈತನ್ಯಮಯವಾಗಿದ್ದು, ಗಿಡ, ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಕಲ್ಲು, ಬಂಡೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅವರಿಗೆ ಜೀವಂತವಾಗಿ ತೋರುತ್ತವೆ. ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಗೊಂಬೆಯ ಅಳು, ನಗು, ನಿದ್ರೆ- ಎಲ್ಲವೂ ಅವರಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುವುವು.
4. ಅನುಕರಣೆ ಮತ್ತು ನಟಿಸುವುದನ್ನು ಈ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

5. ಈ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳು ತಾವೊಂದು ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ, ಆನೆಯಂತೆ ಅಥವಾ ಸಿಂಹದಂತೆ ನಟಿಸಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲರು. ಆದರೆ ಪಿಯಾಷೆಯು ಇದನ್ನು ಬಹಳ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಇದು ಅವರ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಯೋಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದದಾಯಕವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ನಟನೆಯಿಂದ, ಅಥವಾ "ನಂಬಿಸುವ ಕುಶಾಲಿನಿಂದ" ಸಂತೋಷಪಡುವುದು ಅವರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಪ್ತಾಯಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆಗೂ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಅವರು ಗುರುತಿಸಲಾರರು. ಅವರೇ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಸ್ಸು, ರೈಲು, ಆನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಕಥೆಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಅವರ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ. ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಬಿಳಿಯ ಹಾಳೆ, ಅಥವಾ ಚಿತ್ರಕಲೆಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಕ್ರೆಯಾನ್/ ಪೆನ್ಸಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ, ಬಹು ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ, ಸೂರ್ಯೋದಯ, ತೆಂಗಿನಮರ, ಪಕ್ಷಿಗಳು, ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮಂದಿರ ಚಿತ್ರ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬಿಡುವರು.
6. ಅವರ ಯೋಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ತರ್ಕಬದ್ಧತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ಈ ಹಂತದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಯೋಚನಾ ಸರಣಿಯು ಭಾಗಶಃ ಸರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದು ಇನ್ನೂ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಕಾಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಗುರ್ತಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಗಂಡಸರೂ "ಅಪ್ಪ" ಎಂದೂ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಹೆಂಗಸರೂ "ಅಮ್ಮ" ಎಂದು ಮಗುವು ಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಯು, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತದೆ. ಸರಿಸುಮಾರು ಒಂದು ವರ್ಷ ತುಂಬುವಲ್ಲಿಗೆ, ಮಗುವು ಕೆಲವು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕಲಿತಿರುತ್ತದೆ. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಇದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುತ್ತಾ, ಸುಮಾರು ಒಂದೂವರೆ ವರ್ಷದ ಹೊತ್ತಿಗೆ 50 ಶಬ್ದಗಳನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯರಾದವರ ಬಳಿ ಇದ್ದು ಸಂಭಾಷಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ, ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಯು ಅತ್ಯಂತ ವೇಗವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

II. ಒಳ-ಅರಿವಿನ ಹಂತ : (4 ರಿಂದ 7ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ)

ಮಗುವು ಯೋಚಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅದು ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪಿಯಾಷೆಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಯೋಚನಾ ಸರಣಿಯು ಅಸಂಬದ್ಧತೆಗಳ ಆಗರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ದೋಷಪೂರಿತವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ವಾದಸರಣಿಯ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಅರ್ಥೈಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ತತ್ವವೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ,

1. ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ದೊಡ್ಡ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತಮ್ಮನಾಗಿದ್ದು, ತಾನು ಸಹೋದರನಾಗಬೇಕೆಂದು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ, ಅದೇ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತಾನೂ ಸಹೋದರನೆಂಬ ಅರ್ಥ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.
3. ಮಗುವಿಗೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು ಸುಲಭವಾದಷ್ಟು ಕಳೆಯುವುದು ಸುಲಭವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ, ಗಾತ್ರ, ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅವರ ತರ್ಕವು ಭಾಗಶಃ ಸರಿಯಾಗಿ, ಭಾಗಶಃ ತಪ್ಪಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ಯೋಚಿಸುವ ರೀತಿಯೇ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಉದ್ದದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ : 15 ಸೆ.ಮೀ ಉದ್ದದ ಎರಡು ದಾರಗಳನ್ನು ಜಗ್ಗಿ, ನೇರವಾದ ಸರಳರೇಖೆಯಂತೆ

ಇಟ್ಟು ತೋರಿಸಿದಾಗ, ಎರಡರ ಉದ್ದವೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಮಗುವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ನೇರವಾಗಿರಿಸಿ, ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ವಕ್ರವಾಗಿರಿಸಿ, ಅದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಕ್ರವಾಗಿಟ್ಟಿರುವುದು ಚಿಕ್ಕದಂದೂ, ನೇರವಾಗಿಟ್ಟಿರುವುದು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉದ್ದವೆಂದು ತರ್ಕಿಸುತ್ತದೆ.

ಗಾತ್ರದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: 100ಮಿ.ಲಿ. ಗಾತ್ರ ಇರುವ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಎರಡು ಬೀಕರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ತೋರಿಸಿದರೆ, ಎರಡರ ಗಾತ್ರವೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ಮಗುವು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅವುಗಳ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಅಷ್ಟೇ ಗಾತ್ರದ ಅಂದರೆ 100 ಮಿ.ಲಿ. ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಕೇಳಿದರೆ, ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಉದ್ದವಿರುವ ಬೀಕರ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಇದೆ ಎಂದು ಮಗುವು ತರ್ಕಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಗಾತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ; ಅಥವಾ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕ ತತ್ವವು ಅವರಲ್ಲಿನೂ ಪಕ್ಕವಾಗಿ ಮೂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಲಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಎರಡು ಅಡ್ಡಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಣ್ಯಗಳ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಸಮವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಮಗುವು ಅವೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯ ನಾಣ್ಯಗಳಿರುವುವೆಂದು ತರ್ಕಿಸುವುದು. ಆದರೆ, ಎರಡು ಅಡ್ಡಸಾಲಿನಲ್ಲಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿರ ಹತ್ತಿರ ಜೋಡಿಸಿ ಕೇಳಿದರೆ, ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ನಾಣ್ಯಗಳಿವೆ ಎಂದು ಮಗುವು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪಿಯಾಷೆಯು ಈ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ಹಂತದ ತರ್ಕವು ಎಷ್ಟು ಅಸಂಗತವೂ ಮತ್ತು ಅಸಂಬದ್ಧವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವದ ನಿಯಮಗಳು, ಆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕುಳಿತ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ಜೋಡಣಾ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ವಸ್ತುಗಳ ಪರಿಮಾಣ ಹೆಚ್ಚುವುದೂ ಇಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಪರಿಚ್ಛಾನದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಗುವು ತನ್ನ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ, ಮೇಲಿದ್ದರೂ ಅದು ಯೋಚಿಸುವ ರೀತಿಯು ತರ್ಕ ರಹಿತವಾಗಿದ್ದು ಅಸಂಬದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶಾಲಾ ಪೂರ್ವ ಹಂತವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಗುವಿನ ಬಹುಪಾಲು ಸಮಯವು, ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರೊಡನೆ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಪೋಷಕರು ಮತ್ತು ಮನೆಯ ಇತರ ಸದಸ್ಯರುಗಳು, ಮಗುವಿಗೆ, ಸುರಕ್ಷಿತವೂ, ಪ್ರೇಮಮಯವೂ ಮತ್ತು ಆಗಾಗ ಸವಾಲೆನಿಸುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಮಗುವಿನ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

3. ಮೂರ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹಂತ (ಮೂರ್ತ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಯೋಚನಾ ಹಂತ): (7ರಿಂದ 11ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ)

ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಯೋಚಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬೆಳೆದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವದ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತವು ನಿರಂತರವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪದ ವಸ್ತುಗಳು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಅನುಭವಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಾ ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಪಿಯಾಷೆಯು ಬಳಸುವ "ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ" ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ "ಮಾನಸಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳು" ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ದೊರಕಿದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ, ಮೂಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಕೂಡುವುದು, ಕಳೆಯುವುದು, ಗುಣಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಭಾಗಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಲ್ಲಿ

ಕೇವಲ ನೋಡುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಮಗುವು ಆಲೋಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆಲ್ಲಾ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪಾತ್ರವೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ "ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪ" ಎಂಬ ಪದವು, ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಮಗುವಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ, ನೇರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲಂತಹವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪೂರ್ವ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಯೋಚನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಏನನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಅಥವಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರೋ, ಅವುಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳಾಗಿ ಆಕೃತಿಕಲ್ಪಗಳು ರಚಿತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹವುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳು ಅಥವಾ ಐಕಾನಿಕ್ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮೂರ್ತ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಯೋಚನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಉನ್ನತ ಹಂತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ, ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯೇ ಅನೇಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪಿಸುವುದು, ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಒಂದು ಪದದಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದು, ಹಾಗೂ ಪುನರಪಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವುದು-ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ತೋರುವರು. ಹೀಗೆ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ:

1. ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಸಮಾನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಭೇದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲರು. ಹಾಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧ, ಅವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಖಚಿತವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲರು.
2. ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧವಿರುವ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಜ್ಞಾನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಯೋಚಿಸಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಆಲೋಚನಾ ವಿನ್ಯಾಸವು, ವ್ಯವಸ್ಥಾ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವುದು.
3. ಅವರು ತಮ್ಮ ತರ್ಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಲ್ಲರು. ಅನುಗಮನ ಮತ್ತು ನಿಗಮನ ತರ್ಕಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ, ಸಾಕಷ್ಟು ತರ್ಕಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲರು.
4. ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು, ಹೊಂದಿದ್ದು, ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಾಪೇಕ್ಷ ವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ತೋರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡಂತೆ ಕಾಣುವ ಗಾತ್ರವಿನ್ಯಾಸವು, ನಿಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ, ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಚ್ಚುವಿಕೆಗೂ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.
5. ಒಂದು ಘಟನೆ ಅಥವಾ ಅಂಶವನ್ನು ಹಿಂದು ಮುಂದಾಗಿಸಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಅಂದರೆ $A=B$ ಆದಾಗ, $B=A$ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು.
6. ಈ ಮೂರ್ತ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಯೋಚನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಹಂ-ಕೇಂದ್ರಿತ ತತ್ವದಿಂದ ಹೊರಬಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಂತೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲಿಗೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದಲೂ (ಅವರಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಹ) ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.
7. ಮೂಲ ಮಾನಸಿಕ ಸಂಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ, ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ವರ್ಗೀಕರಣ, ಮತ್ತು ಕ್ರಮವರಿತ ಜೋಡಣೆ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಏರಿಕೆಯ ಕ್ರಮ ಅಥವಾ ಇಳಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸುವ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ತೋರುವರು.

8. ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಿರಲಿ, ಅಥವಾ ಸವಾಲುಗಳೇ ಇರಲಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಸಬಲ್ಲರು.
9. ಕಾಲ, ದೇಶ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಹಾಗೂ ಅವಕಾಶ- ಈ ಚರಾಂಶಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಂತರ್‌ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು, ಹಾಗೂ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳ ಸಹಯೋಗವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಬಲ್ಲರು; ಆದರೆ ಇವುಗಳು ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು (ಪರಿಚಿತರ) ಹೇಗೆ ತಲುಪಬೇಕೆನ್ನು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಶಾಬ್ದಿಕವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಅವರು ಏನನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರರು, ಬದಲಿಗೆ ಸ್ವತಃ ನಡೆದುಕೊಂಡು, ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ತೋರಿಸಬಲ್ಲರು!

4. ಔಪಚಾರಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಹಂತ / ನಿಯಮಬದ್ಧ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಹಂತ :

ಇದು ಹದಿಹರೆಯವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಕಾಲವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಶಕ್ತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾಗುವವು. ಅವರ ಆಲೋಚನಾ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ಇವರುಗಳನ್ನು ಕಿಶೋರರೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲರು, ಹಾಗೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಹಲವಾರು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಲ್ಲರು. ಅವರ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ತರ್ಕ; ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ ಹಾಗೂ ಶಿಸ್ತು - ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೈಗೂಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದ ಹಂತವು ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಆಲೋಚನಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 1. ಅನುಗಮನ- ನಿಗಮನ 2. ವಿಚಾರಣಾತ್ಮಕ 3. ಏಕಕೇಂದ್ರಾಭಿಮುಖ ಮತ್ತು ಬಹುದಿಶಾ ಚಿಂತನೆ 4. ಪಾರ್ಶ್ವ ಚಿಂತನೆ 5. ಆಧಾರ ಕಲ್ಪನೆಗಳ ರಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಧಗಳ ಯೋಚನಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಸಾಧಕ-ಬಾಧಕಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸಿ, ನಂತರ ತರ್ಕಬದ್ಧವಾಗಿ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ, ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮವಾದ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು - ಹೀಗೆ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಅರ್ಹತೆಗಳಿಂದ, ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳನ್ನು, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು, "ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನವನ್ನು" ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅವರು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ, ಚರಾಂಶಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ಒಂದು ಇನ್ನೊಂದರ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಚಕ್ಷಣತೆಯಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಿ, ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಲ್ಲರು.

ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ:

ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯೆಂಬುದು ಪರಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮತ್ತು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಶಾಲೆಯ ಒಳಗೂ ಮತ್ತು ಹೊರಗೂ ಅಲ್ಲದೇ ಇಡೀ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ನೋಡಿದಾಗಲೂ ಕಲಿಕೆಯು ಇದ್ದು ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಅಗಾಧವಾಗಿದೆ. ನಾವು ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದು ನಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ, ಕಲಿಕೆಗೆ ಯಾವ ಅರ್ಥವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಬರದ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಇದು ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವ

ಅನುಭವಗಳು, ಕಲಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿತ ಕೌಶಲ ಹಾಗೂ ಪರಿಪಾಠಗಳು ದಾಖಲೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವಾಗ ಅವುಗಳು ಪುನರುತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಭಾಗವೇ 'ಸ್ಮೃತಿ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾವು ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿಯುತ್ತೇವೆಯೋ ಅವುಗಳು ಸಂಸ್ಕರಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ರೈಬಾನ್(1956) ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ: "ನಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಶೇಖರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಘಟಿಸಿದ ಕೆಲಸಮಯದ ನಂತರ ನಮ್ಮ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯೇ ಸ್ಮೃತಿಯೆಂದಾಗುತ್ತದೆ". ಸ್ಮೃತಿ ಎಂಬ ಪದವು ನಿಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೆನಪು ಅಥವಾ ನಾವು ಏನನ್ನಾದರೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಕೇವಲ ನಾವು ಕಲಿತಿದ್ದರ ಪುನರಪಿ ಉತ್ಪಾದನೆ ಅಥವಾ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಕಲಿಕೆ, ದಾಖಲಾತಿ, ಧಾರಣೆ, ಸ್ಮರಣೆ ಮತ್ತು ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಂತಹ ಹಲವಾರು ಉಪ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಶೇಖರಣೆ ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆ. ಆದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅಷ್ಟೇ ಸುಲಭವಾಗಿ ಮರೆಯುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ವಿಚಾರವೊಂದನ್ನು ಸದಾ ಹಸಿರಾಗಿ ತಮ್ಮ ನೆನಪಿನಾಳದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮುಖ್ಯವೇನಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸವೇ ಸರಿ.

ವುಡ್‌ವರ್ಥ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕ್ವಿನ್ (1948) ಹೇಳುವಂತೆ, "ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ". ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಾಗ ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ನೆನಪಿನ ನಡುವಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಅದರ ಹಿಂದಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಇವೆರಡೂ ಪದಗಳನ್ನು ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಹಲವಾರು ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಆತನ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಸ್ಮೃತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದವರೆಗೂ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕೆಲವು ಸೂಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಕರವಾದ ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಇಂತಹ ನೆನಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪರಿವರ್ತನೆ ಹೊಂದಿ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕವಾದ ಸ್ಮೃತಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುವು. ಈ ರೀತಿಯ ಮಾಹಿತಿಯು ಬಹುಪಾಲು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಬಿಡುವುವು. ಇದನ್ನೇ ಧಾರಣೆಯೆಂದು ಮತ್ತು ಧಾರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಅಗತ್ಯಬಿದ್ದಾಗ ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಭಿನ್ನವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುವುದು. ಆಗ ಇದೇ ಮಾಹಿತಿಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಂತವಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಮರುಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾಪನ ಆಗಿವೆ.

ಲಿಂಡೆ ಮತ್ತು ನಾರ್ಮನ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸ್ಕರಣದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂರು ಅಂಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ,

1. ಸ್ಮೃತಿ
2. ಸಂಸ್ಕರಣ ಘಟಕ (ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಘಟಕ)
3. ಉತ್ಪಾದನಾ ಘಟಕ

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಮೂರು ಘಟಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹಲವಾರು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸ್ಕರಣಾ ಮಾದರಿಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ ಮತ್ತು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಟ್ಕಿನ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಷಿಪ್ಲೀನ್ ಸ್ಮೃತಿ ಮಾದರಿಯೂ (1971) ಒಂದು. ಇದನ್ನು ಆಟ್ಕಿನ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಷಿಪ್ಲೀನ್‌ದ್ವಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧದ ಸ್ಮೃತಿ ಸಂಗ್ರಹವಿರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, 1) ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಗ್ರಹ, 2) ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸಂಗ್ರಹ, 3) ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸಂಗ್ರಹ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಸ್ಮೃತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಆತ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಘಟನೆಗಳೊಂದಿಗೆ, ನೆರೆಹೊರೆಯವರೊಡನೆ, ತನ್ನ ಸಮವಯಸ್ಕರೊಡನೆ ಮತ್ತು ಸಾಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವುದು. ಮೊದಲಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಬರುವ ಮಾಹಿತಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ನರಮಂಡಲಗಳ ಸಾಹಚರ್ಯಿಯಿಂದ ಮೆದುಳನ್ನು ತಲುಪುವುದು. ಮೆದುಳು ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಅತಿ ಅಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದನ್ನೇ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಮೃತಿ (Sensory Memory) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯು ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ರವಾನೆಯಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿ (Short Term Memory-STM) ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ಮೃತಿ (Primary Memory) ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಶೀಲ ಸ್ಮೃತಿ (Performance Memory) ಎಂಬ ಮೂರನೆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಮೃತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾದ ಮಾಹಿತಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ 20 ಸೆಕೆಂಡುಗಳ ಕಾಲ ಇರುವುದು. ಹೀಗೆ 20 ಸೆಕೆಂಡುಗಳ ಕಾಲ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯು ಅಷ್ಟುಕಾಲ ದಾಖಲೆಯಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಮಾಹಿತಿಯು ಮುಂದೆ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಗೆ (Long Term Memory -LTM) ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯು ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಮರುಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ದಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನೂ ಇದು ಮಾಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಶೀಲ ಸ್ಮೃತಿ ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸ್ಮೃತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾರ್ಯಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅಂದರೆ, ಮಾಹಿತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸ, ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವುದು, ಯಾವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರಗಳು, ಮತ್ತು ನೆನಪಿನ ಸಂಗ್ರಹಣದಿಂದ ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಯಾವ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮಾಹಿತಿಯೊಂದು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ನಂತರದಲ್ಲಿ, ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಆನುಷಂಗಿಕ ಸ್ಮೃತಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗುವ ಮಾಹಿತಿಯು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಂಘಟನೆಗೂ ಮತ್ತು ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕೂ ಒಳಪಟ್ಟು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಜೋಡಣೆಗೊಳ್ಳುವುದು.

ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಹ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಶೇಖರಿಸಲಾಗುವುದು. ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ

ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಮಾಹಿತಿಯ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವೂ ಕೂಡ ಕಡಿಮೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ವತ್ತಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಅಗಾಧವಾಗಿದ್ದು, ಅಪಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗುವ ಮಾಹಿತಿಯು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿ ತಟಸ್ಥವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರಿಬರುತ್ತದೆ.

ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ವತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಮಾಹಿತಿಯು ಇಂದ್ರಿಯಾಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಗೊಂಡು ಸಂಕೇತ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಆಟ್‌ಕಿನ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಪಿಪ್ಪೀನ್‌ರವರು ಭಾವಿಸಿರುವಂತೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಇಂದ್ರಿಯ-ಸಂಗ್ರಹಣೆಯಿರುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ, ಶ್ರವ್ಯ, ದೃಶ್ಯ, ಗಂಧ/ವಾಸನೆ, ರುಚಿ ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶ - ಇವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಸಂಕೇತ ರೂಪದ ಸಂಗ್ರಹಣೆ. ಶ್ರವ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತ (Echoic) ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾರೂಪ (Ichonic) ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮಾರೂಪ ಸಂಗ್ರಹದ ಮೇಲಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿವೆ. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದರ ಮರುಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಹೀಗಾಗುವಾಗ ಸಂಕೇತ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯು ಮತ್ತೆ ಪುನರ್ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ಒಳಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತಗಳು (Encoding/Coding) ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ವಿಸಂಕೇತೀಕರಣಕ್ಕೆ (Decoding) ಒಳಪಡುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗುವುದರಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯು ಮತ್ತೆ ನಾವು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಸಂಕೇತಿಸುವಾಗ ಅದು ಶಾಬ್ದಿಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಭಾಷಾರೂಪದಲ್ಲಿ, ಊಹೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗತಿಸಂವೇದನಾಶೀಲ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾಷಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ, ಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಮಾತುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಸಂಕೇತಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ದೃಶ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಕೇತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಗತಿಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಸಂಕೇತಗಳು ದೈಹಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುವ ಕೌಶಲಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯನಗೊಳ್ಳುವುದು ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈಜಾಡುವುದು, ಸೈಕಲ್ ಸವಾರಿ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನ ಬಳಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಘಟಿತ ಮಾಹಿತಿಯು ಪುನಃ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸ್ವತ್ತಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯು ವಿಸಂಕೇತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದು. ಆ ನಂತರ ಮೆದುಳಿನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಅನ್ವಯನಗೊಂಡು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು 'ತ' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸ್ವೀಮಾ ಎಂದರೆ_____
 - ಎ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆ
 - ಬಿ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ
 - ಸಿ. ಜ್ಞಾನ ನಕ್ಷೆ
 - ಡಿ. ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು
2. ಪೂರ್ವ ಸಂಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಹಂತದ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು_____
 - ಎ. ಆಕೃತಿ ಕಲ್ಪಗಳ ಹಂತ

ಬಿ. ಕಾರ್ಯಪೂರ್ವದ ಯೋಚನಾ ಹಂತ

ಸಿ. ಕ್ರಿಯಾ ಆಕೃತಿಕಲ್ಪಗಳ ಹಂತ

ಡಿ. ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸ ಹಂತ

3. ಲಿಂಡ್ಲೆ ಮತ್ತು ನಾರ್ಮನ್‌ರವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸ್ಕರಣದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂರು ಘಟಕಗಳು_____

ಎ. ಇಂದ್ರಿಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸಂಗ್ರಹಣೆ

ಬಿ. ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಮೃತಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸ್ಮೃತಿ, ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಸ್ಮೃತಿ

ಸಿ. ಕಾರ್ಯಶೀಲ ಸ್ಮೃತಿ, ಅನುಷಂಗಿಕ ಸ್ಮೃತಿ, ನಿರ್ವಹಣಾ ಸ್ಮೃತಿ

ಡಿ. ಸ್ಮೃತಿ, ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ಉತ್ಪಾದನೆ

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

4. ಎ. ಶ್ರವ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುವುದು.

ಬಿ. ಪ್ರತಿರೂಪ ಸಂಗ್ರಹವು ದೃಶ್ಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಿ. ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಸಂಕೇತಗಳು ವಿಸಂಕೇತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುತ್ತವೆ.

ಡಿ. ಸ್ಮೃತಿ ಮತ್ತು ನೆನಪು-ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಅರ್ಥನೀಡುವ ಪದಗಳು.

ಇ. ಮೂರ್ತಕ್ರಿಯಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಮೂರ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರು.

ಎಫ್. ಪೂರ್ವ ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಹಂ ಕೇಂದ್ರಿತ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ತೋರುವರು.

1.2.3.3 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಚಟುವಟಿಕೆ-3

ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದೇ ಇದ್ದೀರಿ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಯತ್ತ ಸೆಳೆಯಲು ಹಲವಾರು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರತೀ ದಿನ ಕುಡಿಯಲು ಒಂದು ಲೋಟಾ ಗಟ್ಟಿ ಹಾಲು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಒಂದು ಶಾಲೆ, ಅದರ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಸ್ಲಮ್ ಇತ್ತು. ಅಲ್ಲಿನ ಬಾಲಕಿಯೊಬ್ಬಳನ್ನು ಶಾಲಾ ಮಾಸ್ತರು ತಾಕೀತು ಮಾಡಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಕ್ಷೀರ ಯೋಜನೆಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದರು. ಒಂದು ದಿನ ಹಾಲನ್ನು ವಿತರಿಸಿದ ನಂತರ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಆ ಮಾಸ್ತರು ಕಂಡರು. ಅದೆಂದರೆ, ಆ ಬಾಲಕಿಯು ಮಾಸ್ತರು ನೀಡಿದ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಲಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಗುಡಿಸಲಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಅವಳ ಮೂವರು ಚಿಕ್ಕ ತಮ್ಮಂದಿರು ಇದ್ದರು. ಬಾಲಕಿಯು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲನ್ನು ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುಡಿಸಿ ಪುನಃ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದಳು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಬಾಲಕಿಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಾಣುವಿರಿ? ಅದು ಅಂತಃಕರಣವೇ, ಮಾನವೀಯತೆಯೇ ವಿವರಿಸಿ.

ಸುಮಾರು 1960ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೊಂದರ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಯಿತು, ಅದೇ ಮಾನವತಾ ವಾದ. ಮಾನವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸುಪ್ತಚೈತನ್ಯ - ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೇ ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲ ಸೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯೇ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣವು ವೈಯಕ್ತಿಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಕ್ರಿಯೆಯು ಅಥವಾ ವರ್ತನೆಯು ಆತನದ್ದೇ ಆದ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಂದ, ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆತನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಘಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ (ಹ್ಯೂಟ್ 2011). ಮಾನವತಾ ವಾದವು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿವರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ:

- ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ನಾವು ಒಂದು ಸಮಷ್ಟಿಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಅವರು ತೋರುವ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯ ಪಾಕ್ಷಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೆಳದಂತೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವುದುಂಟು. ಆದ್ದರಿಂದ “ಇದಮಿತ್ಥಂ” ಎಂದು ಕಡ್ಡಿ ತುಂಡು ಮಾಡಿದಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ನಾವು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಅಥವಾ ಅವನ ಕುರಿತು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಿಯಲ್ಲ.
- ಮಾನವತಾ ವಾದದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ, ಆತ್ಮ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಲವಾರು ಗುರಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಕ್ರಿಯೆಯು ಆತನದ್ದೇ ಆದ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗಿರತವೆ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಹೊಂದಿದ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದರೆ, ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋ, ಕಾರ್ಲ್ ರಾಜರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಲ್ಕಮ್ ನೋವೆಲ್ಸ್. ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಸ್ವಾವಲಂಬಿತ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಯನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದವರೆಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವನ್ನು ತರುವುದೇ ಆಗಿದೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಕಲಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವೀಯುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲನ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಪಾತ್ರ ಮಾತ್ರ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಲಯ ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಬೆಂಬಲಕಾರಕ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೇ ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಮಾನವತಾ ವಾದವೊಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಅಡಗಿರುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಸೆಳೆದು ಅವುಗಳ ಸಾರ್ಥಕವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತದೆ.
- ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ಆದ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಗಮ್ಯಗಳನ್ನು ನಾವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ನಾವು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು

ಸಾಧಿಸುವುದು ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಸುವಿಶಾಲವಾದ ಗುರಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ನಮ್ಮ ದಾರಿ, ಗುರಿ ಎರಡೂ ನಮ್ಮದೇ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲೂ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಸುಪ್ತ ಚೈತನ್ಯವಿರುವುದೆಂಬುದು ಈ ವಾದದ ಹೊರಣ.

- ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯಾವುದೇ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೆ, ಧಾವಂತವಿಲ್ಲದೆ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಇದು ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನೂ ಆತ್ಮ ಗೌರವವನ್ನೂ ತುಂಬಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವೇ ಸ್ವಯಂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಲಿಕಾ ವೇಗದೊಡನೆ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶವೀಯುವುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು.

ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ, ಈ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಾಗ ಹಲವಾರು ಬೆಂಬಲಿತ ಗುರಿಗಳೂ ಕಂಡುಬರುವುವು, ಅವುಗಳನ್ನು ಆತ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ:

- ತನ್ನ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನದ ಅಥವಾ ಉದ್ಯೋಗವೊಂದರ ಅನ್ವೇಷಣೆ
- ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸ್ವಾಂಗೀಕರಣ
- ಈ ಜೀವನವೇ ಒಂದು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಕೊಡುಗೆ ಎಂಬ ಅರಿವು
- ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ
- ಏನಾದರೂ ಒಂದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾರ್ಥಕಭಾವ

ಕಾರ್ಲ್ ರಾಜರ್ಸ್ ಕೂಡ ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನೇ ಎತ್ತಿಹಿಡಿಯುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲತಃ ರಾಜರ್ಸ್ ಒಬ್ಬ ಮನೋಚಿಕಿತ್ಸಕನಾದುದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಮನೋಚಿಕಿತ್ತೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆತ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ಅವರು ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು, ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪೋಷಕರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿಗಳು ಅಲ್ಲದೇ ಆತನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಆದ್ಯತೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಗಾಗಿ ಬರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕ್ಲೈಂಟ್-ಕೇಂದ್ರಿತ ಉಪಚಾರದಿಂದ ಹೇಗೆ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳು ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಆತನ ನಿಲುವು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಾನವತಾ ವಾದದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾದುದು_____
 - ಎ. ಪೂರ್ಣದ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದು
 - ಬಿ. ಪೂರ್ಣವೆಂದು

ಸಿ. ತನಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವನೆಂದು

ಡಿ. ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವನೆಂದು

2. ಮಾನವತಾ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು_____

ಎ. ಇ.ಬಿ.ಹರ್ಲಾಕ್

ಬಿ. ರಾಬರ್ಟ್ ಹ್ಯಾವಿಗ್ಸ್

ಸಿ. ಅಬ್ರಹಾಂ ಮ್ಯಾಸ್ಲೋ

ಡಿ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

3. ಎ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾರ್ಗ-ಎರಡೂ ಆತನದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬಿ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಲಿಕಾಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರೆಯಲು ಅವಕಾಶವಿತ್ತರೆ, ಒಟ್ಟಾರೆ ತರಗತಿಯ ಸಾಧನೆ ಕುಂಠಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸಿ. ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಸ್ವಾಂಗೀಕರಣ ಮಾನವತಾವಾದದ ಗುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಡಿ. ಕಾರ್ಲ್ ರಾಜರ್ಸ್ ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ.

ಇ. ಕಾರ್ಲ್ ರಾಜರ್ಸ್ ಮೂಲತಃ ಒಬ್ಬ ಮನೋಚಿಕಿತ್ಸಕ.

ಎಫ್. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸವಾಲುಗಳಿರಬಾರದು, ಏಕೆಂದರೆ, ಇದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು.

1.2.3.4 ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ

ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯೆಂದರೆ, ಅದು ಲೇವ್ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ(1896-1934). ಈತನು ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಚಿಕ್ಕ ವಯೋಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಈತ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ (38 ವರ್ಷಗಳು) ಈತನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಳಿದರೂ ಮುಂದಿನವರು ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸೇರ್ಪಡೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವುಗಳು ಕಾರ್ಯಶೀಲವಾಗಲು ಸಹಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈತನು ಪಿಯಾಜೆಯ ಸಮಕಾಲೀನನಾದರೂ ಈತನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪಿಯಾಜೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಬೇರೆಯದೇ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಮತ್ತು ಒಂದು ವಿಭಿನ್ನವಾದ ಆಯಾಮದೊಂದಿಗೆ ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಈತ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ ರಷ್ಯಾದ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ. ಆತನ ಕೊಡುಗೆಗಳು, ಲೇಖನಗಳು, ಗ್ರಂಥಗಳು ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಸುಮಾರು 1962ರಲ್ಲಿ, ಲೋಕಾರ್ಪಣವಾಗುವವರೆಗೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನವ ಸಂಘಜೀವಿ ಮತ್ತು ಆತನ ಕಲಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಬಹುದಾದ ಮಾತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ಕೊಡುವಂತಹ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಜ್ಞಾನವಲಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿಯಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಾಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಬಲವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ಆಪ್ತವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರವೂ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು

ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಒಡನಾಟಗಳಿಂದಲೇ ಮಗುವೊಂದು “ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ” ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಕೆಲವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದಗಳನ್ನು ಈಗ ನೋಡೋಣ:

1. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆ
2. ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ (ವ್ಯಕ್ತಿ)
3. ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆ:

ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ವಿರೋಧವೇನೋ ಎನಿಸುವಂತೆ, ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರಬಲವಾದ ಬುನಾದಿಯೂ ಹೌದು ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲವೂ ಹೌದು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. (ಪಿಯಾಜೆಯ ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ವಿಕಾಸದ ನಂತರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹದು. ಅಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ). ಆದರೆ, ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು. ಬಹಳ ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ, “ಮಗುವಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ ಎರೆಡೆರಡುಬಾರಿ ಆಗುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅದೇ ಕಾರ್ಯವು ಮಗುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ಯಾವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜನರ/ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವುದೋ ಅದನ್ನು ಅಂತರ್-ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದು ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪುನರಪಿ ನಡೆಯುವುದೋ ಅದನ್ನು ಆಂತರಿಕ-ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆಂದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ (ವ್ಯಕ್ತಿ):

ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ, ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ, ಅನುಭವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ಸಮಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಯಾರೇ ಆಗಿರಬಹುದು, ಅವರನ್ನು “ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ (ವ್ಯಕ್ತಿ)” ಎಂದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಲಿಕಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೇ ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಅದು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರೀಡಾ-ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು, ಕೋಚ್, ಹಿರಿಯರು, ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡವರು, ಅಲ್ಲದೇ ಸಹಪಾಠಿಗಳೂ ಕೂಡ ಆಗಿರಬಹುದು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಆದರೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಿಂತ ಚಿಕ್ಕವನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಆ “ಇನ್ನೊಬ್ಬ” ಆಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಕೂಡ ಈ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯ:

ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಂರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು ಎರಡು ಸರಹದ್ದಿನ ನಡುವೆ ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ ಮಿತ್ರರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಅದೇ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತಾನೇ ತನ್ನ ಸ್ವಯಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳ ನಡುವಿನ ಅಂತರವನ್ನೇ “ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯ” ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಘಟಿಸುವ ವಲಯವು ಇದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಿಯೆ-ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಹಲವಾರು ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಪ್ರಕಾರ, ಮಾನವರು ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಕೆಲವು ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನಗಳನ್ನು, ಸಂವಹನ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವರು. ಅದು ಮಾತು, ಬರಹ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ಅವರಿಗೂ ನಡುವಿನ ಸೇತುವಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು/ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವರು. ಇಂತಹ ಸಾಧನಗಳು (ಮಾತುಗಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಶಾಬ್ದಿಕ ಬರಹಗಳು) ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದಾಗ ಅದು ಅವರಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಚಿಂತನೆಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಈ ವಾದವು, ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ, ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗಮನ ಹರಿಸುವಿಕೆ, ತಾರ್ಕಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ, ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ರಚನೆಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರಗಳ ಉಗಮಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವಾಗುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಆಯಾಮಗಳ ವಿಕಾಸವು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಕಲಿಯುವ ಕೌಶಲಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ, ದೊಡ್ಡವರ ಅಥವಾ ಸಹಪಾಠಿಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಕೌಶಲಗಳ ಮಟ್ಟವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.

1. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಆಧರಿಸುತ್ತಾ ಹೇಳುವಂತೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು.
 - ಎ. ಪಿಯಾಜೆಯು ನೀಡಿದಂತೆ ಯಾವುದೇ ವಿಕಾಸದ ಹಂತಗಳನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಬಿ. ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವೂ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು ಎಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ನಿಲುವು. ಆದರೆ, ಪಿಯಾಜೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಯಾವುದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದು.
2. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು (ಕಾರಕಗಳು) ಗಣನೀಯವಾಗಿಯೇ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವುವು ಎಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ವಾದ.
 - ಎ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಅರಿವನ್ನು /ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಬಿ. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುವ ಪರಿಸರವು ಅವರು ಯೋಚಿಸುವ ರೀತಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು.

3. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಮೂಲತಃ ಭಾಷಾ ವಿಕಾಸ ಕಾರಣವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೌಶಲಗಳು, ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಾಗಿರುವವು. ಆದರೆ ಮಗುವು ಸುಮಾರು 3 ವರ್ಷವನ್ನು ತಲುಪುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯೋಚನೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳು ಒಂದರೊಳಗೊಂದು ಸಂಯೋಜನೆಗೊಳ್ಳುವವು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯು ಅಂತರ್ಗತವಾಗುವುದರಿಂದ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ದೊಡ್ಡವರು, ವಯಸ್ಕರು ಮನೆಯ ಹಿರಿಯರು ಮಗುವಿನ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಒಬ್ಬ ಕೌಶಲಪೂರಿತ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಂವಹನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಅಥವಾ ಅವರ ಮಾದರಿ ವರ್ತನೆಗಳು ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯು “ಸಹಕಾರ / ಸಹಯೋಗದ ಸಂಭಾಷಣೆ”ಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಬೋಧಕರು ನೀಡುವ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು (ಪೋಷಕರ ನಂತರದ ಪಾತ್ರವು ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ) ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಂತರದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಾನವನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಹೊರಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

1. ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಧಾರೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು, ಭಾಷೆಯೇ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾಧ್ಯಮ.
2. ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಮಾಯೋಜನೆಗೆ/ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ, ಭಾಷೆ ಸ್ವಯಂ ಒಂದು ಅತಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ.

ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಭಾಷಾ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾತುಗಳು: ಮಕ್ಕಳು ಇತರರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಿಸುವಾಗ ಬಳಸುವ ಮಾತುಗಳು (ಮಗುವಿಗೆ ಸುಮಾರು 2 ವರ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ನಂತರದಲ್ಲಿ)

ಖಾಸಗೀ ಮಾತುಗಳು: ಸುಮಾರು 3 ವರ್ಷಗಳು ಮತ್ತು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಈ ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ಕುರಿತ ಸಂಭಾಷಣೆಯಾಗಿರದೆ, ಮಗುವು ತನಗೆ ತಾನೇ ಆಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾತುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ಮಗುವು ತನ್ನಲ್ಲಿನ ಅರಿವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮೇಣ ಇಂತಹ ಖಾಸಗೀ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಗಿವಿಗೆ ಕೇಳಿಸದಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುತ್ತಾ, ಮಗುವಿನ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ, ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಾತು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳು

ಪರಸ್ಪರ ಸಂಯೋಗಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮಾತು ಮತ್ತು ಆಲೋಚನೆಗಳ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಗತ ಮಾತುಗಳು ಆಂತರಿಕವಾಗುತ್ತಾ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು: ಮಗುವಿಗೆ ಸುಮಾರು 7 ವರ್ಷಗಳಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುವು. ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು ನಿಶ್ಯಬ್ದವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕೇಳಿಬರುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳೆಂದರೆ, ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಯೋಚನೆಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಖಾಸಗೀ ಮಾತುಗಳು ಬಾಹ್ಯಗೋಚರವಾಗುವಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ಅಗೋಚರವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹೆಚ್ಚು ಖಾಸಗೀ ಮಾತಗಳಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಬಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವಾಗ, ಯಾವುದಾದರೂ ಸವಾಲೆನಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಖಾಸಗೀ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಇತಿಮಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕರ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಬೌದ್ಧಿಕ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಅಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಬಹು ಬೇಗ ತಮ್ಮ ಖಾಸಗೀ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ_____
 - ಎ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ
 - ಬಿ. ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆ
 - ಸಿ. ಕೋಹ್ಲಬರ್ಗ್
 - ಡಿ. ಎರಿಕ್ ಸನ್
2. “ಹೆಚ್ಚು ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ” ಎಂದರೆ_____
 - ಎ. ಸಹಪಾಠಿ
 - ಬಿ. ಪೋಷಕರು
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು
 - ಡಿ. ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲವೂ

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘X’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- 3 ಎ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯೂ ಕೂಡ ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆಯಂತೆಯೇ ವಿಕಾಸದ ಹಂತಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

- ಬಿ. ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವೂ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಸಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ವಿಕಾಸಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಡಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾತುಗಳೆಂದರೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಭಾಷಣಗಳು.
- ಇ. ಸುಮಾರು 3ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು “ಖಾಸಗೀ ಮಾತುಗಳು” ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತೋರುವರು.
- ಎಫ್. ಸುಮಾರು 7ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು “ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳ” ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

1.2.4 ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಮಾನವನ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲು ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿದ್ದು, ವರ್ತನೆಗಳ ಇಚ್ಛಿತ ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಬಲನ ತಂತ್ರವು ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವ ಅಂಶವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆಯ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ರಚನೆ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವೀಮಾ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಶಾಶ್ವತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಹಂತಗಳಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು. ಇದೊಂದು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪಿಯಾಜೆಯು ನಾಲ್ಕು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದ ಹಂತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ.
- ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋ, ಕಾರ್ಲ್ ರಾಜರ್ಸ್‌ರವರು ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಆತ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸುಪ್ತ ಚೈತನ್ಯ-ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೇ ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲ ಸೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು.
- ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. “ಮಗುವಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ ಎರಡೆರಡುಬಾರಿ ಆಗುವುದು: ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ, ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಅದೇ ಕಾರ್ಯವು ಮಗುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮಾನಸಿಕ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ಯಾವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಜನರ/ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವುದೋ ಅದನ್ನು ಅಂತರ್-ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆಂದೂ ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದು ಮಗುವಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಪುನರಪಿ ನಡೆಯುವುದೋ ಅದನ್ನು ಆಂತರಿಕ-ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆಂದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.

1.2.5 ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1,2,3 ಮತ್ತು 4

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1.ಎ 2.ಬಿ 3.ಸಿ 4.ಡಿ 5.ಎ 6.ಸಿ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಎ 2.ಬಿ. 3.ಡಿ 4. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- ಫಿ ಇ- ಫಿ
ಎಫ್- ಫಿ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1.ಬಿ 2.ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ಫಿ ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- ಫಿ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

1.ಎ 2.ಡಿ 3. ಎ- ಫಿ ಬಿ- ತ ಸಿ- ಫಿ ಡಿ- ಫಿ ಇ- ತ ಎಫ್-ತ

1.2.6 ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 2. ಪುನರ್ಬಲನ ಎಂದರೇನು? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ? ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
 3. ಪಿಯಾಜೆಯು ನೀಡಿರುವ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 4. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸ್ಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯೇನು? ವಿವರಿಸಿ.
 5. ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಪ್ರಮುಖ ಗುರಿಗಳಾವುವು? ನಮೂದಿಸಿ.
 6. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾವಾದದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
-

1.2.7 ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.simplypsychology.org>
2. <https://www.agnieszkawooters.wordpress.com>
3. <https://www.perizi.com>
4. <https://www.learningtheories.com>
5. vygotsky.L.S (1962) Thought and Language Cambridge, MA:MIT Press
6. vygotsky.L.S (1978) Mind in society, Cambridge, MA:Harvard University Press
7. wertsh.J.V.(1985) Cultural, communication and cognition:Vygotsky perspectives Cambridge University Press
8. Elizabeth Hurlock (32nd reprint 2016) Child Development Sixth Edition Mc Graw Hill Educaiton Indian Edition

9. Laura. E.Berk Childhood Development Ninth edition Pearson Education Inc.(2013, 1017)
10. Chauhan S.S. Advanced Educational Psychology Vikas Publishing House Pvt.Ltd. (2010)
11. Dandapani.S. Advanced Educational Psychology (2005) Anmol Publications Delhi
12. Nataraj V. Vikasa manovignana (2010) Srinivas Prakashana Mysore
13. Dr. Suneetha.CN Understanding the learner and the learning process Shruthiloka Prakashana 2011.
14. John W.Santrock University of Texas at Dallas - Adolescence TATA McGRAW – HILL EDITION (2011)

ಬ್ಲಾಕ್-1 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-3 : ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಅನ್ವಯ, ವಿಮರ್ಶೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 1.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 1.3.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 1.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 1.3.3.1. ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ-ಹಿನ್ನೆಲೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -1
- 1.3.3.2. ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -2
- 1.3.3.3. ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಅನ್ವಯನ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -3
- 1.3.4. ಸಾರಾಂಶೀಕರಿಸೋಣ
- 1.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3
- 1.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 1.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವರು;
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 1986ರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವರು;
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005ರ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ನಿದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸುವರು;
- ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಆನಂದವನ್ನು ಹೇಗೆ ತರಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು.

1.3.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಸಮಾಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲೀರಿ. ಉತ್ತಮ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ನೀಡುವ ಕೊಡುಗೆಯು ಅಪಾರ. ಒಂದು ದೇಶದ ಹಣೆಬರಹವನ್ನು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ

ಬರೆಯಲಾಗುವುದೆಂಬ ಕೊಠಾರಿ ಆಯೋಗದ ಮಾತು ಉತ್ತೇಜ್ಜೆಯೆಂದು ಕಂಡರೂ ಅದು ಸತ್ಯ. ರಾಷ್ಟ್ರಪಿತ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರೂ ಸಹ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅನ್ಯಾಯ, ಹಿಂಸೆ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಇದನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕು, ಯಾವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಲೇ ಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಅವರ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕು-ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ಅರ್ಥವಿಸುವುದು. ಅಂದರೆ, ಮುಂದೆ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇಂದೇ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದು, ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗುರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಪ್ರಬಲವಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿ, ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೀವು ತಿಳಿಯಲಿದ್ದೀರಿ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಬದಲಾಗುವವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣವು ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕಿದೆ. ಒಂದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿನ್ಯಾಸವು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಘಟಕದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ನೀವು ಕಾಣುವಿರಿ. ಮುಂದುವರಿದಂತೆ, ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

1.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1.3.3.1. ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ-ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಭಾರತವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕ್ರಮವನ್ನು ಎರಡು ಪ್ರಮುಖವಾದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಆಯೋಗಗಳು, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗ(1952-53) ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗ(1965-66) ಪುನರಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿದವು. ಆಗಿನ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಮೂಲಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಎರಡೂ ಆಯೋಗಗಳು ಅಂದಿನ ಕಾಲದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶದವಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿವೆ. ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಣದ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವು ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರಗಳಿಗೆ ನೀಡಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ 1976ರವರೆಗೆ ಕೇಂದ್ರಸರ್ಕಾರವು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನೀತಿನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ 1968ರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗದ ವರದಿ ಮತ್ತು 1975ರಲ್ಲಿ ಎನ್.ಸಿ.ಆರ್.ಟಿ.ಇ. ರೂಪಿಸಿದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ರಮವು ಜಾರಿಗೊಂಡಿತು. 1986ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ದೇಶದೆಲ್ಲೆಡೆ ಏಕರೂಪದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಬಹುತ್ವ ತತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಾಗಿತ್ತು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಯಶ್‌ಪಾಲ್‌ವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸಮಿತಿಯು 1993ರಲ್ಲಿ “ಲರ್ನಿಂಗ್ ವಿತ್‌ಓ ಬರ್ಡೆನ್” ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡವು.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ದಾಖಲಾತಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ 14ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾದ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ

ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ-ಇವುಗಳು ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟವು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 1986 ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿ ಸುಸಂಬಂಧತೆ, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಗುಣಮಟ್ಟ ಈ ಮೂರೂ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ಕ್ರಿಯಾಯೋಜನೆಯು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ದಾಖಲೆಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಆಧುನೀಕರಣದ ಸಾಧನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದವು. ಇದನ್ನು ನಾವು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರ ಹಿಂದಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಹೇಳುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು(1986 ರಾ.ಶಿ.ನೀ.) ನೋಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಒಂದು ಛಾಯೆ ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

- ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಬೇಕು.
- ಉರುಹೊಡೆದು ಕಲಿಯುವ ವಿಧಾನದಿಂದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಬೇಕು.
- ಕಲಿಕೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಗುವಂತೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು.
- ಪರೀಕ್ಷಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಅವನ್ನು ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವವರ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ.

ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತಾ ಕಂಡಬಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳೆಂದರೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ತುಂಬುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಸಮಾನ ಆತ್ಮಗೌರವ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ, ವಿವಿಧ ಭೌತಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕಲಿತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಗಳಿಸುವಂತೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ರೂಪಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ತರಗತಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಲು, ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಅನುಭವ ಸಮಾಜದ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲವೆಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಗೌರವವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲು ಮತ್ತು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಮನುಷ್ಯನ ಅನುಭವ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಒಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ 'ಸಮಾನ ನಡವಳಿಕೆ'ಯಡಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಸಮಾನ ಲಭ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಇವು ಸಾಲದಾಗಿದೆ. ಇಂದು ವೈವಿಧ್ಯ, ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು 'ಪರಿಣಾಮದ ಸಮಾನತೆ'ಯತ್ತ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ನಾವು ವಾಸ್ತವಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ರಾ.ಶಿ.ನೀ.ಯು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದೆ. ಎಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವದ ಕಾರ್ಯ. ನಾವು ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಾಣದ ಸ್ಥಳೀಯ, ಪ್ರಾಂತೀಯ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮಟ್ಟದ ಹಿಂಸೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಶಾಂತಿಯಿಂದ ಬದುಕುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶವೆಂಬುದು ನಿರ್ಮಿವಾದವಾದ ಅಂಶ. ಶಾಂತಿಯುತ ಬದುಕನ್ನು

ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣವು ನೀಡಬೇಕು. ಶಾಂತಿ ಎಂಬುದು ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಉಪಶಮನ ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.

ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಾಕಷ್ಟು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಲೇ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ.

- ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಅಡಕಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಕಲಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಿಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಕುರಿತಂತೆ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು.

ಇನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಡೀ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣದ ಧ್ಯೇಯಗಳು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು, ಸಮುದಾಯದ ಆತಂಕಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಉದಾರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಗುರಿ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಂತ್ಯ. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹಿಂದೆ ಚರ್ಚಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ತತ್ವಗಳು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದೇ ಸಮಾನತೆ, ನ್ಯಾಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಎಲ್ಲರ ಶ್ರೇಯೋಭಿಲಾಷೆ, ಧರ್ಮ ನಿರಪೇಕ್ಷತೆ, ಮಾನವ ಘನತೆ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ಇವೇ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧತೆ, ವಿವೇಚನೆ ಮತ್ತು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನಾಧರಿಸಿದ ಈ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ, ಈ ಕುರಿತ ಸಂವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರವಚನಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ, ಇತರರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು, ಅವರ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವುದು, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಇವು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ವೈಚಾರಿಕ ಬದ್ಧತೆಯು ಆಧಾರವಾಗಬೇಕು. ಕಲಿಯಲು ತೋರಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿ, ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಪದೇ ಪದೇ ಕಲಿತು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಇವು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸಲು ಸಾಧನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಒತ್ತುಕೊಡಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವ ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗ _____
ಎ. ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವುದು

ಬಿ. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಸಿ. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು

ಡಿ. ಬರೆದು ಕಲಿಯುವುದು

2. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾದುದು _____

ಎ. ಶಿಕ್ಷಣ

ಬಿ. ಪೋಷಕರು

ಸಿ. ಸಮಾಜ

ಡಿ. ವಿಷಯ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ X ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

ಎ. ಗುರಿ ಎಂಬುದು ಪೂರ್ವ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಅಂತ್ಯ.

ಬಿ. ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸಿ. ಕಲಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಡಿ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಇ. ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಬದುಕಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಬೇಕು.

ಎಫ್. "ಲರ್ನಿಂಗ್ ವಿಶೌಟ್ ಬರ್ಡನ್" ಎಂಬುದು ಯಶ್‌ಪಾಲ್ ಆಯೋಗದ ಅನುಮೋದನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

1.3.3.2. ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 3:

ಮಾತನಾಡುವ ಚಿತ್ರಗಳು:

ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮನೆಯ ಚಿತ್ರಣವಿದು. ಇದರ ಒಂದು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೋರುವರು ಮತ್ತು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಲು ಹೇಳುವರು. ಆಶ್ಚರ್ಯವೆಂದರೆ, ನಾವು ಪ್ರತಿ ದಿನ ನೋಡುವ ದೃಶ್ಯಗಳಿಗೆ ಇದು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾದಂತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾದರೂ ಈ ರೀತಿಯ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ತೋರುವುದರ ಹಿಂದೆ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಉದ್ದೇಶವಿತ್ತು. ಹಾಗಾದರೆ, ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು? ಆ ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ತಾಯಿ ಬಟ್ಟೊಂದನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಒಬ್ಬ ಮಗಳು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಸೈಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಒಬ್ಬ ಮಗ ಹಾಲು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸಹೋದರಿ ಮಾವಿನ ಮರ ಹತ್ತುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗ ಕಸ ಗುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಜ್ಜ ಶರ್ಟ್‌ಗೆ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಜಿ ಮನೆಯ ಲೆಕ್ಕ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಈಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಯಾವ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಅವರೇನಾದರೂ ಮಾಡಬಾರದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಯೇ? ನಿಮಗೆ ಏನನ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ? (ಕೃಪೆ: ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005)

ನಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ (ಅದು ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ) ಗೌರವ, ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆ

ಕುರಿತಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಆರೋಗ್ಯಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹಾಯ ನೀಡುವರು.

ಚಟುವಟಿಕೆ 4: ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚಿತ್ರಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ, ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ (ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕಸವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕುವುದು/ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವುದು), ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ರೂಢಿಗಳು (ಕಲ್ಲಿನಲಿ ಕೆತ್ತಿಹನು ಶಿಲ್ಪಿಯವಾ ಶಿವನಾ, ದೇಗುಲದಲಿ ಕೂಡಿಹನು ವೈದಿಕನು ಅವನಾ), ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸ, ಕಾಯಕದ ಮೌಲ್ಯ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿಯ ಮಾತನಾಡುವ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಬಹುದು.

ಮಗುವನ್ನು ಸಹಜ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವು ಮಗುವಿನ ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005ರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕುತೂಹಲ ಬಾಲ್ಯಸಹಜವಾದುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇತರರೊಡನೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರಾಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವುದು, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಆಧಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಕೆಳಗೆ ಇಂತಹ ಕೆಲವು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಗಮನಿಸಿ:

ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ : ಮಗುವಿನ ಸ್ವಾನುಭವಗಳಿಗೆ, ಅವರ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ, ಅವರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು, ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸುವುದು, ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬರಹ/ಮೌಖಿಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪುನರಪಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವುದೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಬದಲು ನೈಜ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಿ, ಅವುಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆಯುವ ಬಗೆ ಮತ್ತು ಇತರರೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ರೀತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಮಕ್ಕಳ ಸಕ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಕ್ರಿಯತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕತೆ ಇವೆರಡೂ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣಗಳು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಗೌರವ : ಯಾವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಮತ್ತು ತೃಪ್ತಿಗಳ ಬದಲು ಭಯ, ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಒತ್ತಡಗಳೇ ಇರುತ್ತವೋ ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕಲಿಕೆಗೆ ಮಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅನನ್ಯ ಮತ್ತು ಅದ್ವಿತೀಯ ಎಂಬ ಮನೋಭಾವನೆಗೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಕೌಶಲವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಅರ್ಹರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಹಕ್ಕುದಾರರೂ ಹೌದು, ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿಯೂಟ, ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತ್ತೀಚಿನ ಮಹತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಾಗಿವೆ. ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯಗಳ ನಡುವೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಆರೋಗ್ಯಕರ ದೈಹಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ : ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ ಅವರಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ದೈಹಿಕ ವ್ಯಾಯಾಮ, ಮನೋ-ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳ ಪೂರೈಕೆಯೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಆಟ-ಪಂದ್ಯಗಳು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ

ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಆಟಗಳು, ಯೋಗ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಬಗೆಯ ಕ್ರೀಡೆಗಳು ದೈಹಿಕ ಸದೃಢತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ, ತಂಡ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿಂದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದನ್ನು, ಪರಸ್ಪರ ಅನ್ಯೋನ್ಯತೆ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುವು. ದೈಹಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಿಯೆ : ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮೂರ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವಿವೇಚನೆಯ ಉದಯವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅವರ ಭಾಷಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಇತರರೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಕೌಶಲ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮೂರ್ತ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ವಿವೇಚನೆ ಹಾಗೂ ತಾರ್ಕಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬುದು ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ನಿರಂತರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ನೀತಿ ವಿಚಾರಗಳು ವೈಚಾರಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಭಿನ್ನ ಅಂಗಗಳು ಮತ್ತು ಇವು ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳು, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿವೇಕ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆ ವಿಶಾಲಗೊಂಡಂತೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರಗೊಂದಲವನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವಾಗಿ ತೋರುವ ತಾರುಣ್ಯಹಂತವು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೂ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು: ಅವರಿಗೆ ತನ್ನತನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪಕ್ರಿಯೆಯು ಅವರ ದೈಹಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಆಗು ಮಾಡುವಂತಹಾ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಆತ್ಮೀಯತೆ ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರ ಮೇಲೆ ಆಶ್ರಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಗಣಿಸಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ನೆರವು ನೀಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಾರುಣ್ಯದ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನೆರವಿನ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ನೇರ ನಡುವಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಗೆಳೆಯರ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಅರಿತು ವ್ಯವಹರಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವಂತಹ ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪೂರ್ಣ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಲು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವು ಸೂಕ್ತ ಸವಾಲುಗಳನ್ನೂ ವಿಫಲವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸುವ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ತುರ್ತು ಈಗ ಬಂದಿದೆ.

ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆಗಾಗಿ ಬೋಧನೆ: ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಅಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ದೊರೆತಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ/ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಳವಡಿಕೆಯಾಗಬೇಕು : ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಈ ಮಾದರಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಜಾತಿ, ಮತ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದ ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಅರಿವು, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೇ ಮಕ್ಕಳ ಮೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು: ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿವಿಧ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ರೂಪಗಳು ಅರ್ಥದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮತ್ತು ತಿಳಿವಳಿಗೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಅವು ಜ್ಞಾನದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ, ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪಸೃಷ್ಟಿಗೆ, ನಿಯಮ ರಚನೆಗೆ ಮತ್ತು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಲು ಮತ್ತು ದಾಖಲು ಮಾಡಲು ಅನೇಕ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಬಂಧ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಪುಷ್ಟಿ ಭಾವನೆ, ಸ್ಪಂದನೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಾಜದೊಡನೆ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಣ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು. ಇದು ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಬದುಕಿಗೂ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವುದು. ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಕೌಶಲಗಳ ಅರಿವು, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಇಚ್ಛೆಗಳ ಸಹಿತವಾದ ದೈಹಿಕ ಚಲನೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬಳಸುವುದು, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಸಂವಹನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ತತ್ವಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟುವಿನಲ್ಲಿ (2005) ಅನುಮೋದಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅವುಗಳೂ ಕೂಡ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗ ಗಮನಿಸೋಣ:

- ವಿಷಯ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅದರ ಮುಖಾಂತರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
- ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತೆ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು, ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸುವಿಕೆ, ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯ, ವಿಂಗಡಣೆ-ಇವುಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು, ತಾರ್ಕಿಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಈ ಅನುಭವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾದ ಮಾಡುವುದು.
- ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು.
- ಶೋಧನೆಯ 'ಸಾರ್ಥಕತೆ' ಮತ್ತು ತೆರೆದ-ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸತ್ಯದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕತೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು.
- ಸ್ಥಳೀಯ ಜ್ಞಾನ/ದೇಶೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುವುದು.
- ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುವುದು.
- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವಾಗ ಸಮಾನತೆಯ ಅಂಶಗಳಿಗೆ, ರೂಢಿಗತ ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಾರತಮ್ಯ ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು, ಇದು ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಬಹುದು. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕ್ಷೇತ್ರಕಾರ್ಯವಿರುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ನೀಡದೆ ಇರುವುದು, ಕುರುಡರಿಗೆ ಗಣಿತ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡದಿರುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ).
- ಕಲ್ಪನಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು, ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿಸುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಗುವನ್ನು ಸಹಜ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವು ಮಗುವಿನ ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರಿಣಾಮ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಕಾಣಬರುವುದು_____
 - ಎ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005
 - ಬಿ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 1986
 - ಸಿ. ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆ 1992
 - ಡಿ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗ 1968
2. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ರೂಢಿಗತವಾಗಿ ಬಂದ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಎಂದರೆ_____
 - ಎ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯ ಸಂಕೇತ
 - ಬಿ. ಮಾಡಲೇಬಾರದ ಕೃತ್ಯ
 - ಸಿ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಪ್ರಭಾವ
 - ಡಿ. ಲಿಂಗ ಸಮಾನತೆಯ ಸಂಕೇತ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಯಾವ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು.
 - ಬಿ. ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಿಯೆ.
 - ಸಿ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಹಲವಾರು ತೊಂದರೆಗಳು ಎದುರಾಗುವವು.
 - ಡಿ. ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಆಸಕ್ತಿ ಕುಂದುತ್ತದೆ.
 - ಇ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯ ಧೋರಣೆಗೆ ಅವಕಾಶಗಳಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಎಫ್. ಶಿಕ್ಷಣವು ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧ ರೂಪಿಸುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.

1.3.3.2. ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಅನ್ವಯನ

ಈವರೆಗಿನ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಲಿಕೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಅಥವಾ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಆ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಅನ್ವಯನವಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ನಾವು ಆಯ್ದು ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡೋಣ:

ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ: ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಕೆಲವು ಸಂರಚಿತ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅಂದರೆ, ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಾಷೆ, ಮತ್ತು ಮೂರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವರು. ಅಂದರೆ, ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ

ಕನ್ನಡ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಗಳಾಗಿದ್ದರೆ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳು ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಬಿಗಿಯಾದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ತೀರ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಅವುಗಳು ಕೇವಲ ಮಾಹಿತಿಯ ತುಣುಕುಗಳಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ನೋಡುವ ಬದಲು ವಿವಿಧ ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ನಡುವೆ ಸೀಮಾರೇಖೆಗಳು ಎದ್ದಿವೆ. ತತ್ಪಲವಾಗಿ, ಶಾಲೆಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಅದರ ಹೊರಗಿನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅನುಭವಕ್ಕೂ ದೊಡ್ಡ ಕಂದಕವೇ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯವೂ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ಪರಿಸರದಿಂದ ಅನೇಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ, ಅದು ಅವರು ಕಂಡ ಮರ, ಗಿಡಗಳು, ತಿಂದ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಗುರುತಿಸಿದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ಒಂದನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಭಾಷಾಜ್ಞಾನವನ್ನು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂದಿನ ಒಂದು ಚೋದ್ಯದ ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ನೈಜವಾಗಿ ಕಾಣುವ ಚಿಟ್ಟೆ, ಪತಂಗ, ಹೂವು, ಕಪ್ಪೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೇಯಿಂಗ್‌ಮ್ಯಾಂಟಿಸ್(ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಮಿಡತೆ)ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನೇ ಸಿ.ಡಿ.ಗಳಲ್ಲಿ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮೂಲಕ ಕಲಿಸುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅದರ ಬದಲು ಶಾಲೆಯ ಆಟದ ಮೈದಾನ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಕೈತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಿರ್ಜೀವ ಮತ್ತು ಸಜೀವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪಟ್ಟಿಮಾಡಲು ಹೇಳಿದಾಗ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ಕಲಿಕೆಯೂ ಸ್ವಂತದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. “ಮಾಡಿ ಕಲಿ” ನಿಯಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಬೋಧನೆ ಶಿಶುಕೇಂದ್ರಿತವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ವಿಚಾರಣೆ, ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು, ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯ-ಮುಂತಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬಹುದು:

1. ಒಂದು ಗಣಿತದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಂಕಲನ, ವ್ಯವಕಲನ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು ಒಂದು ಭಾಗವಾದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂದಾದರೆ, ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು-ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಚಾಕೋಲೇಟುಗಳು ಬೇಕು? ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೂ ಬೇಕೆಂದರೆ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾಗಬಹುದು?
2. ನಮಗೆ ಸಿಗಬೇಕಾದ ಉತ್ತರ 9 ಎಂದಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕೂಡಬೇಕಾಗಬಹುದು? ಅಥವಾ ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದು? (8ಕ್ಕೆ 1ನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು, 5ಕ್ಕೆ 4ನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದು, 10ರಲ್ಲಿ 1ನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ)
3. ನಾನು ಹೋದ ಭಾನುವಾರ ಊಟಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ ಮತ್ತು ಶುಕ್ರವಾರ ವಾಪಾಸ್ಸು ಬಂದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಊಟಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ದಿನವಿದ್ದೆ?
4. ರಮೇಶ, ಸುರೇಶ, ಗಿರೀಶ ಬಂದರು, ಲೀಲಾ, ಮಾಲಾ, ಶೀಲಾ ಅವರನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ನಂತರ, ರಮೇಶ ಮತ್ತು ಮಾಲಾ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟರು, ಮಾಲಾ ಮತ್ತೆ ಬಂದಳು, ಆದರೆ, ಸುರೇಶ ಹೊರಟುಹೋದ. ಹಾಗಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರು ಎಷ್ಟು ಜನ ಮತ್ತು ಯಾರು?

ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಗುಂಪು ಅನ್ವೇಷಣೆ: ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಗುಂಪು ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಕಲಿಯುವರು, ಅವರ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಅದಮ್ಯವಾದ ಹುಡುಕಾಟದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಪೋಷಣೆ ಸಿಕ್ಕುವುದು:

1. ಸಾಸಿವೆ ಮತ್ತು ರಾಗಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿದ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲನ್ನು ನೀಡಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಳುಗಳು (ಬೀಜಗಳು) ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿವೆಯಾ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವಾ? ಎಂದು ಕೇಳುವುದು. ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತೋರುತ್ತಿರುವ ಬೀಜಗಳು ಏಕದಳವೋ ಅಥವಾ ದ್ವಿದಳವೋ ಎಂದು ಕೇಳುವುದು. ನಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಟ್ರೇಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು ಹರಡಿ, ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ಒಂದು ವಾರದಿಂದ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಗಿಡಗಳು/ ಸಸಿಗಳು ಹೊರಬಂದ ನಂತರ ಏಕದಳ ಸಸ್ಯವಾಗಿ ರಾಗಿಯೂ, ದ್ವಿದಳ ಸಸ್ಯವಾಗಿ ಸಾಸಿವೆಯೂ ಕಂಡುಬರುವುದು ಅವರ ಸ್ವಂತ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.
2. ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ: ರಸ್ತೆ ಬದಿಯ ದೊಡ್ಡ ಮರಗಳ/ದೊಡ್ಡ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಕೈತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಗಿಡಗಳ ಅಷ್ಟೇ ದೊಡ್ಡ (ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು) ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿ. ತರಗತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯದಲ್ಲಿ ಆ ಎಲೆಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಒಂದು ಶುಭ್ರವಾದ ಹತ್ತಿಯ ಉಂಡೆಗಳಿಂದ ಒರೆಸಲು ತಿಳಿಸಿ. ಈ ಅನುಭವದಿಂದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಯು ಮಾಲಿನ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಲಿ.
3. ಅವರೆಕಾಳಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಣಜಗಳು ಮನೆಯ, ಕಟ್ಟಡಗಳ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಹಾರಾಡುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ತಮ್ಮ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವರೆ ಹುಳುವನ್ನು (ಲಾರ್ವಾ)ವನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಹಿಡಿದಿರುವುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೋಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಕುತೂಹಲ ಮೂಡಿಸುವಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಆ ಹುಳುವನ್ನು ಕಣಜವು ಏತಕ್ಕೆ ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದಿರಬಹುದೆ, ತನ್ನ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಹಾಗಾದರೆ, ಕಣಜವು ಮಾಂಸಾಹಾರಿಯೇ? ಅಥವಾ ಅದರ ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಆ ಹುಳುವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಆ ಗೂಡನ್ನು ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಏಕೆ ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ? ಆಮೇಲೆ ಆ ಹುಳು ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಎಂಬ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಏನನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಅದು ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿಫಲವಾದ ಅವಕಾಶಗಳಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.
4. ಮಾರ್ಕೆಟ್ನಿಂದ ತಂದ ಕ್ಯಾರ್ಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮೆತ್ತಗಾಗಿ ತನ್ನ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದನ್ನು ತರಗತಿಗೆ ತರುವರು. ಮತ್ತು ಈ ಕ್ಯಾರ್ಟನ್ ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದು ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವರು. ನಂತರ ಕ್ಯಾರ್ಟನ್ ಮೇಲ್ಭಾಗವನ್ನು ಸಲಕರಣೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆರೆದು ತೆಗೆದು ಅದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದಡಿಯಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು. ಅವರ ವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಜೀವಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು. ತಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಇಡೀ ತರಗತಿಯೇ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವರು. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ವೀಡಿಯೋಗಳನ್ನು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಿ.ಡಿ.ಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

5. ಗುಂಪು ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಡೆಸಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕತೆ ಹೇಳುವುದು, ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು, ಹೊಸ ಹೊಸ ಒಗಟುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಜಾನಪದ ಹಾಡನ್ನು ನಾಟಕವನ್ನಾಗಿ ಆಡಿಸುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, “ಹೆಳವನ ಕಟ್ಟಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮ”, “ಕಿಂದರ ಜೋಗಿ”, “ಪುಣ್ಯಕೋಟಿ” ಮತ್ತು “ಅಕ್ಷರ್ ಬೀರಬಲ್ಲನ ಕಥೆಗಳು” ಹಾಗೂ “ತೆನಾಲಿ ರಾಮನ ಕಥೆಗಳು” ಇತ್ಯಾದಿ.
6. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವ ಮಿಂಚು ಫಲಕಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅವರಲ್ಲಿ 3 ಅಥವಾ 4 ಮಕ್ಕಳಿರುವ ಹಲವು ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ನಂತರ ಅವರವರ ಗುಂಪಿಗೆ ದೊರೆತ ಮಿಂಚು ಫಲಕಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವುದು.
7. ಇ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಿ.ಡಿ.ಯನ್ನು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ, ಅವರೇ ಅದನ್ನು ಚಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ಮುಂದುವರಿಯುವಿಕೆ, ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ವೇಗಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.
8. ಶ್ರವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಭಾಷಾ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನು ತರಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಮನ್ಸೂರರ ಪಾಠ ಹೇಳುವಾಗ ಅವರದ್ದೇ ಆಡಿಯೋ ಸಿ.ಡಿ.ಯನ್ನು ಚಾಲನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಕಂಠಸಿರಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. ಹಾಗೆಯೇ, “ತಾರೆ ಜಮೀನ್ ಪರ್”, “ತ್ರೀ ಈಡಿಯಟ್”, “ದಂಗಲ್”-ಇಂತಹ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ “ಭಗತ್‌ಸಿಂಗ್”, “ಯೂಆರ್‌ಐ (URI)” ರೀತಿಯ ದೇಶಪ್ರೇಮದ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ವೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು.
9. ಒಂದು ಲೋಟಾದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ತೇಲಿಬಿಡಬೇಕು. ಈಗ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ಸವಾಲನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಕೇವಲ ಒಂದು ದಾರದಿಂದ ಆ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ, ದಾರದ ಎರಡು ತುದಿಯನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಹಾಗೇ ಎತ್ತಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ತೆಗೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೂಚಿಸುವರು. ಆ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯ ಮೇಲೆ ಚಿಟಿಕೆ ಉಪ್ಪನ್ನು ಹಾಕಿ ನಂತರ ದಾರವನ್ನು ಅದರಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಎತ್ತಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ, ದಾರಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡು, ಕೆಲ ಕ್ಷಣಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಅದು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ಉಷ್ಣತೆ, ಮಂಜುಗಡ್ಡೆಯ ಕರಗುವ ಬಿಂದು ಮತ್ತು ಉಪ್ಪಿನ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿವರಿಸಬಹುದು. ಇದೊಂದು ಮ್ಯಾಜಿಕ್‌ನಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಘಟಿಸುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲ್ಪನಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು_____
 - ಎ. ಪೂರ್ತಿ ಕಥೆ ಹೇಳಿ ನಂತರ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು
 - ಬಿ. ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವುದು
 - ಸಿ. ಕಥೆಯಲ್ಲಿನ ನೀತಿ ಏನೆಂದು ಕೇಳುವುದು
 - ಡಿ. ಕಥೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು
2. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಂಡ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು_____
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಠ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದು
 - ಬಿ. ಮಕ್ಕಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು
 - ಸಿ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು
 - ಡಿ. ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು/ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ X ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಕ್ಯಾರೆಟ್ ಕೊಳೆತು ಹೋಗಲು ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರಿನ ಅಂಶವೇ ಕಾರಣ.
 - ಬಿ. ಸಾಸಿವೆ ಮತ್ತು ರಾಗಿಯ ಕಾಳುಗಳು ಬೆರೆತಿದ್ದರೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
 - ಸಿ. ಕಣಜದ ಆಹಾರ ಅವರೇ ಹುಳು.
 - ಡಿ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಿ.ಡಿ.ಗಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸರಳ ಮತ್ತು ಸುಲಭವಾಗಿಸುವುವು.
 - ಇ. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೋರಿಸಬಹುದು.

ಎಫ್. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ನಾಟಕ, ಪಾತ್ರಾಭಿನಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರ.

1.3.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಶಿಕ್ಷಣವು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನು ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮಹಾ ಅಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂಬುದು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾದ ಮಾತು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಅಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹೇಗಿರಬೇಕು, ಯಾವ ಯಾವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯಲೇ ಬೇಕು, ಯಾವುದನ್ನು ಅವರ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕು-ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವುವು.
- ಮುಂದೆ ಏನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಇಂದೇ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದು, ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉದ್ದೇಶ, ಗುರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಇವೆಲ್ಲವಕ್ಕೂ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

- ನಮ್ಮ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವಾಗ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಬೇಕಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಇಂತಿವೆ: ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಸ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಅಡಕಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವುದು, ಕಲಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಗಳಿಸಿಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಕುರಿತಂತೆ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು.

1.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು- 1, 2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -1

1.ಸಿ 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -2

1.ಎ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ-✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -3

1.ಡಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- X ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

1.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸಿ:

1. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೆಂದರೇನು? ಇದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. “ಲರ್ನಿಂಗ್ ವಿಶ್ವಾಸ ಬರ್ಡನ್” ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೇನು? ಇದರ ಸಾಧ್ಯಾಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ.
3. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 1986ರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿ.
4. ಕಲಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹಾಗೂ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿ.

1.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.study.com>
2. <https://www.owlgen.com/question/explain-the-different-perspectives-of-learning>
3. <https://www.simplepsychology.org/perspective.html>
4. <https://www.academia.edu/317238/summaries-of-five-teaching-perspectives>
5. <https://www.classroom.com/use-of-behaviourism-classroom-815662.html>
6. www.ncert.nic.in/pdf-files/basic-in-education-cognitive-perspective-NCERT
7. National Curriculum Framework 2005 NCERT

ಬ್ಲಾಕ್-1 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-4 : ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಅನ್ವಯ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಪಕತೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 1.4.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 1.4.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 1.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 1.4.3.1. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 1.4.3.2. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 1.4.3.3. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 1.4.3.4. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4
- 1.4.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 1.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1,2,3 ಮತ್ತು 4
- 1.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 1.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1.4.1 ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು;
- ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು;
- ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವರು;
- ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಯೋಜಿಸುವರು;
- ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವರು;

- ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು;
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದದ ಅನ್ವಯಿಕ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವರು.

1.4.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಈ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಆಸಕ್ತಿಕರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿಯಲಿದ್ದೀರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಶಾಲಾ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ, ಅಲ್ಲವೇ? ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ತಥ್ಯಾಂಶಗಳ ಕಲಿಕೆ, ನಿಯಮಗಳ ಕಲಿಕೆ, ಸಂಖ್ಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಕಲಿಕೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳ ಕಲಿಕೆ-ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನಾವು ದಿನ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸವಾಲುಗಳೆನಿಸಿದ್ದವು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು, ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ವಿಕಾಸಗೊಂಡವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವೂ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿವೆ. ಒಂದೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಸತ್ಯಾಂಶವಿರುವುದು ಅಷ್ಟೇ ನಿಜ. ಇದು ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣ “ಕಲಿಕೆ”ಯೇ ಏಕೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಯೆಂಬುದು ಬಹು-ಆಯಾಮಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಈಜುವುದು, ಸೈಕಲ್ ಸವಾರಿ, ಹಾಡುವುದು, ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು – ಇವೆಲ್ಲಾ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆಯು ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ, ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು, ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ರೀತಿ, ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಯಾವ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

1.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1.4.3.1. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು – ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1:

- ಭೂಗೋಳ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮಾಸ್ತರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನಕ್ಷಾ ಓದು-ಕೌಶಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು (ಮ್ಯಾಪ್ ರೀಡಿಂಗ್). ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನದಿ, ಕಾಡು, ಬೆಟ್ಟ, ರೈಲುದಾರಿ ಮತ್ತು ನಗರ, ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಿತರು ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಸ್ಥಳವು ಯಾವ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು ರೇಖಾಂಶದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚುವುದನ್ನೂ ಕಲಿತರು.
- ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮಗೆ ತೋಚಿದ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು ರೇಖಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿ (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ 60 ಡಿಗ್ರಿ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು 40 ಡಿಗ್ರಿ ರೇಖಾಂಶ) ಅಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳನ್ನು, ಮಳೆ, ಹವಾಮಾನ, ಉಷ್ಣತೆ ಮತ್ತು ವಾಯುಗುಣದ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸಲು ತಿಳಿಸಿದರು.
- ಮುಂದವರಿಂದಂತೆ, ಕೆಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಸಸ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಜನಜೀವನ / ಕಸುಬುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳು ಯಾವ ಅಕ್ಷಾಂಶ ಮತ್ತು ರೇಖಾಂಶದಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಗ್ಲೋಬ್‌ನ ಮೂಲಕ ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ತಿಳಿಸಿದರು.

- ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಅವು ತರಬೇತಿಹೊಂದ ನಂತರ ಬರಬಹುದಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳೆಂದು ನಿಮಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ತಿಳಿಯುವುದು.
- ಈಗ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಮನೆಯ, ಶಾಲೆಯ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯಕೇಂದ್ರದ ಅಥವಾ ನಗರ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ತೋರುವ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ರಚಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಿ. ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ತಿದ್ದುತ್ತಾ ಸರಿಯಾದ ಕಲಿಕೆಯಾಗಲು ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
- 'ಓರಿಗ್ಯಾಮಿ' ಒಂದು ಕಾಗದದ ಮೂಲಕ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಕಲೆ. ಇದರಿಂದ ಕಾಗದದ ನಾಯಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಮೀನು, ದೋಣಿ, ಚೆಂಡು ಮತ್ತು ಇತರ ಬಣ್ಣದ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕೊಡುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಮಾದರಿಯೊಂದನ್ನು ಮಾಡುವುದರ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಅದನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅನೇಕ ಆಕರ್ಷಕ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಲಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಅಂತರ್‌ಸಂಬಂಧವಿದ್ದು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ರೋಚಕವಾಗಿಸಬಹುದು.

ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವುದೆಂದರೆ ಇದೇ. ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶದಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಿಂಧುತ್ವವೂ ಗಟ್ಟಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲಿಗೆ ನಾವು ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಹೆಸರೇ ಹೇಳುವಂತೆ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಾಹ್ಯ ವರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಎರಡನ್ನೂ ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಸೂಚಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ:

- ವರ್ತನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವ: ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವರ್ತನೆಯು ಆತ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ರೂಪನಿರ್ಮಾಣಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಗೂ ಹೊಗಳಿಕೆ, ಬಹುಮಾನಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಕ್ರಿಯಿಸುವರು.
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು: ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗಬಲ್ಲ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಲಾಗುವುದೇ ಹೊರತು, ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗದ ಆದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವುದಿಲ್ಲ.
- ಕಲಿಕೆಯು ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲೇ ಬೇಕು: ಹೊರನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸದ ಹೊರತು ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಖಚಿತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಾದ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ಪ್ರಚೋದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಮಯ-ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಕಲಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದು: ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ದೊರಕುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಅವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ತೋರಬೇಕು. ಇದಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಮಯ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ-ಈ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಬಹಳ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ಸಾಮೀಪ್ಯತಾ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ.

- ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ: ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅವರು ನೀಡಿರುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೂ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ಕಲಿಕೆಗೂ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಅವರ ವಾದ. ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವರ್ತನೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಮಾನವನ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಲು ಅವರು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು.

ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನ್ ವ್ಯಾಟ್‌ಸನ್ (ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪಿತಾಮಹ), ಇವಾನ್ ಪಾವ್‌ಲೋವ್ (ಅಭಿಜಾತ ಅನುಬಂಧನಾ ಕಲಿಕೆ), ಬಿ.ಎಫ್.ಸ್ಕಿನ್ನರ್ (ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನಾ ಕಲಿಕೆ) ಮತ್ತು ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್ (ಪರಿಣಾಮ ನಿಯಮಗಳು) – ಇವರುಗಳು ಪ್ರಮುಖರಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿಂತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಇವಾನ್.ಪಿ.ಪಾವ್‌ಲೋವ್. ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಅಭಿಜಾತ ಅನುಬಂಧನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ನಿಬಂಧನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಪೋಲೀಸು, ಡಾಕ್ಟರ್, ಗುಮ್ಮ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಕೇಳಲೇ ಬೇಕು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುವುದಾಗಿ ಹೆದರಿಸುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರುವಿರಲ್ಲವೇ? ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರೀತಿ, ಅನುಕಂಪ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಬಂಧನ ತತ್ವದ ಸೂಕ್ತವಾದ ಅಳವಡಿಕೆಯನ್ನು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬಹುದು. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ರೂಪಿತವಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಪಾತ್ರವನ್ನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ, ಗಮನಿಸಿ:

- ಉತ್ತಮವಾದ ಗುಣ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ಪರಿಪಾಠಗಳು, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಗುರು-ಹಿರಿಯರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು, ವಿಧೇಯತೆ, ಶಿಸ್ತು ಮತ್ತು ಸಮಯಪಾಲನೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
- 'ಅಳಿವು' ತತ್ವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಟ್ಟ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು, ಚಟಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಆತಂಕ, ಭೀತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲನ ಮಾಡಬಹುದು.
- ಕೆಲವು ಮಾನಸಿಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಖಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಅಂತಹವರಿಗೆ ವೈದ್ಯಕೀಯವಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ತರ್ಕಹೀನವಾದ ಹಾಗೂ ಮಿಥ್ಯಾಭೀತಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸುವಾಗ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಓದುವುದು, ಬರೆಯುವುದು, ಸ್ಟೆಲ್ಲಿಂಗ್ ಕಲಿಕೆ, ವ್ಯಾಕರಣಾಂಶಗಳ ಕಲಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಬಂಧನ ತತ್ವದ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಕಲಿಕೆಯು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಆಗುವುದು.

ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕನ ಸಂಪರ್ಕವಾದ ಅಥವಾ ಪ್ರಯತ್ನ-ಪ್ರಮಾದ ಕಲಿಕೆ, ಅಥವಾ ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಯ ವಾದ:

ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಎಲ್. ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್ (1874-1949) ಒಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಯತ್ನ-ಪ್ರಮಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೊದಲ ಪ್ರತಿಪಾದಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಸ-ಹೊಸ ಬಂಧಗಳು ಮೂಡುತ್ತವೆ. ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ಮನೋಸ್ಥಿತಿ, ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಿರಂತರತೆ, ಆವೃತ್ತಿ, ಹೊಸತನ, ತೀವ್ರತೆ ಮತ್ತು ತೃಪ್ತಿ-ಇವುಗಳು ಬಂಧವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್‌ನು ತನ್ನ ಕಲಿಕಾ ನಿಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಭ್ಯಾಸ ನಿಯಮ, ಪರಿಣಾಮ ನಿಯಮ, ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧತಾ ನಿಯಮಗಳು ಮೂಲಭೂತವೂ ಮತ್ತು ಬಹು ಪ್ರಮುಖವೂ ಆದ ನಿಯಮಗಳಾಗಿದ್ದು, ಕಲಿಕೆಯ ನಿಯಮಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಿವೆ. ಇವುಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಪೂರಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್‌ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಬಹು-ಅನುಕ್ರಿಯಾ ನಿಯಮ, ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ನಿಯಮ, ಸ್ಥಾನಾಂತರ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹಾಗೆಯೇ ದೃವೀಕರಣ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದ ಹರಡುವಿಕೆಯ ನಿಯಮವು ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ. ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್‌ನು ನೋಡಿದ ರೀತಿಯು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇದೆ:

1. ಕಲಿಕೆಯು ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತದೆ.
2. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಹಲವಾರು ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.
3. ಯಾವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯು ಗುರಿ ಮುಟ್ಟಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದೋ ಅದೇ ತೃಪ್ತಿ ನೀಡುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.
4. ತೃಪ್ತಿ ನೀಡುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಲಿಯಲಾಗುವುದು.
5. ತೃಪ್ತಿ ನೀಡದ ಅಥವಾ ಅತ್ಯಪ್ತಿಕರವಾದ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗುವುದು.

ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು ಎಂದಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ತುಡಿತವಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅಗತ್ಯದ ಪೂರೈಕೆ ಆಗುವುದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳು ತೃಪ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಸಂದಾಯವಾಗುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿರಬೇಕು. ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯಾ-ಪರಿಹಾರದ ಕೌಶಲಗಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ಸಮಸ್ಯಾ-ಪರಿಹಾರಾತ್ಮಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬೇಕು. ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕಲಿಕೆಯು ನಿಖರವೂ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಆಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸ ತರಗತಿಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಿಗಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಸ್ಮೃತಿ ಅಥವಾ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಲಿತ ವಿಷಯವು ದೀರ್ಘಕಾಲ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವುದು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾಗುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹೇರಳವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಬಿ.ಎಫ್. ಸಿನ್ನರ್‌ನ ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನ ವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆ:

ಕಲಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತಂದ ಒಂದು ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೆಂದರೆ,

ಅದು ಬಿ.ಎಫ್.ಸಿನ್ನರನ ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನಾ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಸ್ವ-ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನವು ಸಿನ್ನರನ ಕೊಡುಗೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸ್ವ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬೋಧನಾ-ಯಂತ್ರ, ಸೋಪಾಧಿಕ-ಕಲಿಕೆ, ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಇನ್ನು ಮುಂತಾದವುಗಳು ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನಾ ಕಲಿಕಾ ವಾದದ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಹಾಗೂ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಸರಿಯಾದ ವರ್ತನೆಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡಲೇ ಯುಕ್ತವಾದ ಪುನರ್ಬಲನವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನೆಗಳ ಆವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಪುನರ್ಬಲನವನ್ನು ಪಡೆದ ವರ್ತನೆಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಿಂದಾಗಿ ಅಂತಹ ನಡವಳಿಕೆಗಳು ಪರಿಪಾಠವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುವು.

ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನವು ನೇರವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಸರಿಯೆಂದು ಸೂಚಿಸುವ ತಲೆದೂಗುವಿಕೆ, ಮೌನದ ಸಮ್ಮತಿ, ಪದಕ-ಪಾರಿತೋಷಕಗಳು, ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು-ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಭಿಪ್ರೇರಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲವು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮರುಸೂಚನೆಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆಯ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಆದಷ್ಟೂ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದು, ಸಫಲತೆಯ ಅವಕಾಶಗಳು ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಂದರೆ, “ಫಲಿತಾಂಶದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು” ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಸಿನ್ನರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯು_____
 - ಎ. ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ
 - ಬಿ. ಏಕರೂಪವಾಗಿದೆ
 - ಸಿ. ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ
 - ಡಿ. ಹೆಚ್ಚು ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ
2. ಪ್ರಯತ್ನ-ಪ್ರಮಾದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು_____
 - ಎ. ಬಿ.ಎಫ್. ಸಿನ್ನರ್
 - ಬಿ. ಇವಾನ್ ಪಾವ್‌ಲೋವ್
 - ಸಿ. ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್
 - ಡಿ. ಜಾನ್ ವ್ಯಾಟ್‌ಸನ್
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘X’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಪ್ರಚೋದನೆ ಮತ್ತು ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳ ಸಮಯ-ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯಿಂದ ಕಲಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದು.
- ಬಿ. ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ನಿಬಂಧನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಕಲಿಕೆ.
- ಸಿ. ಅಭಿಜಾತ ಅನುಬಂಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿಲ್ಲ.
- ಡಿ. ಧಾರ್ನಡೈಕ್ ನು ಪುನರ್ಬಲನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದನು.
- ಇ. ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅನುಬಂಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಬಿ.ಎಫ್. ಸ್ಕಿನ್ನರನ ಕೊಡುಗೆ.
- ಎಫ್. 'ಫಲಿತಾಂಶದ ಅರಿವು' ಪುನರ್ಬಲನ ತಂತ್ರದ ಒಂದು ರೂಪ.
- ಜಿ. 'ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ'ಯು ಸ್ಕಿನ್ನರನ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇದೆ.
- ಹೆಚ್. ನಿಬಂಧನ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರವನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಳಸುವರು.
- ಐ. ವರ್ಣಮಾಲೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಪಾವ್‌ಲೋವ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

1.4.3.2. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ

ಚಟುವಟಿಕೆ 2 :

ತರಗತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಗಣಿತದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತ್ರಿಭುಜದ ಕ್ಷೇತ್ರಫಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಮಕ್ಕಳು ಹಲವಾರು ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಒಂದು ರೀತಿಯ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ್ದರೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿದಿನದಂತೆ ಅಂದು ತರಗತಿಗೆ ಬಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ತಲಾ ಒಂದರಂತೆ ಚಚ್ಚೌಕದ ಕಾಗದವೊಂದನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ಕೇಲು, ಪೆನ್ನು, ಪೆನ್ಸಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಈ ಚಚ್ಚೌಕದ ಕ್ಷೇತ್ರಫಲವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಸವಾಲೆಸೆದರು. ಬಹುತೇಕ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಕ್ಷೇತ್ರಫಲವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸೋತರು. ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ಇನ್ನೇನೂ ತೋಚದಿದ್ದಾಗ ಆ ಕಾಗದದ ಚಚ್ಚೌಕವನ್ನು ತನಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮಡಚಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಳು. ತಕ್ಷಣ ಅವಳು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಚಚ್ಚೌಕವನ್ನು ಅದರ ಕರ್ಣದ ರೇಖೆಯ ಮೇಲೆ ಮಡಿಸಿದರೆ, ಅದು ತ್ರಿಕೋನದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಕ್ಷೇತ್ರಫಲ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದಲ್ಲಾ ಎರಡು ತ್ರಿಕೋನಗಳಿವೆ, ಅಷ್ಟೇ ಎಂದುಕೊಂಡ ಅವಳು ಎರಡು ತ್ರಿಕೋನಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರಫಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಅದು ಚಚ್ಚೌಕದ ಕ್ಷೇತ್ರಫಲವೇ ಆಗುವುದೆಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಳು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಫಲತೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದಳು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯು ತೋರಿಸಿದ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಅನುಭವದ ಸರಿಯಾದ ಬಳಕೆ, ತರ್ಕ, ಪ್ರಾಕ್ ಕಲ್ಪನೆಯ ರಚನೆ ಮತ್ತು ದತ್ತ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಹಂತಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ "ಆಹಾ ಕಲಿಕೆ" ಎಂಬ ಅನುಭವ ನೀಡಲು ಗಣಿತದ ಆಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಗಟುಗಳು, ವರ್ಗ, ವರ್ಗಮೂಲದ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಕಲಿಕೆಯ ಮೂಲ ಸೆಲೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನದ ಉಗಮವೇ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗ್ರಾಹಿಯಾದ ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯುವ ಮಾಹಿತಿಯು ಕೇವಲ ಕಚ್ಚಾರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವು ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನ ತರ್ಕಬದ್ಧತೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಜ್ಞಾನವು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಗಳಿಸಲಾಗುವುದು,

ಹೇಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು, ಗಳಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯ ಸಂಸ್ಕರಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಂವಹನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ದೃಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಶ್ರವ್ಯ ರೂಪದ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಅನುಕ್ರಿಯೆ ತೋರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಇಂತಹ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆತನ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಅರಿವು, ಗ್ರಹಿಕೆ, ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭೂತಿ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವ, ಗಮನ ಹರಿಸುವಿಕೆ, ಏಕಾಗ್ರತೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ತರ್ಕ, ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದ ವರ್ತನೆಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಅರಿವು/ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭೂತಿ: ಪರಸರಿಯ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತ ಸರಣಿಯಾಗಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿಸುತ್ತಾ ಮೆದುಳಿಗೆ ರವಾನಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರಿವು ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭೂತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ ವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ನಿರಂತರವಾಗು ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮುಂದಿನ ಹಂತವೇ ಗ್ರಹಿಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭೂತಿ. ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂವೇದನೆಯು ವಿದ್ಯುತ್-ರಸಾಯನಿಕ ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಮೆದುಳನ್ನು ತಲುಪಿದಾಗ ಗ್ರಹಿಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭೂತಿ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅಂದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯುವ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಮೆದುಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಗ್ರಹಿಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭೂತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ತರ್ಕ ಅಥವಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲ ಆಕರವೆಂದೂ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಕೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಪೂರ್ಣವೊಂದರ ಮೂಲ ಘಟಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಗಳಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ವಿವರಿಸಲಾಗುವುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದಾಗ್ಯೂ ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅನುಭವಗಳೇ ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆಯ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದ್ದು, ಅದನ್ನೇ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಹಜವೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರತೀಸಲವೂ ಗೋಚರವಾಗುವಷ್ಟು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗದೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಆಕೃತಿಕಲ್ಪಗಳು ಅಥವಾ ಮನೋಚಿತ್ರಣಗಳು/ ಮನೋಮುದ್ರಿಕೆಗಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಒಹಿಸುತ್ತವೆ. ಪಿಯಾಜೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜೀವಿಗಳು ನಡೆಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯು ಜ್ಞಾನದ ಆಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೆದುಳು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಗಮನಿಸುವುದು, ಗ್ರಹಿಸುವುದು, ವಿಷಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ನೆನಪು, ಅವುಗಳ ಧಾರಣೆ, ಸ್ಮರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ವಿಸಂಕೇತೀಕರಣ-ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಒಳನೋಟ ಕಲಿಕೆ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಲಿಕೆ, ಸಮಗ್ರಾಕೃತಿ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಕಲಿಕೆಗಳಾಗಿ ಹಲವಾರು ವಿಧದ ಕಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ವಿವರಿಸುವುದು. ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಅದು ಕೇವಲ ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬಂಧವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪರಿಪಾಠಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಲೀ ಅಲ್ಲ. ವೂಲ್ಫ್‌ಗಾಂಗ್ ಕೋಹ್ಲರ್, ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ವರ್ಡಮೈರ್ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಗೆಸ್ಡಾಲ್ಟ್ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ವಾದವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು:

ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಬರುವಂತೆ ಮತ್ತು ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕೆಯ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಇರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆಯಿರಲಿ ಅದನ್ನು ಅದರ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ಅವಗಾಹನೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಲೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಬೇಕು. ಬೋಧನಾ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ “ಬೋಧನೆಯು ಇಡಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಯವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ಬಿಡಿಯಿಂದ ಇಡಿಯವರೆಗೆ” ಎಂಬ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಚಿಂತನಾಶಕ್ತಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಯೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸಮಸ್ಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹಿಂದೆ ಆದದ್ದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಈಗ ನಡೆಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಮಸ್ಯಾತ್ಮಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೆಡೆಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಏಕಾಏಕೀ ತಳ್ಳಿದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ!! ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾನ್ವಯವಾದ ಯಾವುದೇ ತರಬೇತಿಯಾಗಲಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಹೇಳಿಕೆಗಳಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದೊಂದು ಸವಾಲೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶವೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯೋಚಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರವರ ಸ್ವಯಂ ತಾರ್ಕಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ, ಹಂತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಯಾವುದೇ ಸೂತ್ರವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಲೀ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ತರ್ಕ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಅವಲೋಕನ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಬಳಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ, ಸೃತಿ, ಅರ್ಥ, ಅನ್ವಯನ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

1. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು? ಹಾಗೂ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಇತರ ತೊಂದರೆಗಳೇನು?
2. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಬಿಸಿಲೇರಿ, ಅಥವಾ ಮಿನಿರೆಲ್ ನೀರಿನ ಉಪಯೋಗವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಕ್ವಾಗಾರ್ಡನ್ನು ಹಾಕಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ಆದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಒಂದು ವಾದವಿದೆ, ಅದೆಂದರೆ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಮಿನಿರೆಲ್‌ಗಳನ್ನು, ಇತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಖನಿಜಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಈ ಶೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ರೋಗನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಚಿಂತನಾರ್ಹವಾದ ವಿಚಾರ. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು. ನೀರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪೌಷ್ಟಿಕಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷಿತವಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬ ಅಂಶದ ಕಡೆಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಚಿಂತಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು.
3. ಕಸದ ವಿಲೇವಾರಿ, ಮತ್ತು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ಕಸದ ರಾಶಿಯಿಂದ

ಬೆಂಕಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದು, ಹಾಗೂ ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳು ಉಂಟಾದದ್ದು-ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳ ಚರ್ಚೆ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಅಲ್ಲದೆ ಅವರವರ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು

4. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಓದು ಎಂಬ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯೊಂದಿದೆ. ಇದನ್ನು ಯಾವ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದರೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ನೋಡಿದ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ, ಓದಿದ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ, ಆದ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ, ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳಿಗೆ, -ಹೀಗೆ ಯಾವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೂ ಇದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯುಂಟಾಗುವುದು ಬಹುತೇಕ ನಿಶ್ಚಿತ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ನೋಡೋಣ:

ಇದೊಂದು ನೈಜ ಘಟನೆ, ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ನಡೆದದ್ದು. ಆಗತಾನೆ ಮಳೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತ್ತು, ಆದರೆ, ಗಾಳಿ, ಗುಡುಗು ಸಿಡಿಲುಗಳ ಆಭರಣ ಮೇರೆ ಮೀರಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಏನೂ ಆಗಲಾರದೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಜನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊರಟರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದು ಹೊರಟವರೂ ಇದ್ದರು. ಇಂತಹ ಪಾದಚಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾದ ಅಂಬಿಕಳು ತನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರೆಂಟ್ ಕಂಬದ ಹತ್ತಿರದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ತಲುಪುವ ತರಾತುರಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟಾಗ, ದುರಾದೃಷ್ಟವಶಾತ್ ಅಲ್ಲಿ ಕರೆಂಟ್ ಗ್ರೌಂಡ್ ಆಗಿತ್ತು. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ವಿದ್ಯುತ್ ಶಾಕ್ ತಗುಲಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಕೈಕಾಲು ಒದರತೊಡಗಿದಳು. ಆಕೆಯ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಹೀಗೇ ಅವಸರದಿಂದ ನುಗ್ಗಿದ ಇತರ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಇದೇ ಅವಸ್ಥೆಯೆದುರಾಯಿತು. ಆಗ ಸೇರಿದ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಆ ಕಂಬದ ವಿದ್ಯುತ್ತನ್ನು ತತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸಲು ವಿದ್ಯುನ್ಮಂಡಳಿಯವರಿಗೆ ಘೋನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿಜಕ್ಕೂ ಇದೊಂದು ಆಘಾತಕಾರಿ ಘಟನೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು, ಕಾರಣ ವಿದ್ಯುತ್ ಆಘಾತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಅಂಬಿಕ ಮತ್ತು ಅವಳ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದ ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ಅಸುನೀಗಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಾಯವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಅಂಶ_____
 - ಎ. ತಾರ್ಕಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ
 - ಬಿ. ಪರಿಪಾಠಗಳು
 - ಸಿ. ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಕೌಶಲಗಳು
 - ಡಿ. ಭಾವನೆಗಳು
2. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಂಶ_____
 - ಎ. ಅನುಕರಣೆ
 - ಬಿ. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ
 - ಸಿ. ಗ್ರಹಿಕೆ
 - ಡಿ. ಇಂದ್ರಿಯಾನುಭೂತಿ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಮಿಡಿ ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೀರೂರುವುದು.
- ಬಿ. ಗಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿರುವ ಪೆಟ್ರೋಲ್‌ನ್ನು ನೋಡಿ ತಾವು ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ದೂರ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜು ಮಾಡುವುದು.
- ಸಿ. ಪಠ್ಯವನ್ನು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವುದು.
- ಡಿ. ಕಪಾಟಿನಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಉದ್ದುದ್ದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಜೋಡಿಸುವುದೋ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು.
- ಇ. ಟಿ.ವಿ.ಯಲ್ಲಿನ ಹವಾಮಾನ ವರದಿ ಕೇಳಿದ ನಂತರ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು.
- ಎಫ್. ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ತಾನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.

1.43.3. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ

ಚಟುವಟಿಕೆ 3:

ಒಮ್ಮೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೊಸದಾದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ.

ಒಂದು ಘಟಕ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಒಂದು ವಿನೂತನವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಅವರವರ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವರೇ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು. ಮೊದಲಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗದವರೆಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರ ಗುರುಗಳೆಡೆಗೆ ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು, ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೀವು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಾಕೀತು ಮಾಡಿದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿದರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಮೊದಲೇ ನೀಡಿದ ಸೂಚನೆಯಂತೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಗುರುತಿಸದೇ ಬೇರೊಂದು ಹಾಳೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಒಟ್ಟು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅದನ್ನು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ಹಂತದ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಪ್ಪುಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಕಾಲಮ್‌ಗಳನ್ನು ಬರೆದರು. ಆದರೆ ಏನನ್ನೂ ದಾಖಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಂತರ ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿಸಿದರು. ಹಾಗೂ ಯಥಾವತ್ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಹೇಳಿದರು. ಈ ಸಾರಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಂತಾಯಿತು. ಈ ಅಂಕಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬೇರೊಂದು ಹಾಳೆಯ ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಬೇಕಿತ್ತೇ ಹೊರತು ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೇಲಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ನಮೂದಿಸಿಕೊಂಡರು. ತದನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ತಾವು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿದರು. ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮೊದಲಿನ ಕಾಲಂನ ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವಯಂ ಮೌಲ್ಯಮಾನದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅಂಕಗಳನ್ನು, ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರು ನೀಡಿದ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ನೀಡಿದ ಅಂಕಗಳನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಮೋಜಿನಿಸಿದ್ದಂತೂ ಹೌದು!! ಕಾರಣ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ ಮನಸೋಯಿಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅದೇ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರೊಂದಿಗೆ ಉತ್ತರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಾಗ ಅವರುಗಳು ನೀಡಿದ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ

ಇವುಗಳು ತಮಗೆ ತಾವೇ ನೀಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳಿಗೂ ಅಜಗಜಾಂತರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠತೆಯಿಂದ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಿತು. ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡಿದ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳನ್ನೂ ಕಷ್ಟುಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಈಗ ನಿಜವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಅರ್ಥವಾಗತೊಡಗಿತು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಘಟಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳು, ಸ್ನೇಹಿತರು ನೀಡುವ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳು ಮತ್ತು ತಾವೇ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳು-ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಇದ್ದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು.

ಈ ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನೀವು ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಮತ್ತು ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ. ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ.

ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಧ್ವೀತಿಯವಾದ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಆತನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಂಶ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ವಾದವನ್ನು “ಪೂರ್ಣತಾ ವಾದ”ವೆಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ವರ್ತನೆಗಳ ವೀಕ್ಷಕನಾಗಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಆ ವರ್ತನೆಗೆ ಮೂಲವಾಗಿರುವ ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲೂ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದಾತ್ತವಾದ ವಾದವಿದು. ಅದು ಅಪರಾಧವೇ ಆಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆಯೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಮಾನವತಾವಾದದ ಕೆಲವು ಮೂಲಭೂತ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವರ್ತನೆಗೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳದಲ್ಲಿರುವ ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಆತ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆತ್ಮಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕೂಡ ಅಧ್ವೀತಿಯ, ಅಪರೂಪ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬರಂತೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅವರವರ ಜೀವನದ ಘಟನೆಗಳು, ಅನುಭವಗಳು, ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಪಕ್ಕಾ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ತಾನು ಬದಲಾಗಬೇಕೆಂಬುದು, ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗಬೇಕೆಂಬುದು-ಇವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತ ನಿರ್ಧಾರಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಸಂತೋಷ, ಆನಂದಕ್ಕೆ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಕಾರಣರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಾವು ಗರಿಷ್ಠ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಅದಮ್ಯ ಹಂಬಲವನ್ನು ಗೊತ್ತಿದ್ದೋ/ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೋ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಅದು ಅವರಿಂದ ಸಾಧ್ಯಕೂಡ.

ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸರಿಸುಮಾರು 1950-1960ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ಕಾರ್ಲ್ ರಾಜರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋರಂತಹ ಮಾನವತಾ ವಾದಿಗಳ ಕೊಡುಗೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಕಲಿಕಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಸಹ-ಸ್ಪಂದನ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಡೆಗೆ ತೋರುವ ಕಾಳಜಿ, ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಲಿಕಾ-ಅನುಕೂಲನಕ್ಕೆ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸುವುದು- ಇವು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗಳು. ಮಾನವತಾ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಮಾನವರಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಲಿಕೆಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ಆಗುವುದು. ಹಾಗೂ ಕಲಿಕೆಯು ಸದಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವರ್ತನಾಬದಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕೆಂಬುದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಾದಾಗ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಬಹಿರನೋಟಕ್ಕೆ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣಿಸದಿದ್ದರೂ, ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬುದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾನವತಾ ವಾದವು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಾವವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಮಾನವತಾ ವಾದವು ಹೆಚ್ಚು ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಹೋದರತ್ವ, ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು, ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ, ಆದರ ಉಳಿಸಿ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಳಜಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು_____
 - ಎ. ಬಿ.ಎಫ್. ಸ್ಕಿನ್ನರ್
 - ಬಿ. ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್
 - ಸಿ. ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋ
 - ಡಿ. ಇವಾನ್ ಪಾವ್‌ಲೋವ್
2. ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಂತ_____
 - ಎ. ಉದ್ಯೋಗ ಪಡೆಯುವುದು
 - ಬಿ. ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದನೆ
 - ಸಿ. ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆ
 - ಡಿ. ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.
 - ಬಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಕೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆ ಅಡಗಿದೆ.
 - ಸಿ. ಓದಿ, ಬರೆದು, ಕಲಿತು ಏನಾದರೂ ಆಗಬಹುದು, ಆದರೆ, ಮೊದಲು ಮಾನವನಾಗಬೇಕು.
 - ಡಿ. ಅಂತಃಕರಣ, ಸಹಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ಸಹ-ಸ್ಪಂದನಗಳು ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಮೂಲ ಭಾವನೆಗಳು.
 - ಇ. ಹೃದಯವಂತ, ಗುಣವಂತನಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಲಾಭವಿದೆ.
 - ಎಫ್. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಮಾನವತಾ ವಾದವು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

1.4.3.4. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು - ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನ

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಲೇವ್ ವೈಗೋಟ್ಸಕೀ (1896-1934)ಯವರು ಒಬ್ಬರು. ಈತನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ 1.2.3.4 ಉಪಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪುನರ್ಮನನ ಮಾಡೋಣ. ಆತನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಜ್ಞಾನವಲಯದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬುನಾದಿಯಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಪ್ರಬಲವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಮತ್ತು ಆಪ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪಾತ್ರವೂ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಒಡನಾಟಗಳಿಂದಲೇ ಮಗುವೊಂದು “ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ” ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವೈಗೋಟ್ಸಕೀ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ವೈಗೋಟ್ಸಕೀಯು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಕೆಲವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದಗಳು ನಿಖರವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೇ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆ, ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಇನ್ನೊಬ್ಬ (ವ್ಯಕ್ತಿ) ಮತ್ತು ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸದ ವಲಯ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು (ಕಾರಕಗಳು) ಗಣನೀಯವಾಗಿಯೇ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವುವು ಎಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸಕೀಯ ವಾದ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಅವರನ್ನು /ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುವ ಪರಿಸರವು ಅವರು ಯೋಚಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರು ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಒಬ್ಬ ಕೌಶಲಪೂರಿತ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಂವಹನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಅಥವಾ ಅವರ ಮಾದರೀ ವರ್ತನೆಗಳು ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸಕೀಯು “ಸಹಕಾರ / ಸಹಯೋಗದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಬೋಧಕರು ನೀಡುವ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, (ಮಗುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕವಲಯದ ಸಂರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರ ನಂತರದ ಪಾತ್ರವು ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ) ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಂತರದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಾನವನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವೆಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸಕೀಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಹೊರಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಅವನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಕೆಳಗಿನ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಧಾರೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು, ಭಾಷೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾಧ್ಯಮ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಮಾಯೋಜನೆಗೆ/ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ, ಭಾಷೆ ಸ್ವಯಂ ಒಂದು ಅತಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯ ಭಾಷಾ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸಕೀ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾತುಗಳು:
- ಖಾಸಗೀ ಮಾತುಗಳು:
- ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು:

ಇವುಗಳ ಕುರಿತು ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಕಲಿತಿರುವಿರಿ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ:

- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ತಮಗೆ ಆದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಅವರದ್ದೇ ಆದ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿ ಮಾಡುವರು. ಆದರೆ, ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಸ್ವಾಮ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ (ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಅನುಭವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯುಳ್ಳ ಹಿರಿಯರು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ಸಹಪಾಠಿ ಎಂದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು) ನೈಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಘಟನೆಗಳೊಡನೆ ನಡೆಯಬೇಕು.
- ಕಲಿಕೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾಲೋಚನೆಗಳ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಸಂವಹನವಾಗಬಲ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯಬೇಕು.
- ಕಲಿಯುವ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತಿರಬೇಕು, ಅಂದರೆ ಅವರ ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟ, ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪೂರ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರು ಅವರ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದಂತೆ ಇರಬೇಕು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಕೆಯು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನಾಗಿಸಬೇಕು, ಅವರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸ್ವಯಂ-ಪ್ರೇರಿತರಾಗಲು ಮತ್ತು ಸ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಬೇಕು.
- ಮೂಲತಃ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವವರಾಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಆಜ್ಞೆ ನೀಡುವ ಬೋಧಕರಂತಲ್ಲ.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

1. ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ, ಸ್ಥಳ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ, ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ, ಸಮುದಾಯ ಜೀವನ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಮಕ್ಕಳೇ ನಡೆಸುವ ಶ್ರಮದಾನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಲವಾರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನವರ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅರಿಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ.
2. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಾಟಕಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಡಾಲ್‌ಹೌಸಿಯ “ದತ್ತು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಕ್ಕಿಲ್ಲ”, “ತಲಕಾಡು ಮರಳುಗಾಡಾಗಿ, ಮಾಲಂಗಿ ಮಡುವಾದ” ಕಥೆಯನ್ನು ಹಾಡು, ನೃತ್ಯರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದು-ಇದರಿಂದ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.
3. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಮಕ್ಕಳೇ ಸ್ವಯಂ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಹಾಗೂ ತಮಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೇ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದು.

4. ದ್ವಿದಳ ಮತ್ತು ಏಕದಳ ಸಸ್ಯಗಳ ಹೊರರಚನೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಅವುಗಳ ಅವಲೋಕನ, ಬೇರು, ಕಾಂಡ, ಹೂವು, ಎಲೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು. ನಂತರ ಅವುಗಳ ಆಂತರಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಅದರ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದು, ಹಾಗೂ ಏಕದಳ ಮತ್ತು ದ್ವಿದಳ ಸಸ್ಯಗಳ ಕಾಂಡ, ಬೇರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು.
5. ವಿವಿಧ ಆಕಾರದ ಎಲೆಗಳು ಅಂದರೆ, ಹುರುಳೀ ಬೀಜದ ಆಕಾರ, ಸೂಜಿಯಾಕಾರ, ಅಗಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಎಲೆಗಳು, ಹೃದಯದಾಕಾರದ ಎಲೆಗಳು, ಉದ್ದುದ್ದು ಇರುವ ಎಲೆಗಳು, ಹಸ್ತದ ಆಕಾರ ಇರುವ ಎಲೆಗಳು-ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಅವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು, ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವುದು-ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು.
6. ತರಗತಿಯ ಗೋಡೆಯೊಂದರಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯುತ್ ಬಲ್ಬ್ ಹಾಳಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ. ಆಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುವರು, “ಈ ಬಲ್ಬನ್ನು ಹಾಕಲು ನಮಗೆ ಒಂದು ಏಣಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ಏಣಿ ತುಂಬಾ ಚಿಕ್ಕದು. ಅದರಿಂದ ಆ ಬಲ್ಬನ್ನು ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾದರೆ, ನಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರವಿರುವ ಏಣಿ ಬೇಕಾಗಬಹುದು? ಗಣಿತದ ಒಂದು ಸೂತ್ರದಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಸವಾಲನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದ ನಿಮಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ” (ಪೈಥಾಗೋರಸ್‌ನ ಪ್ರಮೇಯದ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು).
7. ಅತ್ತಿ ಹಣ್ಣು-ಇದನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ನೋಡೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಅತ್ತಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣದಾದ ಹಾರಾಡುವ ಕೀಟಗಳನ್ನು (ಹಣ್ಣುನೋಣಗಳು) ನೀವು ಕಾಣುತ್ತೀರಿ. ಈಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸವಾಲೆಂದರೆ, “ಇಂತಹ ಅತ್ತಿಹಣ್ಣನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕೀಟಗಳು ಇರಬಾರದು”- ಖಚಿತವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಸೋಲುವರು, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಪ್ರಕೃತಿ ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಪರಾಗಸ್ಪರ್ಶ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ-ಇದರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ತಿಳಿದ ನಂತರ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತವಾದ ಈ ವಿಚಿತ್ರಕ್ಕೆ ಮೂಕವಿಸ್ಮಿತರಾಗುವರು.
8. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀಲಂ ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣಿನ ವಾಟಿಯ ಒಳಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ಎರಡು ಕೀಟಗಳು (ನೋಣದ ಗಾತ್ರದವು) ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನೂ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಬಿಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಜ್ಞಾನದ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.
9. ಈ ಮೊದಲೇ ಹಿಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಸಂತೆಯ ಆಟ, ವಸ್ತುಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಮತ್ತು ಫನ್‌ಫೇರ್ ನಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುವು.
10. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಸುಸಂಗತವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಗುರಿಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಗಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಪೂರ್ವನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ_____
 - ಎ. ಲೇವ್‌ವೈಗೋಟ್‌ಸ್ಕೀ
 - ಬಿ. ಇವಾನ್ ಪಾವ್‌ಲೋವ್
 - ಸಿ. ಜೆ.ವ್ಯಾಟ್‌ಸನ್
 - ಡಿ. ರಾಬರ್ಟ್ ಗ್ಯಾನೆ
2. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದುದು_____
 - ಎ. ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನ
 - ಬಿ. ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ
 - ಸಿ. ತರಬೇತಿ
 - ಡಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಘಟನೆಗಳೂ ಎರಡು ಬಾರಿ ಅಂದರೆ ಒಂದು ನೈಜವಾಗಿ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಘಟಿಸುವುದು.
 - ಬಿ. ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧನವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಪಾತ್ರ ಅಷ್ಟೇನೂ ಮುಖ್ಯವಲ್ಲ.
 - ಸಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾತುಗಳೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯ ನಾಯಕರ ಭಾಷಣ.
 - ಡಿ. ಮಗುವಿಗೆ 2 ರಿಂದ 3 ವರ್ಷವಾಗುವಾಗ ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು.
 - ಇ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮಗು ತನಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
 - ಎಫ್. ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಯ-ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಗಳ ಪಾತ್ರವು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

1.4.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ವಿವರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
- ವರ್ತನಾಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪರಿಸರದ ಪ್ರಭಾವ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಸಾಮೀಪ್ಯತಾ ನಿಯಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಮಯ-ಸಮೀಪ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ (ಅಂದರೆ, ಕಾಲ ಮತ್ತು ದೇಶ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು) ಕಲಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು

ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೆಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಇವಾನ್ ಪಾವ್‌ಲೋವ್, ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್, ಬಿ.ಎಫ್.ಸ್ಕಿನ್ನರ್ ಮುಂತಾದವರು ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಧಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಒಳನೋಟ ಕಲಿಕೆ, ಕ್ಷೇತ್ರಕಲಿಕೆ, ಸಮಗ್ರಾಕೃತಿ ಕಲಿಕೆ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಕಲಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಲ್‌ರಾಜರ್ಸ್ ಮತ್ತು ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅಪಾರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ಸಂತೋಷ, ಆನಂದ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಕಾರಣರಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.
- ಲೇವ್ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ.ಇದರ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ನಡೆಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು, ಆತನ ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು.

1.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳು - 1,2,3 ಮತ್ತು 4

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1.ಬಿ. 2. ಸಿ. 3. ಎ-✓ ಬಿ-✓ ಸಿ-X ಡಿ-X ಇ-✓ ಎಫ್-✓ ಜಿ-✓ ಹೆಚ್-✓ ಐ-✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಎ 2. ಬಿ 3. ಎ-X ಬಿ - ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1.ಸಿ. 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

1.ಸಿ. 2. ಡಿ 3. ಎ-✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್-✓

1.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ವರ್ತನಾಸಿದ್ಧಾಂತವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥೈಸಿದೆ? ವಿವರಿಸಿ.
2. ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ.
3. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸಿ.
4. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
5. ಮಾನವತಾ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊರತನ್ನಿ.
6. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾವಾದವು ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ? ಸಮರ್ಥಿಸಿ.

1.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.simplypsychology.org>
2. <https://www.agnieszkawooters.wordpress.com>
3. <https://www.perizi.com>
4. <https://www.learningtheories.com>
5. vygotsky.L.S (1962) Thought and Language Cambridge, MA:MIT Press
6. vygotsky.L.S (1978) Mind in society, Cambridge, MA:Harvard University Press
7. <https://www.study.com>
8. <https://www.owlgen.com/question/explain-the-different-perspectives-of-learning>
9. <https://www.academia.edu/317238/summaries-of-five-teaching-perspectives>
10. <https://www.classroom.com/use-of-behaviourism-classroom-815662-html>
11. www.ncert.nic.in/pdf-files/basic-in-education-cognitive-perspective-NCERT
12. National Curriculum Framework 2005 NCERT

ಬ್ಲಾಕ್-1 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ
ಘಟಕ-5 : ವಿವಿಧ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕಾ
ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 1.5.1. ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 1.5.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 1.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - 1.5.3.1. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -1
 - 1.5.3.2. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -2
 - 1.5.3.3. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -3
 - 1.5.3.4. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -4
- 1.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 1.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2, 3 ಮತ್ತು 4
- 1.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 1.5.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1.5.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅನ್ವಯ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು;
- ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವರು;
- ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು.

1.5.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಿದ್ದೇವೆ. ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಅನ್ವಯನವನ್ನೂ ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆವು. ಈಗ ಈ ಎರಡರ ಸಂಬಂಧ ಸೇತುವಾದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನೇ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿ ಅದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪುನಃ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು, ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅವರ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ನೀವು ವಿವರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುವಿರಿ, ಅದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳೆಡೆಗೆ ಗಮನವೀಯೋಣ.

1.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1.5.3.1. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ಈಗಾಗಲೇ ನೀವು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೀರಿ. ಕಲಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಬೋಧನೆಗೆ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಹಲವಾರು ವಿಧದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳಿದರೆ ಸಾಕು, ಕಲಿತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿವರಣೆ, ಮತ್ತು ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನೇ ಬರೆಯುವುದು, ಹೀಗಾದಾಗ ಕಲಿಯುವರು. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿವರಣೆ, ಕಪ್ಪುಹಲಗೆಯ ಬರಹ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಪದೇ ಪದೇ ಅದನ್ನು ಓದಿಸಿದಾಗ ಗಮನ ಹರಿಸುವರಾದರೆ, ಮತ್ತೂ ಕೆಲವರು, ಇವೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಓದುತ್ತಾ, ಓದಿದ್ದನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾ ಹಾಗೂ ಪುನರಾವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಗಮನಿಸಿ. ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿ.

ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಸರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಂದೇ ಹೇಳುವುದು. ಇವಾನ್ ಪಾವ್‌ಲೋವ್, ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್, ಬಿ.ಎಫ್.ಸ್ಮಿತ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನೂ ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಪರಿಸರದೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ತನ್ನ ವರ್ತನೆಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳೇ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದು ಧನಾತ್ಮಕ, ಋಣಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ ಎಂಬ ಪುನರ್ಬಲನ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ನೀಡುವ ಬಹುಮಾನಗಳು, ಹೊಗಳಿಕೆಗಳು, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಆತನ ವಿಶೇಷ ಸಾಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು, ಯಶಸ್ಸು, ಮುಂತಾದವುಗಳು ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿವೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ ತಂತ್ರವೂ ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೇ ತರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೊಡಬಹುದಾದ ಬಹುಮಾನ, ಗ್ರೇಡ್, ಉನ್ನತ ಶ್ರೇಣಿಗೆ ತೇರ್ಗಡೆ ಮಾಡುವುದು ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ತಡೆಹಿಡಿದು, ನಂತರ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ವರ್ತನೆಗಳು ಘಟಿಸಿದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ.

ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಬಲನಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿವೆ. ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಗಮನಿಸಿರುವಂತೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಬಲನಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ.

- ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದು. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಹುಪಾಲು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಇಚ್ಛಿತ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರ್ಬಲನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಪುನರ್ಬಲನಗಳಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಬಲವಾಗುವುವು.
- ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ತೀವ್ರಗೊಳಿಸುವುದು.
- ವರ್ತನೆಗಳ ಪರ್ಯಾಯ ರೂಪಗಳು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಘಟಿಸುವುವು.
- ಪುನರ್ಬಲನಗಳ ಆವರ್ತನಾ ಸಮಯವು ನಿಧಾನವಾಗಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೋರುವುವು. ಆದರೆ, ಕಲಿಕೆ ಬಲಿಷ್ಠವಾಗುವುದು.

ಸ್ಕಿನ್ನರನ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅನ್ವಯನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ರೂಪ ನಿರ್ಮಾಣ, ಸರಪಣಿ, ವಿಭೇದನ ಮತ್ತು ಸುಳಿವು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣಗಳು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಗಮನಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸ ಪದಗಳ ಪರಿಚಯ ನಿಮಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಆಗಿದೆ. ರೂಪ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಪಣಿ, ವಿಭೇದನ ಮತ್ತು ಸುಳಿವು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಸ್ಕಿನ್ನರನ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಗುವು ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಬಳಿಕ ಕಲಿಯುವ ಶಿಸ್ತು, ಅದರ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಇಚ್ಛಿತ ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇನ್ನು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ತರಲು, ಸರಣೀಗತ ಸೋಪಾಧಿಕ ಕಲಿಕೆ, ಸ್ವಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜಿಸಿ, ಒಂದರ ನಂತರ ಒಂದರಂತೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಇವುಗಳನ್ನು ಚೌಕಟ್ಟುಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇಂತಹ ಕ್ರಮಾನುಗತ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ, ಬೋಧನಾ ಚೌಕಟ್ಟು, ಅಭ್ಯಾಸ ಚೌಕಟ್ಟು ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಾ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳಂತೆ ಕಲಿಯುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರೀಕ್ಷಾ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ “ಸಬ್‌ಮಿಟ್” ಇಂಬ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಒತ್ತಿದಾಗ ಅದು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಿತಾಂಶದ ಅರಿವು ಮೂಡುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ, ಅದೇ ಘಟಕದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಹಲವಾರು ಕಲಿಕಾ ಸಿ.ಡಿ.ಗಳು ಈಗ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಇಂತಹ ಕಲಿಕಾ ಸಿ.ಡಿ.ಗಳು 3ಡಿ-ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಮಲ್ಟಿಮೀಡಿಯಾ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯಗಳ ನಡುವಿನ ಸೇತುಬಂಧವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ಕಲಿಕಾ ಗತಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುವ ಹಾಡು, ನೃತ್ಯ, ಸಮೂಹ ಗಾನ ಮತ್ತು ಸಮೂಹ ನೃತ್ಯಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತಾಸು ತಾಲೀಮು ಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವೇ. ಅಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ನೀವು ಗುರುತಿಸಬೇಕು.

ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕನು ನೀಡಿರುವ ಕಲಿಕಾ ನಿಯಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಿದ್ಧತಾ ನಿಯಮದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕಲಿಯಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದಾನೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದು ಪಕ್ಷತೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತ

ಪೂರ್ವ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ಮೊದಲು ಸಿದ್ಧತಾ ನಿಯಮದ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಉಭಯತ್ರಯ-ಸಂವಹನ ನಡೆಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವುದು.

ಇನ್ನು ಪರಿಣಾಮ ನಿಯಮ, ಏನೇ ಕಲಿತರೂ ಅದರ ಪರಿಣಾಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಿಣಾಮವು ಆನಂದದಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ಸಂತೋಷದಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುವಂತಿದ್ದರೆ, ಕಲಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಭ್ಯಾಸ-ನಿಯಮ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದರ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕ. ಪಾಠದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಉದ್ದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆಯೋ ಅದೇ ಕೊನೆಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಇದೇ ನಿಯಮವನ್ನು ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ_____
 - ಎ. ತರ್ಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ
 - ಬಿ. ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ
 - ಸಿ. ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ
 - ಡಿ. ವೀಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ
2. ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನವೆಂದರೆ_____
 - ಎ. ಬಹುಮಾನಗಳನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯುವುದು
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದು
 - ಸಿ. ಕಡಿಮೆ ಹೊಗಳುವುದು
 - ಡಿ. ಸರಿಯಾದ ವರ್ತನೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಬಹುಮಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸುವುದು

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ:

ಪುನರ್ಬಲನದ ವಿಧಗಳು	ಆಯ್ದ ಪಠ್ಯ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು	ಪರಿಣಾಮಗಳು
ಧನಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ		
ಋಣಾತ್ಮಕ ಪುನರ್ಬಲನ		
ಶಿಕ್ಷೆ		

1.5.3.2. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

- ಎ. ನೀವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆ, ತತ್ವಗಳ ಕಲಿಕೆ, ತಾರ್ಕಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಕೆಯಾಗಬಲ್ಲ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ.
- ಬಿ. ಮಕ್ಕಳು ತಾವೇ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ನೀವು ಯಾವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವಿರಿ? ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ.
- ಸಿ. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನಿಂದ ಕಲಿಯಲು ಮಕ್ಕಳು ಬಯಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ನೀವು ಹೇಗೆ ಪೂರೈಸುವಿರಿ? ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ.

ಮೇಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಕೈಗೊಂಡಾಗ ನಿಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೀವೆಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು ಅನುಭವ ನಿಮಗೆ ಆಗುವುದು. ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಮಾನವನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಆತನ ತರ್ಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಳೈಸಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಮಾನವ ಕೇವಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಪರಿಸರೀಯ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಗೆ ಒಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬದಲಾಗುವ ಜೀವಿಯಲ್ಲ, ಹಾಗೆಯೇ ಆತ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಜೀವಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪರಿಸರವನ್ನೇ ತನಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬದಲಿಸಿ, ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಜೀವಿ. ಇದು ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳ ಮೂಲ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಾನವನ ಚಿಂತನಾ ಶಕ್ತಿ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಯೋಚಿಸುವ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಆತನನ್ನು ಇಡೀ ಪ್ರಾಣಿಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೇ ಉನ್ನತ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿವೆ.

ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ಹಲವಾರು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿವಿಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಖಾಲಿ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತುಂಬುವವರಲ್ಲ. ಪಿಯಾಜೆ, ಬ್ಲೂಮ್, ಬ್ರೂನರ್ ಮತ್ತು ಆಸುಬೆಲ್-ಇವರುಗಳ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲಾಗುವುದು. ಇವರು ನೀಡಿರುವ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುವ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿಯ ಆಯ್ಕೆ, ಪ್ರಾಕ್ಟಿಸ್‌ಗಳ ರಚನೆ, ಆಧಾರ, ಪುರಾವೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣ, ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ-ಇಂತಹ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಾಧಾರಿತ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಳೆಯದೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಈಗಾಗಲೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಜ್ಞಾನದ ಸರಕನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಬ್ರೂನರ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ, ಆತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣವೆಂಬ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದು ಪಿಯಾಜೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಕೀಮಾ ರಚನೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಹೋಲುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಆತನ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ಬ್ರೂನರ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನೇ ಥಾರ್ನ್‌ಡೈಕ್‌ನ ಸಿದ್ಧತಾ ನಿಯಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ ಅಲ್ಲವೇ? ನಂತರ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಕಲಿಯುವಂತೆ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸರಣೀಕೃತಗೊಳಿಸಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದಾಗ ಕಲಿಕೆಯು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಸಾಗುವುದು. ಸೂಕ್ತ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಗಳಿಂದ ಕಲಿಕೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅನ್ವೇಷಣಾ ಕಲಿಕೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸಹಿತ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಕಲಿಕೆ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನಾ ಸಾಧನಾ ಕಲಿಕೆ-ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಅನ್ವೇಷಣಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ಆಲೋಚನೆಗಳಿಂದ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುವನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ,

1. ಬ್ಯಾಟರಿ ಆಧಾರಿತ ಸ್ವಯಂ ಚಾಲಿತ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಆಟದ ಫ್ಯಾನ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಆಯಸ್ಕಾಂತಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಾರು, ಸ್ಕೂಟರ್ ಮುಂತಾದ ಆಟಕೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು-ಇಲ್ಲಿ ಸಜಾತಿ ಧೃವಗಳು ವಿಕರ್ಷಿಸುವುದು, ವಿಜಾತಿ ಧೃವಗಳು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು.
2. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ಮಿಕಂಪೋಸ್ಟ್ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು.
3. ಮಳೆನೀರಿನ ಕುಯ್ಲನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು.
4. ಗಣೇಶ ಚೌತಿಯಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಇಡುವ ನೀರಿನ ಚಿಲುಮೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು (fountain)
5. ಎಲೆಕ್ಟ್ರೋಲಿಸಿಸ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಲೋಹದ ತಗಡುಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಲೋಹದ ಲೇಪನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು
6. ಸರಳ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಮನೆಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು (ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣ, ಕನ್ನಡಿ, ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ನಿಯಮಗಳ ಅನ್ವಯನ).
7. ಅಣಬೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು, ಅವುಗಳ ಜೀವನ ಚಕ್ರವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು.
8. ರಾಕೆಟ್ಟುಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬ್ಯಾಟರಿ ಚಾಲಿತ ರಾಕೆಟ್ಟುಗಳ ಮೂಲಕ ಚಲನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು.
9. ನ್ಯೂಟನ್‌ನ ಚಲನೆಯ ಮೂರನೆ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು
10. ಒಳಾಂಗಣ ಆಟಗಳಾದ ಕೇರಂ, ಷೆಟಲ್ ಕಾಕ್ ಮುಂತಾದವು, ಹೊರಾಂಗಣ ಆಟಗಳಾದ ಥ್ರೋಬಾಲ್, ಬ್ಯಾಸ್ಕೆಟ್ ಬಾಲ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಕೆಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬಲ, ವೇಗ, ವೇಗವರ್ಧಕ, ಜಡತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ_____
 - ಎ. ಪ್ರಾಕ್‌ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ
 - ಬಿ. ಕೌಶಲಗಳ ತರಬೇತಿ ಇರುತ್ತದೆ
 - ಸಿ. ಕಲ್ಪನೆಗಳ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ
 - ಡಿ. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಯ ವಿವರಣೆ ಇರುತ್ತದೆ
2. ಅನ್ವೇಷಣಾ ಕಲಿಕೆಯು_____

- ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ
- ಬಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ
- ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸುವುದು
- ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು

ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ:

ಆಯ್ದ ವಿಷಯ/ಪಠ್ಯ	ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು
ವಿಜ್ಞಾನ	-----
ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ	-----
ಗಣಿತ	-----

1.5.3.3 ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಚಟುವಟಿಕೆ 3

ಕೇಳಿ ಕಲಿ, ನೋಡಿ ಕಲಿ, ಮಾಡಿ ಕಲಿ-ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ಕೆಳಗಿನ ಘಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ. ಈ ಘಟನೆಯು ಯಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಂತರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಿರಿ:

ಮನೆಯೊಂದರ ವಾತಾವರಣ, ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ಆತನ ಮಗ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಪ್ಪ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ “ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತಿಗೆ ಆ ಫಲವನ್ನು, ಅದರಿಂದಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ” ಎಂಬ ಮಾತುಗಳು ಮಗನ ಕಿವಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದವು. ಈ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನೇ ಕಷ್ಟ-ನಷ್ಟಗಳುಂಟಾದರೂ ಒಂದೇ ಭಲದಿಂದ ನಾವು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಯಶಸ್ಸು ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ಬುತ್ತಿ ಎಂಬ ಧ್ವನಾರ್ಥವಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅಪ್ಪ ಮಗನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು “ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತು, ನೀನು ತುಂಬಾ ಜಾಣ, ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಮನೆಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಬಹಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೀಯೆ” ಎಂದು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತಗೊಂಡ ಮಗನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಅಪ್ಪನನ್ನೇ ಮಾದರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಪಡೆದ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು, ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೂ ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು

ನೀಡಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರಾ, ವೈಗೋಟ್‌ಸ್ಕಿಯವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಮಾನವ ಸಂಘಜೀವಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆತನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕರಣದ ಆಯಾಮವು ಬರಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಲಿಕೆಗೆ ಏನೂ ಅರ್ಥ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಜ್ಞನೇ ಆಗಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಏನೇನೂ ಅಂತರ್‌ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಾಣದೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿನ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೂ ಆತನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ ಅಂತಹ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಯುನೆಸ್ಕೋ ವರದಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ (UNESCO report “Learning to Be”) ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಯುನೆಸ್ಕೋ 21ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮ್ಮೇಲನದ ವರದಿಯಲ್ಲಿ “ಲರ್ನಿಂಗ್ ದ ಟ್ರೆಸೂರ್ ವಿಥಿನ್ 1996” (Learning the treasure within 1996) ಕಲಿಕೆಯ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ ಸ್ಥಂಭಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, 1.ಅರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆ, 2.ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಲು ಕಲಿಕೆ, 3.ಸಹ-ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು 4.ಸ್ವಯಂ-ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆ (1.Learning to Know, 2.Learning to do, 3.Learning to live together and 4.Learning to be).

1. **ಅರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆ :** ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಮೊದಲು ಕಲಿಸಬೇಕು. ತಾವೇ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ವೀಕ್ಷಣೆಗಳಿಂದ, ಅನುಭವಗಳಿಂದ, ತಾನೇ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿಯೇ “ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿ” ಅಡಗಿದೆ.
2. **ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಲು ಕಲಿಕೆ :** ಕಾಯಕವೇ ಕೈಲಾಸವೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದಂತೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಾರ್ಯಶೀಲರಾಗುವುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಪುಸ್ತಕದ ಬದನೇಕಾಯಿ ಆಗುವುದು. ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವೂ ಗೌರವಪೂರ್ಣವಾದವೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಾಗಿರಲಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಕೀಳು ಎಂಬುದಿರದೆ ಸಮಾನ ಗೌರವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲು ಕಾರ್ಯಾನುಭವ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.
3. **ಸಹ-ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆ :** ಸಹಿಷ್ಣುತೆ, ಸಹಕಾರ, ಸಹಜೀವನವೇ ನಾಗರಿಕತೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣ. ಅದು ಮನೆಯೇ ಆಗಿರಲಿ, ರಾಜ್ಯವೇ ಆಗಿರಲಿ ಅಥವಾ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಲ್ಲೇ ಆಗಿರಲಿ ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ಯಾರೂ ಬದುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಲಿಕೆಯ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯ ಉನ್ನತ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳಬೇಕು.
4. **ಸ್ವಯಂ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆ :** ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಜನ್ಮ ತಳೆಯುವುದು. ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸುಪ್ತಶಕ್ತಿ, ಚೇತನ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಂಡು ಹೊರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು.

ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರಾರವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು (1977) ಮಾದರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಮಾದರಿಯಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ (ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಿ ಮಾಡುವುದು). ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು “ವೀಕ್ಷಣಾ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು” ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ವೀಕ್ಷಣಾ ಕಲಿಕೆಯು ಮಾನವನ ವಿಕಾಸದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಆಕರವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎಳೆಯ ಹಸುಳಿಯೊಂದು ಅಮ್ಮ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನೂ ಚಪ್ಪಾಳೆ ತಟ್ಟಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ ಅಮ್ಮನ ಜೊತೆ ತಾನೂ

ಸಂಭವ ಪಡುವುದು. ಬಂಡೂರ ಹೇಳುವಂತೆ, ಮಕ್ಕಳು ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ, ತಮ್ಮ ಅನುಕರಣೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ, ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಮಾಡುವರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತಮ್ಮದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸ್ವಯಂ ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎಂಥಾ ತಪ್ಪಾಯಿತೆಂದೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಇತರರು ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ನಡವಳಿಯನ್ನು ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ನಿರ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆ-3ನ್ನು ನೀವು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗಮನಿಸಿ.

ವೈಗೋಟ್ಸಕಿ ಕೂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಪ್ರಕಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಜ್ಞಾನವಂತ ಹಿರಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸದಸ್ಯರೊಡನೆ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆಸುವ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು, ಅವರ ಚಿಂತನೆಗೆ, ಕಲಿಕೆಗೆ ಮುಕ್ತವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈಗೋಟ್ಸಕಿ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಾವೇ ಮಾಡುವ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಡನಾಟಕ್ಕೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ವೈಗೋಟ್ಸಕಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಾಗಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.

ಇನ್ನು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ:

1. ಒಂದು ಸರಳವಾದ ಮಕ್ಕಳ ಕಥಾ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳೂ ಅದನ್ನು ಓದುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆಗೆ ಸೇರುವುದು. ಇದನ್ನು ಅಂತರ್ಕ್ರಿಯಾಧಾರಿತ ಪುಸ್ತಕ ಓದುವಿಕೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು, ಕಠಿಣ ಪದಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಆ ಕಥಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅದರ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡುವರು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರೂ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೇ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು.
2. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರಭೇಟಿ, ಹೊರಸಂಚಾರ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಭೇಟಿ, ಮ್ಯೂಸಿಯಂ ಭೇಟಿ, ಪಾರ್ಕ್‌ಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ, ಪ್ರಾಣಿ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ, ಪಕ್ಷಿಧಾಮಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ, ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮುದಾಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪ್ರತೀ ಭೇಟಿಗೂ ಅದರ ಉದ್ದೇಶ, ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಚೌಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು.
3. ವಿವಿಧ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ ಮಕ್ಕಳು ತಯಾರಿಸುವ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಅವರ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು.
4. ವಿಶೇಷವಾಗಿ-ಪತ್ರ ಬರೆಯುವಿಕೆ, ಕಥೆ-ಕವನಗಳ ರಚನೆ, ಘಟನೆಗಳ ವಿವರಣೆ, ಇಂತಹ ಸಮಾಜಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆಯ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರವಿಚಾರವನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು.
5. ಒಂದು ಮಾದರಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಸಮುದಾಯ-ಇವರ ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು.

6. ಸಮುದಾಯದತ್ತ ಶಾಲೆ ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಹಲವಾರು ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರು ಸರಿಯಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವಂತೆ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವುದು.
7. ಕೆಲವು ಸಮುದಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿಶೇಷ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ತಾವೂ ಅದರ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವ ಬಿದಿರು-ಬುಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೆಣೆಯುವುದು, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳಿಂದ ಆಯವೇದದ ಔಷಧಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಾಕಾಣಿಕೆ, ವ್ಯವಸಾಯ ಇತ್ಯಾದಿ.
8. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಸರಳವಾದ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಪದವಿ ಅಥವಾ ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ ಓದಿರುವವರು ಎಷ್ಟು ಜನರಿದ್ದಾರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು? ಶೇಕಡಾವಾರು ಮಾಡಿದಾಗ ಏನು ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆ? ಈ ಕುರಿತ ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ.
9. ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಯಾರು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ? ಅವರಿಗೆ ಆ ಅವಕಾಶ ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಿತು? ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಏನು? ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೇನು? ಚಿಂತನಾ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸಿ.
10. ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಸುವ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ದುಡ್ಡಿನ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ದುಡ್ಡು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ? ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಏಕೆ ಪಾವತಿಸಬೇಕು? -ಈ ಕುರಿತು ಒಂದು ಚರ್ಚಾ ಗೋಷ್ಠಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಯುನೆಸ್ಕೋ 21ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತ್ತಿನ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲಾಗಿರುವುದು

 - ಎ. ಲರ್ನಿಂಗ್ ದ ಟ್ರೆಶರ್ ವಿಥಿನ್ 1996
 - ಬಿ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಲು ಕಲಿಕೆ
 - ಸಿ. ಅರಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕೆ
 - ಡಿ. ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಲು
2. ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರಾರವರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತ _____
 - ಎ. ಪ್ರಯತ್ನ-ಪ್ರಮಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತ
 - ಬಿ. ವೀಕ್ಷಣಾ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅನುಕರಣೆ

ಸಿ. ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಕಲಿಕೆ

ಡಿ. ಅಭಿಜಾತ ಅನುಬಂಧನಾ ಕಲಿಕೆ

ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ವಿಕಾಸವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನುಕರಣೆಯನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಮಾಡುವರು.
- ಬಿ. ಕ್ಷೇತ್ರಭೇಟಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ಅವರು ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲ ಹಾಡು-ಹರಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವರು.
- ಸಿ. ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.
- ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವರು.
- ಇ. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕು.

ಎಫ್. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವುವು.

1.5.3.4. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು-ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಚಟುವಟಿಕೆ 4

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಿಶೋರ ಹಂತದಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಯೂ ಒಂದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಗತ್ಯತೆಯಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವುದೇ ದಾರಿ ಕಾಣದೇ ತೊಳಲಾಡುವರು. ಇಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕಿಯೊಬ್ಬರು “ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಗಳಿಕೆ” ಎಂಬ ಯೋಜನೆಯೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಕಿಶೋರ ಹಂತದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೇ ಅವರು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಶಾಲಾ ತರಗತಿಯ ಪಠ್ಯ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತರಗತಿಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕಾರ್ಯಾನುಭವ ಪಿರಿಯಡ್‌ಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಯ ಕೊನೆಯ ಪಿರಿಯಡ್ ನಂತರದ ಒಂದು ಗಂಟೆಯನ್ನು ವಾರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಾರಿ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಕಸೂತಿ ಕೆಲಸ, ಅಣಬೆ ಸಾಕಣೆ, ಕಾಗದದ ಚೀಲಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೆಲಸಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶಾಲಾ ಕೈತೋಟದಲ್ಲಿ ಹೂವು ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಕೋಣೆಯನ್ನೇ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಗಾರೆ, ಸಿಮೆಂಟು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಕೋಣೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಮುಗಿಸುವವರೆಗೆ ಮಕ್ಕಳದ್ದೇ ದರ್ಬಾರು ನಡೆದಿತ್ತು. ಬಹಳ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಡೆದ ಈ ಕಾರ್ಯದ ಉದ್ಘಾಟನೆಯನ್ನು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಶಿಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದರು. ನಂತರ ಎಲ್ಲರ ಸಮ್ಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಕೋಣೆಯನ್ನು ಶಾಲೆಯ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದರು.

- ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಂಡ ಧನಾತ್ಮಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ.
- ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಮಾರ್ಪಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು? ದಾಖಲಿಸಿ.

ಹಿಂದಿನ ಘಟಕದ ಉಪಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನವತಾ ವಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರುವಿರಿ. ಸುಮಾರು 1960ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೊಂದರ ಆವಿಷ್ಕಾರವಾಯಿತು, ಅದೇ ಮಾನವತಾವಾದ. ಮಾನವನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಆತ್ಮ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸುಪ್ತ ಚೈತನ್ಯ -ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೇ ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಮೂಲ ಸೆಲೆಯಾಗಿತ್ತು. ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಕ್ರಿಯೆಯು ಅಥವಾ ವರ್ತನೆಯು ಆತನದ್ದೇ ಆದ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಂದ, ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆತನು ತನ್ನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದ ಘಟಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತದೆ (ಹ್ಯೂಟ್ 2011). ಮಾನವತಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಹೊಂದಿದ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದರೆ, ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋ, ಕಾರ್ಲ್ ರಾಜರಸ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಲ್ಕಂ ನೋವೆಲ್.

ಮಾನವತಾ ವಾದದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಯಾವುದೇ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಗಮನಿಸೋಣ:

1. ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಲಿಕಾ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಠಗಳು ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು. ಆಗ ಸ್ವಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಕ್ರಮಾನುಗತ ಸೋಪಾಧಿಕ ಕಲಿಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಯಾವುದೇ ಮುಜುಗರವಿಲ್ಲದೆ, ಕೀಳರಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನನ್ನು ಬೇರೆಯೊವರೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಲಿಯುವನು.
2. ಹಿಂದೆ ಆದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದರ ಬದಲು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಜಾರಿಗೆ ತರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಯಂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಾರ್ಯಶೀಲರಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ/ನಿಯು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಕಲಿಯುವನು/ಳು.
3. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು ತನ್ನ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳು ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಂತೆ ಅವಕಾಶಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.
4. ಸಹನೆ, ಅನುಕಂಪ, ಸಹ-ಸ್ಪಂದನವನ್ನು ತೋರುವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವವನ್ನು ತೋರುವುದು ಸಹಜವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದರಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ/ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಬೇಕು, ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹುಸಿ ಮಾಡಬಾರದೆಂಬ ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಕಲಿಯುವರು.
5. ಮಕ್ಕಳು ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಅವರದ್ದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕೆಲವು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವರು. ಇಂತಹ ಕೆಲವು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

- ಮಕ್ಕಳ ಆಯ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಅವರದ್ದೇ ಆದ ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಕೌಶಲಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ದೂರ ಸರಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮದೇ ಆಯ್ಕೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ :

- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಬೆಂಚುಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಜೋಡಿಸೋಣವಾ ಅಥವಾ ಮಾಮೂಲಿನಂತೆಯೇ ಇರಿಸುವುದಾ?
- ಮೆಲು ದನಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾನಾಡುವುದಾ ಅಥವಾ ಜೋರಾಗಿ ಕಿರುಚಿ ಮಾತನಾಡುವುದಾ?
- ಯಾವ ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿರಿ?
- ನಿಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಂತೆ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
- ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದು?
- ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳ ನಂತರ ನೀಡುವ ಮನೆಕೆಲಸಗಳು ಸೋಮವಾರದಿಂದ ಬುಧವಾರದವರೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಾ ಅಥವಾ ಬುಧವಾರದಿಂದ ಶುಕ್ರವಾರದವರೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಾ?
- ಗುಂಪು ಆಟಗಳು ಬೇಕಾ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಆಡುವ ಆಟಗಳು ಬೇಕಾ?
- ನಿಮ್ಮ ಮನೆಕೆಲಸಗಳನ್ನು (homework) ದಿನದ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಯಿಂದ, ಟಿ.ವಿ.ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ, ಮತ್ತು ಪ್ರಚಲಿತ ಘಟನೆಗಳಿಂದ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾ?

ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪುಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುವರು. ಅದು ಯಾವಾಗ ಎಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗ ದೊಡ್ಡವರು ಅದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಬದಲು ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಹ-ಸ್ಪಂದನದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಲ್ಲದ ಆಯ್ಕೆಗಳು ಬೇಡದ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನೇ ನೀಡುವವು. ಒಂದು ದಿನ ತರಗತಿಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಇಡೀ ದಿನ ಏನು ಮಾಡಲು ತೋಚದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ತಪ್ಪುಗಳು ನಡೆದಾಗ ದೊಡ್ಡವರು ಬಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗುವರು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಅದರ ಬದಲು, “ಓ ನಿನಗೆ ಶಾಲಾ ಬಸ್ಸು ತಪ್ಪಿತೇ?ಛಿ, ನಿಜಕ್ಕೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಮೋಜಿತ್ತು. ನೀನಿಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಬೇಸರವಾಯಿತು” ಎಂದು ಹೇಳುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ನುಡಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವವು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಾನವತಾ ವಾದವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸೂಕ್ತಿ_____
 - ಎ. ಮಾಡಿದ್ದುಣ್ಣೋ ಮಹಾರಾಯ
 - ಬಿ. ಕೈಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿಗೆ ಮೊಸರು
 - ಸಿ. ನಿಂತ ಗಡಿಯಾರವೂ ಕೂಡ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವನ್ನೇ ತೋರುವುದು
 - ಡಿ. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕು

2. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆ/ಯಶಸ್ಸಿಗೆ_____
- ಎ. ಪರಿಸರ ಕಾರಣ
 ಬಿ. ಸ್ವಯಂ-ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣ
 ಸಿ. ಸರಕಾರದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಕಾರಣ
 ಡಿ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯೇ ಕಾರಣ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
- ಎ. ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸುಪ್ತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊರಸೆಳೆಯುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಾಡಬೇಕು.
 ಬಿ. ಯಾವುದೇ ಆತಂಕವಿಲ್ಲದೇ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಇರಬೇಕು.
 ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಇದ್ದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು.
 ಡಿ. ಸ್ವಯಂ-ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳು ಮಾನವತಾ ವಾದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಿಯೋಜಿತಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.
 ಇ. ಹಿಂದೆ ಆದ ತಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಬದಲು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕು.
 ಎಫ್. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಎರಡನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕು.

1.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಅನ್ವಯದಲ್ಲಿ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುವುದು.
- ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಬಹುದು.
- ಈ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಅನ್ವಯಗಳು ಆಯಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರತಿ ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.
- ಈ ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆಗಳಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಲಿಕೆ ಫಲಕಾರಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

1.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಡಿ 2. ಬಿ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಎ 2. ಸಿ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1. ಎ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

1. ಸಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್-✓

1.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹಾ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
2. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿ
3. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಬೇಕು? ವಿವರಿಸಿ.
4. ಮಾನವತಾ ವಾದವನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಿ.

1.5.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.simplypsychology.org>
2. <https://www.agnieszkawooters.wordpress.com>
3. <https://www.perizi.com>
4. <https://www.learningtheories.com>
5. <https://www.cdt/nus.edu.sg/learningtolearn>
6. <https://www.files.eric.ed.gov/>(pdf)
7. <https://www.slideshow.com>. Behaviourism
8. <https://www.researchgate.net>
9. Laura. E.Berk Childhood Development Ninth edition Pearson Education Inc.(2013, 1017)
10. NCF 2005 (National Curriculum Framework 2005)

ಬ್ಲಾಕ್-1 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಘಟಕ-6 : ಬೋಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾತ್ರ:
ಜ್ಞಾನ ವರ್ಗಾಹಿಸುವವ, ಕಲಿಕಾ ಸಹಾಯಕ (ಒತ್ತಾಸಕ), ಚರ್ಚೆ
ಮಾಡುವವ, ಸಹ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 1.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 1.6.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 1.6.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 1.6.3.1. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸಾರಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-1
- 1.6.3.2. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-2
- 1.6.3.3. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-3
- 1.6.3.4. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-4
- 1.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 1.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು-1,2,3 ಮತ್ತು 4
- 1.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 1.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು;
- ಶಿಕ್ಷಕನು ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾಗಿರುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸುವರು;
- ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾದ ಶಿಕ್ಷಕನ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು;
- ಒಬ್ಬ ಸಮಾಲೋಚಕನಾಗಿ ಪಾತ್ರನಿರ್ವಹಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಶಿಕ್ಷಕನೂ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಬೇಕಾದ ಸವಾಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವರು.

1.6.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಶಾಲೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಕಾಸ-ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹೃದಯ ಭಾಗವಿದ್ದಂತೆ. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಸಮಾಜೋ-ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಶಾಲೆ, ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಾವಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತ್ರಿಕೋಣದಂತೆ. ಶಿಕ್ಷಕ, ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆ ತ್ರಿಭುಜದ ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುಗಳು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಷಯ, ಪಠ್ಯವಸ್ತು ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತಾವೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರವೆಂದೇ ಸಾಮಾನ್ಯರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಿಯತನದಿಂದ, ಅನುಭವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ಧಾರೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಮೂಲಕ ವರ್ಗಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾಲ ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬದಲಾವಣೆ ತರುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಹಾಗಾಗಿ, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾಗಿ, ಸಮಾಲೋಚಕನಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳಗಾಯಿತು. ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ನೋಡುವಿರಿ.

1.6.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

1.6.3.1. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ಕಾರ್ಲ್ ಯೂಂಗ್ ಹೇಳುವಂತೆ “ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವದಿಂದ ಮೆಚ್ಚುವವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಜೀವಮಾನದಲ್ಲೇ ಮರೆಯಲಾರೆವು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮವೆಂಬುದು ಅತಿ ಅಗತ್ಯವಾದ ವಿಚಾರವೇ ಆದರೂ ಯಾರು ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವರೋ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಡಗಿದೆ. ಬೆಳೆಯುವ ಸಸಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ನೀರು, ಗೊಬ್ಬರದಂತೆ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಬೇಕಾದ ಮಗುವಿನ ಆತ್ಮದಂತೆ-ಸರ್ವವೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇರುವುದು”.

ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ, ಶಾಲೆಯೊಂದಕ್ಕೆ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವೊಂದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಶಾಲಾ ತರಗತಿಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವೇಗವರ್ಧಕವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಣವು ಕೇವಲ ಇಂದಿನ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದರೆ ಸಾಲದು, ನಾಳಿನ ದಿನಗಳನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕೆಗೂ ಆಕರವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾತ್ರವೇ ನಾಯಕನ ಪಾತ್ರ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅವರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಸಮಾಜವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಸಮಾಜದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲನ ಮಾಡಿಕೊಡುವ, ಇತರ ಕಲಿಕಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಕನಾಗಿ, ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿ-ಹೀಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಹೇಗೂ ಇರಲಿ, ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೊಂದು ಆಸ್ತಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಸುವವರು, ಕಲಿಕೆಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬುವವರು. ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ, ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ, ವಿಷಯ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಕಲಿಕಾ ಪದ್ಧತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ

ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ ಉಪಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ ಉಪಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಗುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿರುವ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಾಧಾರಿತ ಸಂವಹನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರದವರನ್ನು ಸಮಾಜವೇ “ಔಟ್ ಡೇಟೆಡ್” ಎಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆಧುನಿಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಮೇಲುಗೈಯಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಉಪನ್ಯಾಸ ವಿಧಾನ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ-ಉಪನ್ಯಾಸ ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಂತಹ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆಸುಬೆಲ್‌ನ “ಮುಂಗಡ ಯೋಜನಾ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿ”ಯಲ್ಲಿ (Advanced Organiser Model of Teaching-Ausubel) ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮಾದರಿಯನ್ನೇ ಬೇಡುತ್ತವೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಹೊಚ್ಚ ಹೊಸ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಾಗ, ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಾಗ, ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಪುರಾತನವಾದ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಧಾರೆಯನ್ನು ಎರೆಯುವರು.

ಶಿಕ್ಷಕಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪಾತ್ರ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ಅಡ್ವಾನ್ಸ್ಡ್ ಆರ್ಗನೈಸರ್ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿಯಂತೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಕಲಿಕೆಯು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಬಾಹ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರವಾಗದೆಯೂ ಇರಬಹುದು. ಮಾನವನ ವಿಕಾಸ, ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಡಿರೈವೇಶನ್‌ಗಳು (ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು), ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾದ ಡಿ.ಎನ್.ಎ. ಮಾದರಿ-ಇವುಗಳ ಬೋಧನೆ, ಜಿನೆಟಿಕ್ಸ್ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು, ಬೋಧನಾ ಉಪಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಸ್ವಯಂ ಕಲಿಯುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತೇ ಸರಿ. ಅದೇ ಒಬ್ಬ ನುರಿತ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ಕಲಿಸ ಬಲ್ಲರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಬೇಕು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿಬೇಕು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದೆಲ್ಲಾ ನಿಜವಾದರೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅನುಭವಸ್ಥರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗಿ ಇರಿಸಬಲ್ಲರು. ಮಧ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್.ಸಿ.ಡಿ.ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟರ್ ಬಳಕೆ, ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಕಂಪ್ಯೂಟರನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಆನ್ ಲೈನ್ ಮತ್ತು ಆಫ್ ಲೈನ್ ಕಲಿಕಾ ಸಹಾಯಕಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನಿರಂತರ ಧಾರೆಯಂತೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬಲ್ಲರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ, ಅವರೇ ಸ್ವತಃ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವಂತೆ ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿರುವನ್ನು ಅಚಾನಕ್ಕಾಗಿ ತರುವರು. ಆಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಲಿಯುವರು. ಅದರ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತೆ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಜ್ಞಾನ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವೇ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ,

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಅವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ನಿಂತನೀರಿನಂತೆ ಅಥವಾ ಒಂದೇ ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿರುವ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವವರಾಗುವುದು, ತಾವೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಜ್ಞಾನವರ್ಗವಣೆ ಮಾಡುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು, ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ತಾವು ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿಯೂ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ -1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು_____
 - ಎ. ಶಾಲೆಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವರು
 - ಬಿ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವರು
 - ಸಿ. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ವೇಗವರ್ಧಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ
 - ಡಿ. ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನವೀಯುವರು
2. ಒಳ್ಳೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ, _____
 - ಎ. ಕಲಿಕಾ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬುವವರು
 - ಬಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂಕ ಗಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವವರು
 - ಸಿ. ಮಕ್ಕಳು ವಿಧೇಯರಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವವರು
 - ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಂತರನ್ನಾಗಿಸುವವರು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ X ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರಾಗುವರು.
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಬೇಕು.
 - ಡಿ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಬೇಕಿದೆ.
 - ಇ. ಆನ್‌ಲೈನ್ ಮತ್ತು ಆಫ್‌ಲೈನ್ ಸಹಾಯಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸಕ್ರಿಯಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ಎಫ್. ಗೋಚರವಾಗಬಲ್ಲ ವರ್ತನೆಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯೇ ಅಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನಬೇಕು.

1.6.3.2. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

“ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕದ ಆಚೆ ತಮ್ಮದೇ ಅನುಭವದಿಂದ ಮನೆಯ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸದಸ್ಯರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ

ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತಿತರ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯುವುದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಕಲಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸ್ಥಳಗಳು ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕೇವಲ ಚರಿತ್ರೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೂ ಮಕ್ಕಳು ಪುರಾತತ್ವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾದ ಈ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು, ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು”-ಎನ್.ಸಿ.ಎಫ್. 2005.

ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ನೀವೇನು ಮಾಡಿಸಬಲ್ಲೀರಿ? ವಿಷಯವನ್ನು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಡೆಸಬಹುದಾದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಪರಿಚಯ, ಕಚ್ಚಾ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಯಾರಿಸುವರು-ಎಂಬ ವಿವರ, ಕಬ್ಬಿನಿಂದ ಸಕ್ಕರೆ, ಬೆಲ್ಲ ಹೇಗೆ ತಯಾರಾಗುವುದು, ರೇಷ್ಮೆ ಉದ್ಯಮವು ಯಾವ ಯಾವ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ?-ಹೀಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಕೈಗೊಳ್ಳಿ. ಅದನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಹೇಗೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ವಿವರಿಸಿ.

ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಗಮನಿಸಿದಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬ ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಬನ್ನಿ, ಈ ಕುರಿತಂತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ.

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಜ್ಞಾನದ ಆಕರವಾಗಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅದನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಧೃವದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಧೃವದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಕೂಲಿಸುವವನಾಗಿ ಬದಲಾದ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದೇ ಜ್ಞಾನದ ಬಲವಾದ ಆಧಾರದಿಂದ ತಾವೇ ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ, ಸವಾಲುಗಳಿಗೆ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೌತುಕಕ್ಕೆ ಉತ್ತರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಿತಮಿತವಾದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಎರಡೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುರಿ ಒಂದೇ ಆಗಿದೆ, ಅದೇ ಮಕ್ಕಳ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವಿಕಸನ.

“ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ನೀವು ಏನನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಲಾರಿರಿ, ಆತನ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಆತನೇ ಅನ್ವೇಷಿಸಲು ನೀವು ಕೇವಲ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದಷ್ಟೇ” ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಗೆಲಿಲಿಯೋ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿರುವ “ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲಿ” ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿವರಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ಕಲಿಯಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನಿಲುವಿನಿಂದ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹೃದಯತೆಯಿಂದ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಆಪ್ತ ಸಲಹೆ, ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುವ ಅರ್ಥಂಬರ್ಧ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು, ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮನಮುಟ್ಟುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿಸುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತರಗತಿಯ ನಾಯಕ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ, ಅಲ್ಲದೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು, ಅವರು ಏನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು, ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು, ಏನನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕು-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅತಿ ಸಹಜವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವೇ ಕಲಿಯುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ತಾವೇ ನಿರ್ಮಿಸುವಂತೆ, ಸ್ವಯಂ ಅನ್ವೇಷಕರಾಗಲು ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡಿದಾಗ ಅದು ಅನುಕೂಲಕಾರಕನ ಪಾತ್ರವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಕನಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಂತೆಯೂ ವರ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಏನೇ ಆದರೂ ಶಿಕ್ಷಕನೇ ತರಗತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಚಾಲಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ, ಅವನ ಆಯ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅವನದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾದ ಶಿಕ್ಷಕನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದು:

1. ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತೃ: ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕನು ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತೃವಾಗಿರಬೇಕು. ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಗುಣವಿದ್ದಾಗ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇನು, ಎಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಕ್ರಿಯೆಯು ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿದೆ, ಮತ್ತು ಏಕೆ-ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿ, ಅಥವಾ ಅವರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಅಗತ್ಯತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.
2. ಸಹನೆ ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣುತೆ: ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ಗತಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗದೇ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಹನೆ ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ವಾಹಿನಿಯೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯಬಹುದು.
3. ತೀರ್ಮಾನ ರಹಿತವಾಗಿರುವುದು: ಏನೇ ವಿಚಾರವಾಗಿರಲಿ, ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳು ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದು ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಕುರಿತೂ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಪೀಡನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಬಾರದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸು, ಸಫಲತೆ ಅಥವಾ ವಿಫಲತೆ ಏನೇ ಇದ್ದರೂ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಭಾವುಕತನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತವಾದ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.
4. ಆತುರದ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿರಬಾರದು: ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಶ್ರೋತೃವಿನಂತೆ ವರ್ತಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಿಚಾರವು ದೊರಕಲು ಹಲವಾರು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಕೇಳುತ್ತಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವರು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಅವರನ್ನು ಆತುರದ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ.
5. ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹ-ಸ್ಪಂದನ: ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಮಯ, ಶ್ರಮ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ-ಹೀಗೆ ತಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಿಟ್ಟಾಗ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನೋವು, ನಲಿವು, ಕಷ್ಟ, ಸುಖ, ದುಃಖ-ದುಮ್ಮಾನಗಳನ್ನು, ಸಫಲತೆ-ವಿಫಲತೆಗಳನ್ನು ಅವರಷ್ಟೇ ಭಾವತೀವ್ರತೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಹ-ಸ್ಪಂದನ ಮತ್ತು ಅನುಕಂಪ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು. ಇದು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.
6. ನೈತಿಕತೆಯ ಮಾದರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಯುತ ಪಾತ್ರ: ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ, ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಕಲಿಯಬಲ್ಲರು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಪಾದಾರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಕ್ಕು ಇರುವುದಾದರೂ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಕಲಿಕಾ ಗತಿಯು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಈ ದಿಶೆಯೆಡೆಗೆ ಗಮನವಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕೆಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಗಮನ ನೀಡುತ್ತಾ ನಿಜ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.

7. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣ: ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೇ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಬೇಕೇ ಎನ: ಎಂದಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಸಂಪನ್ಮೂಲವೆಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.
8. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆ (ತಾರ್ಕಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬೆಂಬಲ): ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಹಲವಾರು ಅಡೆತಡೆಗಳು ಬರುವುವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಅದನ್ನು ಸರಳಗೊಳಿಸಿ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಂಬಲವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಲಿಕಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಬೇಕು.
9. ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾವಲಂಬಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು: ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸದಾ ಅವಲಂಬಿಸುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಗೆ ತಾವೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲಕಾರನ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಾ ಸಹಕರಿಸುವುದು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
10. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ನೇಹಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಸುವುದು: ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾದ ಶಿಕ್ಷಕನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಬಲ್ಲ ಕಲಿಕಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವರು. ಇದೇ ನಿಯಮವನ್ನು ಆನ್‌ಲೈನ್ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದೇ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ವಯಂ ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಲು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದು ಶಿಕ್ಷಕನೊಬ್ಬನು ಅನುಕೂಲಕಾರಕನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದಾಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
11. ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಆಪ್ತಸಲಹೆಗಾರ: ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಹಲವಾರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹು ಪ್ರಭಾವಯುತವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲರು. ಕಲಿಕೆಯು ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕಾದಾಗ, ತನ್ನ ಕಷ್ಟ, ತೊಡಕುಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವಾತಾವರಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ ಮತ್ತು ಸಲಹೆಗಾರನ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.
12. ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಆಕರವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು: ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಹೊಂದುತ್ತಾ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾ-ಅನುಕೂಲಕಾರನಾಗಲು ಈ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು:

- ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು.

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ-ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಗಮನಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು, ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವುದು.

ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾದ ಶಿಕ್ಷಕನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವೇ ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ನಡೆಸುವ ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ತಾನೂ ಭಾಗಿಯಾಗುತ್ತಾ ಅವರುಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಂತೆ ಇರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರದೆ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರಸೇಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವರು ಎಂಬುದರಡೆಗೆ ಗಮನವೀಯುವನೇ ಹೊರತು ಎಷ್ಟು ಕಲಿತರು, ಸಾಧಿಸಿದರು ಎಂದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳೂ ನಿರ್ದೋಷಿಯಿಂದ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ತನ್ನ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮಾತುಗಳಿಗೆ, ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ, ಆಲೋಚನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯು ಕಾರ್ಯಗತವಾದಾಗ ಈ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವನು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ತಾವೂ ಮುಖ್ಯರೇ, ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗೂ ಬೆಲೆಯಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಆತ್ಮ ಸಂತೃಪ್ತಿಮೂಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎರಡರ ಅನುಭವವೂ ದೊರಕುವುವು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಕೂಲಕಾರಕರಾದರೆ, _____
 ಎ. ನೋಟ್ಸ್ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ
 ಬಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಯ ತಯಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ
 ಸಿ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುತ್ತಾರೆ
 ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡುತ್ತಾರೆ
2. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಕೂಲಕಾರಕರಾದರೆ ತೋರುವ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ _____
 ಎ. ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆ
 ಬಿ. ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತೃ
 ಸಿ. ತ್ವರಿತ ನಿರ್ಧಾರಗಳು
 ಡಿ. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಕೂಲಕಾರಕರಾದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಸ್ವಾವಲಂಬಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು.
 ಬಿ. ಕಲಿಕಾ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು ಜ್ಞಾನವರ್ಗಾವಣೆಗಿಂತ ಒಳ್ಳೆಯದು.
 ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಆಪ್ತ ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಏನಿದ್ದರೂ ಗುಂಪು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಬಹುದಷ್ಟೇ.

ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲಕಾರಕರಾದರೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.

ಇ. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ನೇಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿಸಬೇಕು.

ಎಫ್. ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಸಂಚಯನ ಮಾಡುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.

1.6.3.3. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ

ಚಟುವಟಿಕೆ 3

ಚಳಿಗಾಲದ ಒಂದು ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 'ಬೆಳಗಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು' ಬರೆಯಲು ಶಿಕ್ಷಕಿಯು ಹೇಳಿದರು. ಒಂದು ಮಗು ದೃಶ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಷ್ಟಗೊಳಿಸಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡಿತ್ತು. "ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು ಬೆಳಗಿನ ದೃಶ್ಯವನ್ನು!" ಎಂದ ಶಿಕ್ಷಕಿಯು "ಬೆಳಗಿನ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಖರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಮಗುವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಚೋರಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿದರು. ಮಗುವಿನ ಕಣ್ಣು ಕಿಟಕಿಯ ಕಡೆ ಹೊರಳಿರುವುದನ್ನು ಅವರು ಗಮನಿಸಲೇ ಇಲ್ಲ.

ವಿಷಯವೇನು ಗೊತ್ತೇ? ಇವತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕತ್ತಲಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯ ಚಳಿಗಾಲದ ಭಾರಿ ಕಪ್ಪು ಮೋಡಗಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಾನೆ.

ಮೇಲಿನ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕಿಗೆ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಆಪ್ತ ಸಲಹೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ನಿಮಗೆ ಅನಿಸುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಇಂತಹಾ ಎಷ್ಟೋ ಘಟನೆಗಳು ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಣ್ಣಿಡ್ಡೂ ಕುರುಡರಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಏಳಿಗೆಯೇ ಆಗಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಅಂದಾಜಿಸಬಲ್ಲರು ಮತ್ತು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲರು. ಮೇಲೆ ನೀಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕಿಗೆ ನೀಡಬಹುದಾದ ಆಪ್ತ ಸಲಹೆ ಏನಿರಬಹುದು? ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ.

ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ಅನುಕೂಲಕಾರಿ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಿರಿ. ಈ ಉಪ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಅದು ಸಂಧಾನಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಮಾಲೋಚಕನಾಗಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವ ಶಿಕ್ಷಕನ ಪಾತ್ರ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿರುವುದರ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಇಂತಹ ಬಹುಮುಖೀ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅದರಲ್ಲೂ 21ನೇ ಶತಮಾನದ ಸವಾಲುಗಳು, ವಾಸ್ತವತೆಗಳು ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಕಂದರವೂ ದೊಡ್ಡದಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಬದಲಾಗಲೇಬೇಕಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅವರು ಸಮಾನವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಸಮಾಲೋಚನೆ ಅಥವಾ ಸಂಧಾನ ಈ ಪದಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಆದರೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವು ಹೇಗೆ ನುಸುಳಿದವು? ಎರಡು ಪ್ರಬಲವಾದ ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಒತ್ತಡದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಏರ್ಪಡುವುದು. ಆಗ ಎರಡೂ ಗುಂಪುಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಅನ್ಯಾಯವಾಗದಂತೆ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಗುಂಪುಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಲಾಭವಾಗುವ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಎರಡೂ ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಿಂದ ಸೌಹಾರ್ದ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಅಥವಾ ಸಂಧಾನವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.

ಸಮಾಲೋಚಿಸುವುದು ಒಂದು ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದರಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆಯಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿಯಿದ್ದಾಗ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡುವಾಗ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿರುವ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಯೋಜಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದಾಗ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆ, ತಾಕಲಾಟಗಳು, ಹೋರಾಟಗಳು-ಇವುಗಳನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸುವ ಸಂಧಾನ ಕಾರ್ಯದ ಅರ್ಥವೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಗೊಂದಲಗಳು ಅತಿಯಾದಾಗ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಭಾದಕ ಉಂಟಾದಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗಲಭೆಯೆಬ್ಬಿಸುವರು. ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಕೈ ಮೀರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಸಂವಹನದ ಕೊರತೆಯಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೋ ಒಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ ವೈಮನಸ್ಯ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾನವನ ಸಹಜ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಮಾನವರಲ್ಲಿ, ಪರಸ್ಪರ ಬರುವ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟುಗಳು, ತುಡಿತಗಳು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅಲ್ಲೇ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಲ್ಲಿರುವ ವಿಫುಲವಾದ ಪಾತ್ರಗೊಂದಲ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಈಡು-ಚೋಡುಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಉಲ್ಬಣಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಂಡುಬರುವರು. ಪೋಷಕರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹತ್ತಿರದವರೂ ಆಪ್ತರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕೊರತೆಗಳು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂತಹ ಕೊರತೆಯಿಂದ ರೋಸಿ ಹೋದಾಗ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವುದೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಡೆಸುವ ಸಮಾಲೋಚನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಸಮಾಧಾನ, ಸಮತೋಲನ, ಏಕಾಗ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ-ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸುವರು.

ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ 'ಸಮಾಲೋಚನೆ'ಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ: "ಸಮಾಲೋಚನೆಯೆಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗುಂಪುಗಳು ಸರಕು ಮತ್ತು ಸೇವೆಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಸಮ್ಮತವಾದ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಂದ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ"-ರಾಬಿನ್ಸ್. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೂಡ ಒಂದು ಬಂಡವಾಳವೆನ್ನುವ ವಾದವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು ಅವನನ್ನು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿಸಿ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊರಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಏನೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಆತ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿಯಾದಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹತಾಶನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಇದರಿಂದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಹದಗೆಡಲೂ ಬಹುದು. ಹೀಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸಮಾಲೋಚನೆಯು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಬಹು ಉಪಕಾರಿಯಾಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆ, ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದೆಂದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡೋಣ:

1. **ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ:** ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸುವಾಗ "ನನಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ಏನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ, ನಿಮ್ಮ ಹತಾಶೆ, ನಿರಾಸೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇನೂ ಪರಿಹಾರವಾಗದ ಸಮಸ್ಯೆಯಲ್ಲ, ಧೃತಿಗಿಡಬೇಡಿ, ಬನ್ನಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಏನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಚರ್ಚಿಸಿ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರೋಣ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಹಾಗೆಯೇ

ನಡೆದುಕೋಳ್ಳೋಣ” ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮೊದಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವನು. ಅದು ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆ, ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿನ ರೂಮ್-ಮೇಟ್ ಸಹಪಾಠಿಯಿಂದಾದ ಸಮಸ್ಯೆ, ಹೊರ ಊರಿನಿಂದ ಬಂದು ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರ ಸಮಸ್ಯೆ, ಊಟದ ಸಮಸ್ಯೆ, ಕಳಪೆ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್‌ನಿಂದ ರೊಚ್ಚಿಗೆದ್ದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಂಭಾಳಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆ-ಯಾವುದೂ ಆಗಿರಬಹುದು.

2. **ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಶಾಂತಿ:** ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಟೀಮಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡೋಣ. ಕ್ರಿಕೆಟ್ ಟೀಮಿನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 11 ಜನ ಇದ್ದೇ ಇರುವರು. ಎಲ್ಲರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಬ್ಯಾಟ್ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮರಾದರೆ, ಕೆಲವರು ಬೌಲಿಂಗ್, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಫೀಲ್ಡಿಂಗ್-ಹೀಗೆ ತರಹೇವಾರಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಒಂದು ಟೀಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆಟವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ಟೀಮ್‌ನಂತೆ ಕಂಡುಬರುವ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃಂದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ಮಟ್ಟದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ನಿಗದಿತ ವಿಷಯ ಬೋಧಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ, ಹೇಗೋ ಶಾಲೆಯು ಸಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೂ ಏನೂ ಘಟಿಸದೇ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ಮಿತಿಮೀರಿದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ತಿರುಗಿಬೀಳುವರು. ಹೀಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಶಾಂತಿಗೆ ಗುರುತರವಾದ ಕಾರಣವೇನೋ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರರು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾದ ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಬಲ್ಲರು.
3. **ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ವೈಮನಸ್ಯ:** ಇದೂ ಕೂಡ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯ. ಅದು ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಆಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಗುಂಪಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯುತವಾದ ಸಂಧಾನದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆಲಿಸಿ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಪರಿಹರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರನಾದ ಶಿಕ್ಷಕನಿಂದಲೇ ಆಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಆಗಬಹುದಾದ ದೊಡ್ಡ ಅನಾಹುತ, ನಷ್ಟ, ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ದೂರವಾಗುವುವು.
4. **ಸಮಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಇಬ್ಬರು/ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಇದ್ದಾಗ:** ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿದ್ಯಾ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಸಮಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಎರಡು ಗುಂಪಿಗೂ/ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ, ಅಥವಾ ವಿಭಿನ್ನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಘರ್ಷಣೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರನು ಅತಿ ಸಹಜತೆಯಿಂದ ಮಾಡಬಲ್ಲ.
5. **ಪೋಷಕರ ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಲು:** ಮಕ್ಕಳ ಪರವಾಗಿ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪೋಷಕರು ಶಾಲೆಯ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾವಾವೇಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ, ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅವರ ದೂರುಗಳನ್ನು, ಅಹವಾಲುಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪರಿಹಾರ ಹೇಳುವಾತ ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರನಾದ ಶಿಕ್ಷಕನೇ ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು, ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡೇ ಪೋಷಕರಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸರಳಗೊಳಿಸುವರು ಮತ್ತು ಪರಿಹರಿಸುವರು.

6. **ವೃತ್ತಿಬಾಂಧವರೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚನೆ:** ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಬಳಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ತರಗತಿಯ ಕೋಣೆಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್, ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಮತ್ತು ಆಟದ ಮೈದಾನ ಹಾಗೂ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಹಾಲ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹಲವರು ಬಳಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಾಗ ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವಾಗ ವೃತ್ತಿಬಾಂಧವರೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
7. **ಕ್ಷೇತ್ರಭೇಟಿಗೆ, ಹೊರಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯ ಹೊರಾಂಗಣ ಆಟಗಳಿಗೆ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವಾಗ:** ಈ ರೀತಿಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಶಾಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಂದೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತುಕತೆಯಾಡಿ ಕಾರ್ಯ ನಿಯೋಜಿಸಲು ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.
8. **ನಮ್ಯತಾ ನಿಯಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಜೀ ಸಂಧಾನಗಳು:** ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಾದ ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಬಂದಾಗ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಒಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೊಂದು ದಕ್ಕುವುದು ಎಂಬ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಎದುರಾದಾಗ, ನಮ್ಯತಾ ನಿಯಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ರಾಜೀ ಸಂಧಾನಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಜಾತಶತ್ರುವಿನಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಿಂದ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಇದನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.
9. **ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರೂ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರರೇ:** ಸಮಾಲೋಚನೆಯೆಂಬುದು ಧನಾತ್ಮಕವಾದ, ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಸಮಾಜ, ಸಮುದಾಯ, ಧರ್ಮ, ರಾಜಕೀಯ-ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಕಲಸುಮೇಲೋಗರವಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಮಾಲೋಚನೆಯು ಬಹಳಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
10. **ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕೇಂದ್ರಗಳು :** ಇತರ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ಜಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ತರುವುದು ಒಬ್ಬ ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರನಾದ ಶಿಕ್ಷಕನಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಕಾರ್ಯ.
 - ಎನ್.ಸಿ.ಎಫ್.2005ನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಇಡೀ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕಾಪಾಡುವುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ತತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಲು ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಯೇನೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣಗಳು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ.
 - ಕೆಲವು ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಕರೆಸಿ ವಿಶೇಷ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, “ಪ್ಯಾಕಲ್ಟೀ ಎಕ್ಸ್‌ಚೇಂಜ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಂ”, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾದ ರಿಟ್ರೀಟ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವುದು, ಮುಂತಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು 'ತ' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವೆ ಗೊಂದಲ/ಘರ್ಷಣೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾದಾಗ_____
 - ಎ. ಪೋಲೀಸರ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು
 - ಬಿ. ಶಿಸ್ತನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು
 - ಸಿ. ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ
 - ಡಿ. ತರಗತಿಗಳನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಲೆಟ್-ಆಫ್ ಮಾಡಬೇಕು
2. ಸಮಾಲೋಚನೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು_____
 - ಎ. ಯೋಚನೆ
 - ಬಿ. ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
 - ಸಿ. ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
 - ಡಿ. ನಿಷ್ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಸಮಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸದಿದ್ದರೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಕೈಮೀರಬಹುದು.
 - ಬಿ. ತಾರುಣ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ.
 - ಸಿ. ಸಮಾಲೋಚನೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಫಲಕಾರಿ.
 - ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.
 - ಇ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

ಎಫ್. ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕೆಯೆಂಬುದು ಬರೀ ಆದರ್ಶ ಮಾತ್ರ.

1.6.3.4. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ

ಚಟುವಟಿಕೆ 4

ಒಮ್ಮೆ ಆಟೋ ಒಂದರಲ್ಲಿ ಸಿಟಿಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆ. ಆಗ ಆಟೋದವನು ಜೋರಾಗಿ ಎಫ್.ಎಂ ರೇಡಿಯೋವನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಬೇಡವೆಂದರೂ ಅದು ನನ್ನ ಕಿವಿಯನ್ನು ಬಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಎಫ್.ಎಮ್. ರೇಡಿಯೋ ಆರ್.ಜೆ.ಯು "ಈಗಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಏನನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಮ್ಮ ಶಾಲಾ ಮೇಷ್ಟ್ರುಗಳು ಮತ್ತು ಮೇಡಮ್‌ಗಳು?" ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಬಂದ ಉತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಶಾಲೆಯ ಫಲಿತಾಂಶವು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ತುಂಬಾ ಕೆಳಗಿದ್ದರೆ, ಅವರ ತುಟ್ಟಿಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಕಡಿತ ಮಾಡಲಾಗುವುದು, ಸಂಬಳವನ್ನು ತಡೆ ಹಿಡಿಯಲಾಗುವುದು ಎಂಬ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಕೋಪ, ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವುಗಳೇ ಇದ್ದವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳಿಗೆ ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇದು ಕಹಿಯಾದರೂ ಸತ್ಯ. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕಡೆಗೆ ಇದ್ದಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಈಗಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕೊಂಚ ವಿಚಲಿತರಾಗಿರುವುದಂತೂ ನಿಜ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಗೊತ್ತಿರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿತು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪುನಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ದೈಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗುವುದು ಎಂದರೆ, ಅವರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವರ ಸ್ಥಾನ ತುಂಬುವುದು ಎಂದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಇದುವರೆವಿಗೂ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿತಿದ್ದರೋ ಅದನ್ನು ಮರೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿಯುವುದು ಎಂಬ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥದಂತೆ ಬದಲಾಗಿರುವ ಈ ಮನ್ವಂತರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಅದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆ ಏನು? ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿ.

ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸವಾಲುಗಳ ತೀವ್ರತೆಯು ಯಾವ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಲುಪಿದೆಯೆಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರಾದವರಂತೂ ಸದಾ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಾದವರು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ಅಗತ್ಯತೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದೆ. ಇವತ್ತಿಗೆ ಇದೇನೂ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದರ ಸ್ವರೂಪ ಬದಲಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸದಾ ಕಾಡುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂದರೆ, ನಾನು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೇಗೆ ತರಬಹುದು? ಅವರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸುಧಾರಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಇಂತಹವುಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ, “ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ”. ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡರೆ, ಅವರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವಿಕಸನ ಹೊಂದಲು ಒಂದು ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶ ದೊರಕುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ತಾವು ಕಲಿತ ಪಾಠಗಳ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಬಲ್ಲರು ಮತ್ತು ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಬಲ್ಲರು-ಇದು ಕೇವಲ ತಥ್ಯಾಂಶಗಳ ಕಲಿಕೆ, ಸ್ಮೃತಿಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಸಂಚಯನ ಅಥವಾ ಶೇಖರಣೆ ಆಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರಿತು, ಕಲಿತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಜ್ಞಾನಾನ್ವೇಷಕರಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳಿಗೆ ಅವರೇ ಹೊಣೆಗಾರರನ್ನಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬದಲಾಗುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಹ-ಕಲಿಕೆಯು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗುವುದು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ “ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕೆ” ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯ ಸೋದಾಹರಣದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪೂರ್ಣದಲ್ಲಿ ಬರೆಯುತ್ತಾ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವ ಮಾತು-ಬರಹ ಎಂಬ ಬೋಧನಾ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕನ್ನು ಕೊನೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೇರಳವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ಕಲಿಯುವ ಸಂದರ್ಭ (ಬೋಧಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು) ಹಾಗೂ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಪಾದಾರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳೇನು? ನೋಡೋಣ ಬನ್ನಿ.

- ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹಾಗೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಡೆದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುವರು, ಹೇಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

- ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕೌಶಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಾಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸ್ವಯಂ-ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು. ಇದರಿಂದ ಜೀವನದ ನಿಜ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವರು.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ “ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಏನನ್ನೋ ಮಾಡುವ (ಬೋಧನೆ)” ಯಿಂದ “ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿಯೇ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದು” ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಇರುವುದು ಎಂಬ ವಿನ್ಯಾಸದ ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಕಲಿಕೆಯೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಎದರಿಸುವ ಹಲವಾರು ಸವಾಲುಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ತಾವೂ ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುವರು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ, ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ಮತ್ತು ಭಾಗವಹಿಸುವ ವರ್ತನೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುವುವು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಜ್ಞಾನದ ಸಂಗ್ರಹಣ, ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನಾ ತರಗತಿಗಳು ಒತ್ತಡ ಮುಕ್ತವಾಗುವುವು, ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದಲೇ ನಡೆಸುವ ವಿಷಯ ಸಂಪಾದನೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುವು.
- ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಭಾಯಿಸುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಭವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನೂ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನದ ಆಕರಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕಾರಕರಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು “ದ್ಯುತಿಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಬನ್ ಡೈ ಆಕ್ಸೈಡ್‌ನ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ” ಮಟ್ಟದಿಂದ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುವು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಿಂದ ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವರು. ಅಂದರೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಗೊತ್ತಾದ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿರುವ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ತಾಳೆ ನೋಡುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಗ ತರಗತಿಗಳು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಬದಲಾಗುವುವು.
- ಹೊಸ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗಿನ ಚಿಂತನೆಗಳು, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಕುಂದದ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಗೂ ಸಹ-ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುವರು. ಒಂದು ಆದರ್ಶ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಹ-ಕಲಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪುನಃಶ್ಚೇತನವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಹಳೇ ಕಾಲದ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಯುತ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ತೊರೆಯುತ್ತಾ “ಅಭ್ಯಾಸ ನಿರತ ಸಮುದಾಯ”ವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು. ಇದು ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ, ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಶಾಂತಿ, ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಡೆಗೆ ನಡೆಸುವುದು.

- ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವವರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರು-ಎಂಬುದರಿಂದ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಪಲ್ಲಟವಾಗುತ್ತಾ ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಅರ್ಜನೆ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿವೇಕವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ತಾವು ಈವರೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ನಿಬಂಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಆದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ತೊರೆಯಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿತನವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಅಧಿಕಾರಯುತಧೋರಣೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಮಗಿಂತ ಕೆಳಗಿನವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವಿನ ಅಸಮತೋಲನ ಹೊಂದಿದ ಅಧಿಕಾರ-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜಗತ್ತಿನಾದ್ಯಂತ ಒಮ್ಮತದಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 21ನೇ ಶತಮಾನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ಇವರದು ಸದಾ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸದೃಶ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ಸಮತೋಲನ ಹೊಂದಿದ ಸನ್ನಡತೆಯ ವ್ಯಕ್ತಿಳಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಇವರು ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಆದ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರವೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಆಧಾರ, ಸಹಾಯ ನೀಡಬಲ್ಲ ಬೆಂಬಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣಕಾರ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಳ, ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
- ಏನನ್ನು ಕಲಿಯಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಲಾಯಿತು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಿ ಅದರ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ತಾವೂ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇತರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಕಲಿಕಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾಗಿರುವ ರೀತಿ_____
 - ಎ. ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿ
 - ಬಿ. ಅಧಿಕೃತ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ
 - ಸಿ. ಜವಾಬ್ದಾರಿ ರಹಿತವಾಗಿ
 - ಡಿ. ಕಡಿಮೆ ಬೋಧಿಸುವಂತೆ

2. ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಪಾತ್ರ

ಎ. ಕಲಿಸುವ

ಬಿ. ಬೋಧಿಸುವ

ಸಿ. ಸಮಾಲೋಚಿಸುವ

ಡಿ. ಶಿಸ್ತಿನ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ X ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

ಎ. ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಂತೆ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪಾಠ ಕೇಳುವುದು.

ಬಿ. ತಾನು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುವರು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ.

ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು.

ಡಿ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗುವನು.

ಇ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಶಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುವುದು.

ಎಫ್. ಅಭ್ಯಾಸ ನಿರತ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.

1.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಬೋಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಸಮಾಜೋ-ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಏಳಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುವರು. ಅವರ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆ, ಮತ್ತು ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು, ಸಮಾಲೋಚನಕಾರರಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗುವುದು- ಇವುಗಳನ್ನೂ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.
- ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪರಿವರ್ತಿತ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನತೆಯೊಂದಿಗೆ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕನು ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಶೋಧಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಸಹನೆ ಮತ್ತು ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಪ್ರತಿರೋಧಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತುರದ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದ ತೀರ್ಮಾನ ರಹಿತ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುವನು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಕೊನೆಯಾಗದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ನೈತಿಕತೆಯ ಮಾದರಿಯಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ತಾರ್ಕಿಕ ಬೆಂಬಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಆಪ್ತ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು.

- ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಸಮಾಲೋಚನಾಕಾರನಾದಾಗ, ಅವರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆ, ಅಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿನ ವೈರುಧ್ಯ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಲಿಕಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ ಬಳಸಲು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವರು.
- ಸಹಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಸವಾಲಿನದಾಗಿದ್ದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನೋ ಬೋಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬದಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಾವೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ತರಗತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರು.

1.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1,2,3 ಮತ್ತು 4

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಸಿ 2. ಎ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಸಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್-X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1.ಸಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್-ಫಿ

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-4

1.ಎ 2. ಸಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್-✓

1.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಶಿಕ್ಷಕನು ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಗಾರನಾದಾಗ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವು ಹೇಗಿರುವುದು? ವಿವರಿಸಿ.
2. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲಕಾರಕರಾದರೆ, ಅವರ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೇಗಿರುತ್ತವೆ? ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿ.
3. ಜ್ಞಾನ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲಕಾರಕ- ಇವರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನೀಕರಿಸಿ.
4. ಸಮಾಲೋಚನೆ ಎಂದರೇನು? ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೇ? ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ.
5. ಶಿಕ್ಷಕನು ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗುವುದಾದರೆ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಹೇಗಿರಬೇಕು? ವಿವರಿಸಿ.

1.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.eklavaparv.com>
2. www.ncte.org.jon.pdf
3. www.landscapeoflearning
4. <https://www.thestar.com>
5. <https://www.gse.harvard.edu>

6. ncert pdf first edition April 2010 vaishaka 1932
7. <https://www.chron.com>
8. <https://www.teacher magazine.com>
9. <https://www.educational dividends.com>
10. <https://www.bartly.com>
11. <https://work.chron.com>
12. NCF 2005 National Curriculum Framework

ಬ್ಲಾಕ್-2 : ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆ

ಘಟಕ-1 : ಅರಿವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರಿವು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು ಗ್ರಹಿಕೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆ - ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 2.1.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 2.1.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 2.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - 2.1.3.1. ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಜ್ಞಾನ ರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
 - 2.1.3.2. ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
 - 2.1.3.3. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ, ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 2.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 2.1.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3
- 2.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 2.1.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

2.1.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ / ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನ ರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗೆ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸುವರು;
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವರು;
- ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣಾ ರೂಪದ ಕಲಿಕೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು;
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು;
- ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಜ್ಞಾನ ಸಂರಚನೆ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ, ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ-ಇವುಗಳಲ್ಲಿನ ಪರಸ್ಪರ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು.

2.1.2. ಪೀಠಿಕೆ

ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನೇ ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆವು. ನಿಮಗೇ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪ್ರಚೋದನೆ-ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪುನರ್ಬಲನಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುವ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾದ ಅಭ್ಯಾಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಕಲಿಕೆಯು ಗೋಚರವಾಗಬಲ್ಲ, ಅಳೆಯಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಬಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿನ್ಯಾಸವು ಈ ರೀತಿಯ ಬಿಗಿಯಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದೆ. ಎನ್.ಸಿ.ಎಫ್. 2005 ರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಶಾಲಾಶಿಕ್ಷಣವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾ ಅವರೊಂದು ಮಾಹಿತಿ-ಕಣಜವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡದೆ, ಅವರನ್ನು ಮೃತ-ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತುಂಬಿಸುವ ಬದಲು ನೈಜ-ಜ್ಞಾನ, ಸಜೀವ-ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಭರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ನೈಜ ಜೀವನದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಾವಾಗಿಯೇ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದೆ. ಇಂತಹ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು, ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸ-ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರಿಶೀಲಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಿವೆ. ತತ್ಪಲವಾಗಿ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತನ್ನ ಸ್ಥಿರವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಮಾನವ-ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಜ್ಞಾನ-ರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಜ್ಞಾನ-ಪ್ರಸರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ-ಸ್ವೀಕರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬೇಕಿದೆ. ಈ ಕುರಿತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯೋಣ.

2.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

2.1.3.1. ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಜ್ಞಾನ ರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ಜೀವ ವಿಜ್ಞಾನ ತರಗತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೊಂದು ವಿಸ್ಮಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಮಳೆಗಾಲದ ದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಯು ತೇವವಾಗಿತ್ತು. ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗಾತ್ರದ ಏಡಿ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚಿನ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಇಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದು ಒಂದು ಡಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಮಾಷೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ಈಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆ ಏಡಿಯನ್ನು ಜೀವ ವಿಜ್ಞಾನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದರು. ಟೀಬಲ್‌ನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲನ್ನು ಇಟ್ಟು ಶಬ್ದವನ್ನು ಅದು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. (ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಅದರ ಬಾಹ್ಯ-ಕಂಕಾಲ ಕವಚ) ಮಕ್ಕಳು ಅದರ ಎರಡು ಕೊಂಡಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಚಾಕ್ ಪೀಸನ್ನು ಇಟ್ಟರೆ, ಅದು ಕಟ್ ಅಂತ ತುಂಡು ಮಾಡಿತು. ಏಡಿಯು ಉದ್ದೇಗಗೊಂಡಾಗ ಅದರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಒಂದು ಕಾಂಡದಿಂದ ಹೊರಬಂದ ಕಷ್ಟ ಮಣಿಗಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಇನ್ನೂ ಶಾಕ್ ಕೊಟ್ಟ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಏಡಿಯು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳೆಡೆಗೆ ಹೋಗದೆ, ಅದರ ವಿರುದ್ಧ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸರಸರನೆ ಓಡಿ ಬಂದು ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕುತೂಹಲ ಮತ್ತು ಸೋಜಿಗವೆನಿಸಿತು. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಣದ ಚಲನಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ಏಡಿಯು ತೋರುತ್ತದೆ. ಮುಂದಕ್ಕೆ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ, ಎಡಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಬಲಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಚಲಿಸುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಏಡಿ ಮಾತ್ರಾ ತೋರುವುದು!! ಕಟಕ ರಾಶಿಯನ್ನು ಏಡಿಯ ಚಿತ್ರದಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವುದನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ ಅಲ್ಲವೇ? ಅಂದರೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್ ಎಂದು. ಕ್ಯಾನ್ಸರ್‌ನ ಕೋಶಗಳು ಒಮ್ಮೆ ಹರಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರೆ,

ಏಡಿಯ ಚಲನೆಯಂತೆ ದೇಹದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಕ್ಕೂ ಹರಡುವು-ಇದು ಅಂದಿನ ಪಾಠದ ವಿಷಯವಾಗಿತ್ತು. 8ನೇ ತರಗತಿಯ ಜೀವವಿಜ್ಞಾನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಗಳ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಲಿಸುವಾಗ “ಚಲನೆ”ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಏಡಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ, ಸಹಸ್ರ ಪದಿ, ಮಿಡತೆ, ಎರೆಹುಳ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಚಲನೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೆರವಾದರು. ಆದರೆ ಏಡಿಯನ್ನು ಸೂಕ್ತಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲು, ಅದನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದರ ಕುರಿತು ತಿಳಿಯುವ ಧಾವಂತದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಾರದೆಂಬ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಅವರಿಗಿತ್ತು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆಲ್ಲಾ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾಗುವುದೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಸರದಿ. ನಿಮ್ಮದೇ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ, ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಿ. ಇದು ರಚನಾವಾದಿಗಳ ದಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ.

ರಚನಾ ಕಲಿಕೆಯು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಕಳೆದ ಕೆಲವು ದಶಮಾನಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಸದ್ದು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜಾನ್ ಡೂಯೀ, ಮಾಂಟಿಸ್ಸಾರಿ, ಪಿಯಾಜೆ, ಬ್ರೂನರ್ ಮತ್ತು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಮುಂತಾದವರು ಸಂರಚನಾ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳಾಗಿ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಂರಚನಾ ವಾದವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ತನ್ನ ಅರಿವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಈ ವಿದ್ಯಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಸ್ತುತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನದ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜ್ಞಾನ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನ ಸಂರಚನೆಗಳು ತೀರಾ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು, ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ತತ್ವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೈಜವಾಗಿ ಅವುಗಳ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದು ಅನುಕೂಲಕಾರಕನ ಪಾತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಅನ್ವೇಷಿಸಲು, ಕಂಡುಹಿಡಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ನೈಜ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ನೈಜ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅರಿವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಕಚ್ಚಾ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು, ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ತಿದ್ದಿ, ಸರಿಪಡಿಸಿ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿ ಅದನ್ನು ಇತರರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ತಲುಪಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿತಿದ್ದರೆ ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪವನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು. ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಸಂಗತವಾದದ್ದು ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲು ಇದರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಸಂರಚನಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮೂರರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಉತ್ಪನ್ನ-ಕಲಿಕೆ, ಅನ್ವೇಷಣಾ-ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರಿವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಯಾವ ವಿಧವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಸಂರಚನೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವುವು.

ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪ : ಈ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ವಸ್ತು, ವಿಷಯಗಳ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಂದಿರುವ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು.

“ಅರಿಯುವುದು” ಎಂದರೆ, ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದೊಂದು ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಮತ್ತು ಇದರ ಮೂಲಕ ಕ್ರಮೇಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅರ್ಥವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ವಸ್ತು, ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅರಿಯುವುದು ಜ್ಞಾನ ಸಂರಚನೆಯ ಮೂಲ ಘಟಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭೂತಿ ಮತ್ತು ನೈಜ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ, ಸಂರಚಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವನು.

ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ, ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯು ಆಗುವುದು. ಆದರೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸಂರಚಿಸುವುದಾಗಲಿ ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನ್ವೇಷಿಸಿ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಆಳವಾದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಮಗುವೊಂದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿದ್ದು ಸಂಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವೀಮಾ ರಚನೆಗಳಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಮಗುವು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅಳವಡಿಕೆಯಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿನ ಅಂತರ್ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು, ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವರು.

ಜ್ಞಾನ ರಚನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನರಚನೆ ನಡೆಯುವುದು (ಫಾಸ್‌ನಾಟ್ 1996). ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆ.
- ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಪಠ್ಯ ಅಥವಾ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನಾಗಲಿ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲಿ ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಯು ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳು ಸಾರಿಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಈ ರಚನೆ (ಮಾನಸಿಕ ರೂಪರೇಷೆ) ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ತಮಗೆ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ (ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿ) ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ, ಪುನಃ ರೂಪಿಸುವುದು ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಗತಿಯ ಅಗತ್ಯ ದ್ಯೋತಕ ಅಂಶಗಳು. ಸೂಕ್ತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರ ಮೂಲಾಂತರ ಇದೇ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಮುದ್ರ ಮತ್ತು ವಾಯುಯಾನದವರೆಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಎರಡೂ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ವಿಚಾರಣೆ, ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಿಕೆ, ಚರ್ಚೆ, ಅನ್ವಯನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಕಲಿಕೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಕಲಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಎಗ್ಗನ್ ಮತ್ತು ಕೌಚರ್‌ರವರ ಪ್ರಕಾರ ಸಂರಚನಾ ವಾದದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

1. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೃಜಿಸುವರು. ಹೊಸದಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಮೇಳೈಸಿ ನಿಹಿತಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವಾಗ ಅರ್ಥವೂ ರಚನೆಯಾಗುವುದು.
2. ಹೊಸ ಕಲಿಕೆಯು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವಾಗುವ ಹಿಂದಿನ ಮಾಹಿತಿಯೊಡನೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.
3. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಯು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕಾ ಸಮುದಾಯವು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಗೆ ತಾವೇ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗುವುದನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲಕಾರಕನದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.
4. ಅಧಿಕೃತ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಜ್ಞಾನದ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಆಗುವುದು.
5. ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕೋನಗಳ ಮೊತ್ತ ಒಂದು ಮುಚ್ಚಿದ ರೇಖಾಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ 180 ಡಿಗ್ರಿ ಆದರೆ, ಅದು ಒಂದು ತ್ರಿಭುಜ ಎಂದಾಗುವುದು. ಅದು 181 ಡಿಗ್ರಿ ಅಥವಾ 179 ಡಿಗ್ರಿ ಆಗಿದ್ದಾರೆ ತ್ರಿಭುಜವಾಗಲಾರದು.
6. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಸಹ-ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ತಾಯಿ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದಿದ್ದರೂ ತಾಯಿ ತಾಯಿಯೇ ಎಂಬಂತೆ.
7. ಹಲವು ಬಾರಿ ಆದ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೋ, ವಸ್ತುವನ್ನೋ, ಜೀವಿಗಳನ್ನೋ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಈಗ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಅಥವಾ ಜಲಪಾತವನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಎಂದಾಗ ಆಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
8. ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬಂದಾಗ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ದ್ವಿದಳ ಸಸ್ಯಗಳ ವಿವಿಧ ಎಲೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದಾಗ "ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಿದಳ ಸಸ್ಯಗಳ ಎಲೆಗಳು ಜಾಲರೂಪದ ನಾಳರಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ" ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ.

ಬ್ರೂನರ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಸಂರಚನಾ ವಾದವನ್ನು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವಾಗ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಿಸಿ.
- ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲವೂ ಧನಾತ್ಮಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳೇ ಆಗಿರಲಿ.
- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೀಕ್ಷಿಸಲು, ಸ್ಪರ್ಶಿಸಲು, ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು, ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಲು ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿರಿ.
- ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಿ.

- ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಾರೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
- ದೈನಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿ.
- ಧನಾತ್ಮಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತ ಮೇಲೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
- ನಂತರ ಧನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ನೀಡಿ. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿಭೇದನ ಕೌಶಲವನ್ನು ಕಲಿಯುವರು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಪಿಯಾಜೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ವೀಮಾ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಬ್ರೂನರ್ ಪ್ರಕಾರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ, ಗ್ರಂಥಾಲಯದ ಭೇಟಿ, ಚರ್ಚೆ, ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಬ್ರೈನ್ ಸ್ಟಾರ್ಮಿಂಗ್ ಸೆಷನ್ಸ್, ವಿವಿಧ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ವಿಚಾರಣೆ, ಆಲಿಸುವಿಕೆ, ಚಿಂತನೆ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಲು, ಸ್ವಂತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಲು, ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಅರಿವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು _____
 ಎ. ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ
 ಬಿ. ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ
 ಸಿ. ಸ್ನೇಹಿತನ ಸಲಹೆಯೊಂದಿಗೆ
 ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದೊಂದಿಗೆ
2. ಉತ್ಪನ್ನ ಕಲಿಕೆಯ ಮೂಲವಿರುವುದು _____
 ಎ. ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಿ
 ಬಿ. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ
 ಸಿ. ಸಂರಚನಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ
 ಡಿ. ಸ್ಮೃತಿ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 ಎ. ಜ್ಞಾನರಚನೆಯ ಕಲಿಕೆಯು ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಿತ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
 ಬಿ. ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

- ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.
 - ಡಿ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
 - ಇ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನರಚನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
- ಎಫ್. ಬ್ರೂನರ್ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳಿಂದಿದ್ದಾನೆ.

2.1.3.2. ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

ಜೆ. ಎಲ್. ಆಸ್ಟಿನ್‌ರವರ ಒಂದು ಲೇಖನ “Others Minds” ನಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ, ಗಮನಿಸಿ:

ಶ್ರೀ. ರಾಮನ್ “ಈ ತಿಂಗಳ 9ನೇ ತಾರೀಖಿನ ದಿನವೇ ಮತದಾನ ಎಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?”

ಪ್ರಭಾಸ್ (ಕಾಲೇಜಿಗೆ ಹೋಗುವ ಹುಡುಗ): “ನಾನು ಪೇಪರಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ - ದಿ ಟೈಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ”

ಅದೇ ರೀತಿ “ಆಧಾರ್ ಕಾರ್ಡ್‌ನ್ನು ಈವತ್ತು ಆ ಸೆಂಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡುವರೆಂದು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಿತು?”

ಮನೆಯ ಕೆಲಸದಾಳು ಹೇಳಿದ “ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೂ ಅನೌನ್ಸ್ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು.

ಮೇಲಿನ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ‘ಅರಿವು’ ಅಥವಾ ‘ಗೊತ್ತಿರುವುದು’ ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಮೂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುವಿರಿ. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅಧಿಕೃತ ಮೂಲದಿಂದ ಬಂದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವಾಗ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೂಲವು ಮೊದಲ ಆಕರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸರಣವಾಗುವಾಗ ಅದು ಎರಡನೆಯ ಆಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಧಿಕೃತ ವರದಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಸರಣದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯಗಳ ಆಕರವಾಗಿರತಾರೆ.

ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಇನ್ನಿತರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವದಿಂದ ಹುಡುಕಿ ಗುರುತಿಸಿ.

ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೂ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೇ ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯೂ ಒಂದು. ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಕಿರಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಅರಿವು ಸಾಗಬರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣವೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹರಡುವುದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯಿರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಗೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನವು ತಲುಪಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವಾಗಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಬಹಳಷ್ಟು ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಅನೇಕ ರೇಡಿಯೋ ಪಾಠಗಳನ್ನು, ಆನ್ ಲೈನ್

ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ನೀವೂ ಕೂಡ ಗಮನಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ದೂರ-ಸಂಪರ್ಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣವನ್ನೇ ನೋಡುವೆವು. ಜ್ಞಾನವು ನಿಂತು ನೀರಾಗುವುದರಿಂದ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿರದೆ, ಸತ್ತಂತಾಗುವುದು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಗೆ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಸಾರವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಸದಾ ಜೀವಂತಿಕೆಯಿಂದ ನಳನಳಿಸುವುದು. ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಜ್ಞಾನದ ಸರೋವರದಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನದ ಕಲಾಪಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರವಾದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಗಿ ಬರುವ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾರವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆಯು ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣ, ಜ್ಞಾನದ ಚಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಗಳಂತಹ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ (ಮಿಲ್ಲರ್ 1996).

ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣವೊಂದು ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ಧ್ರುವವಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇನ್ನೊಂದು ಧ್ರುವವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಜ್ಞಾನದ ವಿತರಕರಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಗ್ರಾಹಕರಂತೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಚಿಂತನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಿ ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದೊಂದು ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತವಾದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ವಿವರಣೆ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಾಲಾಪಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸರಣವೊಂದು ಬಹುಮುಖೀ ಆಯಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಉತ್ತಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ “ಅಭ್ಯಾಸ ನಿರತ ಸಮುದಾಯ”ವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರವೂ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಿದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವ ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೊಂದು ಜೀವತಳೆಯುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಸರಣಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. ಈ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಭರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಕಲಿಕೆಯು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಯು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಏಕಾಗ್ರತೆ, ಗಮನ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ವಬೇಡಿಕೆಗಳಾಗಿ ಬಯಸುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಗಮನವಿಟ್ಟು ಕೇಳಬೇಕು, ಅನುಕರಿಸಬೇಕು, ಪುನರಾವರ್ತಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಇತರ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಉಪನ್ಯಾಸ, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸರಿಸುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕಾ ಹಂತವನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವರಣೆಯಿಂದ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದ ಸರಿ ತೂಗಿಸುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಆಲಿಸುತ್ತಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ನೋಟ್‌ಗಳನ್ನು ಕಾಪಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಜ್ಞಾನದ ಸರಕನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುತ್ತಾರೆ, ಏಕೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾಂಶವಾಗಿ ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಖಾಲಿ ಬಿಂದಿಗೆಗಳಿದ್ದಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ನದಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಸುವರು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಕಲಿತಿದ್ದರ ಪುನರ್ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣ, ಪುನರ್ ಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಅಳೆಯಲಾಗುವುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಿರುಪರಿಕ್ಲೆಗಳು, ಪರಿಕ್ಲೆಗಳು, ಮಾಸಿಕ ಟೆಸ್ಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ ಪರಿಕ್ಲೆಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಲುಪಬಲ್ಲ ತಂತ್ರವಿದಾಗಿದ್ದು, ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿಯೇ ನೆರವೇರಿಸಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿ,

ಬೋಧನೋದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದ ಸಫಲತೆಯ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರದ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಏನೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದವರೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದು, ಅವರನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪಾಲುದಾರರನ್ನಾಗಿಸಿ ಕಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 3

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತರಗತಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಏನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೋ ಮತ್ತು ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೂ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೋ ಅದನ್ನೇ ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಠ್ಯದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಉತ್ತರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದಾಗ ಆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪುವುದು ಬಹುತೇಕ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು (ಸರಿ ಉತ್ತರವಿದ್ದರೂ). ಇದು ಏಕೆ ಹೀಗೆ? ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದಾಗ ತಿಳಿದುಬಂದ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ “ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಉತ್ತರಗಳು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳೇ ಬರೆಯಲಿ” ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದು ಒಂದೊಂದು ಉತ್ತರವಿರುತ್ತದೆ. ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಲಿ, ತಪ್ಪಿರುವುದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದಾಗಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗದ ಕೆಲಸ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದು.

ಇಂತಹ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ತೀರಾ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿದ್ದು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಸುತ್ತವೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ಹಾಗೆಯೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪರ್ಯಾಯ ಸಲಹೆ ಏನು? ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ.

ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುರುತರವಾದ ಮತ್ತು ಮಹತ್ತರವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೆಂದರೆ, 'ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ'. ನಾವು ಏನನ್ನೇ ಕಲಿತರೂ ಅದರ ಅರ್ಥ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಅದೊಂದು ಅರ್ಥಹೀನ ಕಾರ್ಯವಾಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ಅದೊಂದು ಕುರುಡು ಕಲಿಕೆ, ಗಿಳಿಪಾಠ ಮತ್ತು ನಮ್ಮತೆಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೂ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೇಗ ಆಸಕ್ತಿಯು ಕುಂದುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಕಲಿತ ವಿಷಯಗಳು ಕೇವಲ ಕಪು-ಬಿಳುಪು ಅಕ್ಷರಗಳಾಗಿಬಿಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರ್ಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಮೌಲ್ಯೀಕರಿಸಲಾಗಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಆಸಕ್ತಿಯಿರದ ನೀರಸ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡದ ಏನೇನೂ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರದ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನವೊಂದರಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಋಣಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಕಲಿಕೆ ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಏಕೆ ಆಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮೂಡಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಸರಳ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕಲಿಕಾ ಗತಿಯೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯ ಧಾರಣೆಯೂ ಕೂಡ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಕಲಿಕಾ ವರ್ಗಾವಣೆ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಗೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಉಂಟು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ ಎಂದರೇನು? ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ತಾನು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಪರಿಚಿತವಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಮನ್ವಯತೆ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧವನ್ನುಳ್ಳವು, ಅದು ತನ್ನ ಬದುಕಿಗೆ ಎಲ್ಲೋ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಬರುವಂತಿರಬೇಕು. ಅದೇ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ.

ವಸ್ತು, ಘಟನೆ ಅಥವಾ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭ ಹೀಗೆ ಯಾವುದನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅರ್ಥವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ಅಂಶದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವು ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗಿನ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಆ ಅನುಭವಗಳ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದ್ದೆವು ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಮೌಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ, ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಬರುವುದು ಹೀಗೆ:

- ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸ.
- ಪೂರ್ವ ಅನುಭವಗಳು.
- ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು.
- ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕ್ಷಿಪ್ಪತೆ.

ಅರ್ಥವು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಚರಾಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮೋರ್ನ್ ಮತ್ತು ವಿಂಗೋ ಅವರು ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕೊಂಡಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ನಾವು ಏನನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿರುತ್ತದೆ. ಶಾಲಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತರಗತಿಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಲಿ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ವಿಚಾರ. ಇದರ ಬದಲಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಬ್ದಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿಯೇ ಕಲಿಯುವರು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬನು ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯಿಂದ, ಉಪನ್ಯಾಸದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಲಿಯುವನು. ಅವನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಾನು ಈಗಾಗಲೇ ಗಳಿಸಿ ಸಂರಚಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಂಜ್ಞಾ ರಚನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಮತ್ತು ಈ ಕಲಿಕೆಯು ಮುಂದಿನ ಕಲಿಕೆಗೂ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಲ್ಪಡುವುದು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಇದೊಂದು ಗಿಳಿಪಾಠದ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕೆಯಂತಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಒಣ ಕಂಠಪಾಠವಾಗಲಿ ಆಗಿದ್ದು ಉಪಯೋಗ ರಹಿತವಾದ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ಆಗಲೂ ಬಾರದು. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಉಪನ್ಯಾಸ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ತಟಸ್ಥವಾಗಿ ಅಥವಾ ಜಡವಾಗಿ ಏನೇನೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಣುವನಾದರೂ ಅವನು ಮೌನವಾಗಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಆಸುಬೆಲ್ ಇಂತಹ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೇ “ಅರ್ಥಪೂರ್ಣಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆ” ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಬಹಳಷ್ಟು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಶಾಬ್ದಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಾರಾ ಸಗಟಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಯಿತು ಎಂದರೆ, ಅದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರದೆ, ಕೇವಲ ಕಂಠಪಾಠ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇನೂ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಚಾರವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳು ಶೇಖರಣೆಗೊಂಡು ಸರಿಯಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. “ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು” ಅಥವಾ “ಗ್ರಹಿಸುವುದು” ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅನ್ವೇಷಣಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದಂತಹಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಪೂರ್ವ-ನಿಯೋಜಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಏನನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವುದೋ ಆ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ಈ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಶೇಖರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೀಕರಿಸುವಿಕೆ - ಈ ಎರಡು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದ ವಿಧಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಾದರೋ, ಹೊಸ ವಿಚಾರದ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಯೋಜಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಿ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಗೂ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ವಿಧಾನಕ್ಕೂ ಅಜಗಜಾಂತರ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ, ಉದಾಸೀನತೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಆತುರದ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ, ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ ಅಂಶಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮೇಲೆ (ಆಕರ ಯಾವುದೇ ಇರಲಿ) ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ನಂತರ ಸಂಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಸ್ವಾಂಗೀಕರಣಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸಂಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತವಾದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಂಡಂತೆ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಳ ಮತ್ತು ಸುಲಭವೇನಲ್ಲ.

ಆಸುಬೆಲ್ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯವಾದ ಘಟಕಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಹೊಸ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಈಗಾಗಲೇ ಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದ ಜೋಡಣೆಗೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ವಿಚಾರದೊಂದಿಗೆ ಹೊಸದರ ಸಂಪರ್ಕವೇರ್ಪಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯಿದಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಈಗಾಗಲೇ ಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತನಗೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಕ್ರಿಯೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂಪತ್ತು ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನ ನಕ್ಷೆಯ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಕೊನೆಯ ಒಂದು ಘಟಕವೆಂದರೆ, ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ನಡೆಸುವ ಸಂಶ್ಲೇಷಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಇದು ಮೇಲೆ ನಮೂದಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತತ್ವಗಳ ಮತ್ತು ನಿಯಮಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಅಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಕಂಡುಬರದಿದ್ದರೆ, ಆಗ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅದು ಕಂಠಪಾಠ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಮಕ್ಕೇ-ಕಾ-ಮಕ್ಕೇ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸದಿರುವುದೇ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಸ್ತ್ರ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಆಸುಬೆಲ್ಲನು ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, 1) ಅನುಕ್ರಮಿತ ವಿಭೇದೀಕರಣ ಮತ್ತು 2) ಸಮನ್ವಯಿತ ಸಂಯೋಜನೆ. ಅನುಕ್ರಮಿತ ವಿಭೇದೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಪಠ್ಯದ ಕ್ಲಿಷ್ಟತಾ ಮಟ್ಟವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದು. ಹಾಗೂ ಸಮನ್ವಯಿತ ಸಂಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹಳೆಯದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಯೋಜನಾಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಂಯೋಜಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ರಮಾನುಗತ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣವು _____
 - ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
 - ಬಿ. ಚಟುವಟಿಕೆ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
 - ಡಿ. ವಿಷಯ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
2. ಶಿಕ್ಷಕರು ಜ್ಞಾನದ ವಿತರಕರಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು _____
 - ಎ. ಶ್ರೋತೃಗಳು
 - ಬಿ. ವೀಕ್ಷಕರು
 - ಸಿ. ಸಹಾಯಕರು
 - ಡಿ. ಗ್ರಾಹಕರು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇರಿ "ಅಭ್ಯಾಸ ನಿರತ ಸಮುದಾಯ"ವನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಿದೆ.
 - ಬಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಯುವುದು ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ.
 - ಸಿ. ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣವಾದರೆ ಸಾಕು ಕಲಿಕೆ ಆದಂತೆಯೇ.
 - ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚಿಕ್ಕವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಇ. ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
 - ಎಫ್. ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣವು ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಲುಪುವುದು.

2.1.3.3. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ, ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ - ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿನ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳು

ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ, ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ ಎಂಬ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ನೋಡಿದೆವು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ. ಮೂರೂ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರದೇ ಮೇಲುಗೈ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೇ ಹೊರಸೆಳೆಯುವುದು ಆಗದ ಮಾತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲ್ಮೈಯಾದ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೆಗೆದುಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ-ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿಯೂ ಅವುಗಳದ್ದೇ ಅದ ಗುಣ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳು ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಮೂರರ ಹಿತಮಿತವಾದ ಮಿಶ್ರಣವು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಕಲಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.

ಜ್ಞಾನ ರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಅದರ ಪ್ರಕಾರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗೇನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಮನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊಸ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಗತಿಹೊಂದುವರು (ಸ್ಯಾಂಟ್ರಾಕ್ 2004). ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಇನ್ನೊಂದಿದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಪ್ರತೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನವು ತೀರ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಹೊಸ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅರ್ಥೈಸುವ, ತೀರ್ಮಾನಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಕೂಡ ವೈಯಕ್ತಿಕವಾದುದೇ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಲಿಕೆಯೂ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

21ನೇ ಶತಮಾನದ ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಏನೇನೂ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದ ಖಾಲಿ ಬಿಂದಿಗೆಗಳಂತೆ, ತಾವು ಜ್ಞಾನದ ಹೊಳೆ ಹರಿಸಿ ಅದನ್ನು ತುಂಬುಬೇಕೆಂಬುದು ಸಮೃದ್ಧವಲ್ಲದ ವಿಚಾರ. ಹಾಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಸಂದರ್ಭ, ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧ-ಸೇತುವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಆಗ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗುವುದು.

ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂಬ ಧ್ರುವದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂಬ ಧ್ರುವದಡೆಗೆ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರವಹಿಸುವುವು. ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ಧಾರದಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವುದು. ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಿಧಾನವಿದಾದರೂ ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪೂರ್ವನಿರ್ಧಾರಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಿತ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಪರೀಕ್ಷಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನೇ ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಮೇಯವಿರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರೆ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ನೀಡುವ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಅವರು ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಉತ್ತರಗಳನ್ನೇ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವರು. ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರವನ್ನಾಗಲೀ, ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ ನಡೆಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಾಹ್ಯ ಕಲಿಕಾ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಂಡ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕಲಿಕೆಯೊಡನೆ ಅದನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಹೊಸದಾದ ಸಂಜ್ಞಾನ ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಡೇವಿಡ್ ಕ್ರತ್‌ವೋಲ್‌ನ ಬೋಧನೋದ್ದೇಶಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣದಲ್ಲಿ (ಭಾವ ವಲಯ) ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಹಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಭಾವವಲಯದ ಸ್ವೀಕಾರ ಹಂತವು ಕಲಿಕೆ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಾಹ್ಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಮಾನವ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿದೆ. ಆಸುಬೆಲೆನು ಹೇಳುವಂತೆ ಜ್ಞಾನಗಳಿಕೆಯ ಮೊದಲ ಹಂತ ಸ್ವೀಕೃತಿಯೇ ಹೊರತು, ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಗಳಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ನಿಯಮಗಳನ್ನು, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಿದಾಗ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ, ಪ್ರಯೋಗ, ಅನ್ವೇಷಣೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಗಳಂತಹ ಉನ್ನತ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತುಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ

ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಾಗಿನ ಕಲಿಕೆ, ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣದಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕೆ, ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣದಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕೆ-ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವೇ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಿನ್ನತೆಗೆ, ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಭೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿಕ್ಷಮತೆ-ಇವು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾದ ಪೋಷಣೆ ಇಂತಹ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಕಲಿಕೆ _____
 - ಎ. ಕುರುಡು ಕಲಿಕೆ
 - ಬಿ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬಹುದು
 - ಸಿ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡದು
 - ಡಿ. ಪ್ರಮಾದವೇನು ಅಲ್ಲ
2. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆ ಬರುವುದು _____
 - ಎ. ಶಬ್ದಕೋಶದ ಪರಾಮರ್ಶನೆಯಿಂದ
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದರಿಂದ
 - ಸಿ. ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದರಿಂದ
 - ಡಿ. ಅನುಭವದಿಂದ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಮೌನವಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.
 - ಬಿ. ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಸಿ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
 - ಡಿ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಕ್ರಿಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ಇರುವುದು
 - ಇ. ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವರು.
 - ಎಫ್. ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

2.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ವರ್ತನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕಲಿಕಾ ನಿಯಮಗಳ ಹೇರಳವಾದ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ದೈನಂದಿನ ತರಗತಿಗಳು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ವೀಕ್ಷಿಸಬಲ್ಲ, ಅಳೆಯಬಲ್ಲ ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬದಲಾದ ವರ್ತನೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

- 2005ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲಗಟ್ಟುವಿನ ಅನುಮೋದನೆಯಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣವು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅರಿವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.
- ಕಲಿಕೆಯು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಬಹುದು. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನರಚನೆ, ಜ್ಞಾನಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣ ಎಂಬುದಾಗಿ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಾಲ್ಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಭೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನರಚನೆ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧ್ಯಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರ ಅನುಕೂಲಕಾರಕ ಪಾತ್ರವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜ್ಞಾನರಚನೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
- ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಕೆಯೇ ಆಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರದಿಂದ ಅನುಭವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯಿಂದ, ಪಕ್ಷತೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಪ್ರಸರಣದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಸುವರು.
- ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣವೊಂದು ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾದ ಪಾಲುದಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ನಡೆಸುವ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಕಿರು ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಪರೀಕ್ಷಾ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಜ್ಞಾನಸ್ವೀಕರಣಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆಯು ಬಾಹ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
- ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣತೆಯಿದ್ದರೆ ಕಲಿಕೆ ಸುಗಮವಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ಅರ್ಥವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಕಲಿಯುವರು. ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥವು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸ, ಪೂರ್ವಾನುಭವಗಳು, ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುವು. ಆಸುಬೆಲ್ ಇದನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯೆಂದಿದ್ದಾನೆ.

2.1.5 ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು – 1,2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1.ಎ 2.ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್-✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಸಿ 2.ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್-✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1.ಎ 2.ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್-✓

2.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ :

1. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಹೇಗೆ ಗುರುತಿಸುವಿರಿ? ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವೇನು?
3. ಜ್ಞಾನಪ್ರಸರಣವು ಕಲಿಕೆಯಾದಾಗ ಅದರ ಗುಣಾವಗುಣಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.
4. ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣವು ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು ಯಾವಾಗ? ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಬಲ್ಲ ನಿಬಂಧನೆಗಳೇನು? ವಿವರಿಸಿ.
5. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗೂ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕರಣಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು?
6. ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕಾರವು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸರಣವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆಯೇ? ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟನೆ ನೀಡಿ.

2.1.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.shodhganga.inflibnet.ac.in/jspui/bitstream>
2. <https://www.brainly.in/question/7290236>
3. <https://www.ncert.nic/html/pdf/ncf>
4. <https://www.washoeschools.net/cms/lib/NVO1912265>
5. Austin.J.L. Philosophical papers-Oxford 1961-"other minds" p.no.49-45
6. NCF 2005 National Curriculum Framework

ಬ್ಲಾಕ್-2 : ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆ

ಘಟಕ-2 : ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ (ಬ್ರೂನರ್ ಮತ್ತು ಆಸುಬೆಲ್ ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ) ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಯೋಗಾಟ್ಸ್ಕಿ ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳ ಅನ್ವಯ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 2.2.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 2.2.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 2.2.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - 2.2.3.1. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಬ್ರೂನರ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
 - 2.2.3.2. ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
 - 2.2.3.3. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಚಿಂತನೆಗಳ ಅನ್ವಯನ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 2.2.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 2.2.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3
- 2.2.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 2.2.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

2.2.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಬ್ರೂನರ್ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು;
- ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಯೋಜಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯವರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸುವರು.

2.2.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಕಲಿಕೆಯು ತರಗತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೇ ಅಗುವುದು ಎಂಬ ಅನಿಸಿಕೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಸಹಜವೇ. ಆದರೆ ಕಲಿಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ತರಗತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ದಾಟಿ, ತರಗತಿಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಮೀರಿ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅನುಭವಗಳಿಗಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಗುರುವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಜ್ಞಾನವಲಯ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೋ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯವೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಶಗಳು (ಕಾರಕಗಳು) ಗಣನೀಯವಾಗಿಯೇ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವುವು ಎಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ವಾದ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಅರಿವನ್ನು / ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯುವ ಪರಿಸರವು ಅವರು ಯೋಚಿಸುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರು ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾವಾದದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರಾದ ಬ್ರೂನರ್ ಮತ್ತು ಆಸುಬೆಲ್‌ರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಘಟಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಬಹುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

2.2.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

2.2.3.1. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಬ್ರೂನರ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು “ಅಳತೆ ಮತ್ತು ತೂಕ”ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಸಾಕಷ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಎರಡು ಅಲ್ಯೂಮಿನಿಯಂ ತಟ್ಟೆಗಳು (ಒಂದೇ ರೀತಿಯವು) ಮತ್ತು 6 ಮೀಟರ್ ಉದ್ದವಿರುವ ಸುತ್ತಲೀ ದಾರ, ಮತ್ತು ಒಂದು ಒಣಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ಜೋಳದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ತಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ತೂಕ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವ ತಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು. ನೋಡಿದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ನಗು ತಡೆಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ತಕ್ಕಡಿಯಲ್ಲಿನ ಎರಡೂ ತೂಕದ ತಟ್ಟೆಗಳು ಯದ್ವಾ ತದ್ವಾ ತೂಗುತ್ತಾ ಸಮತೋಲನಿಲ್ಲದೆ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಗ “ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ ತಕ್ಕಡಿಯಿಂದ ನೀವು ಯಾವುದರ ತೂಕವನ್ನೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಎರಡೂ ಕಡೆಯ ದಾರಗಳು ಸಮ ಸಮ ಉದ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ಎರಡೂ ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಆ ದಾರಗಳೊಳಗೆ ಕೂರಿಸಬೇಕು (ತಲಾ ಮೂರು ಮೀಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು) ಮತ್ತು ಜೋಳದ ಕಡ್ಡಿಯು ಅಂಕು ಡೊಂಕು ಇಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಅವರು ಮಾಡಿದ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. ಅದನ್ನೇ ಪಾಲಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳು ತಕ್ಕಡಿಯನ್ನು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿದವು. ಈಗ ಅಳಿಯುವ ಕೆಲಸ. ತೂಕದ ಬೊಟ್ಟುಗಳಿಲ್ಲ, ಹೇಗೆ ಅಳಿಯುವುದು?

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಣನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ರಮೇಶ ಹೇಳಿದ, “ಸರ್, ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬೊಗಸೆಯ ತುಂಬಾ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಅದು ಒಂದು ಅಳತೆ (1 ಪಾವು)” ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ.

ಆಗ ಚಟುವಟಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು, ಏಕೆಂದರೆ, ಅದರ ಅರ್ಥ (ಅರ್ಥ ಪಾವು), ನಾಲ್ಕು ಸಲ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಅಳಿದು ಹಾದಿರೆ ಒಂದು ಸೇರು, ಒಂದೂವರೆ ಸೇರು, ಎರಡು ಸೇರು, ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಜವಾದ ಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು, ಅಳತೆಯ ಬೊಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾ ಪಾಠವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು.

ಇದೇ ರೀತಿಯ ಯಾವ ಪಾಠವೇ ಆಗಲಿ, ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಕಲೆ, ಭಾಷೆ-ಮೊದಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು ನಂತರ ಅದರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರೂಪವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಬೇಕು. ಇದು ಮಕ್ಕಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನೇ ಆಧಾರವಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಪಾಠದ ಕಡೆಗೆ ಅವರನ್ನು ಸೆಳೆಯುವ ಒಂದು ತಂತ್ರವಾಗಿದೆ.

ಇದೇ ರೀತಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕೊಕ್ಕುಗಳುಳ್ಳ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿ. ನಂತರ ಕೊಕ್ಕಿನ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಆಹಾರಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅವರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿರಿ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಕನಿಷ್ಠ ಆರು ಪಕ್ಷಿಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಈ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಿ. ನಂತರ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಅವರವರ ಸರದಿ ಬಂದಾಗ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಲಿ. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿ ನಕಲು ಮಾಡದಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹುರುಡುಂಬಿಸಿ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ. ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕೆ ಸರಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿ.

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಜ್ಞಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲು ಒಬ್ಬ ಕೌಶಲಪೂರಿತ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಂವಹನ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಅಥವಾ ಅವರ ಮಾದರೀ ವರ್ತನೆಗಳು ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಂತಹ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯು “ಸಹಕಾರ / ಸಹಯೋಗದ ಸಂಭಾಷಣೆ”ಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಬೋಧಕರು ನೀಡುವ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು, (ಮಗುವಿನ ಸಾಮಾಜಿಕವಲಯದ ಸಂರಚನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪೋಷಕರ ನಂತರದ ಪಾತ್ರವು ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ) ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ನಂತರದ ಸನ್ನಿವೇಶ, ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಗುವು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಳಸುವುದು.

ಮಾನವನ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ, ಮತ್ತು ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಭಾಷೆಯು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಸಾಧನವೆಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಹೊರಪ್ರಪಂಚದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಧಾರೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು, ಭಾಷೆ ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಮಾಧ್ಯಮ. ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಮಾಯೋಜನೆಗೆ/ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗೆ, ಭಾಷೆ ಸ್ವಯಂ ಒಂದು ಅತಿ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾದ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಘಟಕವೆಂದರೆ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬ, ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು. ನಂತರ ನೆರೆಹೊರೆ ಮತ್ತು ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳು, ಮಗುವಿನ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು.

ಜೆರೋಮ್ ಎಸ್.ಬ್ರೂನರ್‌ನ ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತ

ಹಾರ್ವರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಾದ ಈತ ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆ ಮತ್ತು ಅವನ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಅಪಾರವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದ ವಿಧಾನಗಳ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಬೀರಿದವನು ಈತ. ಬ್ರೂನರ್ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ, ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಆಯ್ಕೆ, ಕ್ರಮಾನುಗತಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂರಚನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತಾನು ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನದ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಮರ್ಪಕವಾದ ಬಳಕೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಎರಡು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಶವು ವಿವರಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ, “ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಪಂಚದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಾದರಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಆತ ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ”. ಹಾಗೆಯೇ ಎರಡನೆಯ ಅಂಶವು “ಹೀಗೆ ರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾದರಿಗಳು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ

ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಸೆಳೆದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ನಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇವುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ". ಅಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ, ಅಥವಾ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೂಲಕ / ಸಂಕೇತಗಳ ಮೂಲಕ / ಕ್ರಿಯೆಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ ತಾನು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಥವಾ ಏನನ್ನು ಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಹೆಚ್ಚಳವೇ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪಗಳು ನಿಯಮ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ಆತನ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಾಂಶಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನೈಜ ಅಥವಾ ವಾಸ್ತವದ ಮಾದರಿಯು ಆತನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಬ್ರೂನರ್ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೂರು ವಿಧದ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ (Enactive), ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆ (Iconic) ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಿಸುವಿಕೆ (Symbolic). ಈ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪಗಳು ಇದೇ ರೀತಿಯ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತೀ ವಿಕಾಸದ ಹಂತವು ಅದರ ಹಿಂದಿನ ಹಂತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಮಗುವು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರವನ್ನು ಮೂರು ವಿಧದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತದೆ, ಅವುಗಳೇ ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ, ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಿಸುವಿಕೆ.

ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ : ಮಗುವೊಂದು ತೋರುವ "ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ" ಇಂತಹ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವು ಇರುತ್ತದೆ. ಮೂಲತಃ ಇದೊಂದು ಅಶಾಬ್ದಿಕವಾದ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಸಂವೇಗಾತ್ಮಕ ಕೌಶಲಗಳು ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ದೈಹಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಗತಿಕೌಶಲಗಳಾಗಿ ಇವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಘಟನೆಗಳು ಮಗುವಿನಿಂದ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಕೆಲವು ಕ್ರಿಯಾ-ಘಟಕಗಳಿಂದ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮತ್ತು ಗೊತ್ತಾದ ಫಲಿತಾಂಶಕ್ಕಾಗಿ ಇವು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸೈಕ್ಲ್ ಸವಾರಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದ ಕಲಿಕೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳು ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದ ಗಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಗತಿಸಂವೇದನಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಆಗುವುದು. ಇದು ಪಿಯಾಜೆ ಹೇಳಿರುವ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸದ ಮೊದಲ ಹಂತವಾದ ಗತಿಸಂವೇದನಾ ಹಂತಕ್ಕೆ (0 ಇಂದ 2 ವರ್ಷದವರೆಗೆ) ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಅನುಬಂಧನಾ ಕಲಿಕೆಯು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆ : ಈ ಹಂತವು ಪೂರ್ವ ಬಾಲ್ಯಹಂತಕ್ಕೆ(3 ವರ್ಷದಿಂದ 7ನೇ ವರ್ಷದವರೆಗೆ) ಸೇರಿದೆ. ಪೂರ್ವ ಬಾಲ್ಯಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪಗಳು ಮೂರ್ತೀಕರಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಮೂರ್ತೀಕರಣವು ಆಂತರಿಕ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರ್ತೀಕರಣವು ನೇರ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೂರ್ತರೂಪದ ಅನುಭವಗಳು ಮೂರ್ತೀಕರಣ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವೊಂದು ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯ, ಹಕ್ಕಿಗಳು, ತೆಂಗಿನ ಮರ ಮತ್ತು ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೂರ್ತೀಕರಣದ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಇತರ ದೃಶ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಚೌಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಥವಾ ಶಾಬ್ದಿಕ ವಿವರಣೆಗೆ ದಕ್ಕುವ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳು ಕಡಿಮೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದ ಮಗುವು ತೋರುವ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳು ಸರಳ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ-ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೆಸ್ಪಾಲ್ಡ್ ಕಲಿಕಾ ವಾದದ ವಿಶೇಷ ಹಂತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಅಥವಾ ಪ್ರತೀಕಗೊಳಿಸುವಿಕೆ: ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಶಾಬ್ದಿಕ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಹೆಚ್ಚು ವಿಕಾಸಹೊಂದಿದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚು ಅಮೂರ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವವನ್ನು ತೋರುವುದು. ಸನ್ನಿವೇಶವೊಂದರ ತತ್ಕ್ಷಣದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಆಯಾಮವನ್ನು ಇದು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಾತಿಗೆ ಅಥವಾ ಭಾಷಾರೂಪಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಶಾಬ್ದಿಕ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದನ್ನು ಅವರು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಯೋಚನೆಗೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗೆ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹದಿಹರೆಯವು ಕಾಲಿಡುವ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಪ್ರತೀಕಗೊಳಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಈ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳು ನಡೆಸಬಲ್ಲರು. ಘಟನೆಯೊಂದರ ಒಳ ಘಟಕಾಂಶಗಳು ಯಾವುವು, ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶಗಳ ಕೊರತೆ ಇದೆ, ಮತ್ತು ಇದ್ದರೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಗೌಣವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳಾವುವು ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಇರಲೇ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಇತ್ಯಾದಿ. ಭಾಷಾ ಕೌಶಲಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ, ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಗಣಿತದ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ನಿಗಮನ ಮತ್ತು ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಕರಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ದತ್ತಾಂಶಗಳ ಕ್ರೋಢೀಕರಣ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಇದರ ತತ್ಪಲವಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುವು. ಅಪಾರವಾದ ವಿಷಯ ಅಥವಾ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಾರಾಂಶೀಕರಿಸಿ, ಹಿತಮಿತವಾದ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಕಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವೆಂದಾಗುವುದು. ಈ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಸಂಕೇತಗಳು ಅಥವಾ ಪ್ರತೀಕಗಳು ಹೇರಳವಾದ ಮಾಹಿತಿ ಅಥವಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತೋರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಂಭವನೀಯತೆಯೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಪದಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಪದಗುಚ್ಛಗಳನ್ನು ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳೇ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳಾಗುವುವು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳೇ ಘಟನೆ ಅಥವಾ ವಸ್ತುವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ ಬದಲಿಗೆ, ಅವುಗಳು ಕೇವಲ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣವು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ನಾವು ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ, ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಪ್ರತೀಕಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಸರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ ಎಂಬುದು ಪರಿಸರದೊಂದಿಗಿನ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನಲ್ಲ. ಪರಿಸರವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಎಂದರೆ, ಶಾಬ್ದಿಕ ವರ್ತನೆಗಳ ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಲ್ಲಿ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಚಿಂತನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಕಾಸಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಆತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಯಾವೆಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು, ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತಾನು ಹೊಂದಿರುವ ಧೋರಣೆ, ಮತ್ತು ಸಮಾಜವು ಆತನಿಂದ ಏನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಸೇರಿ, ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ತಾನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಲವು ಅಥವಾ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಭಿರುಚಿ. ಅಂದರೆ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ, ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತೀಕಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಈ ಮೂರರ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ, ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಇದೆ - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಬ್ರೂನರ್ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಮಕ್ಕಳು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರತೀಕಗೊಳಿಸುವುದರಡೆಗೆ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುವರು ಎಂಬುದು ನಿಜವಾದರೂ ವಯಸ್ಕರು ಪ್ರಾರಂಭಿಕ

ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದೇನೂ ಹೇಳಲಾಗದು. ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳ ರೂಪಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಜೆರೋಮ್ ಎಸ್.ಬ್ರೂನರ್ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ:

ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಚಲಿತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ಅನ್ವಯನದಿಂದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು, ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಾಕ್‌ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವರು. ನಂತರ ತಮ್ಮ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಸಂಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ತೋರುವರು. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕೇವಲ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕೇ ಸೀಮಿತವಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವೇ ಸ್ವಯಂ ತತ್ವಗಳನ್ನು, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು, ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಬಹುಶಃ ಸಾಕ್ರಟೀಸ್-ವಿಧಾನವು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೊರಸೆಳೆಯುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಹುದು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸುರಳಿ-ರಚನೆಯಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿ ತಾವು ಕಲಿತಿದ್ದನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಬ್ರೂನರ್ (1966)ನ ಪ್ರಕಾರ ಬೋಧನೆಯು ಮುಖ್ಯವಾದ ಈ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರಬೇಕು (1) ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಗಳು (2) ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆ ಅಥವಾ ವಿನ್ಯಾಸವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸರಳವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಇರಬೇಕು (3) ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮ (4) ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಗತಿ

ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಕೆಲವು ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಬ್ರೂನರನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆ ನಿಯಮಗಳು,

- ಕಲಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ದಕ್ಕುವಂತಿದ್ದು ಅವರು ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರುವಂತಿರಬೇಕು.
- ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಿದ್ದು, ಸುರಳಿ-ವೃತ್ತದ ವಿನ್ಯಾಸದಂತೆ ಜೋಡಣೆಗೊಂಡಿರಬೇಕು.
- ಕಲಿಯುವ ವಿಚಾರದಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅಂದಾಜಿಸುವ, ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕ್‌ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ಮಾನವನ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಭಾಷೆ ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವನು_____
 - ಎ. ಬ್ರೂನರ್
 - ಬಿ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ
 - ಸಿ. ಪಿಯಾಜೆ
 - ಡಿ. ಸ್ಕಿನ್ನರ್
2. ಬ್ರೂನರ್ ಹೇಳುವ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪಗಳೆಂದರೆ_____
 - ಎ. ಸಂಗ್ರಹಣ, ಸ್ವೀಮಾ, ಅನುಕೂಲನ
 - ಬಿ. ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ, ಸಂಗ್ರಹಣ, ಸ್ವೀಮಾ
 - ಸಿ. ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ, ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆ, ಸಂಕೇತಿಸುವಿಕೆ
 - ಡಿ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾನ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಪೂರ್ವ ಬಾಲ್ಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳು ಮೂರ್ತೀಕರಣದಿಂದ ಆಗುವುವು.
 - ಬಿ. ವಯಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳ ರೂಪಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು.
 - ಸಿ. ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರವು ಸುರಳಿ-ವೃತ್ತದ ವಿನ್ಯಾಸದಂತೆ ಜೋಡಣೆಯಾಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಬ್ರೂನರ್‌ನ ಅಭಿಮತ.
 - ಡಿ. ಬ್ರೂನರ್‌ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ.
 - ಇ. ಕಲಿಕೆಯಾಗಲು ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನವು ಸದಾ ಇರಬೇಕು ಎಂದೇನಿಲ್ಲ.

ಎಫ್. ಸಾಕ್ರಟೀಸ್-ವಿಧಾನವು ಬ್ರೂನರ್‌ನ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದು.

2.2.3.2. ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

ಅದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ. ಅಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬರು ನೆರೆದ ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಒಂದು ಪವರ್ ಪಾಯಿಂಟ್‌ನ್ನು ರೆಡಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಪಕ್ಕಾ ತಯಾರಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದರು-ಉಪನ್ಯಾಸದ ಉದ್ದೇಶ, ಆಯ್ದ ವಿಚಾರ, ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿದರ್ಶನಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಂತಹಾ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅನವಶ್ಯಕ ಗೊಂದಲಗಳಿಲ್ಲದಂತೆ, ಆತಂಕವಿಲ್ಲದಂತೆ ಹೇಗೆ ಇರಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಕಿವಿಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ನೆರೆದ ಶಿಬಿರಾರ್ಥಿಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರ ಉಪನ್ಯಾಸವು ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಇದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಲಿತರಾಗದೇ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ ನಿದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಆ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಯು ನಿಗಮನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ನೆರೆದವರಿಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಳಸಬಹುದು. ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳು ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾಗಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸವಾಲಾಗಿದ್ದರೆ, ಅಮೂರ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಗಮನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬಳಸುವರು. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿಗಮನ ತಂತ್ರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅದರ ಪಾಠ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿ. ಇದು ಆಸುಬೆಲ್ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕಲಿಕೆಯ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಯೋಜಿಸಬೇಕು, ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ ಏನು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೀವು ಘಟಕ 1ರಲ್ಲಿ 1.1.3.2 ಉಪ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಕಲಿಕೆಗೆ ಅರ್ಥವು ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಆತನ ವಿವರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಕಂಡಿದ್ದೀರಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಸಂಘಟಿಸಿ, ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಆತನ ವಾದ. ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವಿರಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದು ಅನುಭವಕ್ಕೆ ದಕ್ಕಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಸುಬೆಲ್‌ನು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಕ್ಕಳು 11 ಮತ್ತು 12ನೇ ವಯಸ್ಸಿನವರಿದ್ದಾಗ ಭಾಷೆಯೊಂದು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸಾಧನವಾಗಿ ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಸಂರಚನೆಗೆ ಭದ್ರ ತಳಪಾಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಈಗಾಗಲೇ ತಾವು ಕಲಿತಿರುವ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ಬೆರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗ ಈ ಮೊದಲೇ ಕಲಿತಿರುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಜೋಡಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಕಲಿಕೆಯು ಸುಲಲಿತವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿದ-ಸಂಘಟನಾಕಾರಕಗಳೆಂದು ಆತ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಿಗಮನ ತರ್ಕವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ತರಗತಿಯ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಏರಿಕೆಯ ಶ್ರೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತವೆ. ಆಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಮುಖ್ಯವಾದುದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವೇನು, ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ಕಲಿತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಇದು ಹೇಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅನುಭವದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಾಗ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಅನ್ವೇಷಣಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನೆ. ತುಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಕಲಿತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾಗ ತೌಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವುದು. ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭೇದವಿರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ಹೊಸ ವಿಚಾರವು ಹಳೆಯ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿಬಿಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ವಿಭೇದನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವನು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತ್ರಿಕೋನಗಳು. ಎಲ್ಲವೂ ತ್ರಿಕೋನಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಲಂಬಕೋನ, ವಿಶಾಲ ಕೋನ, ಸಮದಿಬಾಹು ತ್ರಿಕೋನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗಿವೆ.

ಅನ್ವೇಷಣಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅವಿಷ್ಕಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವರು. ಕಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವ ವಿಚಾರವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸದಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಅನ್ವೇಷಕ ಸಂಘಟನೆಯ ಕೌಶಲವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಲಂಬಕೋನ

ತ್ರಿಕೋನದ ಪರಿಚಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುವಾಗ ಮೊದಲು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ತ್ರಿಭುಜಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹೇಳುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯ ಕೋಣೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಆದರೆ, ಲಂಬಕೋನ ತ್ರಿಕೋನವಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪಾಠದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಹೀಗೆ ಅವರುಗಳಿಗೆ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಾಗ ಹೊಸ ವಿಚಾರವು ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುವುದು. ಇದನ್ನೇ ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತಾ ಆಸುಬೆಲ್‌ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಡೆಸುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಶಾಬ್ದಿಕವಾಗಿ/ಪಠ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದನ್ನು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರೂನರ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸುರಳೀ ಆಕಾರದ ವೃತ್ತವಿನ್ಯಾಸದ ರಚನೆಯು ಆಸುಬೆಲ್ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಸಹಪಾಲು ಸಾಮ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು. ಆಸುಬೆಲ್ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನೀಡಿರುವ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ಕಲಿಕೆಗೆ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ _____
 ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸರಳವಾದ ಬೋಧನೆ
 ಬಿ. ಆಸಕ್ತಿಕರ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶ
 ಸಿ. ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ
 ಡಿ. ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು
2. ಹಿಂದೆ ಕಲಿಕೆತಿರುವ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದು _____
 ಎ. ಅನ್ವೇಷಕ ಸಂಘಟನೆ
 ಬಿ. ತೌಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನೆ
 ಸಿ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆ
 ಡಿ. ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 ಎ. ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವೇ ಮೇಲ್ಮೈಯಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು.
 ಬಿ. ಅನ್ವೇಷಕ ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ ತೋರುವರು.
 ಸಿ. ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ ಇರುತ್ತದೆ.
 ಡಿ. ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಿಭೇದನಗಳೆರಡು ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರ್ಥ ನೀಡುವುವು.
 ಇ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಆಸುಬೆಲ್‌ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.
 ಎಫ್. ಅರ್ಥ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಗುವಿನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳೇ ಸಾಕು.

2.2.3.3. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಚಿಂತನೆಗಳ ಅನ್ವಯನ

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾ ವಾದವನ್ನು ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬಹಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಮಗುವಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಲಿಕೆಗೂ ಅದರ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಪಾತ್ರವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಪ್ರತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಎರಡು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವುದು. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಇದೊಂದು ಗಹನವಾದ ವಿಚಾರ. ಆ ಎರಡು ಹಂತಗಳು ಯಾವುವು ಎಂದರೆ, (1) ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಮಗುವು ನಡೆಸುವ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಅನುಭವಗಳು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗುವುವು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಮಾನಸಿಕ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮಗುವು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. (2) ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿಗೂ ಕಲಿಯುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ಮಗುವಿನ “ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯ”ಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯಗಳು ಮಗುವಿನಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನತೆಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಸಮುದಾಯವು ಮಗುವಿನ “ಅರ್ಥ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ” ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ (1978) ಹೇಳುವಂತೆ, ಮಗುವಿನ ಬಹುಪಾಲು ಕಲಿಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮಗುವು ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ, ತರಬೇತುದಾರರೊಂದಿಗೆ, ಅಥವಾ ಅನುಭವಸ್ಥ ಹಿರಿಯರೊಡನೆ ನಡೆಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವುದು. ತರಬೇತುದಾರರು ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಾದರೀ ವರ್ತನೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವರು. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಾಗ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ನಡೆಯುವ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯು ಸಹಕಾರ ಅಥವಾ ಸಹಯೋಗದ ಸಂಭಾಷಣೆಯೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಮಗುವು ತನಗೆ ದೊರಕುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪೋಷಕರು/ಶಿಕ್ಷಕರು) ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸುತ್ತದೆ. ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹೀಗೆ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವು ಈ ರೀತಿಯ ಪರಸ್ಪರ ನಡೆಯುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಮಗುವು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಕೌಶಲವನ್ನೂ ಕಲಿಯುವುದು. ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಗುವು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರರಿಂದ, ಸಹೋದರಿಯರಿಂದ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ ತನ್ನ ಸಹಪಾಠಿಯಿಂದಲೂ ಕಲಿಯಬಹುದು ಎಂದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸಂವಹನದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ತತ್ಪಲವಾಗಿ ಭಾಷಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನೂ ಅನುಕೂಲಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯೊಂದು ಸಂಪರ್ಕಸಾಧನವಾಗಿ ಮಾನವ ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಒಡನಾಟ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಭಾಷೆಯು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುವುದು, ಅದೆಂದರೆ, ಹಿರಿಯರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆಯಲು ಭಾಷೆಯೇ ಮಾಧ್ಯಮ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಾಷೆಯೇ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಾಧನವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ತಳಪಾಯವೀಯುವುದು.

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ

ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯು ಸಮಾಜೋ-ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸನ್ನಿವೇಶವಾಗಿದ್ದು ಪಠ್ಯದಿಂದ ಕಲಿಯಲು “ಪರಸ್ಪರ ಬೋಧನೆ”ಯ ಶೈಲಿಯು ಒಳ್ಳೆಯದೆಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ

ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗದಿಂದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗುತ್ತಾ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರು. ಆ ನಾಲ್ಕು ಕೌಶಲಗಳೆಂದರೆ, 1. ಸಾರಾಂಶೀಕರಿಸುವುದು 2. ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು 3. ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ 4. ಊಹಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮ ಸಮವಾಗಿ ಬೆರೆತು ನಡೆಸುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕಲಿತ, ತಿಳಿವಳಿಕೆಯುಳ್ಳ, ಅನುಭವಸ್ಥರಾದ ಹಿರಿಯರು ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ಸಹೋದರ/ಸಹೋದರಿಯರು ಹಾಗೂ ಸಹಪಾಠಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದವರು ಬೆಂಬಲ /ಆಧಾರ ನೀಡುತ್ತಾ (ಸ್ಕೆಫೋಲ್ಡಿಂಗ್) ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದು ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯ ನೀಡುವುದು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವ್ಯಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವರು. ಹೀಗೆ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಸಾಮೀಪ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಹವಾಸಗಳು ದೊರೆಯುವ ವಲಯವೇ “ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯ”ವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಕರಿಸಿದ ಇತರರೇ “ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದ/ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ” ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವಿನ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಈ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳೂ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ.

ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ಗುಂಪು ಕಲಿಕೆ. ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಇರಲೇ ಬೇಕು. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಹೇಳುವಂತೆ ಗುಂಪಿನ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಕಡ್ಡಾಯ. ಆಗ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದ ಸದಸ್ಯನು ಕಡಿಮೆ ತಿಳಿದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಕಾರಣ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ವಿವೇಕ ವಿಕಾಸವಾಗಲು ಆತ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು (ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ) ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ (2) ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅವಶ್ಯಕ (3) ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಪಾತ್ರ ಪ್ರಮುಖವಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಂತರ್ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಗುವೊಂದು ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಿಪಾಠಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು. ಇದು ಮಾತು, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳ ವಿಧಾನ, ಲಿಖಿತ ಭಾಷೆ, ಮತ್ತು ಮಗುವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಇತರ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಕೇತಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಮಗುವಿನ ಜ್ಞಾನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಮಗುವು ವಿಷಯವನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಆ ವಿಚಾರಗಳು ಮುಂದೆ ಮಗುವಿನ ಸ್ವಂತ ವಿಚಾರಗಳಾಗುತ್ತವೆ. “ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು” ಎಂದರೆ, ಒಂದು ವಿಚಾರದ “ಏನು?”, “ಹೇಗೆ?” ಎಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಒಂದು ಸೈಕಲ್ಲನ್ನು ಸವಾರಿ ಮಾಡುವುದು, ಒಂದು ಕಪ್ಪಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ದ್ರವವನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವುದು-ಹೀಗೆ ಏನೂ ಆಗಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಕೌಶಲಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ಮಕ್ಕಳು ತೋರುವ ಅಹಂಕೇಂದ್ರಿತ ಮಾತುಗಳು (2ರಿಂದ 4ವರ್ಷಗಳು) ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕಾ ಸಹಾಯಕಗಳು. ಈ ಬಾಹ್ಯ-ಸ್ವಗತಗಳು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತಗೊಂಡು ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳಾಗುವುವು (7ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ). ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ವಿಕಾಸದ ಕಾರಣವಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು ಅವರ ಯೋಚನೆ, ಚಿಂತನೆಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುವುವು. ಈ ನಿಶ್ಯಬ್ದದ ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತೀ ಗಹನವಾದವುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ‘ಸ್ಕೆಫೋಲ್ಡಿಂಗ್’ ಅಂದರೆ ಬೆಂಬಲ ಆಧಾರಿತ ಸಹಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ತೊಡಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮಾದರಿ ನೀಡುವುದು, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು, ಸುಳಿವುಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಕುರುಹುಗಳನ್ನು ತೋರುವುದು, ಪಾಕ್ಷಿಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು, ಮುಕ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸಾರಿ ನೇರವಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ. ಕಲಿಕೆಯು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ

ಶಿಕ್ಷಕರು/ದೊಡ್ಡವರು ನೀಡುವ ಆಧಾರಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವವು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸಹಾಯವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಮಗುವನ್ನು ಸ್ವಾಲ್ಪಬಿತ್ತ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಇದರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಂತೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸ್ಥಗಿತಗೊಳಿಸುವರು. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಪ್ರಕಾರ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಎರಡು ಮುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಲ್ಲ, ಶಿಕ್ಷಕ -ಶಿಕ್ಷಣ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕೆ ಎಂಬ ವಿಭೇದನವಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಬ್ಬರ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಅಂತರಸಂಬಂಧವಾಗಿದೆ. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯೆಂಬುವು ಸಮನ್ವಯಗೊಳ್ಳುವವೇ ಹೊರತು, ಅವೆರಡರ ಔಪಚಾರಿಕ ಸೇರ್ಪಡೆಯಲ್ಲ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕಾಳಜಿವಹಿಸುವವರಾದರೆ, ಅವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕೆಂದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಶಾಬ್ದಿಕ/ಅಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂವಹನ ತಂತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳು ಹೊಸ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಈ ಹಿಂದಿನ ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕು. ಮಾದರಿ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸಬೇಕು. ಬೆಂಬಲ ಅಥವಾ ಆಧಾರಗಳು ಹೀಗಿರಬೇಕು:

- ಕಲಿಸಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಮಗುವಿಗೆ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಗುರುತಿಸಿ.
- ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸರಳಗೊಳಿಸಿ ಹಾಗೂ ಮಗುವು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸುಲಭಗೊಳಿಸಿ.
- ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ-ಪುಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಇದರಿಂದ ತಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಮಗುವು ತನ್ನ ಗಮನವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲು ಸಹಾಯವಾಗುವುದು.
- ಮಗುವು ತಾನು ಕಾರ್ಯತಃ ಮಾಡಿರುವುದಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿ/ ತೋರಿಸಿ.
- ಮಗುವು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿನ ಗೊಂದಲ, ಹತಾಶೆ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ.
- ನಿಶ್ಚಿತಕಾರ್ಯದ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರ್ತನೆಗಳು ಯಾವುವು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಂದ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಕ್ಕಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.
- ಉತ್ತಮ ಭಾಷಾ ಕೌಶಲದ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳೂ ತಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು.
- ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಇರುವ, ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ “ಮಾಡಿ ಕಲಿ” ಎನ್ನುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು “ನೀನೇ ಮಾಡಿ ನೋಡು” ಎಂಬ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಗುಂಪು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದ ಕೌಶಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹೊಸ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಕ್ಕಳು ತೋರುವ ಅಹಂ ಕೇಂದ್ರಿತ ಮಾತುಗಳು ವೈಗೋಟ್‌ಸ್ಕೀ ಹೇಳುವಂತೆ _____
 - ಎ. ಅರ್ಥ ರಹಿತ
 - ಬಿ. ಯಾರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ
 - ಸಿ. ಕೇವಲ ಶಬ್ದಗಳು
 - ಡಿ. ಕಲಿಕಾ ಸಹಾಯಕಗಳು
2. ವೈಗೋಟ್‌ಸ್ಕೀ ಹೇಳುವಂತೆ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬುದು _____
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ
 - ಬಿ. ಕಲಿಕೆ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ
 - ಸಿ. ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ
 - ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಕಲಿಕೆ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಮಗುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಮಾತುಗಳು 7ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು
 - ಬಿ. ಸುಳಿವು, ಕುರುಹು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅವಲಂಬಿತ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು ವೃಥಾ ಕಾಲಹರಣವಷ್ಟೇ.
 - ಡಿ. ಆಸಕ್ತಿಯಿರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕಲಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.
 - ಇ. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕೆ ಆಗುವುದು.
 - ಎಫ್. ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂದರೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮೌನವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದು.

2.2.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೂ ಒಂದು.
- ಕಲಿಕೆಯು ತರಗತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡಗಳ ಮಧ್ಯೆಯೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬುದು ಎಂದೋ ಮುಗಿದ ಕಥೆಯಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಭವಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಾಕ್ರಿಯೆಗಳು ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ.
- ಬ್ರೂನರ್ ಹೇಳುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಪಂಚದ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಸುವ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಮಾದರಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಆತ ಹೇಗೆ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

- ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕ ರೂಪಗಳು ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿತ್ರಣಗಳಾಗಿದ್ದು ನಿಯಮ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವಾಗಿದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಘಟಕಾಂಶಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸಂರಕ್ಷಿಸಲು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಹೆಚ್ಚಳವೇ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವೆಂದಾಗುವುದು.
- ಬ್ರೂನರ್ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಮೂರು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳಾಗಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವಿಕೆ, ಮೂರ್ತೀಕರಿಸುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಸಂಕೇತಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ವಿಕಾಸ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕಾರಣ. ಪ್ರತೀ ವಿಕಾಸದ ಹಂತವು ಹಿಂದಿನ ಹಂತವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.
- ಕಲಿಕೆಯು ಫಲಪ್ರದವಾಗಲು ಬ್ರೂನರ್ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಪೂರ್ವ ನಿರ್ಧಾರಗಳು, ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆ/ವಿನ್ಯಾಸವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹಜವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಇರಬೇಕು, ಹಾಗೆಯೇ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಸ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಬಹುಮಾನ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಗತಿ.
- ಆಸುಬೆಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸ್ವೀಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೌಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಅನ್ವೇಷಕ ಸಂಘಟನೆಯೆಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸದಾಗಿದ್ದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನ್ವೇಷಕ ಸಂಘಟನೆಯ ಕೌಶಲವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರು. ಈ ಹಿಂದಿರುವ ಕಲಿತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿದ್ದಾಗ ತೌಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನಾ ಕಲಿಕೆ ಆಗುವುದು.
- ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಹಯೋಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದಂತಹಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬ, (ಶಿಕ್ಷಕ) ಹಾಗೂ ಸಾಮೀಪ್ಯ ವಿಕಾಸ ವಲಯಗಳೆರಡೂ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಯು ಸಹಜವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಕಲಿಯಬಹುದಾದಂತಹಾ ಮತ್ತು 'ನೀನೇ ಮಾಡಿ ನೋಡು' ಹಾಗೂ 'ಮಾಡಿ ಕಲಿ' ವಾತಾವರಣಗಳು ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಪೂರಕವಾಗುವುವು.

2.2.5 ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1,2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಬಿ 2. ಸಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಡಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1. ಡಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- X

2.2.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಬ್ರೂನರ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕಗಳಾವುವು? ಉದಾಹರಣೆ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.
2. ಆಸುಬೆಲ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ. ಹಂತಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

3. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯು ನೀಡಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ. ನಿರ್ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ.
4. ತೌಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು? ನಿರ್ದರ್ಶನ ಸಹಿತ ವಿವರಿಸಿ.
5. ಅನ್ವೇಷಣ ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ. ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
6. ತೌಲನಾತ್ಮಕ ಸಂಗ್ರಹಣ, ಅನ್ವೇಷಣಾ ಸಂಗ್ರಹಣಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳೇನು?

2.2.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.instructionaldesign.org/theories/constructivism>
2. <https://www.instructionaldesign.org/theories/subsumption>
3. <https://www.ijar.publications support.com-volume-1 Issue-1 December 2013>

ಬ್ಲಾಕ್-2 : ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆ

ಘಟಕ-3 : ಅರಿವು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು :
ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ,
ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಚರ್ಚೆ ; ಸನ್ನಿವೇಶಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಆಧಾರದ
ಮೇಲೆ ಕಲಿಕೆ) ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ; ಪರಾ ಸಂಜ್ಞಾನ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 2.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 2.3.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 2.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - 2.3.3.1. ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಪ್ರತಿಫಲನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
 - 2.3.3.2. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
 - 2.3.3.3. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆ, ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅರಿವಿನ ಅರಿವು-ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 2.3.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 2.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3
- 2.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 2.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

2.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಪ್ರತಿಫಲನವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವರು;
- ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲನದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವರು;
- ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನ-ಇವುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು;
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯು ಜ್ಞಾನರಚನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು;

- ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ಸಂಜ್ಞಾನ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಅವಕಾಶಗಳೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಅರಿವಿನ ಅರಿವು ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು.

2.3.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಕಲಿಕೆಗೂ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಯಾರೂ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲಾರರು. ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಭವವು ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೇ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಸಂದರ್ಭಗಳು, ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳಷ್ಟು ಇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒರೆ ಹಚ್ಚುವುದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು, ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಸ್ಥಿತರಿದ್ದು ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳ ವಿಶದವಾದ ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ, ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ. ಘಟಕದ ಕೊನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ “ಅರಿವಿನ ಅರಿವು” ಎಂಬ ತಾತ್ವಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಬಹು ಆಸಕ್ತಿಕರವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದೀರಿ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಮತ್ತು ಅನ್ವಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಸ್ವತಃ ನಿಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ನೋಡುವುದಷ್ಟೇ ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸ !!

2.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

2.3.3.1 ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಪ್ರತಿಫಲನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

“ಯಾರಿಗೆ ಲಾಭ ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ನೀನು ತಲೆಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಬಹಳಷ್ಟನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು”

ಯಾರೋ ಹಿರಿಯರು ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ನೀಡಿದ್ದ ಹಿತನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಆದರೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಕೆಲಸದಿಂದ ಅದರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅನುಭವ ನನ್ನದಾಯಿತು. ನಾನು ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಆದರೆ ಕೊನೇ ಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದು ಯಾರದೋ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಲೋಕಾರ್ಪಣವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಹೆಸರಾಗಲೀ, ಪಾತ್ರವಾಗಲೀ ಅದರಲ್ಲಿ ಲವಲೇಶವೂ ತೋರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಕೆಲಸ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. ನಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಯಿತು ಎಂಬ ಸಾಧ್ಯಕೃಭಾವವನ್ನು ನಾನು ಕೊನೆಗೂ ಪಡೆದುಕೊಂಡೆ ಮತ್ತು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸೂಕ್ತಿಯು ನನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯಾದುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೆನಿಸಿತು.

ನಿಮ್ಮ ಜೀವನದ ಯಾವುದಾದರೂ ಅನುಭವವನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಅದರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಅನುಭವವನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸಿ.

ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನುವುದು ಹೊಸ ವಿಚಾರವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಯಾವುದೇ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅದು ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆಗಳೂ ಕೂಡ. ಇವು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿದ್ದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುವು. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಘಟಿಸಿದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಮನೋದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಸೂಕ್ತವಾದ ತಿದ್ದುಪಡಿ, ತೀರ್ಮಾನ ಮತ್ತು ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರತಿಫಲನ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಾಡಿಕಲಿ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ

ಪ್ರತಿಫಲನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿದಾಗ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಸ್ವಯಂ ವೇದ್ಯವಾಗುವುದು. ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನಕ್ಕೆ ಜಾನ್ ಡೂಯೀ, ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆ ಮತ್ತು ಡೇವಿಡ್ ಕೋಲ್ಟ್ ಇವರ ಕೊಡುಗೆಗಳೇ ಅದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ಅನುಭವಗಳು, ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ದೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ಕಲಿಯುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಇತರರ ಅನುಭವವನ್ನು ತಮ್ಮದನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗುವರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತರಗತಿಗಳು, ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು, ಕಲಿಕಾ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳು, ನಾಟಕೀಕರಣ, ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು, ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ, ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದ, ಸಹಕಾರದಿಂದ ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನಗಳಿಂದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುವ ಜ್ಞಾನವೇ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವ ಇದರ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವೇ ಪ್ರತಿಫಲನ. ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆ ನಡೆಯುವಾಗ ಅದರ ಬಗ್ಗೆಯೇ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಸಾರಾಂಶೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ಇಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಶೇಖರಗೊಂಡ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇತರ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು-ಇದೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಫಲನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದಾಗುವುದು.

ನಾವು ನಮ್ಮ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ಕಲಿಯುವುದು. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕೆಯೂ ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದಾರಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವು (9 ತಿಂಗಳು) ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿಟ್ಟ ಲಾಟೀನನ್ನು (ದೀಪದ ಕಂದೀಲು) ನೋಡಿ ಆಕರ್ಷಿತಗೊಂಡಿತು. ಅದರ ಬೆಳಕು ಮಗುವಿನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲು ತವಕಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮಗುವು ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿರಲು ಅಮ್ಮನು ಹರಸಾಹಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗುವು ಕೈ ಸುಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಎಂಬುದು ಆಕೆಯ ಆತಂಕ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಅದು ಹೇಗೋ ಚೂರೇ ಚೂರು ಮಗುವಿನ ಕೈ ಲಾಟೀನಿನ ಗಾಜಿನ ಬುರಿಡೆಗೆ ತಗುಲಿತು. ಮಗು ಈಗ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಬೊಬ್ಬಿಡಲು ಶುರು ಮಾಡಿತು. ಅಮ್ಮ ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನಿಸಿ ಸುಧಾರಿಸಿದಳು. ಅದೇ ಕೊನೆ, ಮತ್ತೆ ಎಂದಿಗೂ ಮಗುವು ಲಾಟೀನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಎಳವೆಯಿಂದಲೇ ಅನುಭವಗಳು ನಮಗೆ ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತವೆ. ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಗೆ ಮೂರ್ತಸ್ವರೂಪದ ಅನುಭವಗಳೇ ಬೇಕಾಗುವುವು. ವಿಕಾಸವು ಮುಂದುವರಿದಂತೆ ಮೂರ್ತ ಅನುಭವಗಳ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಅಮೂರ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು. ನಮ್ಮ ಬಹಳಷ್ಟು ಕಲಿಕೆಗಳು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅಮೂರ್ತದ ಮೂಲವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಾವು ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಲಿಯುವುದು, ಟಿ.ವಿ. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ-ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು:

- “ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ, ಅನುಭವಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ಆದ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳ ವಿಕಾಸವಾಗಿದೆ. ನೇರವಾಗಿ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಆದ ಅನುಭವಗಳು, ಅವುಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ದೊರಕುವ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಫಲನವಾಗಿ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಚಕ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವವು. ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿದ್ದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆ, ಧೋರಣೆ, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು”
- “ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಆಗುವ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಿದಾಗ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುವುದರ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಫಲನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಾರೆ ಸ್ವತಃ ಮಾಡಿ ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ”
- ಡೇವಿಡ್ ಕಾಲ್ಟ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದಂತೆ “ಅನುಭವಗಳು ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ”-(1984). ಆತ ಹೇಳುವಂತೆ ಅಮೂರ್ತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು/ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು.
- ಛಾಪ್‌ಮನ್ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ: “ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು ಅಥವಾ ಮಾಡಿ ಕಲಿ ಎಂಬ ನಿಯಮದಂತೆ ಕಲಿಯುವುದು. ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಲ್ಲೀನರಾಗಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ಹೊಸ ಕೌಶಲಗಳ, ಧೋರಣೆಗಳ ಮತ್ತು ನವೀನ ರೀತಿಯ ಚಿಂತನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು”. ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಸಂರಚನಾ ವಾದದ ಅನ್ವಯನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಇರುವುದು.

ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕೆಯ ಹೃದಯ ಭಾಗ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೇ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಯೋಚನಾ ಕೌಶಲಗಳು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆಗೂ ಇವು ಅವಶ್ಯಕ. ತರ್ಕ, ಅನುಗಮನ, ನಿಗಮನ, ಆಧಾರ ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು, ವಿಚಾರಣೆ, ವೀಕ್ಷಣಾ ಕೌಶಲಗಳ ಬಳಕೆ, ಧೋರಣೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು, ಹಾಗೂ ಈ ರೀತಿ ಮಾಡುವಾಗ ಅದು ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿ ಫಲಿಸುವುದು. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾರಿ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತರಗತಿಯಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಆಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಇಂಟರ್‌ನಿಟ್ ಕಲಿಕೆ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರವಾಸಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹೊರ ಸಂಚಾರಗಳು, ಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಸೇವಾ ಕಲಿಕೆಯ ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು.

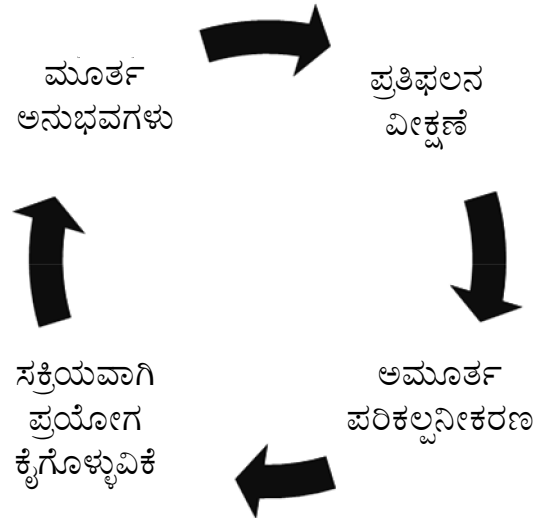
ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪದವೆಂದರೆ “ಪ್ರತಿಫಲನ”. ಪ್ರತಿಫಲನವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಮರುಚಿಂತನೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನವು ಅವರ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಪ್ರತಿಫಲನವು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಕೀಲಿಕೈ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ನಾವು ಏನನ್ನು ಕಲಿತೆವು, ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಕಲಿತಿದ್ದೇವೆ,

ಅದರ ಅನ್ವಯನಗಳೇನು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಪ್ರತಿಫಲನವಾಗಿದೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಸಾರಾಂಶೀಕರಣವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗಳು, ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು ಮತ್ತು ದೈನಂದಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಬಳಕೆ, ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅವುಗಳ ಸಹ-ಸಂಬಂಧ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಫಲನದ ರೂಪಗಳಾಗಿವೆ.

ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆ, ಜಾನ್ ಡೂಯಿಯವರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಡೇವಿಡ್ ಕಾಲ್ಟ್ಸ್ ತನ್ನ ಕೊಡುಗೆಯ ಮೂಲಕ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಆತ ಹೇಳುವಂತೆ ಅನುಭವಗಳು ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ. ಈ ಮುಖ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಡೇವಿಡ್ ಕೋಲ್ಟ್ಸ್ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲಾಂಶಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ಮೂರ್ತ ಅನುಭವಗಳು (ಮಾಡುವುದು, ಕಲಿಯುವುದು-ಮಾಡಿ ಕಲಿ)
2. ಪ್ರತಿಫಲನ ವೀಕ್ಷಣೆ (ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಘಟಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ)
3. ಅಮೂರ್ತ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣ (ಉಪಸಂಹಾರ - ಅನುಭವಗಳಿಂದಾದ ಕಲಿಕೆ)
4. ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ (ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು)

ಡೇವಿಡ್ ಕಾಲ್ಟ್ಸ್ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಂದು ಚಕ್ರೀಯ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಚೋಡಿಸುತ್ತಾ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಚಕ್ರೀಯವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇದನ್ನು ಚಿತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗೆ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿದೆ, ಗಮನಿಸಿ. ಡೇವಿಡ್ ಕಾಲ್ಟ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯೂ ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದಲಾಗುವುದು. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೋ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು. ಡೇವಿಡ್ ಕಾಲ್ಟ್ಸ್ ತನ್ನ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ನಾಲ್ಕು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯು ಆತ ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ರೂಪಿಸಿದ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಇರುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯು ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಅದೇ ರೀತಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿ, ಪರಿಸರ, ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಅನುಭವ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೊಂದಿರುವ ಮೂಲ ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೂ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು.

ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಚಕ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ, ಪ್ರಗತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಯು ಉಂಟಾಗುವುದು.

ಡೇವಿಡ್ ಕಾಲ್ಟ್ಜ್ ಹೇಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಶೈಲಿಯ ಕಲಿಕೆಗಳೆಂದರೆ,

1. ವಿಕೇಂದ್ರೀಯ ಕೌಶಲ: ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಿಚಾರ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವನು. ಇವರಿಗೆ ಮಾಡಿ-ಕಲಿ ತತ್ವವು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವ ಕೌಶಲ ಇವರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕಾರಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಬ್ರೈನ್-ಸ್ಪಾರ್ಮಿಂಗ್ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಸಫಲರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.
2. ಸಂಗ್ರಹಣ ಕೌಶಲ: ಇವರು ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟು ತಾರ್ಕಿಕತೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವರು. ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಗೊಂದಲವಿಲ್ಲದ, ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಇವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರು. ಇವರು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಮನಸ್ಸಿನ ಅನ್ವಯನಕ್ಕೆಂತ ಅಮೂರ್ತ ಚಿಂತನೆಗಳೆಡೆಗೆ, ಅಮೂರ್ತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳೆಡೆಗೆ ಮತ್ತು ಯೋಚನೆಗಳೆಡೆಗೆ ಗಮನವೀಯುವರು. ಯಾವಾಗಲೂ ಅಧ್ಯಯನ, ಉಪನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಇವರ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
3. ಕೇಂದ್ರೀಯ ಕೌಶಲ: ಇವರು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಬುದ್ಧಿ, ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸುವರು ಮತ್ತು ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನೆಡೆಗೆ ನಡೆಸುವ ಚಿಂತನೆ ಇವರದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷ ತಜ್ಞರು, ತಂತ್ರಜ್ಞರು ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಈ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವರು.
4. ವ್ಯವಸ್ಥಿಕರಣ ಕೌಶಲ: ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಕೈಯ್ಯಾರೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳ, ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ಮಾಡಿ-ಕಲಿ ತತ್ವವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಂದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೊಸ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು.
- ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಯ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು.
- ಪ್ರತಿಫಲನವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ-ಈ ಮೂರರ ನಡುವೆ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ತರುವುದು.
- ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದು.
- ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು.

- ಪ್ರತಿಫಲನ ಅಭ್ಯಾಸವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು, ಕಲಿಕಾ-ವೃತ್ತಿಪರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಚಿಂತನಾ ಶೀಲತೆಯನ್ನು ತರುವುದು.
- ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಗೆ ತಾವೇ ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸ್ವಾಲಂಬಿತ, ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು, ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ತಾವೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
- ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ “ಅರಿವಿನ ಅರಿವನ್ನು” ಮೂಡಿಸುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲನಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಜಾನ್ ಡೂಯಿ, ಜೀನ್ ಪಿಯಾಜೆ ಮತ್ತು ಮತ್ತೊಬ್ಬ _____
 ಎ. ಪಾವ್‌ಲೋವ್
 ಬಿ. ಡೇವಿಡ್ ಆಸುಬೆಲ್
 ಸಿ. ರಾಬರ್ಟ್ ಗ್ಯಾನೆ
 ಡಿ. ಡೇವಿಡ್ ಕೋಲ್ಟ್
2. ಪ್ರತಿಫಲನವೆಂದರೆ _____
 ಎ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
 ಬಿ. ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಚಿತ್ರಣ
 ಸಿ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಮರು ಚಿಂತನೆ
 ಡಿ. ನೀರಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘X’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :
 ಎ. ಅನುಭವಗಳು ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ.
 ಬಿ. ಮಕ್ಕಳೇ ತಮ್ಮ ಅರಿವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂಬುದು ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯ ಮಾತು.
 ಸಿ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಪ್ರವಾಸ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹೊರಸಂಚಾರಗಳಿಂದ ಕಲಿಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.
 ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನವು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
 ಇ. ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯೇ ಪ್ರತಿಫಲನ.
 ಎಫ್. ಪ್ರತಿಫಲನವು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ.

2.3.3.2. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆ

“ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ” ಎಂಬ ಪದವು ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷೆಯ “ಮೀಡಿಯೇಶನ್” ಎಂಬುದರಿಂದ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿದೆ. ಮೀಡಿಯಂ ಅಥವಾ ಮೀಡಿಯಾ ಪದವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂವಹನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿಭಾಜ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ವಿಷಯವು ಒಂದು ಧ್ರುವದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ (ಪ್ರೇಷಕ) ಮತ್ತೊಂದು ಧ್ರುವದಲ್ಲಿ (ಗ್ರಾಹಕ) ಸ್ವೀಕಾರವಾಗುವುದು. ಈ ಎರಡು ಧ್ರುವಗಳ ಮಧ್ಯದ ಬಂಧವೇ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಪಂಚದೊಡನೆ ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿವರಿಸಲು ಬಳಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತ ಹೇಳುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ನಡುವಿನ ಅನುಭವಗಳು ನೇರವಾಗಿರದೆ, ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದರೆ ಸಾಧನವೆಂದು ಆತ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪದಗಳು ಮಾಧ್ಯಮ-ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯ ಸಾಧನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ವಸ್ತು ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಧನಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದರೆ, ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸಾಧನಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಪಂಚದ (ಆತ್ಮ) ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಕರಿಸುವುವು.

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಪ್ರಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಮೂಲತಃ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಯು ಜ್ಞಾನವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆಯಾಗುವುದು. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಎಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದಾಗಲೀ ಭಾವಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ಒಡನಾಡುತ್ತಾ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಆಗಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸುಪ್ತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ನಮ್ಮತೆಯು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ನಡುವೆ ಇದೊಂದು “ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಒಡಂಬಡಿಕೆ”ಯಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಮಾಲೋಚನೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇರುವುವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದಾಗ ಆಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾ ಭಾಗವಹಿಸಿದಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಂಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನುಭವಿಸಿ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕು.

ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ “ಸಾಮೀಪ್ಯತಾ ವಿಕಾಸ ವಲಯ” ದ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆತ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಂಜ್ಞಾನವು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದಿಂದ ಆಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲಕ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಕ್ರಮಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ.
2. ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ.
3. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಅನನ್ಯನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮಾಧ್ಯಮವು ಮಕ್ಕಳ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಅಪಾರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳು ಎರಡೆರಡು ಬಾರಿ ಘಟಿಸುವುವು. ಮೊದಲು ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವುದು (ಅಂತರ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ) ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಂತ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿ ಘಟಿಸುವುದು (ಆಂತರ್ಯ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ). ಆದ್ದರಿಂದ ಅನುಭವಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅವು ಹೊರಗಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಮೂಡುವಂತಹವು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯೇ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅರ್ಥ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯು ಯಾವುದೇ ಇಬ್ಬರ ನಡುವಿನ ಸಂವಹನವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಚಿಂತಿಸಲು, ಆಲೋಚಿಸಲು, ಮತ್ತು ಯೋಚಿಸಲು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಇತರ ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ನೀಡಿರುವ ಹಿತವಚನ.

“1.6.3.3 ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ” ಘಟಕದ ಉಪ-ಶೋಷಕಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚನೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದಿರಿ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸಂಧಾನಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೀಕರಿಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅರಿವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕುಡುರಿಸುವುದು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಅತಿ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯ ಸಾಧನ_____
 - ಎ. ಬೋಧನೆ
 - ಬಿ. ತರಬೇತಿ
 - ಸಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣ
 - ಡಿ. ಸಂಧಾನಗಳು
2. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳು_____
 - ಎ. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸಂಧಾನಗಳು
 - ಬಿ. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರೇಖನವನ್ನು
 - ಸಿ. ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು
 - ಡಿ. ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘✓’ ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು ‘X’ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೊಂದುವಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು.
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ, ಸಹಪಾಠಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ತಲೆಹರಟೆಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.
 - ಸಿ. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ನೈಜ ಜೀವನದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿರಬೇಕು.
 - ಡಿ. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಕ್ರಮಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಾಧನಗಳ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣವಿದೆ.
 - ಇ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದಿಂದ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ.
- ಎಫ್. ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ನಡುವಿನ ಅನುಭವಗಳು ನೇರವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

2.3.3.3. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆ, ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಅರಿವಿನ ಅರಿವು

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

ಕ್ರೀಡಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಚ್‌ಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೀವು ಬಲ್ಲೀರಿ. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಾಪಟುಗಳು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಕಾ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು, ಗುರುವನ್ನೇ ಮೀರಿಸಿದ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀವು ಬಲ್ಲೀರಿ. ಈ ಧೈಯವನ್ನೇ ಪ್ರಸರಣ ಮಾಡುವ ಚಲನ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹಿಂದಿ ಚಲನ ಚಿತ್ರ ದಂಗಲ್-ಅಮೀರ್‌ಖಾನ್ ನಿರ್ದೇಶನ, ಚಕ್‌ದೇ ಇತ್ಯಾದಿ)

ಮೇಲಿನ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಲು ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆ :

ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಹಾಜರಾತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಅವರ “ಬಂದಿದ್ದೀನಿ ಸಾರ್” ಎಂದೋ ಅಥವಾ “ಪ್ರಸೆಂಟ್ ಸರ್” ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಹಾಜರಾತಿ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹಾಗೇ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳ ಕಲಾಪ ನಡೆಯುವಾಗ ಆಗೊಮ್ಮೆ ಈಗೊಮ್ಮೆ ಎಂಬಂತೆ “ಏನು? ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅರ್ಥವಾಯಿತಾ? ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಿರಿ ತಾನೆ?” ಎಂದೂ ಕೇಳುವುದು ನಿಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವೇ. ಇದರ ಅರ್ಥವೇನು? ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕವಾಗಿ ಇದ್ದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಅವರ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಖಚಿತವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ದೇಹ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆಲ್ಲೋ ಇರುವ ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಗಮನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕೇಳುವರು. ಮಕ್ಕಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದರೆ ಅದು ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಬಹುದು. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರು, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಬಹುದಾದ ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

ಕಲಿಕಾ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯೊಂದು ಅನನ್ಯವಾದ ಜೀವಿತ ಸಂದರ್ಭದ ವಾಸ್ತವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆನಡೆಯುವ ನೈಜ ಸಂದರ್ಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನ ನೀಡುವಿಕೆ, ನೈಜ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಗಳು ಕಲಿಕಾ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿವೆ. ಹೊಸದಾದ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು

ಹೊಂದಿರುವ ಈ ವಾದವನ್ನು ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಯು ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಫಲಿತಾಂಶವು ಅಧ್ವೀತಿಯವಾಗುವುದು ಎಂದು ಇವರ ಅನಿಸಿಕೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಅಧಿಕೃತ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಮತ್ತು ನೈಜ ಅನುಭವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಕ್ರಮೇಣ ಏರಿಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕ್ಷಿಪ್ರತೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು. ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟಾರೆಯ ಚಿತ್ರಣವೇ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ಜೆ.ಎಸ್.ಬ್ರೌನ್, ಎ. ಕೋಲಿನ್ಸ್, ಪಿ.ಡುಗ್ಯೂಡ್-ಇವರುಗಳು (1989) ಪ್ರಮುಖರು. ನಂತರ ಜೆ.ಲೇವ್ ಮತ್ತು ಇ.ವೆಂಗರ್ (1991) ಇದನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಒಂದು ಕಲಿಕಾ-ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಹೇಗೆ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಇವರುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಗುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯದ ಪಾತ್ರವು ಬಹಳ ಗಹನವಾದುದೆಂದು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬಲ್ಲೆವು. ಮಗುವು ತನ್ನ ಸಮುದಾಯದ ಜ್ಞಾನ, ವಿಚಾರ, ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅದು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವಾತಾವರಣವೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಹಿರಿಯರು ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಸಾರಣ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದರೆ, ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾದ ಮಗುವು, ಜ್ಞಾನ ಸ್ವೀಕಾರ, ಕಲಿಕಾ ವರ್ಗಾವಣೆ, ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳ ಪುನರುತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈಗ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ:

- ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರದ ಲೇವ್ ಮತ್ತು ವೆಂಗರ್ (1991) ಹೇಳುವಂತೆ “ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಉತ್ಪಾದಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಪಂಚದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ”.
- ಸ್ಟೆನ್‌ಬರ್ಗ್ ಮತ್ತು ಫೈನ್ (1993) ಪ್ರಕಾರ “ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಲ್ಲೀನವಾಗುತ್ತಾ ಆ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ, ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ”. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯು ಎಷ್ಟು ಹತ್ತಿರ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಹತ್ತಿರದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ಸ್ಟೆನ್‌ಬರ್ಗ್ ಮತ್ತು ಫೈನ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ.
- ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯೆಂದರೆ, ಸಮಾಜೋ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಜನಾಂಗದವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. “ಉಪಸ್ಥಿತಿ” ಎಂಬ ಪದವೇ ಹೇಳುವಂತೆ, ಒಂದು ಜನಾಂಗದವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನಾನುಭವಗಳಿಂದ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.
- ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವಂತೆ “ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಕ್ರಿಯಾಕೌಶಲವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದಕ್ಷವಾಗಿ ಅನುಕೂಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುವುದರ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ”.

ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಂರಚನಾ ವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಎಂದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ

ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೂ ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ರಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಈ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವಿನ್ಯಾಸಗಳ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಕಲಿಕೆಯು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಕಲಿಕಾ ಉಪಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರವೇ ಇರುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾ ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತವು, ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯು ಅಧಿಕೃತ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಣ್ಣಾವಲಿನ್ವಯದಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಯುತ್ತಾ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು, ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಕೊಡುಗೆಗಳು, ಕಲಾಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಂಗೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ., ಆಗಬಹುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸಹಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಸ್ಥಳಾವಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳ ಅನ್ವಯನವಾಗುವುದು. ಸಮುದಾಯದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನೂ ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ “ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ” ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುವನು. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬಹುದು:

- ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವು ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿದೆ.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ, ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭ, ಜ್ಞಾನ, ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ-ಪೂರ್ಣದ ಭಾಗಗಳು.
- ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಕಲಿಕೆಯು ಸಮಾಜೋ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- “ಉಪಸ್ಥಿತಿ-ಕಲಿಕೆ” ಪದವು ತತ್ಕ್ಷಣದ ಸಂದರ್ಭವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು, ಇದರಿಂದ ರಚನೆಗೊಳ್ಳುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಂಜ್ಞಾನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನವರೊಡನೆ, ಮೂರ್ತ ಮತ್ತು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಸಾಧನಗಳೊಡನೆ, ಕಲಾಕೃತಿಗಳೊಡನೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಒಡನಾಡುವಾಗ ಸಹಜ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆ ಆಗುವುದು.

ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ :

ಬ್ರೌನ್ (1989) ಹೇಳುವಂತೆ, ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಉಗಮವಾಗಿದೆ. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು, ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ “ಅಣಕು ಸಂದರ್ಭಗಳ”ಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದಾಗ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಅನಾವರಣವಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ನಾವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ವೈದ್ಯಕೀಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕೊನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ “ಇನ್‌ಟರ್ನ್‌ಶಿಪ್” ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ “ಅಣುಬೋಧನೆ”, ಕೈಗಾರಿಕಾ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವ “ಅಪ್ರೆಂಟಿಶಿಪ್” ಅಭ್ಯಾಸ ತರಗತಿಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಹುದು.

ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯು ಉಪಸ್ಥಿತಿ-ಕಲಿಕೆಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಒಬ್ಬ ನುರಿತ, ಪರಿಣಿತ ಕೌಶಲಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆ ಕೌಶಲವನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಲಗಳ ತರಬೇತಿಗಳು ಕಂಡುಬರುವುವು. ಸಂರಚನಾ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬೋಧನಾ ಉಪಮಾರ್ಗವು ಮಾನವನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದೆ. ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಕಾರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಗುರುವನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ, ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ, ಅವರು ತೋರುವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ತಾನೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವನು. ಈ ಮಾದರೀ ಕಲಿಕಾ-ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರಾ ನೀಡಿರುವ “ಮಾದರಿಗಳ ಸಿದ್ಧಾಂತ”ವು ಆಧಾರವಾಗಿದೆ. ತರಬೇತಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುವ ಸೂಚನೆ, ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಸುಳಿವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸದಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು, ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾ, ಅವುಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸ್ವಯಂ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿದ್ದು, ದಕ್ಷ ಕಲಿಕೆಯ ಫಲಶ್ರುತಿಯಾಗಿ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳ ಕೌಶಲಗಳ ಪುನರುತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ವೀಕ್ಷಣಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾದರಿಯೊಂದರಿಂದ ತರಬೇತಿ ಹೊಂದುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ತರಬೇತಿದಾರನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಂತೆ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಾಗ ಮೂರು ಹಂತಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಹಂತಗಳೆಂದರೆ, (1) ಸಂಜ್ಞಾನ ಹಂತ (2) ಸಹ-ಜೋಡಣಾ ಹಂತ ಮತ್ತು (3) ಸ್ವಾಯತ್ತ ಹಂತ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಕೌಶಲವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು, ಸಹ-ಜೋಡಣಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿದಾರನ ಕೌಶಲದೊಡನೆ ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ದೋಷಗಳನ್ನು, ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವನು. ಈ ಕಲಿಕಾ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾದರೀ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೌಶಲಗಳ ಅನ್ವಯನಕ್ಕೆ ಸಹಕರಿಸಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕೇಳುತ್ತಾ ತನ್ನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದ ವರ್ತನಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ನಂತರ ಅದನ್ನು ನಕಲು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಕರಂತೆಯೇ ತಾನೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವನು. ಆಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಸೂಕ್ತ ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಹೀಗೆ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಚಿಂಗ್ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಇದು ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಹೇಳಿದ “ಸಾಮೀಪ್ಯತಾ ವಿಕಾಸ ವಲಯ”ಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶವಾಗಿದೆ. ಅವಶ್ಯಕತೆ ಬಿದ್ದಾಗ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು, ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು, ಸ್ಮೃತಿ-ತಂತ್ರಗಳನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಾ ಮೂಲ ಕೌಶಲಕ್ಕೆ ಆದಷ್ಟು ಅದೇ ರೀತಿಯ ಕೌಶಲವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಪಡೆಯುವುದು ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಮೂಲ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಪರಿಣತಿ ಹೊಂದುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ.

ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ “ಅಣಕು” ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಾಗ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ವಿಷಯ (2) ವಿಧಾನ (3) ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ (4) ಕಲಿಕಾ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ತನೆ. ವಿಷಯವೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳು (ಜ್ಞಾನ), ಜ್ಞಾನದ ಮಟ್ಟ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಕೌಶಲಗಳು, ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು. ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣ - ಇವುಗಳನ್ನು ನುರಿತ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಕೂಲಿಸುವರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಮುದಾಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಪ್ರೇರಿತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮುದಾಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಬಳಸುವರು.

ಅರಿವಿನ ಅರಿವು :

ಅರಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅರಿವೇ “ಅರಿವಿನ ಅರಿವು”. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ತನಗೇನು ಗೊತ್ತಿದೆ, ಮತ್ತು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೇನು, ಮತ್ತು ತನ್ನ ದೌರ್ಬಲ್ಯ-ದೋಷಗಳೇನು ಎಂಬುದರ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೇ ಅರಿವಿನ ಅರಿವು. ಯೋಚಿಸುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸುವುದು, ಗೊತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದ ಇತಿ-ಮಿತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಇದ್ದರೆ ಅದೇ ಅರಿವಿನ ಅರಿವು ಆಗುವುದು. ಇದೊಂದು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದೆ. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನ “ಮೆಟಾ ಕಾಗ್ನಿಷನ್” ಎಂಬ ಪದದ ಅನುವಾದ ಅರಿವಿನ ಅರಿವು ಎಂದಾಗಿದೆ. “ಮೆಟಾ” ಎಂದರೆ, ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದ್ದು, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲಿರುವ ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವುದು. ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಷನ್ ಎಂಬುದು ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಾದರೂ ಇರಬಹುದು. ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗ, ಯಾವ ರೀತಿಯ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕೆಂಬುದರ ಅರಿವು, ಹೇಗೆ ಕಲಿತರೆ ಸರಿ ಹೋಗಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಊಹೆ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದ ಕೌಶಲಗಳು-ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅರಿವಿನ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶಗಳಿವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ಜ್ಞಾನದ ಬಗೆಗಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು (2) ಜ್ಞಾನದ ನಿಯಂತ್ರಣ.

ಫ್ಲಾವೆಲ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ “ಮೆಟಾ ಕಾಗ್ನಿಷನ್ (ಅರಿವಿನ ಅರಿವು) ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಿಕೆ”. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಹೋಗುವ ತೌಲನಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಹೊಳೆಯುವ ಪ್ರಶ್ನೆ 'ಎ' ಗಿಂತ 'ಬಿ' ಸುಲಭವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆ, ಯಾವ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಸ್ಕೋರ್ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುವುದು ಎಂಬುದರ ತೀರ್ಮಾನ, ಒಮ್ಮೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಗುಜರಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪರಿಶೀಲಕನ ದೃಷ್ಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಶೈಲಿಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತನ್ನ ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರಾರುವಾಕಾಗಿ ಅಂದಾಜಿಸುವುದು, ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಿತ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ಅರಿವಿನ ಅರಿವು ಆಗಿದೆ. ಒಂದು ಯಶಸ್ವೀ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅರಿವಿನ ಅರಿವು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಆತ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ತಾನು ಬಳಸುವ ತಂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಅರಿವು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಷನ್ ರೂಪಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಒಂದು ಸಮುದಾಯದ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಹೊಸ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಷನ್‌ನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಷನ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರುವುವು ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಟೀವ್ ಜ್ಞಾನ (2) ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಟೀವ್ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು (3) ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಟೀವ್ ತಂತ್ರಗಳು. ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಟೀವ್ ಜ್ಞಾನವೆಂದರೆ, ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಯೋಚಿಸುವನು, ಬೇರೆಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಏನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವನು, ತನಗೆ ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಂಸ್ಕರಿಸುವನು, ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಭಾಯಿಸುವನು, ಯಾವ ಯಾವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹೇಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವನು-ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು. ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಟೀವ್ ಅನುಭವವೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭಾವನೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಧೋರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ತಾನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಧ್ಯೇಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ, ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ, ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಟೀವ್ ಅನುಭವಗಳು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗುವುವು. ಇನ್ನು ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಟೀವ್ ತಂತ್ರಗಳೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ, ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುವ ಕೌಶಲಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಗೆ ನಿಖರವಾದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೀಡುವುದು.

“ತನ್ನರಿವೇ ತನ್ನ ಗುರು” ಎಂಬ ವಾಣಿಯಂತೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರಿವಿನ ಅರಿವು ಮಾಡುವುದು. ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕಲಿಕೆ, ಕೌಶಲಗಳಾವುವು,

ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುವುದು, ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಸ್ವರೂಪ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬೆಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಫಲತೆಯಡೆಗೆ ಖಚಿತವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವನು (ಹ್ಯಾಕರ್ 2009). ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಷನ್ ತಂತ್ರವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಪ್ರಭಾವಿ ಅಂಶಗಳಲ್ಲೊಂದಾಗಿದೆ. ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸ್ವ-ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಷನ್ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಕಲಿಕಾ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲು, ಸೃಜನಶೀಲರಾಗಲು, ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು, ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಲು ಅವರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಬೇಕು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದೇ ತಪ್ಪು ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಆಗುವ ಅನುಭವಗಳು ಕಲಿಕೆಯಾಗುವ ಒಂದು ರೋಚಕ ಅನುಭವವನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕು-ಇದು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಾರ್ಶ್ವ ಚಿಂತನೆಗೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಷನ್ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಕೌಶಲಗಳ ಗುಚ್ಛವಾಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಏನನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿತಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದು ಅವರ ಯಶಸ್ವೀ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆ ಎಂದರೆ_____
 - ಎ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಜರಿರುವುದು
 - ಬಿ. ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದು
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವುದು
 - ಡಿ. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುವ ನಿಜವಾದ ಸಂದರ್ಭ
2. ಉಪಸ್ಥಿತ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದವರು_____
 - ಎ. ಜೆ.ಎಸ್.ಬ್ರೌನ್
 - ಬಿ. ಎ.ಕೋಲಿನ್
 - ಸಿ. ಲೇವಿನ್ ಮತ್ತು ವೆಂಗರ್
 - ಡಿ. ಪಿ.ಡುಗ್ಯುಡ್
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅರ್ಥವು ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿದೆ.
- ಬಿ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅತಿ ವಿಧೇಯನಾಗಿರುವನು.
- ಸಿ. ಸುಳಿವು ಮತ್ತು ಸೂಚನೆಗಳು ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಡಿ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯು ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವಾಗಿದೆ.
- ಇ. ಅಣು ಬೋಧನೆ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.
- ಎಫ್. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸ್ವಯಂ-ಪ್ರೇರಣೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

2.3.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಡೇವಿಡ್ ಕಾಲ್ಟ್ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಂತೆ ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು ಸಾಧಿತವಾಗಬೇಕು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಮೂರ್ತ ಅನುಭವಗಳು (ಮಾಡುವುದು, ಕಲಿಯುವುದು-ಮಾಡಿ ಕಲಿ), ಪ್ರತಿಫಲನ ವೀಕ್ಷಣೆ (ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ಘಟಿಸಿದ ಅನುಭವಗಳ ವಿಮರ್ಶೆ), ಅಮೂರ್ತ ಪರಿಕಲ್ಪನೀಕರಣ (ಉಪಸಂಹಾರ- ಅನುಭವಗಳಿಂದಾದ ಕಲಿಕೆ) ಮತ್ತು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ (ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು).
- ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ ಸಾಮೀಪ್ಯತಾ ವಿಕಾಸ ವಲಯದ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಕ್ರಮಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯಾತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಹಪಾಠಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೂಲಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳ ಮಾಧ್ಯಮೀಕರಣದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ.
- ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಸಂರಚನಾ ವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕಾ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಸಂಕಲನವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಎಂದರೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯಾಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೂ ಮಾದರಿ ಮತ್ತು ರಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು ಈ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯು ಉಪಸ್ಥಿತಿ-ಕಲಿಕೆಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಒಬ್ಬ ನುರಿತ, ಪರಿಣಿತ ಕೌಶಲಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆ ಕೌಶಲವನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದೆ.
- ಫ್ಲಾವೆಲ್‌ನ ಪ್ರಕಾರ “ಮೆಟಾ ಕಾಗ್ನಿಷನ್ (ಅರಿವಿನ ಅರಿವು) ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವಿಕೆ”.

2.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1,2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-1

1. ಡಿ 2. ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಸಿ 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1. ಡಿ 2. ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓
-

2.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿ :

1. ಅನುಭವ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
 2. ಪ್ರತಿಫಲನವೆಂದರೇನು? ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲನದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ.
 3. ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಪ್ರತಿಫಲನಗಳು ಜ್ಞಾನರಚನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಲ್ಲದು? ವಿವರಿಸಿ.
 4. ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಕಲಿಕೆ ಎಂದರೇನು? ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
 5. ಸಂಜ್ಞಾನ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ. ಇದರ ಗುಣಾವಗುಣಗಳಾವುವು?
 6. ಅರಿವಿನ-ಅರಿವು ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ ಮತ್ತು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
-

2.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.UNESCO.org/education/tlsf/mods/theme>
2. <https://www.atabascace.co/syllabi/psyc/441.php>
3. <https://www.simplypsychology.org/learning-kolb.html>
4. <https://www.UNESCO/education/tlsf/mods/theme-d/md2.0html>
5. <https://www.ryerson.ca/content/dam/lt/resources>
6. <https://www.core.ac.uk/download/pdf/33738260.pdf>
7. <https://www.heiotes.com/tag/social-media>
8. Dr. A. Shashikala-Reflective Reading and Writing-Teaching and Learning Material (Kannada version)-2017

ಬ್ಲಾಕ್-2 : ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆ

ಘಟಕ-4 : ಪೂರಕ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣ ಸೃಷ್ಟಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮನೋಭಾವಗಳು, ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು - ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು, ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವಗಳು, ಸ್ವ-ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ, ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವನಿಯೋಜಿತ ಕಲಿಕೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 2.4.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 2.4.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 2.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 2.4.3.1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 2.4.3.2. ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 2.4.3. ಸ್ವ-ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ, ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ನಿಯೋಜಿತ ಕಲಿಕೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 2.4.4. ಸಾರಾಂಶೀಕರಿಸೋಣ
- 2.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು -1, 2 ಮತ್ತು 3
- 2.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 2.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

2.4.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

- ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು
- ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಕಲಿಕಾ ಅನುಕೂಲನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಹೇಗೆ ಕಾರಣವೆಂದು ವಿವರಿಸುವರು;
 - ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಪ್ರಸ್ತುತ ಬದಲಾಗಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು;
 - ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಗರುತಿಸುವರು;
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಅವರೊಡನೆ ತೋರುವ ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವರು;
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಸ್ವ-ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ, ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ನಿಯೋಜಿತ ಕಲಿಕೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ದರಿಸುವರು; ಮತ್ತು
 - ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣ, ಸಹಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು.

2.4.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನೀವು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಪಾತ್ರ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ನೀವು ಅರಿತಿರುವಿರಿ. ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಯಾರೂ ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವಷ್ಟು ಅವರಿಲ್ಲದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ತುಂಬಿಕೊಡಲಾರವು. ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಮನೋಧೋರಣೆ, ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆ, ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಹಾಗೂ ಅವರೊಡನೆ ಇರಬೇಕಾದ ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಮುಖ್ಯವೆನಿಸುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಯಾರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಲವು ನಿಂತ ನೀರೇನಲ್ಲ, ಹಾಗಾಗಿ ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದಂತೆ, ಸಮಾಜ ಬದಲಾಗುವುದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಬದಲಾಗುವುವು, ಮತ್ತು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬದಲಾಗುವುದು. ಈಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಕ್ರಮಗಳೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಯುತ್ವ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನದ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿಸಬೇಕಾದುದು ಇಂದಿನ ಯುಗಧರ್ಮ. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಸಂತೋಷ, ಅನನ್ಯತೆ, ಸಾರ್ಥಕಭಾವವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತಿಳಿಯಬೇಕಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳು, ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳೂ ಬದಲಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯ ಆಗಬೇಕಿದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಗಮನಿಸಿ.

2.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

2.4.3.1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಒಂದು ಕಥಾರೂಪಕವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡ ನಂತರ, ಪ್ರಸ್ತುತ ಘಟಕಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಈ ಕಥಾರೂಪಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೇನು ಎಂದು ನೀವು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕು (NFG On Teacher Education 2006).

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶಾಲೆ

ಒಂದಾನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿದುವು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ, ಗೊಂದಲಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ತುರ್ತಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡಿದುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಸರಿಯಾದ ಅಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗಳೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಸಾಧನವೆಂದೂ ಕಂಡುಕೊಂಡವು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಓದುವುದು, ಹತ್ತುವುದು, ಈಜಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಹಾರುವುದು- ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ಮೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ತಾನೇ? ಹಾಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಎಲ್ಲಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು. ಈಗ ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲಿತವು, ಅವುಗಳ ಪಾಡು ಏನಾಯಿತು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ನೋಡೋಣ:

1. **ಬಾತುಕೋಳಿ :** ಇದೊಂದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಈಜುಗಾರ (ಬಹುಶಃ ಶಿಕ್ಷಕನಿಗಿಂತ ಎಂದರೂ ಉತ್ತೇಕ್ಷೆಯೇನಿಲ್ಲ !!). ಆದರೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಪ್ರಕಾರ ಅದು ಹಾರುವುದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕಿತ್ತು. ಅದೇನೋ ಸರಿ, ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಪಾಪದ ಬಾತುಕೋಳಿ ಕಲಿಯಿತು. ಆದರೇನು ಮಾಡುವುದು? ಓಡುವುದು-ಇದು ಬಾತುಕೋಳಿಗೆ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯಂತೆ ಆಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅದಕ್ಕೆ ತರಗತಿಯ ಅವಧಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಾತುಕೋಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದರು. ಎಷ್ಟೋ ಸಲ ತನ್ನ ಈಜಾಡುವ ಕಾಯಕವನ್ನೇ ಅದು ಬಿಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಅದರ ಜಾಲಪಾದಗಳು ಹರಿದು ಚಿಂದಿಯಾಗಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರಗಳು ಉಂಟಾದುವು. ಈಜಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಅದರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸಾಧಾರಣ ದರ್ಜೆಗೆ ಇಳಿಯಿತು. ಶಾಲೆಯಾಗಲೀ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಲೀ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ತಲೆ ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬಾತುಕೋಳಿಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು.
2. **ಮೊಲ :** ಓಡುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮ, ಆದರೆ, ಈಜುವುದು ಎಂದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಅದರ ಝಂಗಾಬಲವೇ ಉಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದು ಸಾಲದೆಂಬಂತೆ ಮರದಿಂದ ಮರಕ್ಕೆ ಅದು ಹಾರಬೇಕು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿದರು. ತಲೆಬುಡ ಅರ್ಥವಾಗದಂತಿದ್ದ ಮೊಲಕ್ಕೆ ಪಾಸು ಮಾಡಲು ಆಗದೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಫೇಲ್ ಮಾಡಿದರು.
3. **ಗರುಡ :** ಯಾರ ಹೆದರಿಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಹೇಗೆ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದೆಂದರೆ ಗರುಡಪಕ್ಷಿಯೊಂದೇ. ಆದರೆ, ಇದರಿಂದ ಶಾಲೆಯ ಶಿಸ್ತು ಹಾಳಾಗಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೇ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತಲೆನೋವೇ ಆಗಿತ್ತು.
4. **ಬಿಲವಾಸಿಗಳು :** ಈ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನೆಲವನ್ನು ಅಗೆದು, ಬಿಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಾಸಿಸುವಂತಹವು. ಆಮೆ, ಹೆಗ್ಗಣಗಳು, ಇಲಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವರೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪಠ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ವಿರೋಧ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ನೆಲತೋಡುವ ಕೌಶಲವನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲೇ ತೊರಿಸದೇ ಇದ್ದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಅವರೆಲ್ಲಾ ತಮ್ಮದೇ ಒಂದು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಸ್ವಾಯತ್ತ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರಬಹುದು ಮತ್ತು ಕಲಿಯಬಹುದು ಎಂದು ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಿದರು.

ನಿಮ್ಮ ವಿಮರ್ಶೆ :

ಧೋರಣೆಗಳು ಅನುಭವದಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗುವುವು. ಧೋರಣೆ ಅಥವಾ ಮನೋಧೋರಣೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮನೋಧೋರಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ನಿಜ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಮನೋಧೋರಣೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ತನೆಗಳ ಹಿಂದಿರುವ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿಯೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನೆಡೆಗೆ, ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ಅಥವಾ ಘಟನೆ/ಸಂಸ್ಥೆ/ಸಂಘ/ಪರಿಸರ - ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಬಹುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮಗುವೊಂದು ಮುಂದೆ ಪ್ರೌಢವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೆ ಹಲವಾರು ಧೋರಣೆಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಯವೊಂದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು, ಹವ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮನೋ-ದೈಹಿಕ ಕೌಶಲವನ್ನು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇವೂ ಕೂಡ ಧೋರಣೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇನು ಹೊರತಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರಾದವರಿಗೆ, ಈ ಧೋರಣೆಗಳೆಂದರೇನು,

ಅವುಗಳ ಸ್ವಭಾವವೇನು, ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಇವು ಹೇಗೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತವೆ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವಾದರೂ ಏನು ಎಂಬ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಈ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳೆಯಬಹುದು ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಕನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

- ಹಲವಾರು ಧೋರಣೆಗಳು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ, ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ರಚನೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಮೌಲ್ಯಗಳಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗ್ಯಾರೆಟ್‌ರವರು ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: “ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯ ಅಥವಾ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತೋರುವ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಋಣಾತ್ಮಕ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ಧೋರಣೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ”.
- ಆಲ್‌ಪೋರ್ಟ್: “ಧೋರಣೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿನ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಆತನ ನರಮಂಡಲದ ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಅಥವಾ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿ/ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ತೋರುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು/ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಚಲನಶೀಲತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವ ಅಥವಾ ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ”.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಒಟ್ಟಾರೆ ತಿಳಿದುಬರುವುದೇನೆಂದರೆ, ಅಭಿವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಮನೋಧೋರಣೆಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಕುರಿತ ಇಷ್ಟ ಅಥವಾ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿರುವಿಕೆಯ ದರ್ಜಾ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ವಸ್ತು / ವ್ಯಕ್ತಿ / ಭೌಗೋಳಿಕನೆಲೆ / ಘಟನೆ / ಸಂಸ್ಥೆ / ಸಂಘ-ಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತೋರುವ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಋಣಾತ್ಮಕವಾದ ನಿಲುವುಗಳೇ ಧೋರಣೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಧನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕ-ಇವೆರಡರ ಸಂಯೋಜಿತ ನಿಲುವುಗಳನ್ನೂ ತೋರುವರು, ಅಂದರೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಭಯತ್ರಯವಾದ ನಿಲುವುಗಳು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಬಹಳಷ್ಟು ಧೋರಣೆಗಳು ನೇರವಾದ ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದ ಅನುಭವಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಪರಿಸರದ ವೀಕ್ಷಣೆ/ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಋಣಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಗಳು ಉಭಯರೂಪಿ ಧೋರಣೆಗಳಿಗಿಂತ ಬಹಳ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಮತ್ತು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಅಥವಾ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಉಭಯರೂಪಿ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಲಭವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು, ಏಕೆಂದರೆ, ಅವುಗಳ ಬುನಾದಿಯು ಭದ್ರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು ಜೋಡಣೆಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ರಚನೆ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆರೋಗ್ಯ, ಜೀವನ, ಹುಟ್ಟು-ಸಾವು, ಜನಸಂಖ್ಯೆ-ಜನಜೀವನ, ಕಲೆ, ಸಂಗೀತ, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಆಟ, ಪಂದ್ಯ, ಕ್ರೀಡೆ, ಕೆಲಸ, ವೃತ್ತಿ, ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಹವ್ಯಾಸ-ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರಾದವರಿಗೆ ಧೋರಣೆಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೇ? ಖಂಡಿತಾ ಇರುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ, ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೇ ಹೆಣೆಯಬಹುದು. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಾಗಿರುವ ಬದಲಾಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳೇನು, ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೇನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯೋಣ:

ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ, ಉತ್ತಮ ಬೋಧನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂವಹನ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇರಲೇಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಷಯದೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ವಯನ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕು. ಅವರ ಅನುಭವ, ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವರಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು. ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಅವರ ಬಲಾಬಲಗಳನ್ನು ಅರಿತರಬೇಕು. ಅವರು ಬುದ್ಧಿವಂತರಿರಲಿ, ಮಂದ ಬುದ್ಧಿಯವರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದು ಅವರು ಹೇಗಿರುವರೋ ಹಾಗೇ ಅವರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಸಿಕ್ಕುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ಒಂದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಬ್ಬರಂತೆ ಒಬ್ಬರು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನವಾದುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ. ಆದರೆ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಧೋರಣೆಯು ಇರಬೇಕು.

ಸಮನ್ವಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಂತರ್ಗತ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಣ-ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅನುಕೂಲ ಹೆಚ್ಚು. ಈ ಧನಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಹಾಗೆಯೇ ಇಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳು ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ ಆರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಧೋರಣೆಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಬಹುತೇಕ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು:

- ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸುಪ್ತಚೇತನವಾಗಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ.
- ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮುಡಿಪಾಗಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಬದ್ಧತೆ.
- ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೂ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುವು ಎಂಬ ಧೋರಣೆ.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಅವನ/ಅವಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸುವ ವರ್ತನೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ, ಆಸಕ್ತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವರು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಭಯಮಿತ್ತಿತ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಹೆದರಿಸುವ ತಂತ್ರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ, ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ಮತ್ತು ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ವಿಭಿನ್ನ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥ ಎಂಬ ಧೋರಣೆ.
- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಶ್ಯಬ್ದವು ಒಳ್ಳೆಯ ಲಕ್ಷಣವೇನಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ತಮ್ಮ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವುದು ಕಲಿಕೆಯ ಉತ್ತಮ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ತಮ್ಮ ಸಹಜ ಅದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟವೇನಲ್ಲ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬುವುದು ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೆ ಉತ್ತೇಜಿಸುವುದು.

- ಸಮಯ ಪಾಲನೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಟೆಸ್ಟ್, ಕಿರುಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಕ್ಲಪ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮರು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಲಿಕೆಯು ನಿರೀಕ್ಷಿತಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ತಾಳ್ಮೆ, ಸಹನೆ ಬಹಳ ಮುಖ್ಯ.
- ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಂಡಸ್ಪೂರ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾ ಉತ್ಸಾಹದ ಚಿಲುಮೆಯಂತಿರುವುದು.
- ಆಶಾವಾದ, ಧನಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಸಮಾನ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಮತೋಲನದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ತೋರುವುದು.
- ತಲೆಮಾರಿನ ಅಂತರವನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ಕೌಶಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು.
- ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಗೌರವಿಸುವುದು.
- ತಥ್ಯಾಂಶಗಳು, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನೀಕರಿಸಿ ಗುರುತಿಸುವುದು.
- ಘರ್ಷಣೆ, ಸಮಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತಿಯುಂಟಾದಾಗ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಲ್ಲದ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುವುದು.
- ವಯೋಮಾನ, ಮತ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಗೌರವ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೊಡನೆಯೂ ಹೊಂದಿರುವುದು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು :

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

5ನೇ ತರಗತಿಯ ಇಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು 'ಮಣ್ಣು' - ಒಂದು ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲ-ಪಾಠಕ್ಕೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿದರು

ಶಿಕ್ಷಕ ಎ	ಶಿಕ್ಷಕ ಬಿ
ಮಣ್ಣಿನ ಬಗ್ಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು	ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದರು
ತಾವೇ ತಂದ 3 ವಿಧದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರು	ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಣ್ಣನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದರು
ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದರು	ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ತಂದ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳೇ ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು
ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ತಮ್ಮ ನೋಟ್ ಬುಕ್ ನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಿದರು	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಕಪ್ಪುಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲು ಹೇಳಿದರು
ತಾವು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮತ್ತೆ ಹೇಳಿಸಿದರು	ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಗುಂಪನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಗೆದ್ದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲರಿಂದ ಚಪ್ಪಾಳೆಯ ಅಭಿನಂದನೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು

ಚಟುವಟಿಕೆ 3

ಸಸ್ಯದ ಭಾಗಗಳು ಎಂಬ ಪಾಠದ ತೌಲನಾತ್ಮಕ ವರ್ಗೀಕರಣ :

ಶಿಕ್ಷಕ ಎ	ಶಿಕ್ಷಕ ಬಿ
ಸಸ್ಯವೊಂದನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಭಾಗಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು	ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಸಸ್ಯವನ್ನು ತಂದಿದ್ದರು
ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬರೆದರು	ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವೂ ಒಂದು ಸಸ್ಯವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ಅದರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು.
ಸಸ್ಯದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದರು	ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ತಾವೂ ಚಿತ್ರ ಬರೆದರು, ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ತಂದ ಸಸ್ಯದ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತಮ್ಮ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಗುರುತಿಸಿ ಬರೆದರು
ಕಪ್ಪು ಹಲಗೆಯ ಸಾರಾಂಶ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ತಿಳಿಸಿದರು	ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ನೋಟ್ ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದರು
ತರಗತಿಯು ಪಾಠದ ಮೊದಲು ಹೇಗೆ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿತ್ತೋ ಪಾಠದ ನಂತರವೂ ಅದೇ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು	ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಗಿಡಗಳನ್ನು ತಂದಿದ್ದರಿಂದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ, ಎಲೆ, ಕಡ್ಡಿ, ಹೂವಿನ ಭಾಗಗಳು, ಬೇರಿನಿಂದ ಉದುರಿದ್ದ ಮಣ್ಣು ಹೀಗೆ ಗಲೀಜಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಮಕ್ಕಳೇ ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದರು. ಇದರಲ್ಲೂ ಅವರ ಅದಮ್ಯ ಉತ್ಸಾಹ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದಿರಿ ಹಾಗೂ ಎರಡು ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಿರಿ. ಎರಡೂ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣದೋಷಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಕಲಿಕೆಯ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿವಿಧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಧವಿಧವಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ತರಗತಿಯು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಗತಿಯು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿರಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದೇ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಪುನರುತ್ತಾದಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿರುತ್ತವೆ. ತಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ, ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಅವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುವು. ಈ ರೀತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಒತ್ತಡವನ್ನು ತರಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಜಾಸ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಎರಡೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆತಂಕ, ನಿರುತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತಾ

ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತರಬಹುದು. ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿದ್ದಾಗ ಆತ/ಆಕೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚೇ ಕಾಲಾವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅರ್ಥಂಬರ್ಧ ಉತ್ತರಗಳಿಗೇ ತುಂಬಾ ಸುಳಿವು ಕೊಡುತ್ತಾ ಹೇಗಾದರೂ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಕಾಯುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಆಗಬಹುದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆ ಬುದ್ಧಿವಂತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಕಡಿಮೆ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿದ್ದಾಗ ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು, ಅರ್ಥ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು-ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಸಮಾನ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಯವನ್ನು ತರುವುದು. ಕಲಿಕಾ ಗತಿಯು ನಿಧಾನವಾಗಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯ ಬೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುವುದು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಬೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕೂರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುವುದು, ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುವುದು, ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಾಗ ಅಸಹನೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಆಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಎನ್.ಸಿ.ಎಫ್.2005 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳೆಡೆಗೆ ನಾವು ಗಮನ ಹರಿಸೋಣ ಮತ್ತು ಬದಲಾಗಲು ತಯಾರಾಗೋಣ.

ಇದರಿಂದ	ಇದಕ್ಕೆ
<ul style="list-style-type: none"> • ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಸ್ಥಾಯೀ ವಿನ್ಯಾಸ • ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳು • ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲನೆ • ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವವ • ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಮನೋಭಾವ • ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಗಳ ನಡುವೆ ಕಲಿಕೆ • ಜ್ಞಾನವು 'ಕೊಟ್ಟದ್ದು' ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದದ್ದು • ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ • ರೇಖಾತ್ಮಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿ • ಗುಣವಿಮರ್ಶೆ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ, ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು 	<ul style="list-style-type: none"> • ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಕೇಂದ್ರಿತ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ • ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ • ಸುಗಮಕಾರಿ, ಸಹಾಯ ಒದಗಿಸುವವ • ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯ ಮನೋಭಾವ • ವಿಸ್ತೃತ ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ • ಜ್ಞಾನ ರೂಪಗೊಂಡದ್ದು ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದು • ಬಹುಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದದ್ದು, ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ • ಬಹುಮುಖವಾದ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ • ಬಹುಮುಖ ವಿಮರ್ಶೆ, ನಿರಂತರವಾದುದು

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಧೋರಣೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲ_____

ಎ. ಅನುವಂಶೀಯತೆ

ಬಿ. ತರಬೇತಿ

ಸಿ. ಅನುಕರಣೆ

ಡಿ. ಅನುಭವ

2. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ_____
- ಎ. ಧನಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆ
- ಬಿ. ಋಣಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆ
- ಸಿ. ಶೂನ್ಯ ಧೋರಣೆ
- ಡಿ. ಆಸಕ್ತಿ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
- ಎ. ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯಿಂದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಬ್ಬರಂತೆ ಒಬ್ಬರಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಬಿ. ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೂ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸುಪ್ತಚೇತನವಾಗಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ.
- ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬೆದರಿಸುವ ತಂತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದು.
- ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೇ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಇ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಲ್ಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಬೆಂಚಿನಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯದು.
- ಎಫ್. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಯಬ್ದತೆ ಇರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಲಕ್ಷಣ.

2.4.3.2. ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು

ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ವರ್ತನೆಗಳಿಗೂ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ವರ್ತನೆ ಹಾಗೇ ಏಕೆ ಇದೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗುವುದೇ ಆತನ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಲ್ಲಿ. ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗಂತೂ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಆಸಕ್ತಿಕರವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ತೋರುವ ಗೊತ್ತಾದ ವರ್ತನೆಗೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಒತ್ತಡ, ಆತ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ಅಂತಿಮ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಧನೆ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಂತಹ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಬಲ ಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಎಂಬ ಪದವು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಮೂಲದ “ಮೂವರ್ಸ್” ಎಂಬ ('Motivation' = “movers” which means to move) ಪದದಿಂದ ಮೂಡಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರ ಪದಶಃ ಅರ್ಥ ಜೀವಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಚಲನೆಗೆ ತೊಡಗುವಂತೆ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಾರಕ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಅಂಶವೂ ಕೂಡ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಜೀವಿಯು ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದಕ್ಕೆ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂಗಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕೆಲವು ಮಹನೀಯ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ನೀಡಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ:

1. ಹೆಚ್.ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಬರ್ನಾರ್ಡ್ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದರೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ತೋರದ ಜೀವಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶದಡೆಗೆ ಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಜೀವಿಯನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕಾರಕ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ”.
2. ಆಟ್‌ಕಿನ್‌ಸನ್ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ”.
3. ಮಾಸ್ಲೋವಿನ ಪ್ರಕಾರ “ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಎಂದಿಗೂ ಕೊನೆಯಾಗದ, ಆದರೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಹಾಗೂ ಬಹುಪಾಲು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದ ಶಾಶ್ವತ ಅಂಶವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜೀವಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ”.
4. ಡಿ.ಓ.ಹೆಬ್ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ: 1) ಸಂಘಟಿತವಾದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಹಂತಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ, 2) ಗುರಿ ಮತ್ತು ಸಾಪೇಕ್ಷತೆ, 3) ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಗುರಿಗೆ ತೋರುವ ಸತತವಾದ ಅಚಲತೆ”.

ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯೆಂಬುದು ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದು ಹಲವಾರು ಪ್ರಭಾವೀ ಚರಾಂಶಗಳ ಮೊತ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವಿಯೊಂದರ ಶಾರೀರಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಪರಿಪಾಠಗಳು, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಪರಸರೀಯ ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳು-ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಒಳಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ, ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಯಾವ ವರ್ತನೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣವನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಗುರಿ ಅಭಿಮುಖ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಕೂಡ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಹೀಗಾಗಿ ಚೋದನೆ, ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅಥವಾ ಅಗತ್ಯ ಎಂಬಿವುಗಳನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಪದಗಳಾಗಿ, ಬಳಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನ್ಯೂಕೊಂಬ್ ಹೇಳುವಂತೆ, ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗಳೆರಡೂ ಇವೆ. ಉದ್ದೇಶನಗಳು ಅಥವಾ ಉತ್ತೇಜಕಗಳು ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ದೀರ್ಘ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ.

ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯ ವಿಧಗಳು

ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಒಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಸಹಜವೇ ಎಂದು ಹಿಲ್‌ಗಾರ್ಡ್ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಆತ ಇದಕ್ಕೆ ಕೊಡುವ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಮಾನವನ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾದ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳೆಂದು ಹೆಸರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ವರ್ಗೀಕರಣ. ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಒಳಗಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬರುವುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಕೆಗಾಗಿಯೇ ಕಲಿಯುವುದು, ಇಂತಹ ಒಂದು ಮನೋಸ್ಥಿತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದರೆ, ಅದು ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಾಗ ಆತನ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆಯಿರುವುದು. ಅದೆಂದರೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುವನು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಏನೇ ಅಡೆತಡೆಯುಂಟಾದರೂ ನಿಲ್ಲಿಸದೇ ಮುಂದುವರಿಸುವನು ಹಾಗೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮುಳುಗಿರುವನು. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕವಾಗಿದ್ದು ಆತ್ಮಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆಸಕ್ತಿ, ನಿಸ್ಪೃಹತೆ, ಬದ್ಧತೆ, ಮತ್ತು ಶ್ರದ್ಧೆ

ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ದಿವ್ಯ ಗುಣಗಳು ಆತನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ತರುವುವು. ಉತ್ತಮವಾದ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾರ್ಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಪದಕ ಪಾರಿತೋಷಕಗಳು ಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳ ನಡುವೆ ಅನನ್ಯವಾದ ಸಂಬಂಧವಿರುತ್ತದೆ..

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೋ ಬಾಹ್ಯ ಕಾರಕಗಳು ಕಾರಣವೆಂದಾದರೆ, ಆಗ ಅದನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಕಲಿಕೆ ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಗೆ ಅರ್ಥವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಞಾನ ಎಂಬ ಆದರ್ಶವೂ ಇಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯವು ಹೊರಗಿನ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಘಟಿಸುವುದು. ಬಾಹ್ಯದಲ್ಲಿನ ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರಣಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಅಥವಾ ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಏನೋ ಲಾಭವಿದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾದರೆ, ಆ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಓದುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದು ವೇಳೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಕಗಳನ್ನು ಗಳಿಸದಿದ್ದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ, ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಹಿರಿಯರ, ತಂದೆ, ತಾಯಿಗಳ ಕೋಪವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯೇ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು. ಬೇರೆ ಯಾರನ್ನೋ ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಭ್ಯ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ನಡವಳಿಕೆಗಳಿಗೂ ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಕೃತಕವಾದ ಉದ್ದೇಶನಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತವೆ. ಇದು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಂತೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲಿಗೆ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಿಡುವುವು. ಅಂದರೆ, ಬೇರೆಯವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲನವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೂ ಮೀರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಆಗ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಸಿಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಸಂತೃಪ್ತಿಯು ದಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅಭಿರುಚಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಇವೆಲ್ಲದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದುಃಖಕ್ಕೀಡಾಗುವನು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಓದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಕೆಲವು ಬಹುಮಾನಗಳು, ಪದಕ, ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಮುಗಿಸುವರು. ಅಂದರೆ, ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು. ಆದರೆ, ಅವರಿಗೂ ಕ್ರಮೇಣವಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಆಗ ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ಬಹುಮಾನ ಅಥವಾ ಹೊಗಳಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆಯೂ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವರು.

ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ಹಂತದವರೆಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಲ್ಪ ದೊಡ್ಡವರಾಗುವವರೆಗೆ, ಹಾಗೇ ದೊಡ್ಡವರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಮೆಚ್ಚುಗೆ, ಪ್ರಶಂಸೆ, ಬಹುಮಾನ, ಪದಕ-ಪಾರಿತೋಷಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೋನಸ್ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಸೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡವರಿಗಾದರೂ ಅವರ ಬಡ್ಡಿ, ತುಟ್ಟಭತ್ಯೆಗಳು, ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗೆ ಸಿಗುವ ಪ್ರೊಮೋಷನ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಮಧ್ಯೆ ಗುರತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬಯಕೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಇಲ್ಲವಾಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಈ ರೀತಿಯ ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳು ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಅವುಗಳೇ ಗುರಿಗಳಲ್ಲ. ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಗಳು ಒಬ್ಬರನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸುವುವು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಸಂತೋಷ, ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುವು,

ತತ್ಪಲವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಪುನರ್ಬಲನ ದೊರೆತಂತಾಗುವುದು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಆತನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ತುಡಿತವೂ ಬೆಳೆದು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಮೆರೆಯಲು ಆತ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಸಜ್ಜಾಗುವನು. ಹೀಗೆ ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು, ಆದರೆ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳು ಸಂಕೇತಗಳಾಗಿ ಅಥವಾ ಪ್ರತೀಕಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುವು. ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಹೊಗಳಿಕೆಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರತಿಫಲವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಹೊಗಳಿಕೆಯು ಆತ್ಮಸಂತೋಷವನ್ನು ತರುವುದು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯು ಚಿಗುರೊಡೆಯುವುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗಿಂತ ಬಹುಮಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವುವು. ಈ ಪ್ರತಿಫಲಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯವು ಅಥವಾ ಕಲಿಕೆಯು ಸರಿಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಿತ ಭಾವವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುವು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಮುಂದುವರಿಯಬಹುದು ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಿತತೆಯೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದು. ಆದರೆ, ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗಳು ಆತ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿಯೇ ನೀಡುವುವು. ದೈಹಿಕ ದಂಡನೆಗಳು, ದಂಡ ಹಾಕುವುದು, ಕ್ಷಮಾಯಾಚನೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಸಮ್ಮತಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಕೆಲಸದಿಂದ ತೆಗೆದುಹಾಕುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ದಂಡನೆಯು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಸಲ್ಲದ ಕಾರ್ಯ. ಅಭಿವೃದ್ಧಿಶೀಲ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯದ ಪ್ರಕಾರ, ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಅನುಮೋದನೆ ಇಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಸ್ವರೂಪವೇ ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಭೀತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಶಿಕ್ಷೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಕಲಿಕೆಯು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ದೃಢಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ರತಿಫಲ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದೂ ಕೂಡ ಸಾಬೀತಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವಾಗ ಮೂಡಿಸುವ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಗುರುತುಗಳು ಅಥವಾ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಒಂದು ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಆತನ ದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವ ಬದಲಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ, ಇವೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷೆಯ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಅವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಮರುಮಾಹಿತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಕೇವಲ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನೀಡಿರುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ತಪ್ಪನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಕೆಲವು ರೀತಿಯ ಶಿಕ್ಷೆಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಾಗಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನೆಗಿದ್ದಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಮಯ ಬಂದಾಗ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಕಟುವಿಮರ್ಶೆ ನೀಡಿದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚುವರು. ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವರು ತಪ್ಪಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಇಡೀ ತರಗತಿಗೇ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಬಾರದು. ಶಾಲೆಯ ನೀತಿ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತು ಬಹು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗ ಶಿಕ್ಷೆ ನೀಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುವು.

ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ (Achievement Motivation):

ಡೇವಿಡ್ ಮ್ಯಾಕ್ಲೀಲ್ಯಾಂಡ್(1951) ಮತ್ತು ಆತನ ಗೆಳೆಯರು ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಆತ ಹೇಳುವ ಪ್ರಕಾರ, ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪರಸರೀಯ ಘಟನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಪುನರ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಸೂಚನೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೂ ತಾನು ಎಲ್ಲರಂತಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬ ಭಾವ ಮತ್ತು ಏನನ್ನಾದರೂ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ, ತುಡಿತ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯದೇ ಆದ ಆದರೆ, ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ, ಸಾಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅದಮ್ಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ತುಡಿತವನ್ನೇ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು.

ಆಟ್‌ಕಿನ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಫೀದರ್(1966)ರವರ ಪ್ರಕಾರ “ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಬಾಹ್ಯವರ್ತನೆಯೊಂದನ್ನು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಉಂಟಾಗುವ ಮಾನಸಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯೇ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ”.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರವೇನೆಂದರೆ, ಯಾವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ತರಬೇತಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವುದೋ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತವಾದ ವಾತಾವರಣ ಸಿಕ್ಕುವುದೋ ಹಾಗೂ ಯಾವ ಕುಟುಂಬವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುತ್ತಾ ಆದರೆ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಬೆಳಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಡೇವಿಡ್ ಆಸುಬೆಲ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಾಧನಾ ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಘಟಕಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. **ಸಂಜ್ಞಾನ ಪ್ರೇರಣೆ** : ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯ ಈ ಘಟಕವು ಕಾರ್ಯಮುಖಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನವೊಂದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಫಲವು ಅದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ.
2. **ಸ್ವಯಂ-ಪ್ರತಿಪಾದನೆ** : ಇದು ಅಹಂ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತಾನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಲು, ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಸ್ಥಿತಿವಂತನೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯನ್ನೋ ಅಥವಾ ಮತ್ತಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಹೊಸದೊಂದು ಮೆರುಗು ಬರುವುದು ಮತ್ತು ಆತನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ಹೆಚ್ಚುವುದು.
3. **ಸಂಬಂಧನ** : ಇತರರ ಸಮ್ಮತಿಯ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಇದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಫಲತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಸಂಘ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯೊಂದು ಗುರುತಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಿ, ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಅವಲಂಬನೆಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಳವೆಯಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಸಮ್ಮತಿ, ನಂತರದಲ್ಲಿ, ಸಹಪಾಠಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಮ್ಮತಿ, ವಯಸ್ಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಮ್ಮತಿಯ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಇದು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಣೆಯು ಮೂಡುವುದು.

ಡೇವಿಡ್ ಮ್ಯಾಕ್ಲೀಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ: “ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದರ ಮರು ಜೋಡಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಒಂದು ಸುಳಿವಿನಿಂದ ಸಾಮೀಪ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಸಂಭವನೀಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಪುನಃ ಸಮನ್ವಯೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ”. ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿನ ಪುನರ್-ಜೋಡಣೆ ಅಥವಾ ಪುನರ್-ಸಮನ್ವಯೀಕರಣಗೊಳಿಸುವುದು ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವೆಂದರೆ, ಪರಿಸರದಲ್ಲಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುಳಿವು ಮತ್ತು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪುನರ್-ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಶಾರೀರಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿನ ಇನ್ನೊಂದು ತಾಂತ್ರಿಕ ಪದವೆಂದರೆ, ಸುಳಿವು/ಸೂಚಕ ಎಂಬುದು. ಹಾಗೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಉದ್ದೇಶನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗೆ ಎರಡು ಅಂಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಪರಸರಿಯ ಸೂಚಕಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಉದ್ದೇಶನ. ಆತ ಹೇಳುವಂತೆ, ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವನ ಪ್ರೇರಣೆಗಳು, ಅವು ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಪರಿಸರದಿಂದ ಕಲಿತದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಕಲಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ, ಅವುಗಳು ಈ ರೀತಿಯಿರುತ್ತವೆ:

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ, ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.
2. ಶಾಲಾ ವಾತಾವರಣವೂ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವಂತೆ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಧನಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆ, ಮತ್ತು ಚೈತನ್ಯಮಯವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಮತ್ತು ಇಡೀ ಶಾಲಾ ವಾತಾವರಣವೇ ಬದಲಾಗುವುದು.
3. ಬೋಧನಾ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು ಆದಷ್ಟೂ ನಿಜ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿದ್ದು, ಅನ್ವಯನಗೊಳಿಸಲು ಆಗುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಅವುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.
4. ಶಿಕ್ಷಕರು ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
5. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗಾಢವಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳಾಗುವುವು ಎಂದು ಮನದಟ್ಟಾಗುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.
6. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ-ಅಧ್ಯಯನದ ಪರಿಪಾಠವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅವರೇ ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾ ಆಗಾಗ ಒರೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕು.

ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ (Aspiration Motivation):

ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೆಂದರೆ, ಅದು ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ. ಹೋಪ್ ಎಂಬ ಜರ್ಮನ್ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಈ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದನು. ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಆಶೆ. ನಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಆಸೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಗುರಿ ಮುಟ್ಟುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹಲವು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು “ಆಕಾಂಕ್ಷಾಮಟ್ಟ” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ, ಅಂದರೆ ಅದು ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದರ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಪ್ರತೀಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಸಾಧನೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ತಲುಪಬೇಕಾಗಿರುವ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳ ಕುರಿತ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಏನೇ ಆದರೂ ಸಾಧಿಸಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆ-ಇವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವೇ ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವರ್ತನೆಗಳು

ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ಕಲಿಕೆಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಆಗಲಿ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಮಾತು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ತನಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಹೋದರೆ, ಆತ ಗುರಿ ತಲುಪುವುದು ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದು ಆಗದ ಮಾತೇ ಸರಿ. ಯಶಸ್ಸು ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ, ಅಪಯಶಸ್ಸು ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅಪಯಶಸ್ಸು, ಅಥವಾ ಸಫಲತೆ ಮತ್ತು ವಿಫಲತೆಗಳು ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಗುರಿಯೊಡನೆ ಇರುವ ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಬ್ಯಾರೋ(1956) ಹೇಳುವಂತೆ, ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವು ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ, ಪೋಷಕ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಭರವಸೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವೂ ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದಲಾಗುವುದು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಯದಿಂದ ಸಮಯಕ್ಕೂ ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರ್ಯದಿಂದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅದು ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು.

ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆ (Ego Involvement)

ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಾವು ಮೇಲೇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಿ ಏಳೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೆಣಗಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಕೆಲಸವು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬಹುಬೇಗ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆತ್ಮಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತರುವುದು. ಈ ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೋಸುಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆ, ಅಡ್ಡಿಆತಂಕಗಳು ಮತ್ತು ಎಡರುತೊಡರುಗಳು ಎದುರಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವಿಚಲಿತನಾಗದೇ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೆಲಸದಲ್ಲೇ ಮುಳುಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆ ಎಂಬ ಪದದ ಅರ್ಥ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು. ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆಯು ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಬಹು ಹತ್ತಿರದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಲ್‌ಗಾರ್ಡ್ ಇದನ್ನು ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾನೆ. “ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಕಾರ್ಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿರುವ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಆದರಗಳು ದೊರಕುವುವು”. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆಯು ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಕೂಡ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು.

ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆಯು, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗ್ರಹಿಕೆ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹಲವಾರು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ದೃಢಪಡಿಸಿವೆ. ಅಷ್ಟೇಅಲ್ಲದೆ, ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆಯು ಸೂಕ್ತವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇದು ಆವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು. ಏನೇ ಆದರೂ, ಅತಿಯಾದರೆ ಅಮೃತವೂ ವಿಷ. ಕೆಲಸವೊಂದರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಅತಿಯಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಥವಾ ಏನೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇರುವುದು-ಈ ಎರಡೂ ರೀತಿಯ ಅತಿ ವರ್ತನೆಗಳು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ತಾದಾತ್ಮ್ಯತೆ ಇರಬೇಕು, ಆದರೆ ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಒಂದು ಸೀಮಾರೇಖೆಯ ಒಳಗೆ ಇರುವುದು ಯಾವಾಗಲೂ

ಒಳ್ಳೆಯದು. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅನ್ವೇಷಣಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ಯೋಜನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಹೇರಳವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು.

ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವ ಹಲವಾರು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಥಾನ್‌ಬರ್ಗ್ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.

1. ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಉದ್ದೇಶಗಳೆಡೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯಿರಿ.
2. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸಲು ಉತ್ತಮವಾದ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತವೆ.
3. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳು ಶಾಲಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರಲು ಅವರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ನೀಡಿ.
4. ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ.
5. ನಿಜ ಜೀವನದ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಹಾಗೆಯೇ ಪುರಸ್ಕಾರ, ಪ್ರತಿಫಲಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆ/ದಂಡನೆಗಳ ಯುಕ್ತವಾದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿ.
6. ವ್ಯಾಕುಲತೆ ಮತ್ತು ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವಾಗಿಸಿ.

ಕ್ಲಾಸ್ ಮೇಯರ್ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಅಭಿಪ್ರೇರಣಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವನ ನಿಯಮಗಳು ಇಂತಿವೆ:

- ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಯೆಡೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯುವುದು.
- ಅವರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಉಳಿಸಿ, ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.
- ಈಗಾಗಲೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಇತರ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಮೂರ್ತರೂಪದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಾಗ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನೂ ನೀಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಆನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸುವುದು.
- ತಲುಪಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಮತ್ತು ಸಾಧಿಸಲು ಆಗುವ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತೋರಿಸುವ ಗುರಿ ತಲುಪುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು.
- ತೀವ್ರವಾದ ಒತ್ತಡವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಬದಲು ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಚ್ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುವುದು. ಈ ಅಂಶದೆಡೆಗೆ ಗಮನವಿರಬೇಕು.

ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು : ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಮಾನವರ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಸಫಲತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಕಸನ. ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ, ಮತ್ತು ತನ್ನ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಬಲ್ಲ ಸ್ವಾಯತ್ತ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿತ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಮಾಣದ ಫಲಶ್ರುತಿಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ಎಲ್ಲರ ಆಶಯವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ. ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೂ ಅನುಕೂಲಕರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವುವು. ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ಬಹುಪಾಲು ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೇ ಹೋಲುವುವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ, ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಸಂತೋಷ, ಆಹ್ಲಾದಕರ ಭಾವನೆ, ಮತ್ತು ಆತ್ಮ ಸಂತೃಪ್ತಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಸಮಯದವರೆಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಬಲ್ಲದು. ಭಾವನೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಬಹು-ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಿದ್ದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಿಶೋರ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾವನೆಗಳ ಏರುಪೇರುಗಳು ಅತಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಮತೋಲಿತವಾಗಿ ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಬೇಕು. ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಂಶಗಳು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುವು:

ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಧನೆಗಳಿಗೂ ಅನುಕೂಲಕರ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವುವು.

- ಹರಿಹರೆಯದವರಲ್ಲಿ ಅದಮ್ಯವಾದ ದೈಹಿಕ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಾನುಭವದ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಯು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- ಶೀಘ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವುದರ ಬಗ್ಗೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಕಿಶೋರ ಹಂತದ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ, ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅವರು ಗೊಂದಲಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದು, ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಿಂದ ತೊಳಲುವುದು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.
- ವೈದ್ಯಕೀಯ ತಪಾಸಣೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರಬೇಕು.
- ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದುಳಿದವರ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಡುವ ಆಹಾರವು ಸಮತೋಲನ ಆಹಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ. ಹಾಗಾದಾಗ ಅವರ ಮೂಲಭೂತ ಬೇಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾದರೂ ಪೂರೈಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಹಂತದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಲೈಂಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೇ ಬೇಡವೆ, ಎಂಬುದೇ ಇನ್ನೂ ಚರ್ಚಾಸ್ಪದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಕಿಶೋರರ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅವರ ಅಜ್ಞಾನವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಕೆಲವರ ವಾದವಾದರೆ, ಇದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆಗೆ ತಕ್ಕದಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಬಾರದು ಎಂಬುದು ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರ ವಾದ. ಆದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ವಿಕಾಸದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ

ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಜ್ಞಾನವನ್ನಾದರೂ ಲೈಂಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ನೀಡಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಲಾಗುವ ಜೀವವಿಜ್ಞಾನ, ಶರೀರಶಾಸ್ತ್ರ, ಆರೋಗ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಪೌರನೀತಿ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯ ಇನ್ನು ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬಹುದು; "ಲೈಂಗಿಕಶಿಕ್ಷಣ" ಎಂಬ ಪದದ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಇರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನು "ಕುಟುಂಬ ಜೀವನ" ಅಥವಾ "ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳು" ಎಂಬ ಪದಗಳಿಂದ ಪಲ್ಲಟಿಸಿದರೆ, ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಬ್ಲೇರ್ ಮತ್ತು ಜೋನ್ಸನ್‌ರವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವ ಹದಿಹರೆಯದವರಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಲೈಂಗಿಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸರಾಗವಾಗಿ ಸಾಗುವುದು. ಶಾಲೆಯು ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ, ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಮಯವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾ, ವಿಭಿನ್ನ ಲಿಂಗಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳು ನೈತಿಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಕರು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರ ಲೈಂಗಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಜ್ಞಾನ, ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಕರಿಸಬೇಕು.

- ಕಿಶೋರರ ಅದಮ್ಯವಾದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿಸಲು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು, ಆಕರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪರಿಸರ, ಚರ್ಚಾಕೂಟಗಳು, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅವರ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಗ್ರಾಸವನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲೇ ಇಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸ್ಥಾನವಿದ್ದರೆ ಉತ್ತಮ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಹೇರಳವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸ್ವ-ರಚನೆಗಳನ್ನು ಹೊರತರಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕು. ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣಗಳು ಬೆಳೆಯುವುವು. ಗರ್ಲ್‌ಗೈಡ್; ರೆಡ್‌ಕ್ರಾಸ್ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ವಯಂ ಸೇವೆ (NSS), - ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಪರಿಸರದ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಇಕೋ ಕ್ಲಬ್‌ಗಳು- ಅವರಿಗೆ ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕ್ಷೇತ್ರಭೇಟಿ, ಹೊರಸಂಚಾರ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸ ಮತ್ತು ಸಂವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ತಜ್ಞರ ಭಾಷಣಗಳೂ ಸಹಾ ಮಕ್ಕಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೌಢತ್ವವನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ "ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು" ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಸಬಹುದು.
- ಕ್ಯಾಂಪ್ ಅಥವಾ ಶಿಬಿರಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ, ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಬೆಳೆಯುವುವು ಹಾಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅವರು ಕಲಿಯುವರು.
- ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರುತರವಾದ ಸ್ಥಾನ ದೊರಕಬೇಕು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮದಲ್ಲಿ, ಮೌಲ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಲು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಮಾದರಿಯಾಗಬೇಕು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ನೈತಿಕತೆ,

ಆದರ್ಶ, ಮೌಲ್ಯ ಮತ್ತು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರ್ಯಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಆ ವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಫಿಲಂಶೋಗಳ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಬಹುದು.

- ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಶಿಕ್ಷಣವು, ಮುಂದೆ ಅವರಿಗೊಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ, ಔದ್ಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಶಾಲಾಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಲವಾರು ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತೆ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮತೆಯಿರಬೇಕು. ಸಮಾಜೋ ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳು ಹದಿಹರೆಯದವರನ್ನು ಅತಿಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಅದನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರೀತಿ, ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಒಂದು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಿಶೋರರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು, ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ, ಅವರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೆಂಬಲಿಸಿ, ಪೋಷಿಸಬಹುದು.
- ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೇ ಶಿಸ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವ, ಒಲವು ಮೂಡಿದರೆ ಒಳಿತು. ಹಾಗಾದಾಗ ಅವರು ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧರಾಗಿ ಇರುವರು. ಇದರ ಬದಲು, ಅವರನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಇರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವೆನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ ಶಿಸ್ತಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಲ್ಪಡುವ ನೀತಿ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು, ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ, ನ್ಯಾಯಯುತವಾಗಿ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಲ್ಲದೇ ಇರುವಂತಹವಾಗಿರಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ _____
 ಎ. ಸುಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 ಬಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 ಸಿ. ಕಳಪೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ
 ಡಿ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತವೆ
2. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಬಹುಮಾನ, ಪಾರಿತೋಷಕಗಳು _____
 ಎ. ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ
 ಬಿ. ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ
 ಸಿ. ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗಳು
 ಡಿ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

ಎ. ಶಿಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ದಂಡನೆಗಿಂತ ಬಹುಮಾನ, ಪ್ರತಿಫಲಗಳು ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವುವು.

ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ತಿದ್ದುಪಡಿಗಳು ಕಣ್ಣಿಗೆ ರಾಚುವಂತೆ ಕೆಂಪುಶಾಹಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.

ಸಿ. ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಆತ್ಮ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಧನೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವುದು.

ಡಿ. ಯಶಸ್ಸು ಮತ್ತು ಅಪಯಶಸ್ಸು ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುವು.

ಇ. ಆಸಕ್ತಿಗೂ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಎಫ್. ತೀವ್ರವಾದ ಒತ್ತಡವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಚ್ಛಿದ್ರಗೊಳಿಸುವುದು.

2.4.3. ಸ್ವ-ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ, ಸಹಕಾರಿ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ನಿಯೋಜಿತ ಕಲಿಕೆ

ಸ್ವ-ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ :

ಸಹಕಾರಿ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ, ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವೆಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಒಡನಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಆತಂಕ, ಚಿಂತೆ ಮತ್ತು ತವಕಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಾನು ಫೇಲ್ ಆಗಬಹುದು ಎಂಬ ಭಯ) ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು (ಕೂಪರ್ 2015). ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು, ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಲು, ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು, ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು-ಇವೆಲ್ಲಾ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತಾ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ವಿಫಲತೆಗಳನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಬೀರುವುದು.

ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ:(ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ನಂಬುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ)- ಈ ವಿಚಾರವಾಗಿ ನೇರವಾಗಿ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರ ತಮ್ಮ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ (1997). ಬಂಡೂರಾ ಹೇಳುವಂತೆ, ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತಾನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ತನ್ನಮೇಲೆ ತಾನೇ ಹೊಂದಿರುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವಾಗಿದೆ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ನಂಬಿಕೆ ಅಲ್ಲದೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಘಟನೆಗಳು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ಆಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಅಂಶವೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಈ ಸುಪ್ತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಒಳ್ಳೆಯ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಎಲ್ಲಾ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಗಳೂ ಇವೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳೆಡೆಗೆ ಗಮನವೀಯಬೇಕು:

- ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅನುಭವದಿಂದ ತಾವು ಕಲಿಯುವುದು: ಬಂಡೂರಾ ಹೇಳುವ ಅನುಕರಣಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇತರರು ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ತಾನೂ ಅದರಂತೆಯೇ ನಕಲು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವನು. ಅನುಕರಿಸಲಿರುವವರಿಗೆ ಅಂತಹ ಮಾದರೀ ವರ್ತನೆ ತೋರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ, ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಸಹಪಾಠಿಗಳ ವರ್ತನೆಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎಂತಹ ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದನ್ನು ಬಿಡದೇ ಸಾಧಿಸಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ತಾವೂ ಅವರಂತೆಯೇ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಸ್ಫೂರ್ತಿಹೊಂದುವರು.
- ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಾನುಭವಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು: ಯಶಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಯಶಸ್ಸು ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಮಕ್ಕಳು ಈ ಹಿಂದೆ ಸಾಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಆ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಬಳಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಮುಂದಿನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಯಾರಾಗುವರು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನವೊಲಿಸುವಿಕೆ: ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾಜವು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವುದು. ಅದು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು ಅಥವಾ ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಿಂತ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಘಾಸಿಗೊಳಿಸುವವು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಸಮಾಜ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
- ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಂಶಗಳು: ಪರೀಕ್ಷೆ, ಕಿರು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಟೇಜ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತುಂಬಾ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವರು. ಆಗ ಅವರ ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ಕುಂದುವುದು. ಇದನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಹಿಸುವುದು, ಗುಂಪು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಮೊದಲು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ನಂತರ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ :

ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಸಹಕರಿಸಲು ಕಲಿಯುವುದು ಈ ದಿನಗಳ ಮಂತ್ರವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಗಳು ಇಂದು ಸಿಂಹಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸ, ಅರಿವಿನ ಅರಿವು, ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣದ ಕೌಶಲಗಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಕಲಿಯುವರು. ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ-ನಿಯಂತ್ರಣವು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬರ ಯಶಸ್ಸು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ (ಜಾನ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಜಾನ್‌ಸನ್ 2014). ಆದ್ದರಿಂದ ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ, ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು. ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅದರ ವೇಗವನ್ನು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ತಾವೇ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು (ಲೆಯಿನ್‌ನೋನ್ ಮತ್ತು ಇತರರು-2003). ಸಹಯೋಗ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. **ಸಕ್ರಿಯ-ಸಹ-ರಚನಕಾರ :** ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ವಿಷಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಗುಂಪಿನ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳು ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.
2. **ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ-ಸಹ-ರಚನಕಾರ :** ಇವರುಗಳು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇತರರು ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.
3. **ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರು:** ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಇತರರು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಮನಃಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಇತರರು ನೀಡುವ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಇಡೀ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮೊದಲಿಗರೆಂದರೆ ಇವರೇ.
4. **ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವವರು:** ಇತರರು ನೀಡುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮರು ಉತ್ತರವನ್ನಾಗಲೀ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿ ವರ್ತನೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿಯೇ ಒಂದು ಗುಂಪು ಆಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅವರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಕೌಶಲಪೂರ್ಣ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರಂತೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ, ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆ, ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಆಗ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಜೊತೆ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಒಂದು ಗುಂಪಿನ ಬೃಹತ್ತಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ತೋರಲು ಆಗ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಗುಂಪಿನ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯು ಕೈಗೊಡುವುದು. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಆಗುವುವು:

- ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತೋರುವನು.
- ಗುಂಪಿನ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕೌಶಲಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಹೆಚ್ಚಳವುಂಟಾಗುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಂಜ್ಞಾನ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು, ಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆ, ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರ, ತಾರ್ಕಿಕ ತಂತ್ರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕೌಶಲಗಳ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಗೌರವಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವರು ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು, ಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಇತರರ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಭ್ರಮಿಸಿ ಆಚರಿಸುವರು.

ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ :

ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಒಂದು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಗುರಿಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗಳ, ವರ್ತನೆಗಳ, ಯೋಚನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನೇ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವೆನ್ನುವರು. ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಬಹುದಾದ ಭಾವನೆಗಳು ಮತ್ತು ವಾಂಛೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೌಶಲಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನುರಿತ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕಾ ಹಂತಗಳನ್ನೂ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ತಮ್ಮ ವಿಫಲತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೂ ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಬೇಕು. ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ಹಂತಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು

1. ಕಲಿತು ಸಾಧಿಸುವ ಮುನ್ನ, ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ, ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಧಿಸುವ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
2. ಕಲಿಕಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆದಷ್ಟು ಸ್ವಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿವೆ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
3. ಸ್ವವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದ ತಾನು ನಡೆಸಿದ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು. ಇದು ಸ್ವಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸ್ವಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಹು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ತಯಾರು ಮಾಡಬಲ್ಲರು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಆತಂಕ, ಚಿಂತೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು _____
ಎ. ಕೂಪರ್
ಬಿ. ಅಬ್ರಹಾಂ ಮಾಸ್ಲೋ
ಸಿ. ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರ
ಡಿ. ಜಾನ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಜಾನ್‌ಸನ್
2. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ _____
ಎ. ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಕಲಿಯುವರು
ಬಿ. ಯಾವ ಕಲಿಕೆಯೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ
ಸಿ. ಒಬ್ಬರ ಯಶಸ್ಸು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ
ಡಿ. ತಂಡ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿರುತ್ತದೆ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
- ಎ. ಆಧುನಿಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಗಳು ಸಿಂಹಪಾಲನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ.
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ, ಸ್ವಪ್ರೇರಣೆ, ಮತ್ತು ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು.
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಸ್ವಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಯಾರು ಮಾಡಬಲ್ಲರು.
 - ಡಿ. ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರದು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿ ವರ್ತನೆಯಿದ್ದು ಕಲಿಕೆ ಶೂನ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 - ಇ. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಮಾಹಿತಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುವವರು ಉತ್ತಮ ನಾಯಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಎಫ್. ನುರಿತ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕಾ ಹಂತಗಳನ್ನು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುವರು.

2.4.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಧೋರಣೆಯು ಅನುಭವದಿಂದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು.
- ಸಮನ್ವಯ ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಂತರ್ಗತ ಶಿಕ್ಷಣ-ಹೀಗೆ ಬಹುವಿಧದ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದಾಗ ಅನುಕೂಲ ಹೆಚ್ಚು.
- ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆಗಳು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವವು. ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ, ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು, ಸಾಧನಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳೆಂಬ ವರ್ಗೀಕರಣವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ.
- ಬಹುಮಾನ, ಪಾರತೋಷಕಗಳು ಮತ್ತು ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಾದರೆ, ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ, ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ, ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.
- “ತಾದಾತ್ಮತೆಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಕಾರ್ಯವೊಂದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿರುವ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಇದರಿಂದಾಗಿ, ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಆದರಗಳು ದೊರಕುವುವು”. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನು. ತಾದಾತ್ಮತೆಯು ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯು ಕೂಡ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು.
- ಸಹಕಾರಿ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ, ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವೆಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಕಲಿಯುವುದರಿಂದ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಒಡನಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಆತಂಕ, ಚಿಂತೆ ಮತ್ತು ತವಕಗಳಿಂದ ಹೊರಬರಲು (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಾನು ಫೇಲ್ ಆಗಬಹುದು ಎಂಬ ಭಯ) ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು (ಕೂಪರ್ 2015).

- ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಸಹಕರಿಸಲು ಕಲಿಯುವುದು ಈ ದಿನಗಳ ಮಂತ್ರವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾತಾಗಿದೆ. ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಗಳು ಇಂದು ಸಿಂಹಪಾಲನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರವು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ.

2.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1, 2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಡಿ. 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಡಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1. ಎ 2. ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- ✓

2.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳೆಂದರೇನು? ಅವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು? ವಿವರಿಸಿ.
2. ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿ. ಬಾಹ್ಯ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
3. ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವ ಎಂದರೇನು? ಕಲಿಕೆಗೂ ಸ್ವಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿ.
4. ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ ಎಂದರೇನು? ನೀವು ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿರುವಿರಿ? ಆ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
5. ಸ್ವನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಬಳಸಬಹುದಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ.

2.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.facultyfocus.com/articles/teaching and learning>
2. <https://www.ncert.nic.in/departments/nic/der/publication/pdf>
3. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles>
4. <https://www.jte.sagepub.com/journal of teacher education>
5. <https://www.ncert.nic.in/pdf files/frame work-education book>

ಬ್ಲಾಕ್-2 : ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆ
ಘಟಕ-5 : ತರಗತಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು
(ಶಾಲೆಯ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ) ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 2.5.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 2.5.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 2.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 2.5.3.1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಶಾಲೆಯ ಒಳಗೆ)
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 2.5.3.2. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ)
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 2.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 2.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1 ಮತ್ತು 2
- 2.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 2.5.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

2.5.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವರು ಮತ್ತು ಅರ್ಥೈಸುವರು;
- ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ತರಗತಿಯ ಒಳಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಲಿಕೆ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವರು;
- ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವರು;
- ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು.

2.5.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಮಾನವನ ಹುಟ್ಟುಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನು ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವನು. ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಔಪಚಾರಿಕ ಕಲಿಕೆ, ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಕಲಿಕೆ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಕಲಿಕೆ ಹೀಗೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಧಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುವೆವು. ಇನ್ನು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ಮಕ್ಕಳು ತರಗತಿಯ ವರ್ಗಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ವರ್ಗಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೂ ಕಲಿಯುವರು. ಅದು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದೇ ಆಗುವುದು ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆಯೂ ಆಗುವುದು. ಈ ಕಲಿಕೆಯು ಸಂಜ್ಞಾನ ವಲಯದಲ್ಲಿ, ಭಾವವಲಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನೋಜನ್ಯ ಕಾಯ ವಲಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುವುದು. ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಲಿಕೆಗಳಾದ, ತರ್ಕ, ಸಮರ್ಥನೆ, ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡುವುದು, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು. ದೇಶಪ್ರೇಮ, ಮೌಲ್ಯಗಳು, ನಂಬಿಕೆ, ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆ, ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕಲಿಕೆಯು ಭಾವವಲಯದ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಆಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಕ್ರೀಡಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ, ತಾಳ್ಮೆ, ಸಹನೆ, ತಂಡ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ದೈಹಿಕ ಕೌಶಲಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯುವರು. ಇದು ಮನೋಜನ್ಯಕಾಯವಲಯದ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು.

ಹಾಗೆಯೇ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆ, ಭಾವ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆಯೂ ಆಗುವುದು. ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಕಲಿಯುವ ಅನುಭವಗಳು ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಆಧರಿಸಿದಾಗ ಕಲಿಕೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಅನ್ವಯನವು ದೊರಕುವುದು. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತರಗತಿಯ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

2.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

2.5.3.1 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಶಾಲಾ ಒಳಗೆ)

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

- ಗಣಿತದಲ್ಲಿ ಬರುವ “ಮಾತೃಕೆಗಳು” ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ತರಗತಿಯ ಒಳಗಡೆ ಸಿಕ್ಕುವ ಅಡ್ಡಸಾಲು, ಉದ್ದಸಾಲಿನ ಕಂಬಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಿಟಕಿಗಳು, ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿರುವ ರ್ಯಾಕ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿ ಚಾಕ್‌ಪೀಸ್‌ಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟಿರುವ ಚಾಕ್‌ಪೀಸ್ ಡಬ್ಬು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿ. ತದನಂತರ ಮಾತೃಕೆಗಳ ವಿಧಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ ಜೋಡಿಸಿದಾಗ ಎಷ್ಟು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸವಾಲನ್ನು ನೀಡಿ ಮತ್ತು ಇದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಮಾತೃಕೆಗಳ ವಿಧಗಳು ಮತ್ತು ಮಾತೃಕೆಗಳ ಶ್ರೇಣಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ.
- ರೇಡಿಯೋ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಸಾರವಾಗುವ “ಬಾನುಲಿ ಪಾಠಗಳ”ನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದೆಂದು ಅವಲೋಕಿಸಿ ವರದಿ ತಯಾರು ಮಾಡಿ.

ಕಲಿಕೆ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಹಿಂದಿನ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿತಿದ್ದೇವೆ. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಅನುಭವಗಳೇ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ರಚಿತವಾಗುವುವು. ಈ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಲ್ಲದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಇರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಆಗುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಹೊಂದಿಸಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿದ್ಯಮಾನದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಮಗುವು ಮನೆಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕಾದ ಮನೆ-ಕಲಿಕಾ-ಕಾರ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ. ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಕಲಿಕೆ ಎಂದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಂಟರ್‌ನಿಟ್‌ನಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಅಭ್ಯಾಸ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕಲಿಕೆಯು ಬೋಧನೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯಾಗುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಲಿಯಬಹುದು. ಆದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕನನ್ನು ಆಧರಿಸಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯರುಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಥವಾ ಶಿಷ್ಯರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಳೆಯುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ತರಗತಿಯ ಪರಿಸರವು ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬಲ್ಲವು ಅಥವಾ ನಾಶಮಾಡಬಲ್ಲವು ಕೂಡಾ. ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಾಗ ಬೋಧನೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ, ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ, ಅವುಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಉತ್ತೇಜಿಸುವುವು. ಪ್ರಶೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುವು. ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಲೇ ಕಷ್ಟಹಲಗೆಯ ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಿಡುಸುವಂತೆಯೂ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕ ಬಿಡಿಸಲು ಹೇಳುವುದೂ ಅವರ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಆಗುವುದು. “ನೀನೇ ಮಾಡಿ ನೋಡು” ಎಂಬ ರೀತಿಯ ಸರಳ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮಾಡಿಸುವುದು ಕೂಡ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೇ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಗಮನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಐಸ್ ಬ್ರೇಕರ್ಸ್ (Ice Breakers) : ಇದೊಂದು ಹೊಸ ತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದು ಅನೌಪಚಾರಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಆರಾಮವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತೋಷಕೂಟಗಳು, ಆಟೋಟಿ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತು ಲೋಕಾಭಿರಾಮವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇರುವ ಒಂದು ಬಿಗುವಿನ ಅಥವಾ ಅನಗತ್ಯ ಮೌನದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತಿಳಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವರು. ಸಾಮಾಜಿಕರಣವೇ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹುರುಪು, ಹುಮ್ಮಸ್ಸು, ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಲಘುಹಾಸ್ಯ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇಡೀ ವಾತಾವರಣವೇ ಲಗುಬಗೆಯಿಂದ ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವುದು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹಗುರವಾಗಿಸುವ ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಮುಂದೆ ವಿಚಾರಗಳ ವಿನಿಮಯ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮಂಡನೆಗಳಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುವುವು.

ಚರ್ಚಾಕೂಟ : “ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ವಿರೋಧವು ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಕೇತವಾಗಿರುತ್ತದೆ” ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಯವರ ಈ ಮಾತು ಚರ್ಚಾಕೂಟ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಚರ್ಚೆಯ ವಿಷಯದ ಬಿಸಿಯಿಂದ, ವಿಷಯದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಬೆಳಗಬೇಕು ಎಂಬುದು ಇದರ ನಿಜವಾದ ಆಶಯ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚರ್ಚಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ವಿಚಾರಗಳು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಳದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗುವುವು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಎರಡು ಗುಂಪು ಮಾಡಿ, ಒಂದು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಪರ ಮತ್ತು ವಿರೋಧವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಾಗ, ವಿಷಯದ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಚರ್ಚಾಕೂಟವನ್ನು ತರಗತಿಯ ಒಳಗೆ

ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗೆಯೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂವಹನ ಕೌಶಲ, ತಾರ್ಕಿಕ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಆಲೋಚನೆ ಮುಂತಾದ ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುವವು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಆಲೋಚಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಚರ್ಚಾಕೂಟವು ವಿಫಲವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ಕ್ಷಿಪ್ಪೆ: ಕ್ಷಿಪ್ಪೆ ಕೂಡ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಹುರುಪನ್ನು ತುಂಬುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಂಡಸ್ಥೂರ್ತಿ, ನೆನಪಿನ ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ಗಳಿಕೆ ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ಉಪಯೋಗಗಳು ಸಿಗುವವು. ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ : ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂದರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಪಠ್ಯದ ಆಯ್ದ ಭಾಗವನ್ನು ನಾಟಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಅದರಲ್ಲಿನ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಅಂತರ್ಮುಖೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಇದೊಂದು ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶವಾಗಿದ್ದು ಅವರ ಉತ್ತಮ ಸಾಮಾಜಿಕರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಅವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾದ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಿಕ್ಕುವವು. ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವರನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಕಡೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆನಂದ, ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಸಂತೋಷಗಳು ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ದಕ್ಕುವವು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣ : ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೆಲವು ಆಯ್ದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದನಂತರ ಎಲ್ಲರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಕೌಶಲದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಮೀನಿನ ಬಟ್ಟಲು (ಫಿಶ್ ಬೌಲ್) ಚಟುವಟಿಕೆ : ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರಿಯವಾದ ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಆಟ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ಏನೇನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆಯೋ ಅದಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರಶ್ನಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಆ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಹಾಕಲು ತಿಳಿಸುವರು. ಬೇಕಾದರೆ ಇದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ದಿನದ ಕೊನೆಯ ಪಿರಿಯಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಮಾರನೆಯ ದಿನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವತಯಾರಿಂತೆ ಅಣಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ತರಗತಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆ ಬೌಲ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆರಿಸಿ ತೆಗೆಯುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ತಾವೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಸೇರಿ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಹೆದರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇದರಿಂದ ತರಗತಿಯು ಸಕ್ರಿಯವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚು ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕಲಿಯಲು ಇದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವುದು : ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ ಪಠ್ಯದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಮಕ್ಕಳೇ ತಮ್ಮ ಪಾಠಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರಚಿಸುವರು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಹಾಗೂ ಇತರ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು (ಯಾವುದು ಅನುಕೂಲವೋ ಅದು) ಸೇರಿಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು, ಅಂದರೆ, ಬೋಧಿಸುವರು. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸತನವೊಂದು ಸುಳಿಯುವುದು, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ತುಂಬುವುದು, ಚಿಕ್ಕ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಂದ ತರಗತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಸಕ್ರಿಯವಾಗುತ್ತಾ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗುವುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನ/ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧ್ಯಯನ : ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾದ, ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳು ತಾಳೆಯಾಗಲು ಒಂದು ಅವಕಾಶವು ದೊರೆಯುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊರಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವವೂ ಆಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ಬೇರೆಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಬಲವಾಗುವುದು.

ಸಮಸ್ಯಾ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ : ಒಂದು ಅಧಿಕೃತವಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಇದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿಯಾದರೂ ಸರಿ, ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ಸಮಸ್ಯಾಪರಿಹಾರದೊಡನೆ ತನ್ನಂತೆ ತಾನೇ ಆಗುವುದು.

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಂಥನ : ವಿಚಾರ ಮಂಥನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಧನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಋಣಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕು. ಅವರು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾವೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮುಖ್ಯ ಎಂದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. ಇದು ಬಹು ಸುಲಭ, ಆದರೆ ತೀವ್ರವಾದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಕಲಿಕೆಯು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕವಾಗುವುದು. ತಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲು ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.

ತರಗತಿಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು :

- ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.
- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನೀಡುವುವು.
- ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯು ದೊರಕುವುದು ಹಾಗೂ ಅವರ ಸುಪ್ತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮಾಹಿತಿಯು ದೊರೆಯುವುದು.
- ಆಸಕ್ತಿಕರ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೈ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುವುವು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಅನುಭವಗಳೆಂದರೆ_____

- ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾಠ
- ಬಿ. ಮಕ್ಕಳ ಗಲಾಟೆ
- ಸಿ. ಉತ್ತಲೇಖನ
- ಡಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳು

2. ಮಕ್ಕಳ ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಅನುಭವಗಳು_____

- ಎ. ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ದೊರೆಯುವುವು
- ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ವಸ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯಿಂದ
- ಸಿ. ಸ್ನೇಹಿತರಿಂದ
- ಡಿ. ಕಲಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯದಿಂದ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಚರ್ಚಾಕೂಟದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಜಗಳ ಆಡುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.
- ಬಿ. ಕ್ವಿಟ್ ಎಂಬುದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಏರ್ಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಒಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆ ಅಷ್ಟೆ.
- ಸಿ. ಪಾತ್ರನಿರ್ವಹಣೆಯು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅವಕಾಶವೀಯುವುದು.
- ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುವುದು ಮೋಜಿನಿಸಿದರೂ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನೇ ನೀಡುವುದು.
- ಇ. ಸಮಸ್ಯಾ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅದರ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವರು.
- ಎಫ್. ಆಸಕ್ತಿಕರ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೈ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನೀಯುವುವು.

2.5.3.2. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು (ಶಾಲಾ ಹೊರಗೆ)

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಟೋಲ್‌ಗೆಟ್ (Toll Gate) ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಅವರೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರಲು ಹೋಮ್‌ವರ್ಕ್ ಕೊಡಿ. ಅವರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ಅದರ ಅರ್ಥ, ಅದು ಎಲ್ಲಿ ಬಳಸುವರು, ಅದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಾತ್ರವೇನು? ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಂದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಸಿರಿ.
- ಊರವರ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಕಲಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಜಾನಪದ ಗೀತೆ/ಗಾದೆ ಅಥವಾ ಕಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಿ. (ಉದಾಹರಣೆಗೆ ತಲಕಾಡು ಮರಳಾಗಿ ಮಾಲಂಗಿ ಮಡುವಾದ ಕಥೆ).
- ಟ್ರಿಪ್‌ರ್ ಹಂಟ್ ಆಟವನ್ನು ಆಡಿಸುವಾಗ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ತಯಾರಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಆಟ ಆಡಿ ಗೆಲ್ಲುವ ತನಕ-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವಿರಿ? ವಿವರಿಸಿ.

ಕಲಿಕೆಯೊಂದು ನಿರಂತರವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ತಾವೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವರು. ತರಗತಿಯ ಸೀಮೆಯನ್ನೂ ದಾಟಿ ಹೊರಗಿನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅನುಕೂಲನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ, ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಶಾಲಾ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಭೇಟಿಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡು ಶಾಲಾ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಪಾರ್ಕ್, ತೋಟ ಅಥವಾ ಸಸ್ಯಗಳ ನರ್ಸರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಶಾಲೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಸಮುದಾಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಸುಬಿನ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ಕೈತೋಟಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ತಮ್ಮ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿರುವ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಅಥವಾ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಕೇಂದ್ರ, ಬ್ಯಾಂಕು, ವಿಮೆ, ಮತ್ತು ಅಂಚೆ ಕಛೇರಿಗಳು, ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶ, ಅಥವಾ ಸಮುದ್ರ ಇತ್ಯಾದಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ಅನುಭವಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳ ಕಲಿಕೆಗೂ ವಿಫಲವಾದ ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇದು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ತಾವೇ ಮೆಚ್ಚಲು, ದೊರಕುವ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಲಿಯುವರು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಧನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್ ಒಮ್ಮೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ: “ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ನಾನು ಪಾಠ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಅವರನ್ನು ಕಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡಿದೆ”. ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಯೋಜಿಸಿದರೆ, ಅದೇ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊರಗಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಹರ್ಷ ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅನುಭವಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗಂತೂ ಹೊರಸಂಚಾರಗಳು, ಸ್ಕೂಲ್ ಟ್ರಿಪ್‌ಗಳು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವಷ್ಟು ಇಷ್ಟವಾಗುವವು. ಈ ಅನುಭವವನ್ನು ಅವರು ಬಹಳ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇದೊಂದು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾದ ಕೆಲಸವಾಗಿ ಕಾಣಬಾರದಷ್ಟೆ.

ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು:

- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ಅಂತರ್‌ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರ ಅನುಭವಗಳು ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನಿಜ ಜೀವನದ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಮತ್ತು ನೈಜವಾದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತವೆ.
- ತರಗತಿಯ ಬಿಗುವಿನ ವಾತಾವರಣವಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲದೇ ಕೇವಲ ಅನೌಪಚಾರಿಕ ಸಂದರ್ಭದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.

ಶಾಲೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವ ಹೊರಸಂಚಾರ, ಸಮುದಾಯದವರೊಡನೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು, ಕಲಿಕಾ ಮಾಸಿಕಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗೆ ತರಗತಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುತ್ತಾಡುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಆಟಗಳು, ಆಟದ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ಇವು ಕೂಡ ಸಾಮಾಜಿಕರಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತವೆ. ಪರಿಸರ ಅಧ್ಯಯನ, ಮನೋರಂಜನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಸದ ಆಟಗಳು, ಮತ್ತು ಇತರ ಹೊರಾಂಗಣ ಆಟಗಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವರು. ಇವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ತೀವ್ರವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವುದು. ತರಗತಿಯನ್ನು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರು ಯಾವಾಗಲೂ ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿವೆ :

- ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು.
- ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
- ಸಹಕಾರ ಮತ್ತು ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು.

- ಇಬ್ಬಿಬ್ಬರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ನಂತರ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು. ಅವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೇ ಕುಳಿತು ಆ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಲಿ, ಆ ನಂತರ ತಮಗೆ ಏನು ತೋಚುವುದೋ ಅದನ್ನು ಬರೆಯಲಿ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಬೇರೆ ಇನ್ನಿಬ್ಬರ ಗುಂಪಿಗೆ ಇವರನ್ನು ಸೇರಿಸಿ. ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಧಿಸಲಿ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಂಪಿನಿಂದಲೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊರಸೆಳೆಯಲಿ.
- ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಚರ್ಚಾಕೂಟ, ಕ್ವಿಜ್, ಆಟೋಟ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು, ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಪಂದ್ಯಾವಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಪದಬಂಧ- ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳು ಅನುಭವದಿಂದ, ಹೊಸದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ತಾವೇ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ, ಓದುವುದರಿಂದ, ಚರ್ಚೆಯಿಂದ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದರಿಂದ, ಕೇಳುವುದರಿಂದ, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಇತರರೊಡನೆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದು-ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.
- ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಶಾಲೆಯ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಎರಡೂ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ರಂಗಗಳೂ ಪರಸ್ಪರ ಬೇರೆತರೆ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪುಷ್ಟಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕೃತಿ ಇವು ಹಿತ ಮತ್ತು ರಸಾನುಭವದ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಸಮಗ್ರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಭಾಷೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಅರಿತ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೇರ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಲಿತ ಮತ್ತು ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ನೀತಿ ಹಾಗೂ ನಡೆನುಡಿಯ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಈ ಅನುಭವಗಳು ಅತ್ಯಗತ್ಯ.
- ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬಹುದು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಲು ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳಿವೆ. ಮಿಶ್ರಿತ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಂದ ಕಲಿಯಬಹುದು.
- ಇತರರೊಡನೆ ಕಲಿತು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದಾಗ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಏನಾದರೂ ಸಾಧಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳು ಒದಗಬಹುದು ಮತ್ತು ತನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.
- ಗುಂಪು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ನೆರವಾಗುವುದು-ಇವೆಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ವಿವಿಧ ಮುಖಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕುಶಲ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಕಲಿಕೆಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು.
- ಯಾವುದಾದರೂ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಗೂಡು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವ ಪಕ್ಷಿ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತೋರುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಚಲನೆಗಳು, ಬೀಜ ಮೊಳಕೆಯೊಡೆಯುವ ರೀತಿ, ಹಾಲಿನ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಕ್ಕೂ, ಹಾಲಿನ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವುದಕ್ಕೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

- ಮಗು ಈಗಾಗಲೇ ತನ್ನ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ತಂದುಕೊಂಡ ವಿಷಯ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಪುನರವಲೋಕಿಸುವುದು, ಏನನ್ನಾದರೂ ರೂಪಿಸುವುದು, ಬಾಟಲ್‌ಗಳ ಮುಚ್ಚಳವನ್ನು ಗಾಲಿಯಂತೆ, ಇತರ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಡಬ್ಬಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕತ್ತರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಚಕ್ರಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದು, ರಾಟೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಭಾರವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಎತ್ತುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಗೇರುಗಳನ್ನೊಳೊಂಡ ಚಕ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಯೋಗವೊಂದನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಕಾರ್ಯಾನುಭವಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಚರ್ಚೆ, ಮೌಖಿಕ ನಿರೂಪಣೆ, ಬರವಣಿಗೆ, ಚಿತ್ರ ಬರೆಯುವುದು, ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮುಂತಾದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಬಹುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾನುಭವವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸಬಹುದು.
- ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾವು ಓದಿದ್ದನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಲು, ಗ್ರಹಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಅದು 'ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವಿರುವ' ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಾಗಿರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಅವರದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೂಲದಿಂದ ಹೊಮ್ಮಿರಬಹುದು ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಲು ಕಲಿಕೆಯು ನೆರವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಜಾಹೀರಾತುಗಳು, ಹಾಡುಗಳು ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದ ಕೋರಿಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತವೆ. ನೇಯ್ಗೆ, ಮರಗೆಲಸ, ಕುಂಬಾರಿಕೆ, ಬೆಲ್ಲದ ಆಲೆಮನೆ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳು ವ್ಯವಸಾಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಸುಬುಗಳು, ಮತ್ತು ದೃಶ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರದರ್ಶನ ಕಲೆಗಳು ಆಟಗಳು-ಇವೆಲ್ಲಾ ಅತಿ ಮೌಲ್ಯಯುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನದ ರೂಪಗಳು. ಜ್ಞಾನದ ಈ ರೂಪಗಳು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದುವು.
- ಮರಗೆಲಸದ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಕುಶಲ ಕಲೆ, ರಚಿಸಬೇಕಾದ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅದರ ಬೆಲೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು (ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಕಲಾವಂತಿಕೆಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಮಹತ್ವ), ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚ, ಪದಾರ್ಥದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಇವುಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೂಲಸಾಮಗ್ರಿಯ ಲಭ್ಯತೆಯ ಜ್ಞಾನ, ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಸ್ಥಳ, ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಮುಗಿಸುವವರೆಗೆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವುದು, ತನ್ನ ಕೌಶಲವನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ಇತರರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಗತ್ಯ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಸುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡುವುದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.
- ಕಬಡ್ಡಿ, ಕೋಕೋ, ಥ್ರೋಬಾಲ್, ಮುಂತಾದ ಆಟಗಳು ದೈಹಿಕ ಸುಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಡುವುವು, ಆಟದ ನಿಯಮಗಳು, ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ದೃಢತೆ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವುದು, ಯೋಜಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಂಡವನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವುದು, ಎದರಾಳಿ ತಂಡದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಳಿಯುವುದು ಮತ್ತು ಗೆಲ್ಲಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ತಂತ್ರವನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಅವಕಾಶಗಳಾಗಿವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. "ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ನಾನು ಪಾಠ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಅವರನ್ನು ಕಲಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರಾ ನೀಡಿದೆ" ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದವರು_____
 - ಎ. ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರ
 - ಬಿ. ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನ್‌ಸ್ಟೀನ್
 - ಸಿ. ಆಲ್ಫ್ರೆಡ್ ಬೀನೆ
 - ಡಿ. ಎರಿಕ್‌ಸನ್
2. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು_____
 - ಎ. ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 - ಬಿ. ವಿಷಯಾಧಾರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 - ಸಿ. ಅಂತರ್‌ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 - ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುವುದು

1.3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತರಗತಿಯ ಹೊರಗೆ ಕಲಿಸಲು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು ತುಂಬಾ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಕೆಲಸ.
 - ಬಿ. ಹೊರ ಸಂಚಾರವು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾರ್ಯಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ತುಂಬುವುದು.
 - ಸಿ. ಕಲಿಕೆಗೆ ತರಗತಿಯ ಬಿಗಿ ವಾತಾವರಣವೇ ಸರಿ.
 - ಡಿ. ಚರ್ಚೆ, ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಇತರೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕ್ಷೀಣಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು.
 - ಇ. ಕಲಿಕೆಯು ಶಾಲೆಯ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಎರಡೂ ಕಡೆ ನಡೆಯುವುದು.
- ಎಫ್. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

2.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ತರಗತಿಯ ಗೋಡೆಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿದೆ. ಔಪಚಾರಿಕ, ಅನೌಪಚಾರಿಕ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕ, ತರಗತಿಯ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ-ಹೀಗೆ ಕಲಿಕೆಯು ತನ್ನ ಹೊಸ ಹೊಸ ರೂಪವನ್ನು ತೋರುತ್ತಿದೆ.

- ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಹೊಸ ರೀತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೊಸ ಪರಂಪರೆಯ ಕಲಿಕಾ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಐಸ್ ಬ್ರೇಕರ್, ಚರ್ಚಾಕೂಟ, ಕ್ವಿಜ್, ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಮೀನಿನ ಬಟ್ಟಲು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತುತಿ ಕರಣ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವುದು, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಂಡನ, ಸಮಸ್ಯಾ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಅದೇ ರೀತಿ, ಶಾಲೆಯ ಆಟದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ, ಆಟೋಟಗಳಲ್ಲಿ, ಕ್ರೀಡಾಸ್ಪರ್ಧೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ, ಹೊರ ಸಂಚಾರಗಳು, ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಇಂಟರ್‌ನಿಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಅನುಭವಗಳೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವವನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಯಲ್ಲೇ ಇದೆ.
- ಮಕ್ಕಳು ಯಾವ ಪರಿಸರದಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವರೋ ಅವರವರ ಪರಿಸರದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಕಿರುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

2.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಡಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- X ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಬಿ 2. ಸಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓
-

2.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳೆಂದರೇನು? ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
 2. ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು? ಸಮರ್ಥಿಸಿ.
 3. ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳು ಎಂದರೇನು? ಅವುಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ.
 4. ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು? ವಿವರಿಸಿ.
 5. ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಅನುಭವಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಏನು? ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸಿ.
-

2.5.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.edsys.in/10-classroom-activities>
2. <https://www.facultyfocus.com/articles/effective-teaching-strategies>
3. <https://www.unesco.org/education/tlst/mods/theme-mod26html>
4. National Curriculum Framework 2005

ಬ್ಲಾಕ್-2 : ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವಿಕೆ

ಘಟಕ-6 : ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ರಚನಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳು

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 2.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 2.6.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 2.6.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 2.6.3.1. ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 2.6.3.2. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 2.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 2.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1 ಮತ್ತು 2
- 2.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 2.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

2.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವರು;
- ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೂ ಹಾಗೂ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗರುತಿಸುವರು.

2.6.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ರಚನಾವಾದವನ್ನು ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗಳಾಗಿವೆ. ಮೂಲತಃ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವು ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೈಗೋಟ್‌ಸ್ಕೀ ಕೊಡುಗೆಯಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನಾವಾದದ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಆ ವಾದದ ಅನ್ವಯನ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರಗಳು, ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಕ್ರಮಗಳು ಹೀಗೆ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಇಡೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವೇ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಬ್ಲಾಕ್‌ನ ಕೊನೆಯ ಮತ್ತು 6ನೇ ಘಟಕವಾದ ಇದರಲ್ಲಿ ರಚನಾವಾದವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಅನ್ವಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಜ್ಞಾನದ ಸರಕನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರವಾನಿಸಿದರೆ, ಬೋಧನೆಯೂ

ಆಯಿತು ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕೆಯೂ ಆಯಿತು ಎಂಬ ಸರಳವಾದ ಲೋಕಾರೂಢಿ ಮಾತು ಈಗ ಯಾರಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆಗಬೇಕು. ಕಲಿಕೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನುಕೂಲನಕಾರರಾಗಬೇಕು, ಸಹ-ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಬೇಕು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬಳಕೆಗೆ ಸಮಾಲೋಚಕರೂ ಆಗಬೇಕು, ಹೀಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಮಾಜವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದೆ. ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ಇವರು ಒಂದು ತ್ರಿಭುಜದ ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುಗಳಿದ್ದಂತೆ. ಇವರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜೋ-ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿರುತ್ತವೆ. ರಚನಾವಾದದ ಪ್ರಕಾರ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀವು ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನೋಡುವಿರಿ.

ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞರೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಮಗೆ ದೊರೆತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಲಿಯುವರು. ಅವರು ಈಗಾಗಲೇ ತಾವು ತಿಳಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ಉತ್ತಮ ವಿವರಣಾಕಾರರಾಗುವುದು, ಪಠ್ಯವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವುದು- ಇಂತಹ ಪಾತ್ರಗಳಿಗಿಂತ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ವಿಚಾರಗಳ ಬೇಡಿಕೆಯಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತಾನೇ ಸ್ವಂತ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕಲಿಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದುದು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆ-ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ ಇವೆರಡನ್ನು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಯತ್ತ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ, ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲಿಕಾಕಾರನಾಗಿ ರೂಪಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸವಾಲಾಗಿದೆ.

2.63. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

2.63.1. ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ರಚನಾವಾದದ ಅನ್ವಯನವಾದಾಗ, ಅಲ್ಲಿಯ ವಿನ್ಯಾಸವು ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೋರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವವರಾಗಿ ಬದಲಾಗಬೇಕು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಬೇಕು, ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವಿಕೆ, ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳಿಗೂ ತಾವು ಜವಾಬ್ದಾರರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಚನಾವಾದವೆಂದರೆ ಬಹುಮುಖ ಆಕೃತಿಯಾದ ಒಂದು ಟ್ರಿಪ್ಲಿಯಮ್ ಇದ್ದಂತೆ. ರಚನಾವಾದದ ಅನೇಕ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಮತ್ತು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ರಚನಾವಾದವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದು ಅವರ ಅನುಭವ. ಜಾನ್‌ಸನ್ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನಮೂದಿಸಿದ್ದಾನೆ:

- ನೈಜ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಿಕೆ.
- ನಿಜ ಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ನೈಜವಾದ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಕಡೆಗೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವಿಕೆ.
- ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವಿಕೆ.
- ಬಹುಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಮತ್ತು ಬಹು-ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳ ಮೂಲಕ ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡುವಿಕೆ.

- ಬೋಧನಾ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಹೇರದೆ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ.
- ಸ್ವ-ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಸಾಧನವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಾಧನಗಳ ಬಳಕೆ.
- ವಿಶ್ವದ ಬಹುಮುಖತ್ವವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಯಾರಾಗುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಸರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವಿಕೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೇ ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದಾಗ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಿಕೆ.
- ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಸ್ವಯಂ ನಿಯಂತ್ರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಂತರಿಕ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವಿಕೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನಾಗುವಿಕೆ.

ವಿಲ್‌ಸನ್ ಮತ್ತು ಕೋಲೆ (1991) ರವರು ವಿವರಿಸಿರುವ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂರಚನಾ ವಾದದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮತ್ತು ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

- ಅಧಿಕೃತವಾದ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವುದು.
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತವಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ತನ್ನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಪ್ಪುಗಳೆಂದು ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹೇಳದೆ, ರಚನಾತ್ಮಕ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅರ್ನೆಸ್ಟ್ ಹೇಳುವಂತೆ ರಚನಾವಾದವು ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಮೂಡಿರುವುದಾಗಿದ್ದು, ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕೆಳಕಂಡ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ :

- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯು ಹಿಂದಿನ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಗೆ ಗಮನವೀಯುವುದು ಮತ್ತು ಸಂವೇದನಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದು.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪುಹಿಂಕಿಗಳಿಗೆ ನಿಧಾನ-ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ “ಅರಿವಿನ ಅರಿವನ್ನು” ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣ ಕೌಶಲಗಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಗಮನವೀಯುವುದು.
- ಗಣಿತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬಹುಮುಖೀ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಿಸುವುದು.
- ಕಲಿಕಾ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಕಲಿಕಾ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಭೇದಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು.
- ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿನ ಗಣಿತ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಗಣಿತದ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳ ಗಂಭೀರತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆ ಆಗುವಂತೆ ಸಕ್ರಿಯ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದರೆ ಮಕ್ಕಳ ವಿವೇಚನಾ ಶಕ್ತಿ ಬೆಳೆಯುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಯಾಗುವುದರಿಂದ ಮಗುವು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿತ ವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಹೊರಗಿನ ವಿದ್ಯಾಮಾನಗಳಿಗೂ

ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೇವಲ ಉರು ಹೊಡೆದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸುವಂತಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳದೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ತಮ್ಮದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು- ಇವು ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮದೇ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗುವ ಅತಿ ಸಣ್ಣ ಆದರೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು. 'ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಊಹನೆ'ಯನ್ನು ಒಂದು ಶಿಕ್ಷಣಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾರ್ಥಕ ಸಾಧನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಜನಿತವಾದ ಹೊಸ ವೈಚಾರಿಕ ಅಂಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಯಸಿದಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಿಲ್ಲದೆ ಇರಬಹುದು. ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದೇನು ಮತ್ತು ನಿಮಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದೇನು ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳ ನಡುವಿನ ವಲಯದಲ್ಲೇ ನೂತನ ಜ್ಞಾನದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಈ ಜ್ಞಾನವೇ ಕೌಶಲಗಳ ರೂಪ ಪಡೆದು ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ಶಿಕ್ಷಕ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲವೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ವಿಕಾಸದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಕಲಿಕೆ ಎಂಬುದು_____
 - ಎ. ತರಬೇತಿ
 - ಬಿ. ವರ್ತನಾ ಬದಲಾವಣೆ
 - ಸಿ. ಜ್ಞಾನ
 - ಡಿ. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
2. ಅರ್ನಿಸ್ಟ್ ಪ್ರಕಾರ ಜ್ಞಾನರಚನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂಶ_____
 - ಎ. ಅರಿವಿನ ಅರಿವು
 - ಬಿ. ಜ್ಞಾನದ ಪುನರುತ್ಪಾದನೆ
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡಿದ ವಿಚಾರಗಳ ವಿವರಣೆ
 - ಡಿ. ಓದುವುದು-ಬರೆಯುವುದು

1.3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಕಲಿಕಾ ದೈಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅರಿವು ನೀಡಬೇಕು.
- ಬಿ. ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯು ನವೀನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಬೇಡುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.
- ಸಿ. ಮಕ್ಕಳು ಉರು ಹೊಡೆದು ಅಂಕಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗ ಕಲಿಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು.

- ಡಿ. ಮಕ್ಕಳ ಜ್ಞಾನರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವು ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದುದಾಗಿದೆ.
- ಇ. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು.
- ಎಫ್. ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಸಾಧನಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ವ-ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

2.6.3.2. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳು

ರಚನಾವಾದದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಇವೆ. ಅವು ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆ, ಗಣಿತ ಬೋಧನೆ, ವಿಜ್ಞಾನ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ-ವಿಜ್ಞಾನ ಬೋಧನೆ-ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವಿರಲಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಯಾರೇ ಶಿಕ್ಷಕರಿರಲಿ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಿಯಮದಂತೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ರಚನಾವಾದದ ವ್ಯಕ್ತ-ರೂಪದಂತಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾದರೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ, ಪಠ್ಯ-ಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ, ಪಾಠಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ನಿಯೋಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬೇಕಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು? ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳು ಯಾವುವು? ನೋಡೋಣ:

ಹೊನೆಬೀನ್ (1996) ಹೇಳಿರುವ ಹಾಗೆ ರಚನಾವಾದದಂತೆ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಠ್ಯದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಏಳು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು :

1. ಜ್ಞಾನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು.
2. ಬಹುದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮತ್ತು ಆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು.
3. ನೈಜವಾದ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ಅಡಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು.
4. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಿರಬೇಕು.
5. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮತನವನ್ನು ತೋರುವ ಧ್ವನಿಗಳಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಯಜಮಾನರಾಗಬೇಕು.
6. ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವಿರಬೇಕು.
7. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಸ್ವ-ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು.

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನಾಕಾರನಾದ ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ (1978) ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದಂತೆ, ಬೆಂಬಲ/ಆಧಾರ ನೀಡುತ್ತಾ (ಸ್ಕೆಫೋಲ್ಡಿಂಗ್) ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತನಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ, ಮತ್ತು ತನಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಿದೆ ಎಂಬುದರ ನಡುವಿನ ಹಂತದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆತನೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಮಾಡಲಾಗದ ಕೌಶಲಗಳು
2. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೌಶಲಗಳು
3. ಒಬ್ಬರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕೌಶಲಗಳು

ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಬೆಂಬಲ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ಆಧಾರ ದೊರೆತಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ತೋರುವ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳು ಆ ಸಹಾಯ ದೊರೆಯದಿದ್ದಾಗ ನೆರವೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟತಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆ ಕೌಶಲಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಸಹಾಯ ದೊರೆತಾಗ ಆ ಕ್ಲಿಷ್ಟತಾ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಬೆಂಬಲ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ಆಧಾರಗಳು ರಚನಾವಾದದ ಅತೀ ಮುಖ್ಯವಾದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ವಾಸ್ತವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಬಹುದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಕೂಡ ರಚನಾವಾದದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005ರ 2.4.4. ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳು ಇನ್ನೂ ಸೀಮಿತವಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ 'ವರ್ತನೆ'ಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹ 'ಪಾಠ ಯೋಜನೆ'ಗಳನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿವೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪ್ರಕಾರ ಮಗುವನ್ನು ತರಬೇತಿ ನೀಡಿ ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಾಣಿಯಂತೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ರೂಪಿಸಿದ ಕಂಪ್ಯೂಟರಿನಂತೆ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ 'ಫಲ'ಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮೊದಲು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಠ್ಯದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವಂತೆ ತುಣುಕುಗಳಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿ ಅಥವಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ 'ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ' ತದನಂತರ ಮಕ್ಕಳು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೋ ಎಂದು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದರ ಬದಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಗುವು ಅರಿವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ಈ ಅಂಶವು 'ವಿಷಯ'ಗಳಾದ ಗಣಿತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ, ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು, ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋಭಾವಗಳಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟರೂ ಪುನಃ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಪಾಠ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿದರೂ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇದರ ಬದಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿ ವಿಷಯಕ್ಕೂ ನಾಲ್ಕು ಇಲ್ಲವೇ ಐದು ಅವಧಿಗಳಿಗೆ 'ಘಟಕ'ಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವ ಅವಕಾಶಗಳು ಲಭ್ಯವಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅರಿವಿನ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವಿಕಾಸ ಸಾಧ್ಯ. ಜ್ಞಾನದ ವಿಕಾಸ, ಅರಿವು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಘಟಕದ ನಂತರ ಅಳೆಯಬಹುದು ಮತ್ತು ಆಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಆವರ್ತನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅವಧಿಯದ್ದಾಗಿರಬೇಕು.

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಗಮನಹರಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ತರಗತಿಯ ಕಾರ್ಯಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಬಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯ ತರಗತಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನೊದಗಿಸಬಹುದು. ಇದು ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಗಮನವನ್ನು ಬಯಸುವ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ.

ವಿಶೇಷ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಕಲಿಕೆಯ ಅಸಮರ್ಥತೆಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಪಾಠ ಯೋಜನೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಘಟಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಪಾಠ ಯೋಜನೆ ಅಥವಾ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ಕಲಿಕೆಯ ವೈಫಲ್ಯವನ್ನು ಈಗ ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ 'ಪರಿಹಾರಬೋಧನೆ'ಯ ಮುಖಾಂತರ ತಿದ್ದಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದರ ಅರ್ಥ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅದೇ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವುದು ಎಂದು. ಈ ಮಕ್ಕಳು ಎದುರಿಸುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಕರು 'ಚಿಕಿತ್ಸೆ'ಗಳನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಅವರು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಮ್ಮನೆ ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವ ಬದಲು ಮಕ್ಕಳ ಚಿಂತನೆಗೆ ಸವಾಲು ಒಡ್ಡುವಂತಹ ಮತ್ತು ಅವರು ಕಲಿಕೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾಗುತ್ತಹ ಪಾಠಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರಿಯಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ವಿವಿಧ ಸ್ತರದ, ವಿವಿಧ ಹಂತದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಅಥವಾ ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿರುವ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಸಣ್ಣ ಗುಂಪಿನ ಮತ್ತು ಇಡೀ ತರಗತಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ಸೂಕ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಏಕಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತೆ ರಚಿತವಾದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪಾಠಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೇ ಚಿಂತಿಸಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಷಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳು, ಅವರು ಬಳಸುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ವಿಧಾನಗಳು ಎಲ್ಲವಕ್ಕೂ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ತಾಳೆಯಿರಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು :

- ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗಿರಲು ಆಸೆ ಪಡಬೇಕು.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಹವರಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು.
- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದಿಂದ ಕಲಿಯುವ ನಿರಂತರ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.
- ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಹೊರಗಿನ ವಾಸ್ತವತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಅದರ ಬದಲು ಅದನ್ನು ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಗಳ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ರಚಿತವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.
- ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ದುಡಿಯಬೇಕು.
- ಉತ್ಪಾದಕ ಕಾರ್ಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು ಮತ್ತು ತರಗತಿಯ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಕೈಕೆಲಸದ ಅನುಭವವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.
- ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು, ನೀತಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು.

ಜಾನ್‌ಸನ್ (1994) ಹೇಳುವಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಪಾಠಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವಾಗ ಬೋಧನಾ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ರಚಿಸುವರು. ಆಗ ರಚನಾವಾದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ಬೋಧನಾ-ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಜಾನ್‌ಸನ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

1. ವಾಸ್ತವದ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು.
2. ಜ್ಞಾನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಕಡೆಗೆ ಗಮನವಿರಬೇಕೇ ವಿನಃ ಜ್ಞಾನದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಲ್ಲ.
3. ಬೋಧನಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅಧಿಕೃತ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ಅಮೂರ್ತ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ.
4. ನಿಗದಿತ-ಪೂರ್ವಾನ್ವಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸೀಮಿತ-ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಬೋಧಿಸುವ ಬದಲು ಕಲಿಕೆಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವ ನೈಜ ಅನುಭವಗಳು, ನಿತ್ಯ-ಜೀವನದ ಘಟನೆಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಬೇಕು.

5. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸಬೇಕು.
6. ನಿಜ ಜೀವನದ ಅನುಭವಗಳ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ವಿಷಯದ ಬೋಧನಾ-ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆದರೆ ಜ್ಞಾನದ ರಚನೆಯಾಗುವುದು.
7. ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಕೌಶಲ್ಯಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನರಚನೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಹುದು.

ಮೇಲೆ ನೋಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಂರಚನಾ ವಾದದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಬಹುದು :

ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು. ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಗೊತ್ತಿರುವ ಅಥವಾ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳ ಮೂಲಕ ಪಾಠದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ವಿಷಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರಮ, ಆಸಕ್ತಿಗಳೇ ಮುಖ್ಯ. ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಉರುಹೊಡೆದು ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಪಲ್ಲಟಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಬೋಧನೆಯು ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮುಕ್ತ ಅವಕಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಅರಳುವ ಕೌಶಲವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಎಂಬುದರ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು. ಆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆಗೆ, ವಿವರಣೆಗೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ ವಿನಃ ಅವುಗಳನ್ನು 'ತಪ್ಪು' ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಅಲ್ಲ. ಕಲಿಕೆಯು ಕಲಿಕಾ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಿ ಫಲಿತವಾಗಬೇಕು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳಿಂದ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದ ಜ್ಞಾನ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವರನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸ್ವಂತ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸಹಿತ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಜ್ಞಾನರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಕಲಿಯುವುದಲ್ಲದೆ, ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ, ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ತಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಇವುಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಉನ್ನತಹಂತದ ಚಿಂತನೆಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾದಾಗ, ತರಗತಿಯೊಂದು ಬಹುದಿಸೆಯ ಆಯಾಮದಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕ್ಷಿಪ್ರತಾಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನೀಡುವ ಒಂದೇ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದು.

ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವಾಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಅನುಕೂಲಿಸುವ, ಸಮಾಲೋಚಿಸುವ, ಕೋಚ್, ಮೆಂಟರ್ ಆಗುವ ಎಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವಿನ ಅರಿವು ಮೂಡುವ, ಸ್ವ-ವಿಮರ್ಶೆ, ಸ್ವ-ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ,

ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ರೂಪಿಸಬೇಕು. ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ಪರಿಸರ, ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅಂತರ್ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವ ಅಧಿಕೃತವಾದ, ನೈಜವಾದ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವವನ್ನು ನೀಡುವಂತಿರಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ, ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನರಚನೆ, ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲೇಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜ್ಞಾನರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪಾತ್ರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಮಕ್ಕಳ ತಪ್ಪುಗಳು ಅವರ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ರಚನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವುವು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು 'ತ' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ರಚನಾವಾದದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು _____
 - ಎ. ಕಷ್ಟ ಹಲಗೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುವುದು
 - ಬಿ. ತರಗತಿಯ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಯ ಒಳಗಿನ ಸೀಮಿತ ಬೋಧನೆ
 - ಸಿ. ಜ್ಞಾನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು
 - ಡಿ. ಹರ್ಬಾರ್ಟ್‌ನ ಐದು ಹಂತಗಳ ಪಾಠಯೋಜನೆ
2. ವೈಗೋಟ್ಸ್ಕೀ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಂತೆ ರಚನಾ ವಾದದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ _____
 - ಎ. ಶ್ರವ್ಯ-ದೃಶ್ಯ ಸಲಕರಣೆಗಳ ಬಳಕೆ
 - ಬಿ. ಕಷ್ಟ ಹಲಗೆಯ ಸಾರಾಂಶ
 - ಸಿ. ಓದುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾದರಿ ಓದು
 - ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಬೆಂಬಲ ಅಥವಾ ಕಲಿಕಾ ಆಧಾರಗಳು

1.3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ವಾಸ್ತವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಾಧನವಾಗುವುವು.
- ಬಿ. ಕಲಿಕೆಯ 'ಫಲ'ಗಳ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಸಿ. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಹರಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತವೆ.
- ಡಿ. ಪಾಠಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರಬೇಕು.
- ಇ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿದರೆ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೋಷವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಎಫ್. ಶಿಕ್ಷಕರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

2.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ರಚನಾವಾದವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅನೇಕ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಲನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪಾಠ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ, ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶ/ಗುರಿಗಲನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಲ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಹಾಗೇ ಮೂಲ್ಯಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಆಯಾಮಗಲಲ್ಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಲು ಲಭ್ಯವಿವೆ.
- ಕಲಿಕೆಯ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಲನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವುದೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಪಾಡುಗಲನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.
- ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗುವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬೇಕಿದೆ.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಲ ದೋಷಗಲಿಗೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪುಗ್ರಹಿಕೆಗಲಿಗೆ ನೈದಾನ-ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಕ್ರಮಗಲನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಲ್ಲಿ “ಅರಿವಿನ ಅರಿವನ್ನು” ಬೆಳೆಸಲು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣ ಕೌಶಲಗಲ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಗಮನವೀಯುವುದು, ಗಣಿತದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಲನ್ನು ಬಹುಮುಖೀ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಿಸುವುದು, ಕಲಿಕಾ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಲ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಲಲ್ಲಿ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವುದು-ಮುಂತಾದುವುಗಲು ರಚನಾವಾದವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡುವ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಲೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ರಚನಾವಾದವು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸೂಚನೆಗಲನ್ನು ನೀಡಿದೆ.

2.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಲು -1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-1

1. ಡಿ. 2. ಎ 3. ಎ- ✓, ಬಿ- X, ಸಿ- X, ಡಿ- ✓, ಇ- ✓, ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-2

1. ಸಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓, ಬಿ- X, ಸಿ- ✓, ಡಿ- ✓, ಇ- X, ಎಫ್- ✓

2.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಲು

1. ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಲನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
2. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ರಚನಾ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಲು ಯಾವುವು? ಅವುಗಲ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಏನು?

2.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.ucl.mun.ca/emurphy/stemnet/html>
2. <https://www.cwroutledge.com/textbooks/9780415586/pdf>
3. National Curriculum Framework 2005.

ಬ್ಲಾಕ್-3 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-1 : ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ: ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ,
ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 3.1.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 3.1.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 3.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
 - 3.1.3.1. ಬೋಧನೆ-ಅಭ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
 - 3.1.3.2. ಬೋಧನೆ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
 - 3.1.3.3. ಬೋಧನೆ-ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 3.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 3.1.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3
- 3.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 3.1.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

3.1.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೊಡನೆ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೋಲಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶದಪಡಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯೊಡನೆ ಸಮೀಕರಿಸುವರು.

3.1.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಪವಿತ್ರವಾದ ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚುಕ್ಕಾಣಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆಸುವ ನಾಯಕರು. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಕೆ ಆಗುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಜೀವಂತ, ಉತ್ಸಾಹಿ, ಶಿಷ್ಯರೊಡನೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಒಡನಾಟ ಹೊಂದಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕ/ಗುರುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಯಾರೂ ಅಥವಾ ಯಾವುದೂ ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ “ಗುರುವು ದೇವರಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವನು” ಎಂಬುದು ಸಂತರ ಮಾತು. ಈ ಭಾವನೆಯ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೂಪವನ್ನೇ ನಾವು ನಮ್ಮ ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳುವ, ಬೋಧಿಸುವ, ಕಲಿಸುವ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಯೇ ಅಧ್ಯಾಪನ ಅಥವಾ ಬೋಧನೆ. ಈ ಬೋಧನೆ ಎಂದರೆ ಏನು? ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದೇ? ವಿವರಿಸುವುದೇ? ಅಥವಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ವಿವರಿಸುವುದೇ? ಹೀಗೆ ಸರಣಿಯಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುವುವು. ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ತರಬೇತಿ ನೀಡುವುದು, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು, ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಸಂವಹನ ಮಾಡುವುದು-ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಇದಮಿತ್ಥಂ ಎಂದು ಹೇಳಬಲ್ಲ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವಾದರೂ ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೋಧನೆಗೆ ಹಲವಾರು ಮುಖಗಳಿವೆ, ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳಿವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನಾಗಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನಾಗಿ ತೌಲನಿಕವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

3.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

3.1.3.1. ಬೋಧನೆ-ಅಭ್ಯಾಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

- ನೀವು ಸೈಕಲ್ ಕಲಿಯುವಾಗ ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಮೊಪೆಡ್ ಒಂದನ್ನು ಚಲಾಯಿಸಲು ಕಲಿಯುವಾಗ ಏನೆಲ್ಲಾ ಅನುಭವಿಸಿದ್ದೀರಿ, ನೆನಪಿದೆ ತಾನೆ? ಮೊದಲಿಗೆ ನೀವು ಕಲಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಹೇಗೆನಿಸುತ್ತಿತ್ತು? ನಂತರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು?
- ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಹೊಸ ಹಾಡನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ನಿಧಾನ ಗತಿಯ ಕಲಿಕೆಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿತ ನಂತರ ಹಾಡುವಾಗಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು?
- ಹೊಸದಾಗಿ ಟೈಲರಿಂಗ್ ಕಲಿಯುವವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಟೈಲರಿಂಗ್ ಮೆಷೀನನ್ನು ಪೆಡಲ್ ಮಾಡಲು ಹೇಳುವರು. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನೀವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ನೋಡಿ. ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪೆಡಲ್ ಮಾಡಿದಾಗ ಚಕ್ರವು ಒಂದೇ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಒಂದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗುವುದು.
- ಇದೇ ರೀತಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೌಶಲವನ್ನು ಕಲಿಯುವಾಗಿನ ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಭ್ಯಾಸವೆಂಬುದು ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಲ್ಲದೇ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯೇ

ಅಭ್ಯಾಸವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿದೆ. ಪುನರಪಿ ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪ್ರತೀ ಬಾರಿಯೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಭ್ಯಾಸ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅನುಮಾನಗಳು ಮತ್ತು ಗೊಂದಲಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ಮೂಲನವಾಗುತ್ತವೆ. ಕಲಿಕಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಮಾದಗಳು ಅಭ್ಯಾಸವು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುವು ಮತ್ತು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ದೋಷಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾಗುವುವು. ಕಲಿಕೆಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವು ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಬಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳು ಕೌಶಲಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸೈಕಲ್ ಸವಾರಿ, ಈಜುವುದು, ಬರೆಹ, ಓದು, ಸಂವಹನ, ಗಾಯನ ಮತ್ತು ನರ್ತನ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಯಾಮ ಇತ್ಯಾದಿ. ಬೋಧನೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಕೌಶಲವೆಂದೇ ಕರೆಯುವರು. ಕುಶಲತೆಯಿಂದ ಮಾಡುವುದೇ ಕೌಶಲ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ನೆನಪಿಡಬೇಕು. ಕಲಿತು ಬಂದದ್ದು ಕೌಶಲ ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಅದು ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳು ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಹಲವಾರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಅಣುಬೋಧನೆಯಿರಬಹುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಸೆಮಿನಾರ್‌ಗಳು ಆಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಬೋಧನಾ ಅಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಕೌಶಲವಾಗಿದೆ.

ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

1. ಕೌಶಲಗಳು ಸರಣೀಕೃತ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.
2. ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಿತ ಚಲನೆಗಳಿರುತ್ತವೆ.
3. ಸರಣೀಕೃತ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣ ಅನುಕ್ರಿಯಾ ವಿನ್ಯಾಸದಿಂದ ಕೌಶಲಗಳು ರೂಪಿತವಾಗುವುವು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಲಗಳು ಹಲವಾರು ಕೌಶಲ-ಘಟಕಾಂಶಗಳಿಂದ ರೂಪಿತವಾಗುವುವು. ಗಿಲ್‌ಫೋರ್ಡ್ ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವಂತೆ, ಕೌಶಲಪೂರ್ಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ದೇಹದ ಭಾಗಗಳ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೇಗ, ಬಲ, ನಿಶ್ಚಲತೆ, ಸಮನ್ವಯತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಿತಿಸ್ಥಾಪಕತ್ವವು ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೌಶಲದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಡೆಯುವುದು. ಅನೇಕ ಕೌಶಲಗಳು ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿಯೇ ಕಲಿಯುವುದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಚಲನೆಗಳ ಪರಿಷ್ಕರಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಭಿನ್ನವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರ್ಯವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆಯು ಆಗುವುದು. ಸಂವೇದನಾತ್ಮಕ ಗತಿಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಪ್ರಗತಿಯೇ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಯು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿಭೇದೀಕರಣವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ವಿಭಿನ್ನೀಕರಣವಾಗಲೀ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗೌಣವಾಗಿದ್ದು, ಇದೊಂದು ಕೇವಲ ವಿಘಟಿತ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳ ಮಹಾಪೂರದಂತಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಕ್ರಮೇಣ ಈ ನಡೆಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೋಷರಹಿತವಾಗುತ್ತಾ ಹೆಚ್ಚು ನಿರ್ದಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುವು. ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಅದರ ಮೊದಲ ನಡೆಯು ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ತಂತ್ರಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದಾದಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾತು. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಧಾರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾಧಾರಿತ ಗ್ರಹಿಕೆಯು ಉತ್ತಮವಾದ ತಳಹದಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.

ತಜ್ಞರು ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾದ ಹಂತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಭಿನ್ನತೆಯೇನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳು ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಆ ಹಂತಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ, ಸಂಜ್ಞಾನ ಹಂತ, ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹಂತ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯುತ್ತ ಹಂತ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕಾರ್ಯವೊಂದನ್ನು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅದನ್ನು ಕೌಶಲವನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಒಂದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾದ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುವನು. ಇದೊಂದು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ದೋಷ ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ನಡೆ ಕಾಣಿಸಿದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು. ಅಂತೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಗುವುವು. ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಕೌಶಲವೊಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಅಚಲವಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು. ಸ್ವಾಯುತ್ತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಣಾ ಗತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಹಾಗೂ ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ಅಕ್ಷರಶಃ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹಾಗೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ತಪ್ಪುಗಳು ನುಸುಳಿದವೆಂದು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಗ ಕೌಶಲದ ಪರಿಣತಿಯು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದರೆ ಅವುಗಳ ಎಳೆಯೂ ಕೂಡ ಸಂವೇದನೆಗೆ ಸಿಲುಕದಷ್ಟು ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಯು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಯಾವುದೇ ಅಡಚಣೆ ಅಥವಾ ಅಡ್ಡಿ ಆತಂಕಗಳು ಬಂದರೂ ಕೌಶಲದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಆಬಾಧಿತವಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ದಕ್ಷವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುವುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಅಭ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಹೋಲಿಕೆಯೊಡನೆ ನೋಡಿದಾಗ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳು ಅಭ್ಯಾಸ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಕೌಶಲವನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಎಂಬ ವಿಚಾರವು ಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಉತ್ತಮ ಬೋಧನಾ ಅಭ್ಯಾಸವು ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಕಲಿಕೆಯ ಕೀಲಿಕೈ ಇದ್ದಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನಾ ಅಭ್ಯಾಸವು ಸಮರ್ಪಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕೆಂದರೆ, ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು.
- ಸಕ್ರಿಯ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ವಿಫಲವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು.
- ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಕ್ರಿಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ಸಮಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಿರುವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.
- ಕಲಿಕೆಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವುದು.
- ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವುದು.

ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯೂ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅದು ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ತಯಾರಿ ಅಥವಾ ಸಂರಚಿತ ಅಭ್ಯಾಸಗಳೇ ಆಗಿರಬಹುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಿಂದೇ ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಆಗಿರಬಹುದು, ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೂ ಆಗಿರಬಹುದು.

● ಸಂರಚಿತ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು :

ಇವು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ತಯಾರಿಸುವ ಪಾಠಯೋಜನೆಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬರುವ ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು, ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಬೋಧನಾ-ಉಪಮಾರ್ಗಗಳ, ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನದ ಮತ್ತು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳ ಬಳಕೆ, ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳ ಬಳಕೆ, ಬೆಂಬಲ/ಕಲಿಕಾ ಆಧಾರಗಳ ರಚನೆ, ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅಳವಡಿಸುವಿಕೆ, ತಾವು ಬೋಧಿಸಿದ ಪಾಠದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದ ಮನೆಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನೋಟ್‌ಬುಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಬರೆದುಕೊಂಡುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಪಾಠವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು- ಇತ್ಯಾದಿ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು (ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾ-ನಿರತ ಇಬ್ಬರೂ) ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದೆ.

● ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆಂದೇ ರೂಪಿಸಿದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು :

ಇವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡುವ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾವಧಿ (ಸುಮಾರು 15 ದಿನಗಳು)ಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬಹುದಾದ ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬಹುದಾದ ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಯೋಗಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಮಾಡಬಹುದಾದ, ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಸಣ್ಣ ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು, ಮತ್ತು ಇಡೀ ತರಗತಿಯೇ ಸೇರಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಯಂ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲು, ಇಡೀ ತರಗತಿಯ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಪರಿಸರವನ್ನು ಚೊಕ್ಕಟವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

● ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಸಮಸ್ಯೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಬಹುದಾದ ಪರಿಹಾರಗಳು, ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಒಂದು ಮಾದರಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು, ಬ್ಯಾಟರಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ತಯಾರಿಸಬಹುದಾದ ಸಾಧನಗಳ ತಯಾರಿಕೆ, ಚರ್ಚಾಸ್ಪರ್ಧೆ, ಪ್ರಬಂಧ ರಚನೆ, ಆಶುಭಾಷಣ ಸ್ಪರ್ಧೆ-ಮುಂತಾದ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಪದೇ ಪದೇ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ರೀತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಹಿಡಿತವನ್ನೂ ಸಾಧಿಸುವರು.

ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿವೆ:

- **ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಳು :** ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದ ಧ್ಯೇಯ, ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- **ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಚರ್ಚೆಗಳು :** ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ, ಚರ್ಚೆ ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

- **ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ** : ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅವರ ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಬೋಧನೆಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪಡೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬೇಕು. ಇವು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ, ದರ್ಜಾಮಾಪನ ಮುಂತಾದ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದು. ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳ ವೀಡಿಯೋ ರೆಕಾರ್ಡಿಂಗ್ ಕೂಡಾ ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು.
- **ಔಪಚಾರಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ** : ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಕಿರುಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಅರೆವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಮಾಸಿಕ ಕಿರು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಮೌಖಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮತೋಲಿತ ಪ್ರಶ್ನಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ನಡೆಸುವುದು- ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಕರಗತವಾಗುವುವು.
- **ಅರಿವಿನ-ಅರಿವು** ; ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅರಿವಿನ-ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವುದು.
- **ಸಹ-ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಸಹ-ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು**: ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳು ಸಮಾಜೋ-ಭಾವನಾತ್ಮಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕ ಯಾವಾಗಲೂ ಆಂತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೇ.
- ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕೆಗೆ ಒತ್ತು ಕೊಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಓದುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಸಂಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರಬಲವಾದ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಕಲಿಕಾ ಆಧಾರಗಳ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ಸ್ವಯಂ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಿಂದ ಕಲಿಯಬಲ್ಲ ಸ್ವಾಯತ್ತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು.
- ಉತ್ತಮ ಸ್ವರೂಪದ ತರಗತಿಯ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕೌಶಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವನ್ನು ಮೀಸಲಿಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು.
- ಉತ್ಪಾದಕ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆವರ್ತಿತ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು.
- ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗೌರವವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಸಿಬ್ಬಂದಿವರ್ಗದವರೂ ಪಾಲಿಸುವುದು.
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು.
- ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
- ಏನೇ ದ್ವಂದ್ವಗಳು, ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಬಂದರೂ ಕೌಶಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹು ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಬೋಧನೆ ಎಂಬುದು _____
 - ಎ. ತರಬೇತಿ ಆಧಾರಿತ ವೃತ್ತಿ
 - ಬಿ. ಉಪನ್ಯಾಸ ವೃತ್ತಿ
 - ಸಿ. ಕೌಶಲ ಆಧಾರಿತ ವೃತ್ತಿ
 - ಡಿ. ಸೇವಾ ವೃತ್ತಿ
1. ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಬೋಧನೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ _____
 - ಎ. ಮನೆಗೆಲಸ (ಹೋಂವರ್ಕ್)
 - ಬಿ. ಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕ ಬಿಡಿಸುವುದು
 - ಸಿ. ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಮಾಡಿಸುವ ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಕೆಲಸ
 - ಡಿ. ಅಣುಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿ ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಮಾಡುವುದೇ 'ಅಭ್ಯಾಸ'.
- ಬಿ. ಕೌಶಲಗಳು ಸರಣೀಕೃತ ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಸಮನ್ವಯಿತ ಚಲನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ.
- ಸಿ. ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಯ ಅಂತಿಮ ಘಟ್ಟವೆಂದರೆ, ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.
- ಡಿ. ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಾಧಾರಿತ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.
- ಇ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಎದುರಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿರಬೇಕು.
- ಎಫ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯರಾಗಲು ವಿಮರ್ಶೆ, ಚರ್ಚೆ ಮತ್ತು ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಹಾಯಮಾಡುವುವು.

3.1.3.2. ಬೋಧನೆ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧ

ಬೋಧನೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗೆ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಹಸ್ಪಂದನದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಜೊತೆಗೆ ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ, ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಭರಪೂರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಕಲಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಿಮವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ತಮಗೆ ದೊರಕಿದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೀರಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅಥವಾ ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವಾಗ ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಅಥವಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲ ಏನನ್ನಾದರೂ

ನೀಡುವುದು ಹಾಗೂ ಏನನ್ನಾದರೂ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಅನುಭವದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಬರುವುದು. ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸೂಕ್ತವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆಯ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು. ಅದು ಮಾಡಿ-ಕಲಿ ನಿಯಮಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವುದು. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಕಾಯ, ವಾಚಾ, ಮನಸಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವರು. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ವಿಭಿನ್ನೀಕರಿಸಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಎನ್ನುವಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಒಂದೇ ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು. ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ತಯಾರಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೇ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಯಾರಾದ ಈ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು. ಇದೊಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿ-ಕಲಿ ನಿಯಮದನ್ವಯ ಕಲಿಯುವಾಗ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗರಿಷ್ಠಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಕಲಿಕಾ ಫಲವಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಪಿಂಕ್.ಜಿ.(1989) ಪ್ರಕಾರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವ-ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿತ್ಯ ಕೆಲಸ-ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು “ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಂದ ಉದ್ದೇಶಪೂರಿತ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಸೃಜನಶೀಲ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಅಥವಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಉಂಟಾದ ಕಲಿಕೆಯೇ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ” ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಗತ್ಯವೇನು?

ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮಾಹಿತಿ-ಸಂಸ್ಕರಣ-ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಮಗುವು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದೊಡನೆ ಮಾಡುವ ಅನ್ವೇಷಣೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು, ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಮತ್ತು ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವ ಸಾಧನ-ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಷಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರದ ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿಷಯ-ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಠ್ಯವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನುಭವಕ್ಕೊಂದು ಸೃಜನಶೀಲ ಆಯಾಮವು ದೊರಕುವುದು.
2. ಕಲಿಕೆಗೆ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.

3. ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೆಳೆಸುವುದು.
4. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ, ಅನುಭವ, ಕೌಶಲ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡುವುದು.
5. ತಮ್ಮದೇ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
6. ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ, ವಾಚ್ಛಾತುಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮತ್ತು ಹೊಸ ಹೊಸ ಅನುಭವಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯುವುದು.
7. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ಶಿಕ್ಷಕರ ನಡುವೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಭಾಂದವ್ಯ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು.
8. ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಗುವಿನ ಭಾಷೆಯಿಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಭಾಷಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಗುವೂ ಕೂಡ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಬಹುದು.
9. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಅಳವಡಿಸಿ ಬೋಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.
10. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವಕಾಶವಾಗಿದೆ.

ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವೆವಾದರೂ ನಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಮೂರು ವಿಧವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

- (1) ಅನ್ವೇಷಣಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು- ಜ್ಞಾನ, ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳು.
- (2) ರಚನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು- ಸೃಜನಶೀಲ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು ಮತ್ತು
- (3) ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು- ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣಗಳು.

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ,

- **ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:** ವೀಕ್ಷಣೆ, ಅವಲೋಕನ, ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡುವುದು, ವರ್ಣಿಸುವುದು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸುವುದು, ಚರ್ಚಿಸುವುದು, ಅನ್ವೇಷಿಸುವುದು, ವರದಿ ತಯಾರಿಸುವುದು, ತೀರ್ಮಾನಿಸುವುದು, ಅಂದಾಜಿಸುವುದು, ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಆಯ್ಕೆಗಳು, ಅನುಕರಣೆ, ನಾಟಕ, ಮಾದರಿಯಾಗುವುದು, ಮಾದರಿ ತಯಾರಿಸುವುದು, ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಚಿತ್ರ-ದೃಶ್ಯಗಳ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದು, ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಚಿತ್ರ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡುವುದು, ಕಲ್ಪನೆ, ಕವನ ರಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
- **ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:** ರಚನೆ ಮಾಡುವುದು, ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವುದು, ವರ್ಗೀಕರಿಸುವುದು, ಸಮೀಕರಿಸುವುದು, ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು, ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸುವುದು, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ, ಯೋಜಿಸುವುದು, ಬೌದ್ಧಿಕ ಊಹನೆ, ಸಾರಾಂಶೀಕರಿಸುವುದು, ತೀರ್ಮಾನ, ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಸಮರ್ಥನೆ ಮತ್ತು ವಿವರಿಸುವುದು.

- **ಸ್ತ್ರೀ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು:** ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಘಟಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಆವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು, ನಿತ್ಯತೆ ಮತ್ತು ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನದೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳಿಂದ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು.

ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸಂಘಟನೆ : ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯತೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ ಯುಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸಮಾಜೋ-ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಬೆಸುಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಉಂಟುಮಾಡುವುವು. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಂಘಟಿಸಲು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಹಂತಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

- ಉತ್ತಮವಾದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ತಯಾರಿಸುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವನ್ನೂ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯನ್ನಾಗಿಸುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಗೂ ಏನನ್ನು, ಏಕೆ, ಹೇಗೆ, ಯಾವಾಗ, ಯಾರು ಯಾರು, ಯಾರಿಗಾಗಿ ಮತ್ತು ಎಷ್ಟು ಕಾಲ-ಎಂಬುದರ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಮೂಡಿಸುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೂ ಮುನ್ನ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗೊಂದಲಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿರದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಬ್ಬ ಯೋಜಕನಾಗಿ, ಸಂಘಟನಾಕಾರನಾಗಿ, ಅನುಕೂಲಕಾರಕನಾಗಿ, ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಾಗಿ, ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಗಾರನಾಗಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪಕನಾಗಿ ಹಾಗೂ ಶಿಸ್ತಿನ ನಿರ್ವಾಹಕನಾಗಿ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಮೂಲತಃ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತಾ ತತ್ಪಲವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಉದ್ದೇಶಿತ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಒಂದು ಮಾತೆಂದರೆ, “ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಬ್ಬ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಕರು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ” (ಷ್ಯೂವೆಲ್ 1986). ಹಾಗೆಯೇ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬೇಕು, ಹಿಂದಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಳಾಗಿರಬಾರದು. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು, ಜ್ಞಾನರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು, ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಂತಿರಬೇಕು. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಹುರುಪು, ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾ, ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲ್ಲದೇ ಸಹಕಾರಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುವು. ಯಾವ ಚಟುವಟಿಕಾ ಕಲಿಕೆಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಾ ಆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಇತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಲು ಸಹಾಯಮಾಡಬಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಉಪಯುಕ್ತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ✓ ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು_____
 - ಎ. ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅನಿವಾರ್ಯವಲ್ಲ
 - ಬಿ. ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದುವು
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು
 - ಡಿ. ಹೆಚ್ಚು ಸಮಯವನ್ನು ಬೇಡುವುವು
2. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಸ್ವರೂಪವೆಂದರೆ ಅದು ಮಗುವಿನ _____
 - ಎ. ಭಾಷೆಯೇ
 - ಬಿ. ಕೌಶಲವೇ
 - ಸಿ. ಜ್ಞಾನವೇ
 - ಡಿ. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೇ.

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಬೋಧನಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ ಅಳವಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.
 - ಬಿ. ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು ಅನುಭವಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
 - ಸಿ. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.
 - ಡಿ. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು.
 - ಇ. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅನವಶ್ಯಕ ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಆಗಿರಬಾರದು.
- ಎಫ್. ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಅಂಧ ಅನುಕರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವರು.

3.1.3.3. ಬೋಧನೆ ಎಂಬುದು ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಕೌಶಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿರುವ ಮಾತು. ಇಲ್ಲಿ ಸಂವಹನವಿರುತ್ತದೆ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಪ್ರಯೋಗಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರವನ್ನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲ ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, “ಕೌಶಲಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುವುವು” ಎಂಬ ಅಂಶ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧನಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಯಾ, ವಾಚಾ ಮತ್ತು ಮನಸಾ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳನ್ನು ತೋರುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿವರಿಸುವಾಗ, ಪ್ರಯೋಗದ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುವಾಗ, ಕಷ್ಟಹಲಗೆಯನ್ನು ಬಳಸುವಾಗ, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಾಗ, ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಂದ ಸೆಳೆಯುವಾಗ, ಕೆಲವು ಸೆಕೆಂಡುಗಳ ಕಾಲ

ಮೌನದಿಂದಿರುವಾಗ, ಸರಿಯಾದ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ತೋರಿದಾಗ ಪುನರ್ಬಲನಗಳನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮೌಖಿಕ, ಲಿಖಿತ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ-ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ದೈಹಿಕವಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದೇ ತರಗತಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯೇ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣವೆಂಬುದನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಗದು. ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬೋಧನೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಪ್ರಬಲವಾದ ತಳಹದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಲ್ಲಿನರಾಗುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾದ ಕ್ಷಣವೇ ಅದೊಂದು ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಲೆ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾತಾವರಣದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು. ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲರೂ ಏನೋ ಒಂದು ನಿರೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ತರಗತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಹತೋಟಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಡೀ ತರಗತಿಯನ್ನು ಕಲಿಕೆಯಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವರು. ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆ ವಿಷಯದ ಸಂಕೇತವೇ ಆಗಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ನಿರ್ವಹಣೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವಿದೆಯಾದರೂ ಅಭ್ಯಾಸವೇ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲ, ಚಟುವಟಿಕೆಯೇ ಬೋಧನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ನಿರ್ವಹಣೆಯೇ ಬೋಧನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧನೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಇವುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬೆಸೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುಹೋಗುವ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಬೋಧನೆಯೊಳಗಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಇವುಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾಗ ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಸಮೀಕರಿಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು, ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ, ಬೋಧನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು? ಎನ್.ಸಿ.ಆರ್.ಟಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನಾ ಪ್ರನಾಳಿಕೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದೆ. ಅದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳಾವುವು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

● **ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವಿಕೆ :**

ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕದ ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಪಾಠಯೋಜನೆಯ ತಯಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸೂಕ್ತವಾದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತಯಾರಿಸುವುದು.

- ✓ ವಿಷಯದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆ:
- ✓ ಯುಕ್ತ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತವಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನಿದರ್ಶನಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಷಯದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಲು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
- ✓ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಿಡಿತವಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರು ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂವಹನ ಕಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
- ✓ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ-ಭಿನ್ನತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಲುಪಿಸಬೇಕು.
- ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ತಿದ್ದಬೇಕು.

- ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳ ಬಳಕೆ:
 - ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಬಳಸುವುದು.
 - ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು.
 - ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಸುಸ್ಥಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
 - ಮಕ್ಕಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದು.
 - ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾಗಿ ವಿವಿಧ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜೋಡಿಸುವುದು.
 - ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಶಿಸ್ತು, ಸ್ವ-ಸಮಯ ಪಾಲನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಜಗಳ, ಪರಸ್ಪರ ನಿಂದನೆಗಳೇನಾದರೂ ಕಂಡಬಂದರೆ, ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗುವುದು.
 - ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದು ಮತ್ತು ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದು.
 - ಶಿಕ್ಷೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ದೈಹಿಕವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿಯಾಗಲೀ ಹಿಂಸಿಸದಿರುವುದು.
 - ಅನಿಯಮಿತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಅವರ ದಿನವಹಿ ಹಾಜರಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು.
 - ಶಾಲೆಯಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದು.
 - ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಮಾಡಲು, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು, ಪ್ರಯೋಗ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು, ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ನೀಡುವ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು, ಅನುಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಕೇಳಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
 - ಉತ್ತಮವಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವರ್ಗಾವಣೆಗಾಗಿ, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಪುಸ್ತಕ, ಐ.ಸಿ.ಟಿ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು:
 - ಸರಳವಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
 - ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮನೆ-ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು.
 - ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಷಯ ತಲುಪಿಸಬಲ್ಲ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು.

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಾಬ್ದಿಕ ಮತ್ತು ಅಶಾಬ್ದಿಕ ಸಂವಹನಗಳಿಗೆ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ, ಪರಸ್ಪರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಗೌರವದೊಂದಿಗೆ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯಿಸುವುದು.
- ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಮತ್ತು ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು:
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು.
 - ಅವರಿಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಹಾಗೂ ಅವರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿರಿಸುವುದು:
 - ಶಿಕ್ಷಕರು ನಡೆಸುವ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕಿರು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ, ಅರೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳ, ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ದಾಖಲಾತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ, ಸಂಚಯಿತ ದಾಖಲೆಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕಾಪಾಡುವುದು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅವರ ಪೋಷಕರಿಗೆ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ತಲುಪಿಸುವುದು.
 - ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಪೋಷಕ-ಶಿಕ್ಷಕ ಭೇಟಿಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
 - ಸಮುದಾಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಅಂತರ್‌ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು:
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು, ಗೌರವಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಕುರಿತು ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಮೀಪಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರತಿಭೆ, ಅವರ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವುದು.
 - ಸಹ-ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಇರುವುದು.
- ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು:
 - ತನ್ನ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
 - ಸೇವಾ-ನಿರತ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು.
 - ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು, ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.
 - ಬೋಧನಾ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ಸೃಜನಶೀಲ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
 - ಶಾಲಾ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ. ಬೋಧನೆಯೆಂಬುದು ನಿರ್ವಹಣೆಯೆಂದು ಆದಾಗ ಅದೊಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಮತ್ತು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದಾದ ವಿಧಾನ_____

- ಎ. ಓದುವಿಕೆ
- ಬಿ. ಬರೆಯುವಿಕೆ
- ಸಿ. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ
- ಡಿ. ನಿರ್ವಹಿಸುವಿಕೆ

2. ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲವೆಂದರೆ_____

- ಎ. ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ
- ಬಿ. ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂವಹನ
- ಸಿ. ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಮತ್ತು ಸಂವಹನ
- ಡಿ. ಉತ್ತಮವಾದ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದು

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಸುರಕ್ಷತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೂ ಅಲ್ಲ.
- ಬಿ. ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಯು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕು.
- ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕ್ಲಿಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ವಹಣಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದು.
- ಡಿ. ಸೇವಾನಿರತ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.
- ಇ. ಬೋಧನೆಯು ನಿರ್ವಹಣೆ ಎಂದಾದಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಎಫ್. ಒಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರಾದರೆ ಸಾಕು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

3.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಾಸ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಗಳು ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- ಬೋಧನೆಯು ಅಭ್ಯಾಸವೆಂದಾದಾಗ, ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನಡೆಸುವ ಕೆಲವು ಪುನರಾವರ್ತಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

- ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕೌಶಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗಬಲ್ಲದು.
- ಅಭ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಚಿತ ಅಭ್ಯಾಸ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿಯೇ ಯೋಜಿಸಿದ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಯೋಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ತಯಾರದ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ವಿನ್ಯಾಸ. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಾಗುವುದು ಎಂಬುದು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸತ್ಯ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೇ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ತಯಾರಾದ ಈ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದಿಂದಲೇ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು. ಇದೊಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿ-ಕಲಿ ನಿಯಮದನ್ವಯ ಕಲಿಯುವಾಗ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವುದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಕಲಿಕಾಲೀಕ ಫಲಶ್ರುತಿಯಾಗಿಯೂ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು.
- ಬೋಧನೆಯೊಂದು ನಿರ್ವಹಣೆಯೆಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿದಾಗ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಆಯಾಗಳೊಂದಿಗೆ ಅನಾವರಣಗೊಳ್ಳುವವು.
- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಪಠ್ಯದ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದಷ್ಟೇ ಬೋಧನೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವಿಕೆ, ವಿಷಯದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಆಳವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳ ಬಳಕೆ, ಮಕ್ಕಳ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮೌಲ್ಯಾಂಕನ ಮತ್ತು ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗಿಸಿವೆ.

3.1.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಸಿ. 2. ಡಿ. 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

- 1.ಬಿ 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1. ಡಿ 2. ಸಿ 3. ಎ- X ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

3.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಅಭ್ಯಾಸ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ.

3.1.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.oecd.org/berlin/43541655pdf>
2. <https://www.infed.org/mobi/what is teaching>
3. <https://www.eprogressiveportfolio.blogspot.com/2012of activity based learnings>
4. <https://www.teaching-learning.utas.edu.au/planning-learning activies>
5. <https://www.education.ohio.gov/topics/teaching/educator>
6. <https://www.ncert.nic.in/pdf/files PINDICS pdf>

ಬ್ಲಾಕ್-3 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-2 : ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 3.2.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 3.2.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 3.2.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 3.2.3.1. ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-1
- 3.2.3.2. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಲು ಕಾರಣಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-2
- 3.2.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 3.2.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1 ಮತ್ತು 2
- 3.2.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 3.2.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

3.2.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಅನ್ವಯವನ್ನು ಮಾಡುವರು.

3.2.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಬೋಧನೆ ಎಂಬುದು ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯಾಗಲೀ, ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿಯಾಗಲಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಭಾವಿಸಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ತಂತ್ರಗಳು, ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿ, ವಿಧಾನಗಳು ಅಡಗಿವೆ. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬೋಧನೆಯು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಬೋಧನಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಏನು, ಹೇಗೆ, ಯಾರಿಗೆ, ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ಉತ್ತರ ರೂಪವಾಗಿ ಅದು ರಚಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಾಗಿ, ವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ

ಅವರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯ (ಸೇವಾ-ನಿರತ ಮತ್ತು ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ) ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೃಜನಶೀಲ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ನಿಸ್ಪಹತೆಯಿಂದ, ಅಚಲರಾಗಿ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ಕೇವಲ ಅವರ ಪ್ರಸ್ತುತೀಕರಣ, ಮತ್ತು ಅವರು ಹೇಗೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೋಟ್ಸ್ ನೀಡುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡುವುದಷ್ಟೇ ಬೋಧನೆಯಾಗಿ ಈಗ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳ ಸಮನ್ವಯದ ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಬೋಧನೆ ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏಕೆ ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

3.2.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

3.2.3.1. ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವುದಾದರೆ ಅದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಎಂಬ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆಯೇ? ನೀವು ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಏಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಿ? ಇದರ ಮೂಲಕ ನೀವು ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸುವಿರಿ?

ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡಿ.

ದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ರೂವಾರಿಗಳಾಗಿ ರೈತ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕರನ್ನು ನಾವು ನೆನೆಯುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದು ದೇಶ ಕಟ್ಟುವ ಕೆಲಸ. ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿಯಿರಲಿ, (ಲಾಯರ್, ಇಂಜಿನಿಯರ್, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಅಲ್ಲಿಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡವರಿರಲಿ ಸಣ್ಣವರಿರಲಿ ಅವರು ಕಲಿಯುವುದು ಅವರ ಗುರುಗಳ ಮೂಲಕವೇ. ಇದೊಂದು ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ. ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಿರುವ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಬೇಕಿದೆ. ದೇಶದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಮತ್ತು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಇವರೇ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ (ಚೌರಾಸಿಯಾ 1967). ಚೌರಾಸಿಯಾ ಹೇಳುವಂತೆ, ಒಂದು ದೇಶದ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಆ ದೇಶದ ಜನರ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಒಂದು ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಅವರು ಪಡೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣದ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅಲ್ಲಿನ ಜೀವನ ಮಟ್ಟ, ಆ ಜನರ ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಅನುವಂಶೀಯತೆ, ಪೋಷಕರ ಧೋರಣೆಗಳು, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ಪಾಠ-ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳು, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಮಿಗಿಲಾದ ಒಂದು ಅಂಶವಿದೆ. ಅದೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಗುಣಮಟ್ಟ.

ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ದೇಶ ಕಟ್ಟುವ ಶಿಲ್ಪಿಗಳು. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವವರೇ ಶಿಕ್ಷಕರು! ದೇಶದ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯವಿರುವುದೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ. ಈ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾರ್ಯವೇ ಬೋಧನೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ದೊರೆಯುವ ಸೂಚನೆಗಳು, ವಿವರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು.

- ಹೆಚ್.ಸಿ.ಮಾರಿಸನ್ ಹೇಳುವಂತೆ, “ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಪ್ರೌಢವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಪಕ್ಷತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯ ಅನುಬಂಧವಾಗಿದೆ”.

- ಜಾಕ್‌ಸನ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ, “ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಮುಖಾ-ಮುಖೀ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರಲ್ಲೊಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದವರು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವುವು”.
- ಜೆ.ಬಿ.ಹಗ್ ಮತ್ತು ಜೇಮ್ಸ್‌ಕೆ.ಡಂಕನ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವಂತೆ “ಬೋಧನೆಯೊಂದು ನಾಲ್ಕು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಯೋಜನೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವರ್ಗಾವಣೆ, ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ”.
- ಎನ್.ಎಲ್.ಗ್ರೀನ್ ಹೇಳುವಂತೆ “ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಅಂತರ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಂಭವನೀಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ”.
- ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ “ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಇಚ್ಛಿತ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಯೋಜಿಸಿ, ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು”.

ಬೋಧನೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಏನೆಲ್ಲ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅದೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಲಾವಣೆಯಾಗುವ ದೇಶದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನೀತಿಗಳು, ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ನವನವೀನ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿವೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನದ ಉನ್ನತ ಸಾಧನೆಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುವು. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಸರಳವಾದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಾತೇ ಸರಿ. ಬಿಡ್ಲ್ ಮತ್ತು ಎಲ್ನಾ (1964) ಹೇಳುವಂತೆ, “ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕ ಅನುಭವಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ಧಾರಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರ ವರ್ತನೆಗಳು ಮತ್ತು ತತ್‌ಕ್ಷಣದ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಹಾಗೂ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಪರಿಣಾಮಗಳು-ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ”.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಎಂತಹವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಅವರ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ. ಶಿಷ್ಯರೇ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿಜವಾದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ದಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ವಾಡಿಕೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಗ್ಗೆ ಬೇರೆ ನಿರ್ಧಾರಕ ಅಂಶಗಳಾದ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಿಕೆ, ಗುರಿ ಮತ್ತು ಧ್ಯೇಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಿಕೆ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ತುಂಬುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಆಸಕ್ತಿ-ಮುಂತಾದುವುಗಳೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಇಂತಹ ನಿರ್ಧಾರಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಷ್ಟೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿದರೆ, ಗುರುಶಿಷ್ಯರಿಬ್ಬರೂ ಯಶಸ್ಸಿನ ಹಾದಿ ಹಿಡಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಒಬ್ಬ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಬಲಾಬಲಗಳೊಡನೆ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೋಧನಾ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತಿವೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಪ್ರಮಾದವೇನಲ್ಲ, ಆದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೋಧನಾ ತರಗತಿಯನ್ನು ಸೇರಿದಂತೆ ಇಡೀ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಆಸಕ್ತಿಯು ಅವರಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಶಿಕ್ಷಕರ

ಮೇಲಿದೆ. ಇನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಒಬ್ಬರಂತೆ ಒಬ್ಬರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯಾಗಿ ಸದಾ ಇರುವ ಒಂದು ಸತ್ಯಾಂಶ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಗೆ ಗಮನವೀಯಬೇಕು, ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು, ಶ್ರವ್ಯ-ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಯುಕ್ತ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಬೇಕು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಸಹಾಯಕಗಳ ಬಳಕೆ, ಇ-ಕಲಿಕಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಆನ್-ಲೈನ್ ಮತ್ತು ಆಫ್-ಲೈನ್ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ-ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಬೋಧನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯು ನಿಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ನಿಶ್ಚಿತ. ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆಂದೇ ಬರುವ ಗಣತಿ-ಕಾರ್ಯಗಳು, ಶಾಲೆ-ಸಮುದಾಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿ-ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇವೂ ಕೂಡ ಅವರ ಬೋಧನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಗಮನ ನೀಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಬೇಕಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕಿದೆ. ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಕೌಶಲವನ್ನು ಅದರ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕಿದೆ ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲೂ ಆ ಛಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾಂತ್ರಿಕ-ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ತರಗತಿಯ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳ ಕಲಾಪವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಿದೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು, ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ಪರ್ಯಾಯ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು, ಶಾಲೆಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಜೋಪಾನವಾಗಿರಿಸುವುದು, ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಡನೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕ್ರಿಯಾಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನಕಾರರಾಗುವುದು-ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ, ಈ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮಾದರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಬೇಕಿದೆ.

ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಣೆಗಳು ಬೋಧನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಿವೆ. ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಉಪದೇಶವಲ್ಲ. ಅಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ, ಗೌರವ ಮತ್ತು ಆದರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಿಕೆಯೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಸಮೀಕರಿಸಿ ಸ್ಮಿತ್(2015) ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಚಿಕ್ಕವರನ್ನು ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಲಿದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಬೋಧನೆ ಎಂಬುದು ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಹತ್ತು ಹಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವ ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಯಶಸ್ಸು ತಿಳಿಯುವುದು_____
 - ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳಿಂದ
 - ಬಿ. ಅವರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ
 - ಸಿ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಾಲಿಸುವ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ
 - ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯಿಂದ

2. ಪ್ರೌಢ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಪಕ್ಷತೆಯುಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯ ಅನುಬಂಧವೇ ಬೋಧನೆ-ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದವರು_____

ಎ. ಜಾನ್‌ಡೂಯೀ

ಬಿ. ಜಾಕ್‌ಸನ್

ಸಿ. ಜೆ.ಬಿ.ಹಗ್ ಮತ್ತು ಡಂಕನ್

ಡಿ. ಹೆಚ್.ಸಿ.ಮಾರಿಸನ್

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

ಎ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಿ ಸರಿಪಡಿಸಿದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು.

ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಸಿ. ಬೋಧನೆಯೆಂಬುದು ವಿವೇಚನೆ, ಗೌರವ ಮತ್ತು ಆದರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಿಕೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಡಿ. ಬಿಸಿ ಊಟದ ಸಮಸ್ಯೆಗೂ ಬೋಧನೆಯು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುವುದಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಇ. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಅಂಶವಾಗಿದೆ.

ಎಫ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲವೆಂದರೆ ಅದು ಅವರು ಮಾಡುವ ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧ.

3.2.3.2. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಲು ಕಾರಣಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

ಮಗುವೊಂದು ಅವರಮ್ಮನ ಚಿತ್ರವನ್ನು ತನಗೆ ತೋಚಿದಂತೆ ಬರೆದಿತ್ತು. ಸುಮಾರು 6 ವರ್ಷದ ಮಗುವಾದ್ದರಿಂದ ಚಿತ್ರ ಬಹುಪಾಲು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು. ಅದನ್ನು ಅವರಮ್ಮನೇ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ ಕೇಳಿ.

“ಯಾಕೋ ಪುಟ್ಟಾ, ಇಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರೆದಿದ್ದೀಯಾ ನಿಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ಚಿತ್ರ ಆದರೆ, ಕೈಗಳು ಯಾಕೋ ಇಷ್ಟೊಂದು?ನನಗೆ ಇರುವುದು ಎರಡೇ ಕೈಗಳು ಅಲ್ಲವಾ?”

ಮಗುವಿನ ಉತ್ತರ ಅಮ್ಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಮೂಡಿಸಿತು. “ಅಮ್ಮಾ ನಿನಗೆ ಎರಡೇ ಕೈಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅದೆಷ್ಟೊಂದು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೀನೊಬ್ಬಳೇ ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವೆ. ಅದಕ್ಕೇ ಹಾಗೆ ಬಿಡಿಸಿದೆ”.

ಅಮ್ಮನ ಪಾತ್ರ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ-ಇವೆರಡರಲ್ಲೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾಮ್ಯತೆಗಳಿವೆ.

ಆ ಸಾಮ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಪಟ್ಟಿಮಾಡಿ.

ಈ ಘಟಕದ ಮೊದಲ ಉಪಶೀರ್ಷಿಕೆಯಾದ 3.2.3.1ರಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯು ಹೇಗೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ನೋಡಿದೆವು. ಈಗ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನಾ ಕ್ರಿಯೆಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಯಾಣವೇನಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ, ಅಘಾತಕಾರಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟ, ಗುಡ್ಡ, ಪರ್ವತಗಳು, ನದಿ, ಸರೋವರ, ಸಮುದ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸವಾಲಿನ

ಪ್ರಯಾಣವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬ ನೀತಿಯೇನೋ ಸರಿಯೇ, ಹಾಗೆಯೇ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಪಠ್ಯದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪಠ್ಯದ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪಠ್ಯವು ಈಗಾಗಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಪಠ್ಯ ಒಂದೇ, ಆದರೆ, ಬೋಧಿಸಬೇಕಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ವೈವಿಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪಠ್ಯ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ-ವಿಧಾನ, ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳ ಆಯ್ಕೆ, ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವೇ ಸೃಜನಶೀಲರಾಗಿ ಕೆಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ-ಇವು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.

ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮಾಜವು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯಿಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೃಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ, ವೈವಿಧ್ಯವಾದ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಅವರ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ಅಭಿಕ್ಷಮತೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು, ಕಲಿಕಾ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಉದಾಸೀನ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಬೆಳೆದುಬಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯವೂ ಅವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು. ಇದನ್ನು ಪಕ್ಕಕ್ಕೆಟ್ಟು ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿಸಿದ ಕೆಲವು ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈಗ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸೋಣ:

ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿವಿಧ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟಗಳು: ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ದೇಶನಾರಹಿತ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಾಧಾರಣ ಅಥವಾ ಕಡಿಮೆ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ದೇಶನಾಸಹಿತ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಎರಡೂ ಗುಂಪಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತಹಾ ನಮ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು, ಕಲಿಕಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು, ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ತಯಾರುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರಗಳು ಅದ್ಭುತವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನಾ ಶೈಲಿ, ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಇವೆರಡರ ನಡುವಿನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮನೋಧೋರಣೆ, ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಗುರುತರವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ: ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದು ಓದುವಿಕೆ, ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಓದುವಿಕೆ, ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆ, ಕಲಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಮೇಲಿನ ಅವಲಂಬನೆ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವನಿರ್ಧಾರಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಗಿರಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಕೆಲವರು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ಶ್ರವ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯಬಲ್ಲವರಾದರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮದ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವರವರದ್ದೇ ಆದ ವಿಧಾನಗಳಿಂದ ತಮಗೆ ದೊರಕುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸುವರು, ಸಂಕೀರ್ತೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಿಸಂಕೀರ್ತೀಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಈ ವಿಧಾನವು ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳು: ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಮನೋಧೋರಣೆಗಳು, ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಂತೆಯೇ ಅವರ ಆತಂಕ, ತವಕ, ಹತಾಶೆ ಮತ್ತು ದ್ವಂದ್ವ ಅಥವಾ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಹಾಗೂ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಮತೋಲನ-ಇವುಗಳು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯು ಹೇಗೇ ಇರಲಿ, ಈ ಅಂಶಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದರಿಂದ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮದೆ ಇರಬಹುದು.

ತರಗತಿಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ : ಮೊದಲೆಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವುದೆಂದರೆ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ಏಕೆಂದರೆ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳೆದುರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಆಯಿತು, ಬೋಧನೆ ಆದ ಹಾಗೆ ಎಂದು ನಂಬಲಾಗಿತ್ತು. ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಕಠಿಣವಾದದ್ದೆಂದರೆ ಬೋಧಕ ವೃತ್ತಿ. ಬೋಧನೆಯು ಕಠಿಣವಾದದ್ದು ಭಾಗಶಃ ತರಗತಿಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ (ಡಗ್ಲಾಸ್ 2009, ಡಾಯೆಲ್ 1986). ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು, ಎಂಬುದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಟ್ಟರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು. ಸಮಯ ಬಂದರೆ, ವಕೀಲನಂತೆ, ಬೋಧಕನಂತೆ, ವೀಕ್ಷಕನಂತೆ, ಕ್ರೀಡೆಗಳ ಕೋಚ್ ಆಗಿ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪಕನಾಗಿ, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕನಾಗಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾಗಿ, ಆಪ್ತ ಸಲಹೆಗಾರನಾಗಿ-ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳು ಶಿಕ್ಷಕನದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ(ಕಪ್ಲಾನ್ 2003). ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು (ಡೇನಿಯಲ್‌ಸನ್ 1996). ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆ, ಸುರಕ್ಷತೆ, ಆರೋಗ್ಯ, ಮಾನಸಿಕ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ, ಅವರ ಇತರ ಅಗತ್ಯತೆಗಳು-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೋಧನಾ ಆದರ್ಶಗಳ ಸಮಿತಿ 2002ನಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿರುವಂತೆ ಉತ್ತಮ ಬೋಧನೆಯು ಸರಳವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಾಧಿತವಾಗಿರಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಎಷ್ಟು ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಮತ್ತು ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆಯೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯವಾಗಲಿ ಸಮಾಲೋಚನೆಗಾಗಲಿ ಅವಕಾಶವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧನಾ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಒತ್ತಡ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವುದು.

ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ : ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರತೀ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ವೈವಿಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ, ಅನುಭವಗಳು, ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಇಡೀ ತರಗತಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು. ಅದೇ ರೀತಿ ತರಗತಿಯ ಭೌತಿಕ, ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಐತಿಹಾಸಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟುಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರು ಕೇಳುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವರು.ಅವರ ಮಾಹಿತಿ ಸಂಸ್ಕರಣವು ಕೇಳುವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.ಉಪನ್ಯಾಸ, ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ನೋಡುತ್ತಾ ಕಲಿಯುವರು. ಇವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ದೃಶ್ಯ ಮಾಧ್ಯಮವು ಬೇಕಾಗುವುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯುವರು.ಇವರದ್ದು ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ವರ್ಗೀಕರಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರೂ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯು ಆಧ್ಯಾವರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿಯೇ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು. ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ತಳ್ಳುವುದು.

ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ : ಜ್ಯಾಕ್‌ಸನ್ (1986) ಹೇಳುವಂತೆ, ತರಗತಿಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೇ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳಾಗಲಿ, ಧ್ಯೇಯಗಳಾಗಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಚಿತ್ರಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಐಸ್‌ನರ್(2006) ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಫಲಿತಾಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯು ಇದ್ದೇ

ಇರುವುದು. ಶಾಲಾ ಕಲಿಕೆಯು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಂದೆ ಏನಾಗುವರು ಎಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಂದ ಅವರು ಏನನ್ನು ಕಲಿತರು? ಅವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ನಾವು ಕಾರಣವೇ? ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಇರಬಹುದು? ಇದಾವುದೂ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಹುದಲ್ಲ.

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಬೋಧನೆಯು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಯಾರಿ ಇರಬೇಕು, ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಓದು, ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪುನರಾವರ್ತನೆಗಳು ಇರಬೇಕು. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಾವು ಎಷ್ಟು ಮಾಡಿದರೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯುವುದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎನಿಸುವುದು (ಲಿಂಡ್‌ಕ್ವಿಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ನೋರ್ಡೇಂಜರ್ 2006). ತರಗತಿಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೋಧನಾ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಕಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳೇ ಬೇಕಾಗುವವು (ಬರ್ಲಿನ್ 2004; ಕ್ಯೂಬನ್ 2010). ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಅನುಭವಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಅಂಶಗಳು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿಸಿವೆ. ಅವುಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಿ ಪರಿಸರ: ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ಪರಿಸರವು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಎಷ್ಟು ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುವುದೆಂದರೆ, ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಬಹಳ ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತಾ ವಿಚ್ಛಿದ್ರಕಾರಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುವುದು. ಇಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿ, ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಹರಸಾಹಸ ಮಾಡಿದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ತರಗತಿಯ ಒಳಗಿನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಾದ 'ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಶಿಸ್ತು', ಅವರ ಹದಿಹರೆಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಪಠ್ಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಡುವಿನ ಸಾಮರಸ್ಯದ ಕೊರತೆ, ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ತರಗತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಪಕ್ಕದ ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನಡೆಯುವ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಮಾರಂಭಗಳ ಮೈಕಾಸುರನ ಹಾವಳಿ-ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದರೆ ಪಟ್ಟಿ ದೊಡ್ಡದೇ ಆಗುವುದು.

ನಿರಂತರ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಇರುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು: ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿಯೂ ತೀವ್ರವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ, ನಿಯಮಗಳೂ ಕಡಿಮೆ ಏನಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳೂ ಕೂಡ ಬದಲಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅದಲ್ಲವೂ ಒಳ್ಳೆಯದೇನೋ ಸರಿ, ಆದರೂ ಒಮ್ಮೆಮ್ಮೆ ಅತಿಯಾದರೆ ಅಮೃತವೂ ವಿಷದಂತೆ, ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಘಟಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದೂ ಒಂದು ತೊಂದರೆಯೇ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬೋಧನೆಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು: ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಾಗ ಬೇಗ ಬರುವುದು ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಡವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಬಹು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ಶಾಲಾ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಹಾಗೆ ಇರುತ್ತವೆ. ದಿನನಿತ್ಯದ ದುಡಿಮೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಇರುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷ ದಿನಾಚರಣೆಗಳು, ಸಮುದಾಯದ ಭೇಟಿಗಳು, ಗಣತಿ-ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ತರಗತಿಯ, ಶಾಲೆಯ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪೋಷಕರೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಮತ್ತು ಕಿರುಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ, ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಸಮಯವನ್ನೂ ದೋಚುವಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಜೀವನ ಹಾಗೂ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನಗಳ ನಡುವೆ ಸಾಮರಸ್ಯವೆಂಬುದು ಕನಸಿನ ಗಂಟೆ ಆಗಿಬಿಡುವುದು. ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನಗಳ ನಡುವಿನ ಘರ್ಷಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ನಲುಗಿ ಹೋಗುವರು. ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಾಲಾ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಗೂ ಮೀರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಸಮಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸುವರು. ಇದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ತುಂಬಾ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅಷ್ಟೇ ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಅದ್ವಿತೀಯತೆ: ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೇ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಆಸಕ್ತಿ, ಅಭಿರುಚಿ, ಧೋರಣೆ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಅಗತ್ಯತೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಭಿನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ. ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಬಾಹುಳ್ಯದ ಒತ್ತಡದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಸರಾಸರಿ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಹೀಗಾದಾಗ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳೂ ಮತ್ತು ಸರಾಸರೀ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಮಕ್ಕಳು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವರು. ಆದರೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಿಯಮದ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ಬಲಾಬಲಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅವಗಾಹನೆಯನ್ನು ತಲುಪಲೇಬೇಕು. ಇದು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎನಿಸುವುದು ಆದರೆ ಕಾರ್ಯತಃ ಮಾಡುವಾಗ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಕೊರತೆ: ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶವು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು. ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯವೆಂದರೆ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸುಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಶಾಲೆಯ ವಾತಾವರಣವು ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಸರಿ ಹೊಂದುವಂತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಸಂದುಹೋದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು, ಪಳೆಯುಳಿಕೆಗಳ ರೀತಿಯ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹುಡುಕಿದರೂ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಸರಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ತರಗತಿ ಕಛೇಣೆಗಳು. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ಕಳೆದುಹೋಗಬಹುದು.

ಸಮಯದ ಅಭಾವ: ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೇ ನೀವು ಕೇಳಿ, ಅವರು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಒಂದೇ. “ಏನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೊಂಡರೂ ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸಮಯವೇ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ” !! ಕಲಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಪಠ್ಯಸೂಚಿ ಮತ್ತು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಮಯ ಇವೆರಡೂ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವದಂತೆ ಸೇರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಏನೋ ಕೊನೆಗೆ ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಲಿಸಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಕಲಿಸಿದರೇ ಬೇಕಾದಷ್ಟಾಯಿತು ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯೊಂದೇ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುವುದು.

ಪೋಷಕರ ಸಹಕಾರ: ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಮಾತ್ರ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಾರವು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕರ ಸಹಕಾರ ಅತೀ ಅಗತ್ಯ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪೋಷಕರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ನೂರಾ ಎಂಟು ಕಾರಣಗಳು ಇರಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಯಶೋಗಾಥೆಗೆ ಪೋಷಕರ ಕೊಡುಗೆಯೂ ಅಪಾರ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೇ ಕಲಿಯುವುದರ ಮಹತ್ವವನ್ನೂ ಮನಗಾಣಿಸಿರುವರೋ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಯಶಸ್ಸಿನ ಸಂಭವನೀಯತೆ ಹೆಚ್ಚು. ಎಲ್ಲಾ ತಂದೆತಾಯಿಯರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಬೇಕು ಎಂಬ ಗುರಿಯಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಅದನ್ನು ತಲುಪುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂಬುದೂ ಅಷ್ಟಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲೇ ಸರಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪೋಷಕರೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಿ ಅವರನ್ನೂ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾತ್ರವೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದಷ್ಟು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪೋಷಕರು ಶಾಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯರಾಗಿರುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈವರೆಗಿನ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯ ಬಹುಮುಖವನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿದಿರಿ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾದುದು

 - ಎ. ನಿರ್ದೇಶನಾ ರಹಿತ ತಂತ್ರ
 - ಬಿ. ನಿರ್ದೇಶನಾ ಸಹಿತ ತಂತ್ರ
 - ಸಿ. ಸ್ವಯಂ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳು
 - ಡಿ. ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
2. ಬೋಧನೆಯು ಕಠಿಣವಾದದ್ದು ಭಾಗಶಃ ತರಗತಿಗಳ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯಿಂದ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವನು _____
 - ಎ. ಜಾನ್‌ಡೂಯಿ
 - ಬಿ. ಚೆರೋಮ್ ಎಸ್ ಬ್ರೂನರ್
 - ಸಿ. ಜಾಕ್‌ಸನ್
 - ಡಿ. ಡಗ್ಲಾಸ್ ಮತ್ತು ಡಾಯೊಲ್
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳೆದುರು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವುದೇ ಬೋಧನೆ.
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು/ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.
 - ಸಿ. ತರಗತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಿಶ್ಚಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ.
 - ಡಿ. ಸಂಕೀರ್ಣ ಪರಿಸರವು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು.
 - ಇ. ಶಾಶ್ವತ ಕ್ರಮಗಳ ಕೊರತೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಆತಂಕವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದು.
 - ಎಫ್. ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಜೀವನ ಮತ್ತು ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಜೀವನಗಳ ನಡುವೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸಾಮರಸ್ಯ ಉಂಟಾಗುವುದು.

3.2.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

● ಬೋಧನೆಯು ಅನುವಂಶೀಯತೆಯಿಂದ ಬರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ತರಬೇತಿಯಿಂದ ಬರುವುದು. ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹುಟ್ಟುಗುಣಗಳಂತೆ ತೋರುವುದೂ ನಿಜವೇ. ಅದು ಕೇವಲ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ತಂತ್ರಗಳು, ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿ, ವಿಧಾನಗಳು ಅಡಗಿವೆ.

- ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಬೋಧನೆಯು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಮತ್ತು ತಾರ್ಕಿಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದೆ
- ಬೋಧನೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸುವ ಅಂಶಗಳು ಬಹಳಷ್ಟಿವೆ.
- ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ, ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಮಾಜವು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುತ್ತಿದೆ.
- ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯಿಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೃಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ, ವೈವಿಧ್ಯವಾದ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ.
- ಬೋಧನೆಯ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

3.2.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಎ 2. ಡಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಎ 2. ಡಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

3.2.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನೂ ಈ ಸಂಕೀರ್ಣತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ.

3.2.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.unicef.org/eso/reports/education-2.thinkhttps://www.ncert.nic.in/pdf/files/pindics>
3. <https://www.education.ohio.gov/getattachment/topics/teaching/education>
4. [https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/classroom activities.](https://www.scholastic.com/teachers/articles/teaching-content/classroom-activities)

ಬ್ಲಾಕ್-3 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-3 : ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 3.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 3.3.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 3.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 3.3.3.1. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-1
- 3.3.3.2. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಲ್ಲ ಮಾಪನ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-2
- 3.3.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 3.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1 ಮತ್ತು 2
- 3.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 3.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

3.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೂ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವರು;
- ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಲ್ಲ ಅಳತೆಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಮಾಪಕಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವರು; ಮತ್ತು

3.3.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕೆಲಸವಾದ ಮೇಲೆ, ಅಥವಾ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಹೀಗೆ ಅನ್ನಿಸುವುದು ಉಂಟು “ಛೇ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು”, “ ಆ ಪೇಜನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ಉತ್ತರ ಬರೆಯಲೇ ಬೇಕಿತ್ತು ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ನಾನು ಪೇಜನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ನೋಡಲೇ ಇಲ್ಲ”. ಹೀಗೆ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಎಡವಟ್ಟು ಆದಾಗ ತಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಆ ಕ್ಷಣ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಏಕೆ ಹೀಗಾಯಿತು ಎಂದು

ನಿಷ್ಕಪಾತವಾಗಿ, ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲು ಬಂದರೆ ಮುಂದೆ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಆದಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುವು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಯಂ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವಿಕಾಸವು ಮುಂದೆ ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಎಂಬ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಹಿಂದೆ ಆದ ಫಜೀತಿ, ಎಡವಟ್ಟುಗಳು ಮತ್ತೆ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯಾದಾಗ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬರದಂತೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಬಹುದು ಅಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಕೃತ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವೇ ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಾಗುತ್ತಾ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಪ್ರತಿಫಲನ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇದೊಂದು ರೀತಿಯ ಅಂತರಾವಲೋಕನವೆಂದರೂ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಅಂತರಾವಲೋಕನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿಫಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದೀರಿ. ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆದು ಹೋಗಿರುವ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೆನಪಿನ ಆಧಾರದಿಂದ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಾಗ ಕೆಲವು ಸಹಜ ದೋಷಗಳು ನುಸುಳುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆದಷ್ಟು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸಾಧನಗಳ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳ ಅವಿಷ್ಕಾರವಾಯಿತು. ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬಳಸುವುದು ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

3.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

3.3.3.1. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶಾಲಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳ ಕೆಲವು ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

- “ನಾನು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅವರಿಗೆ ತಂಟಿಕೋರರು, ಶುದ್ಧ ತಲೆಹರಟೆಗಳೆಂದು ನಾನೇ ಅವರಿಗೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿದ್ದೆ”.
- “ಒಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವುದು, ಕೀಟಲೆ ಮಾಡುವುದು, ಅಥವಾ ಶುದ್ಧ ತರಲೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು-ಹೀಗೆ ಏನಾದರೊಂದು ತೊಂದರೆ ನೀಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೆ. ನನಗೆ ಅವನಿಂದ ನನ್ನ ತರಗತಿಯ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅವನೊಬ್ಬ ಸರಿ ಹೋದರೆ ಸಾಕು, ತರಗತಿ ತಾನಾಗೆ ಸರಿ ಹೋಗುವುದೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಸಾರಿ ಅನಿಸಿದ್ದುಂಟು. ಒಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ನನಗೆ ಕೆಲವು ಸಲಹೆ-ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ನಾನು ಆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿದೆನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಿಚಾರಗಳು ಗೊತ್ತಿದೆ ಎಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅವನು ಬುದ್ಧಿವಂತನೂ ಆಗಿದ್ದ. ಈ ಭೇಟಿಯ ನಂತರ ನಾನು ಅವನನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವೇ ಬದಲಾಯಿತು. ಅವನಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಸವಾಲಿನ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಇದು ಅವನಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟವಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ತರಗತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಲ್ಲ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ. ನಾನು ಎಲ್ಲೇ ಕಾಣಲಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಗೌರವ ಸೂಚಕವಾಗಿ ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆಯಂತೂ ಆಟೋ ಸಿಗದೆ ನಾನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವನು ತನ್ನ ಆಟೋದಿಂದ ಇಳಿದು ಆ ಡ್ರೈವರ್‌ಗೆ “ನೀನು ಮೇಡಂ ಅವರಿಗೆ ಡ್ರಾಪ್ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು, ನಾನು ಆಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ನನಗೆ ಏನು ಹೇಳಲೂ ತೋಚಲಿಲ್ಲ”

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಏನನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ ಹಾಗೂ ಎರಡನೆಯದರಲ್ಲಿ ನೀವು ಏನನ್ನು ಕಾಣುವಿರಿ? ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇನು? ತಿಳಿಸಿ.

ಕಲಿಕೆಯ ಅರ್ಥ, ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಈವರೆಗಿನ ಘಟಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಹಳಷ್ಟು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ. ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ತರುವ ಇಚ್ಛಿತ, ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಯೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕಲಿಕೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಜ್ಞಾನ ವಲಯದಲ್ಲಿ, ಭಾವ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮನೋಜನ್ಯ ಕಾಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಛಾಪನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಬಾರಿ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಬಿಡುವುದು ಉಂಟು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳು ತಾವು ಗಳಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದ ಅನ್ವಯನವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಇನ್ನಾವುದಾದರೂ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದಾಗಲೀ ಬಹಳ ಅಪರೂಪವಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಧ್ಯೇಯ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು ಜ್ಞಾನವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ನಮ್ಮ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅತೀ ವೈಭವೀಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಾರೋ ಅದೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಬಿಡುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅದನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತರಗಳನ್ನಾಗಿ ಬರೆದು ಉತ್ತಮ ಅಂಕಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು, ಅಲ್ಲದೇ ತಾವು ಏನನ್ನೋ ಸಾಧಿಸಿದವರಂತೆ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುವರು. ಆದರೆ ನಿಜವಾದ ಕಲಿಕೆ ಕೇವಲ ಅಂಕ ಗಳಿಸುವುದು ಅಲ್ಲ. ಸ್ವತ್ತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ತೋರಿದ ಬರೆಹ ರೂಪದ ಕಲಿಕೆಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ಕಲಿಕೆಯು ಮಗುವಿನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಹೆಚ್ಚಳನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನ ವಲಯದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಉರುಹೊಡೆದು ಹೇಳುವ ಉತ್ತರಗಳಿಗಿಂತ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಂಶ್ಲೇಷಣೆ, ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ, ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಉತ್ತಮ ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಕೌಶಲದ ಕಲಿಕೆ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ, ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ, ರಚನಾತ್ಮಕತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಮುಖೀ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಎಲ್ಲರೊಳಗೊಂದಾಗುವಿಕೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ - ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಜ್ಞಾನ ಗಳಿಸುವಿಕೆಯು ಜ್ಞಾನ-ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಾಗಿ ಬದಲಾದಾಗ, ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೇವಲ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡುವ ಯಂತ್ರಗಳಾಗದೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಸಮಾಲೋಚಕರಾಗಬೇಕಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಮಾಡುವ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಯಾರು ವಿಮರ್ಶಿಸದಿದ್ದರೂ ತಾವೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇಂತಹ ತುಡಿತಗಳೇ “ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆ”ಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಿಪರರೂ ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರೇ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆಯೆಂದರೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಥವಾ ಬೋಧಿಸಿದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಿಸುವುದೇ ಪ್ರತಿಫಲನ ಅಥವಾ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆದಿರುವ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಹಲವು ದೋಷಗಳು ಮತ್ತು ಧನಾತ್ಮಕ ಅಂಶಗಳು ಕಂಡುಬರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದೊರೆತ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಯೋಜಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಅವಕಾಶವಾಗುವುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ವಿಚಾರವೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಇದರ ಮೂಲವು ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವುದು. ಪುರಾತನ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರು, ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರರು ಈ ಕೌಶಲವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನವರಿಗೆ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಸುಮಾರು 50 ವರ್ಷಗಳ ಮೊದಲೇ ರಿಚರ್ಡ್‌ಸನ್ (1990) ಹೇಳುವಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞ ಜಾನ್‌ಡೂಯಿ 1909ರಲ್ಲೇ ಈ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತಂದಿದ್ದನು.

ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕ ಪ್ರತಿಫಲನ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಕೆಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆತನಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವಾಗ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಆಳವಾಗಿ, ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕು,

ಸ್ವಯಂ-ಅರಿವು ಇರಬೇಕು. ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ನಿಲುವುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರಬೇಕು. ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಯಂತೆ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೋ ಏನೋ ತಪ್ಪಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮದ ಅರಿವು ಬಂದಾಗ ತಕ್ಷಣವೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ, ಒದಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ವೀಕ್ಷಿಸುವುದು, ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆಯು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ದಾರಿಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ನಡೆಸುವರು. ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆಯೊಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ, ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಸಮಜಾಯಿಷಿಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸುವರು. ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪಾಠವು ಎಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದಿತು? ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಲನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು? ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾಮಟ್ಟವನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸಿತು? ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು? ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಹೇಗೆ ತರಬಹುದು? ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ತಾನು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸಿದೆ, ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸಿದೆ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಕಲಿತರು ಎಂದು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಒರೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡಲು ಬಳಸುವರು. ಅದು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಏನೇನಾಯಿತು ಎಂಬ ಸಾರಾಂಶ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಶಾಂತವಾಗಿ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಏನಾಯಿತು ಎಂದು ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಅಪಾರವಾದ ತಾಳ್ಮೆ, ನಿಷ್ಕ್ರಮತ ವೀಕ್ಷಣೆಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದು, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪಾಠಪ್ರವಚನ ಕಲಾಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನೀಡಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ:

ಜ್ಯಾಕ್ ರಿಚರ್ಡ್ಸ್ (1990) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವಂತೆ “ಪ್ರತಿಫಲಿತ/ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಯೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮೂಲಕ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೆನಪುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅದರ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಶಾಲವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ”. ಇದೊಂದು ಗತ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ತೋರುವ ಅನುಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಆಗಿಹೋದ ಅನುಭವಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಆಧಾರದಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಯೋಜನೆಗಳ ವಿನ್ಯಾಸವು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು.

ಬಾರ್ಲೆಟ್ (1990) ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವುದೆಂದರೆ, ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಗೂ ಮೀರಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಏನು, ಏಕೆ, ಹೇಗೆ, ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವಾಗ, ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಎಂಬ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಕೇವಲ ತರಗತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾಗದೆ, ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗುವಂತೆ ಬದಲಾಗಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಗೆ ತಾವೇ ಸ್ವಯಂ ಜವಾಬ್ದಾರಾಗುವುದು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧಕರ ಉತ್ತಮ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆಯು ನಮ್ಮ ದಿನನಿತ್ಯದ ತರಗತಿಗಳ ಜೀವನವನ್ನೇ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ವಾಹಿನಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ (ಬಾರ್ಲೆಟ್ 1990). ವೃತ್ತಿಪರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಉಳಿಸುವುದು, ಬೆಳೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು “ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಠ್ಯ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅದರ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳಿಗಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಸುಧಾರಣೆ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುವ ಚಿಂತನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆಗಿದೆ”.

ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಮುಖಾಂತರ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನಿಯಮಗಳ ಅನ್ವಯನ, ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ಗುಣ ಮತ್ತು ದೋಷಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸುಧಾರಣೆಯಾಗಬೇಕಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚುವಿಕೆ-ಮುಂತಾದ ನಿರ್ಧಾರಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.

ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಿರುವ ವಿಶ್ವಾಸ, ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಾಲಿಸುವ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲದೇ ಅವರ ಇಡೀ ವೃತ್ತಿಜೀವನದಲ್ಲಿನ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಒರೆಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಮಾಡುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು, ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, ದರ್ಜಾ ಮಾಪನಗಳು, ಅಂಶ ಮಾಲೆಗಳು, ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳು, ವೀಕ್ಷಣೆ, ತಪಶೀಲು ಪಟ್ಟಿಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುನ್ಮಾನ ಅಥವಾ ಡಿಜಿಟಲ್ ದಾಖಲೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಹ-ಶಿಕ್ಷಕರ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಸ್ವ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ದೊರೆಯುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು ಹಾಗೂ ಪದೇ ಪದೇ ಎದುರಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಬ್ರೂಕ್‌ಫೀಲ್ಡ್ (2017) ಹೇಳುವಂತೆ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕುರಿತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಾನಗಳು ಅಥವಾ ಕ್ರಮಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಸಹಶಿಕ್ಷಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆ ಎಂದರೆ _____
 - ಎ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ
 - ಬಿ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ
 - ಸಿ. ವಿರುದ್ಧ ಚಿಂತನೆ
 - ಡಿ. ಅನುಕರಣಾ ಚಿಂತನೆ
2. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆಯು ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು _____
 - ಎ. ತಾರ್ಕಿಕತೆಗೆ
 - ಬಿ. ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬುದ್ಧಿಗೆ
 - ಸಿ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ
 - ಡಿ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಾಗಿದೆ.

- ಬಿ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.
- ಸಿ. ವೃತ್ತಿಪರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವುದು.
- ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡುವ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ.
- ಇ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು.
- ಎಫ್. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯು ಉತ್ತಮವಾಗುವುದು.

3.3.3.2. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಬಲ್ಲ ಮಾಪನ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳು

ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಚಿತ್ರಣವು ಉತ್ತಮಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಬುದ್ಧತೆಯನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯೋಜಿಸುವರು. ತಾವೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಥದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವರು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವುದು ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ವಿಕಾಸವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. ಅಂತಹ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

1. ನಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ನನ್ನ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಸಫಲವಾಯಿತೇ?
2. ನಾನು ಬಳಸಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವು?
3. ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು?
4. ಬೋಧನೆಯು ನಾನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ನಡೆಯಿತೇ? ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತೇ?
5. ನನ್ನ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಾತ್ವಿಕತೆಯು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು?
6. ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ನನ್ನ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಫಲ ಸಿಕ್ಕಿತೇ?
7. ಬೋಧನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದರೇ?

ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಸ್ವಚ್ಛಚಿತ್ರಣವು ದೊರಕುವುದು. ಇದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರತಿಫಲನವು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮುಂದೆ ಯೋಜಿಸುವಾಗ ತಾವು ಯಾವ ಯಾವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು, ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುವುದು (ಗಿಬ್ನ್ 1996). ಪ್ರತಿಫಲನವೆಂದರೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡುವ ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ. ಜಾನ್ ಡೂಯಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರತಿಫಲನವು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಂಘಟನೆಯ ಹೃದಯವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಮಾನಸಿಕ ಶಿಸ್ತನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲನ ಬೋಧನೆಯು ರಾಜಮಾರ್ಗವಿದ್ದಂತೆ. ಪ್ರತಿಫಲನ ಆಧಾರಿತ ಅನ್ವೇಷಣೆಯು ಬೋಧನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಂದು ನಮ್ಮತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದ ಸಫಲತೆ ಮತ್ತು ವಿಫಲತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಮನೋದಾರ್ಡ್ಯ ಗಳಿಸುವರು. ನಿಜವಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರತಿಫಲನ ಬೋಧನೆಯು ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು, ಪರಿಸರವನ್ನು ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು. ಶಿಕ್ಷರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ಅರಿವನ್ನು

ಮೂಡಿಸುತ್ತಾ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಯು ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆ ಎಂದೇ ಅನಿಸುವುದು, ಆದರೆ ಸಮಯ ಸಂದಂತೆ ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳ ಮೂಲಕ ಅವರು ಪ್ರಬುದ್ಧರಾಗುತ್ತಾ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು.

ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆ-ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಷೋವನ್ (1983) ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು. ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿಫಲನವು ಎರಡು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬಹುದು.(1) ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರತಿಫಲನ ಮತ್ತು (2) ಕ್ರಿಯೆಯು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿಫಲನ. ಬೋಧನೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಕೆಲವು ತಂತ್ರಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಫ್ಲಾಂಡರ್‌ನ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅದೇ ರೀತಿ ಬೋಧನೆ ಆದ ನಂತರ ನಡೆಸುವ ಪ್ರತಿಫಲನ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳ ನೀಡುವ ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡು ನಂತರ ಅದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು.

ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಯಾದ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿರಾಮವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮತ್ತೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಫಲನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇದೊಂದು ತತ್‌ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ಆಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಬೋಧನೆಯಾದ ನಂತರ ತುಂಬಾ ಸಮಯದ ನಂತರ ಪ್ರತಿಫಲನವು ನಡೆದರೆ ಅದರ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು.

ಪೋಲ್ಲ್‌ಡಾರ್ಡ್(2008) ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯ ಹಲವಾರು ಆಯಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಿಂದಾಗುವ ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೋಧನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುವು ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳು ಲಭಿಸುವುವು. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಬೆಳೆಸಬಹುದಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಅದೊಂದು ಸರಳವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇಷ್ಟಾದರೂ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಅಡೆತಡೆಗಳಿಲ್ಲವೆಂದೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ನಮೂದಿಸಬಹುದು:

- ಹಿಂದಿನ ಋಣಾತ್ಮಕ ಅನುಭವಗಳು
- ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಯ ಕೊರತೆ
- ಸಮಯದ ಅಭಾವ
- ಸ್ವಯಂ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು
- ಇತರರು ಹೊಂದಿರುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಮತ್ತು
- ವಿಫಲತೆಯ ಭೀತಿ.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿರುವ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರತಿಫಲನದ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ಒಡ್ಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.ಇದು ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಗಣಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು (ಕಾಸಿಲಾ ಮತ್ತು ಲಾರಿಯಾಲಾ 2012). ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟು 2010ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕೇಂದ್ರ ಗುರಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಆಧಾರ ಮತ್ತು ಅಡಿಪಾಯವಾಗಬಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಪಕಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ

- ಸ್ವ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ
- ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೀಕ್ಷಣಾ ತಪಶೀಲು ಪಟ್ಟಿ
- ಸ್ವಯಂ ಅವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಇತರರಿಂದ ಅವಲೋಕನ
- ತಂಡ ಬೋಧನೆ
- ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನ ಬೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ
- ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟ ದಾಖಲೆಗಳು
- ಸ್ವ-ವರದಿಗಳು
- ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬರೆಯುವುದು
- ಸಹಶಿಕ್ಷರೊಡನೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸಂಚಯಿತ ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು

ಎ.) ಸ್ವ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ: ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮಗೆ ತಾವೇ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು-

- ಇಂದಿನ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ತುಂಬಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯಿತು?
- ಅದನ್ನು ಬೇರೆ ಇನ್ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು?
- ನನ್ನ ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗೆ ನಾನು ಇನ್ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೇ?

ಬಿ) ಬೋಧನಾ ತಪಶೀಲುಗಳು:

ಇದು ಬಹು-ಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಾಧನ-ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿ. ಇದು ಲಿಕರ್ಟ್ ದರ್ಜಾಮಾಪನದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಸುಮಾರು 10ರಿಂದ 15 ನಿಮಿಷಗಳು ಸಾಕಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳ ಮೇಲೆ ರಚಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಇರಬಹುದು.

ಸಿ) ಬೋಧನಾ ಅಭ್ಯಾಸದ ವೀಡಿಯೋ ರೆಕಾರ್ಡಿಂಗ್ :

ಇದನ್ನು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವೀಕ್ಷಣಾ ತಪಶೀಲು ಸಾಧನವನ್ನೂ ಬಳಸಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಾಗುವುದು. ನಂತರ ಅದರ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯು ದೊರಕುವ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಡಿ) ಚಿಕ್ಕ ರೆಕಾರ್ಡಿಂಗ್ ಸ್ಪಡಿಯೋವನ್ನು ತರಗತಿಯ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸುವುದು:

ಸಣ್ಣ ಗುಂಪಿನ ತರಗತಿಯೊಂದನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ರೆಕಾರ್ಡಿಂಗ್ ಸ್ಪಡಿಯೋದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಿದಾಗ ಕ್ಲಪ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೂ ಡಿಜಿಟಲ್ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು. ಲವಲೇಶವೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ನಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರತಿಫಲನವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಇ) ಬಾಹ್ಯ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ :

ಬೋಧಕರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇದನ್ನು ಅರೆವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆ, ವಾರ್ಷಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಅಥವಾ ಸೆಮಿಸ್ಟರ್ ಕೊನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ನಡೆದಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುವರು. ಆದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೋಪವಿರುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಚಾರವೇ. ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವಾಗ, ಅವರು ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡಿತರಾಗುವ ಮತ್ತು ಪಕ್ಷತೆಯು ಇನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರದ ಸಂಭವನೀಯತೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ವಿವೇಚನೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು (ಬಾಸೊ 1995, ವಾಚೆಲ್ 1998, ಮತ್ತು ಹಸ್‌ಟನ್ 2005).

ಎಫ್) ಸಹಪಾಠಿಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವ ವೀಕ್ಷಣೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿ:

ಸಹಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು. ಅವರ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯು ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಪ್ರೌಢತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮಾಪಾಡುಗಳನ್ನು ಅವರು ಸೂಚಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವರ ವೀಕ್ಷಣೆಯು ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರತಿಫಲನ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು?

- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು, ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಲು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ನಡೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
- ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು, ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಆಧಾರವಾಗುವುದು.
- ಪ್ರತಿಫಲನ ಮಾಡುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ರೀತಿನೀತಿ ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಬಳಸಲು ಮತ್ತು ಗುಣಾತ್ಮಕ ಫಲಿತಾಂಶಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಿದರ್ಶಿಸಲು, ಬೋಧನೆಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟುಗಳು- ತರಗತಿಯ ಗಾತ್ರ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ, ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಬೋಧನೆಯ ಆಕರಗಳು, ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಜ್ಞಾನ ಗಳಿಕೆ, ಧೋರಣೆಗಳ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ, ತರಗತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ತಾವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯುವಿಕೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಪ್ರತಿಫಲನವು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವುದು_____
 - ಎ. ಗೊಂದಲವನ್ನು
 - ಬಿ. ಸ್ವ-ಅರಿವನ್ನು
 - ಸಿ. ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು
 - ಡಿ. ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು

2. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೋಧನಾ ಕ್ರಮಗಳು ಬದಲಾಗುವ ರೀತಿ_____

ಎ. ಗುಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ

ಬಿ. ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿ

ಸಿ. ಸರಳವಾಗಿ

ಡಿ. ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿ

1.3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

ಎ. ಹಿಂದಿನ ಋಣಾತ್ಮಕ ಅನುಭವಗಳು ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವುವು.

ಬಿ. ಸ್ವಯಂ ಅವಲೋಕನದಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲನ ಉಂಟಾಗುವುದು ಹೌದಾದರೂ ನಿಜವಲ್ಲ.

ಸಿ. ಡಿಜಿಟಲ್ ರೆಕಾರ್ಡಿಂಗ್ ಸೌಲಭ್ಯವಿರುವಾಗ ಬೇರೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲ.

ಡಿ. ಸಹಶಿಕ್ಷಕರ ವೀಕ್ಷಣೆಯು ಪ್ರತಿಫಲನಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

ಇ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯು ತರಗತಿಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

ಎಫ್. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಸಮಯದ ಅಭಾವವು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಕಾಡುವುದು.

3.3.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮನ್ನೇ ತಾವು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. ಅಂತಹಾ ಕೆಲವು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತವೆ: ನನ್ನ ಬೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ಉದ್ದೇಶವು ಸಫಲವಾಯಿತೆ? ಬಳಸಿದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದವು? ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು? ಪಾಠ ಯೋಜನೆಯಂತೆಯೇ ಬೋಧನೆಯು ನಡೆಯಿತೇ? ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯಿತೇ? ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಫಲನವೇ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆ.
- ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಯಾದ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿರಾಮವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಮತ್ತೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುತ್ತಾ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಫಲನ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇದೊಂದು ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ, ಆಗುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಗೆ ಆಧಾರ ಮತ್ತು ಅಡಿಪಾಯವಾಗಬಲ್ಲ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಪಕಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ವೀಕ್ಷಣಾ ತಪಶೀಲು ಪಟ್ಟಿ, ಸ್ವಯಂ ಅವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಇತರರಿಂದ ಅವಲೋಕನ, ತಂಡ ಬೋಧನೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

3.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಬಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಬಿ 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

3.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಬೋಧನೆಯ ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

3.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.ncert.nic.in/publications/journals/pdf>
2. <https://www.researchgate.net/publication/228509033/reflectiveteaching>
3. <https://www.edu/eli/edue647/reflectiveteaching/pdf>
4. <https://www.poorvucenter.yale.edu/reflectiveteaching>

ಬ್ಲಾಕ್-3 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-4 : ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆ (ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗಳು, ಸಾಮಾಜಿಕ - ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭಿನ್ನ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು, ಭಾಷಾ ಭಿನ್ನತೆ, ಲಿಂಗ ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಅಪಾಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು-ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಒದಗಿಬರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 3.4.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 3.4.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 3.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 3.4.3.1. ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 3.4.3.2. ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 3.4.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಲಿಂಗ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 3.4.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 3.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1, 2 ಮತ್ತು 3
- 3.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 3.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

3.4.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೂ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು;
- ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೂ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೂ ಇರುವ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಭಾಷಾವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ಬೋಧನೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀರುವ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವರು;

- ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವರು.

3.4.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಈಗಾಗಲೇ ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಚರ್ಚಿಸಿರುವ ವಿಷಯವಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುವ ಘಟಕ ಇದಾಗಿದೆ. ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಾದ ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಿಕೆ, ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹೋಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತರ್ಕ-ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂಜ್ಞಾನವಲಯದ ವರ್ತನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆಯಾದರೂ ಅವುಗಳ ಮಟ್ಟ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರು ಎದುರಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಸಹಜವಾದ ಮತ್ತು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು, ಅವರವರ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯು ನಡೆಯುವುದು. ಅದು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಮಾತೃ ಭಾಷೆಯಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರಲೂಬಹುದು. ಯಾವ ಮಗುವಿನ ಮನೆಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ತರಗತಿಯ ಭಾಷೆ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಂದು ಸವಾಲೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಡಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ, ಲಿಂಗ ಭಿನ್ನತೆ. ಇದರ ಚೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳ ವಿಶೇಷ ಸವಾಲುಗಳು. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಸವಾಲೆಂದರೆ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವ ಮಕ್ಕಳು, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ತಂದೆತಾಯಿಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಒಡನಾಡುವವರೆಂದರೆ ಅದು ಶಿಕ್ಷಕರೇ. ಮಕ್ಕಳ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಮಾತ್ರ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ನಡುವೆಯೂ ವಿಕಾಸವೆಂಬ ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲಿದ್ದೀರಿ.

3.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

3.4.3.1. ಸಂಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ಹಾಲು ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಹಾರ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಹಾಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರ. ಆದರೆ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಫೈಲ್ಡನ್, ಗರಡಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ, ಕಸರತ್ತಿನ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಹಾಲು ಎಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವುದೋ ಅಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಆದರೆ ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಜೀರ್ಣವಾಗಿ ಮಗುವಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಹಾಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಬೆರೆಸಿ ತೆಳ್ಳಗೆ ಮಾಡಿ ನೀಡುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕಾಮಾಲೆ ರೋಗಿಗೆ ಹಾಲು, ಹಾಲಿನ ಕೆನೆ, ತುಪ್ಪ-ಇವು ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಜ್ಯ. ರೋಗದಿಂದ ಗುಣಮುಖವಾದ ನಂತರದಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ತೆಳ್ಳನೆಯ ಮಜ್ಜೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಹಾಲು ವಿವಿಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಬೇಕಾಯಿತು. ಇದೇ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೀವು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ. ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಯಾವ ಯಾವ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಗಮನಿಸಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡುವವರು, ಬರೆದು ಕಲಿಯುವವರು, ಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನೂ

ಉರು ಹೊಡೆಯುವ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ಸಿಗಬಹುದು. ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯು ಅವರ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇರುವುದು. ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಕುರಿತ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವರದಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ.

ಯಾವುದೇ ತರಗತಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಇರುವರು. ಇದೊಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಸತ್ಯ. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿನ ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೋಧಿಸುವುದೇನೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯವಲ್ಲ. ತರಗತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಮಕ್ಕಳ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳೆಂದರೆ,

- ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳು
- ವಿಶೇಷ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು
- ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಲಿಕಾ ನ್ಯೂನತೆಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು
- ಅಂಧ ಮತ್ತು ಕಿವುಡು ಮಕ್ಕಳು
- ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ಸಂಭವವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು
- ಡಿಸ್‌ಲೆಕ್ಸಿಯಾ ಮಕ್ಕಳು
- ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ದೋಷವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯೆಂದರೆ, ಮುದ್ರಣ-ಕಲಿಕೆ, ದೃಶ್ಯ-ಕಲಿಕೆ, ಶ್ರವ್ಯ-ಕಲಿಕೆ, ಸ್ಪರ್ಶ-ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೈನೆಸ್ಥೆಟಿಕ್-ಕಲಿಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೆಂದರೆ, ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಬುದ್ಧಿಮಟ್ಟದ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರನ್ನೇ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ, ಗಮನಿಸಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸರಿ ಎನಿಸುವುದು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳೂ ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು ಬೋಧನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಗಾಗಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಲೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರು ಎಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗೂಡಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೆಂದರೆ, ಬಹು-ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾಷಾಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪದಪುಂಜಗಳ ಜ್ಞಾನ, ತರ್ಕ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅವಕಾಶ-ಸಂಬಂಧ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಶಬ್ದ-ಧ್ವನಿ ಆಧಾರಿತ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ದೈಹಿಕ ಚಲನವಲನಗಳ ಮೇಲಿನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಹಿಡಿತ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವೀಕ್ಷಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಅಂತರ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೌಶಲಗಳು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಮಟ್ಟವು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವ ಬೋಧನಾ ಕ್ರಮಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿನ ಆದ್ಯತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸದೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಬೋಧನೆ-ಇವು ಯಾವುವೂ ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲಾರವು. ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳೂ ಕೂಡ ಒಂದೊಂದು ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಹಾಗೆಯೇ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯದ ಕಲಿಕೆಯೂ ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿರಬಹುದು, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಲಿಯಲಾಗುವವರಿಗೆ ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಡಲೆಯಂತೆ ಅನಿಸಬಹುದು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆದಷ್ಟು ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು

ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುವ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ, ಉತ್ತಮ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದು.

ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ: ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆದ್ಯತೆಯಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನೇ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ ಎನ್ನುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ತುಂಬಾ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಅವರ ಕಲಿಕಾಶೈಲಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಯೋಜಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕೆ, ಗುರಿಸಾಧನೆಯ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು. ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆಯಾದರೂ, ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿಭಾಗಿಸಬಹುದು:

1. ದೃಶ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ
2. ಶ್ರವ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ
3. ಸ್ಪರ್ಶ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ
4. ಶಾಬ್ದಿಕ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ
5. ತಾರ್ಕಿಕ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ (ಗಣಿತ ವಿಷಯ)
6. ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ (ಅಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೊತೆ)
7. ಏಕಾಂಗಿ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ (ಅಂತರ್ಮುಖೀ ಕಲಿಕೆ)

ಸಂಜ್ಞಾನ ಶೈಲಿ: ಇದೂ ಕೂಡ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯಂತೆಯೇ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೇಗೆ ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸದ ಕಲಿಕೆಯೆಂಬ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಕ್ಷೇತ್ರಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವ-ಪರಿಕಲ್ಪನೆ, ಪೂರ್ಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ, ಮಾನವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ, ಇತಿಹಾಸ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಕ್ಷೇತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೊರತಾದ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ತರ್ಕ ಮತ್ತು ಹೋಲಿಕೆ, ಸಾಮಾನ್ಯೀಕರಣದ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರುವರು. ಇವರು ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ, ರಸಾಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ, ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಇವರು ತಾಳ್ಮೆ, ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವರು. ಇವರು ನೀಡುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ನಿಧಾನವಾಗಿರತ್ತದೆ, ಅಳೆದೂ-ಸುರಿದೂ ನೋಡುವ ಸ್ವಭಾವ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತತ್ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಸರಿ ಎನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವ ತರಾತುರಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಕ್ರಮಗಳು:

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ತೊಂದರೆಗಳು ದೈಹಿಕವಾದ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ, ಭಾಷಾ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮತ್ತು ವರ್ತನಾ ಸಂಬಂಧವಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇಂತಹಾ ತೊಂದರೆಗಳು ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ. ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಕೆಲವು ದೋಷಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು (2) ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು (3) ದೃಷ್ಟಿದೋಷದಿಂದಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು (4) ಮಾತು ಮತ್ತು ಶ್ರವಣದೋಷದಿಂದಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಇವುಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೆದುಳಿನ ಭಾಗಶಃ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯಿಂದಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ದೋಷಗಳು, ಆಟಿಸ್ಟಿಕ್ ಸ್ಟೆಕ್ಮ್ ಡಿಸಾರ್ಡರ್, ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗದ ಕಲಿಕಾ ತೊಂದರೆಗಳು, ಅಪಸ್ಮಾರ ಮತ್ತು ಅತೀ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ದೋಷಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ-ಇವುಗಳೂ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುವುವು.

ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು: ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿನ ದೋಷಗಳು, ತಾರ್ಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಕೊರತೆ, ಕಡಿಮೆಮಟ್ಟದ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿದ್ದಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲವು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾಮಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಕಲಿಕಾ ಕಠಿಣತೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಲಿಯಬಹುದಾದ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತನಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೆಟಾಕಾಗ್ನಿಶನ್ (ಅರಿವಿನ ಅರಿವು)-ತನ್ನನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅರಿಯುವ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಅಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ದುಪ್ಪಟ್ಟು ವಿಶೇಷತೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು: ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಆದರೆ ದುಪ್ಪಟ್ಟು ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ತೋರುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವು ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕೇವಲ ದೋಷಗಳೇ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವುವು ಮತ್ತು ಆಗ ಅದ್ವಿತೀಯವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಾರದೇ ಹೋಗುವುದು ಅಥವಾ ಕೇವಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು ದೋಷವು ಮರೆಮಾಚಲ್ಪಡಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯಲು ಆಸಕ್ತಿ, ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ತೋರುವರೋ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹಾ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವ-ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಗುಂಪು ಚರ್ಚೆ, ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆ ಸ್ವ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮುಂತಾದ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು, ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಇವುಗಳು ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಗುಂಪು: ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತರಗತಿಯ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೋ ಅಥವಾ ಅವರದ್ದೇ ಆದ ವಿಶೇಷ ಗುಂಪುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಅಳವಡಿಸಬೇಕೋ ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಕರೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಕಡಿಮೆ ಬುದ್ಧಿಮಟ್ಟದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದು-ಮುಂತಾದ ಅನುಭವಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊರಕುವ ವೇಗೋತ್ಕರ್ಷಕ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳು ಅವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುವು. ಇದು ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ

- ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲ್ಮಟ್ಟದ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.
- ವಿಷಯ ತಜ್ಞರಿಂದ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಗರಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಶಾಲೆಯಿಂದ ಹೊರಗೂ ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ/ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.
- ತರಗತಿಗಳ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸರದಿಯಂತೆ ಕಲಿತು ಮುಗಿಸದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕಲಿತು ಮುಂದಿನ ಹಂತದ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಡಿಮೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಹಂತವನ್ನು ತಲುಪಲು ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ

ಕಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿಯ ಅವಕಾಶಗಳು ನಮ್ಮ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಗಮನಕೊಟ್ಟು ಸರ್ಕಾರವು ಇಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು.

- ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ತಂಡಗಳ ರಚನೆಯು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಆದರೆ, ದುಪ್ಪಟ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇದು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವೇಗೋತ್ಕರ್ಷದಿಂದ ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಶಾಲೆಯು ತಡೆಯಬಾರದು, ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಅವರು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು.

ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳು: ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯವಾದ ಕಲಿಕಾಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಬಹುಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಅವರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಗಮನಿಸುವುದು ಅಗತ್ಯ. ರೂಪಣಾತ್ಮಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ನೇರ-ಸೂಚನೆಗಳು, ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಸಹಕಾರ-ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಇದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಿತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶಾಲಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು- ಇವೆಲ್ಲವು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ತಂತ್ರಗಳಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವೈವಿಧ್ಯವಾದ ಸಂಜ್ಞಾನ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

ಸಮನ್ವಯತೆ ಮತ್ತು ಸಮಾನತೆ: ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ ಹೋಗುವಷ್ಟು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಖ್ಯೆ ನಿಖರವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ ತೀವ್ರವಾದ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು ಬಹುಬೇಗನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವುದರಿಂದ ಇತರ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ತೊಂದರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ನಿಭಾಯಿಸಬಹುದಾದ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯಗಳು: ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ, ಕಾರ್ಬನ್ ಕಾಪಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಅದೇ ರೀತಿ, ಓದುವ ಕೌಶಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಠ್ಯದ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಫ್ಲಾರಸೆಂಟ್ ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದು ಇದನ್ನು ದೃಷ್ಟಿದೋಷದ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ತಯಾರಿಸಬಹುದು, ಸಂವಹನ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ-ಸರಪಳಿ (ಸರಳವಾದ ಸಂದೇಶವನ್ನುಳ್ಳವು)-ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾತು ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ತೊಂದರೆಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಳಸಬಹುದು. ಓರೆಯಾದ ಬೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಹಿಡಿತ ನೀಡುವ ಉಪಕರಣಗಳು ಕೇವಲ ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿವೆ.

ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಕಲಿಸುವಿಕೆ: ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಅರಿವು, ಸಮಸ್ಯಾ-ಪರಿಹಾರ, ಅಂತರ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ. ಅರಿವು-ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಗುರುತಿಸುವ, ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಮತ್ತು ತಥ್ಯಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸಮಸ್ಯಾ-ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಿ, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿಖರವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸೃಜನಶೀಲ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ತಾನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಮಟ್ಟ, ಗುರಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ನಿರ್ಧಾರಗಳು ಯುಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ. ತನ್ನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ

ಬಗ್ಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವತಃ ಮೌಲ್ಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮುಂದಿನ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ನಿರ್ಧಾರಗಳ ನಿಖರತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಅವರಲ್ಲಿ ತುಂಬುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಬೇಕಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೆಂದರೆ _____
 - ಎ. ಬಹುಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ
 - ಬಿ. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ
 - ಸಿ. ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ
 - ಡಿ. ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ
2. ಕ್ಷೇತ್ರ ಆಧಾರದಿಂದ ಹೊರತಾದ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ _____
 - ಎ. ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನ
 - ಬಿ. ಮಾನವಿಕ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು
 - ಸಿ. ಭೌತಶಾಸ್ತ್ರ
 - ಡಿ. ಸಾಹಿತ್ಯ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :
 - ಎ. ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳು ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.
 - ಬಿ. ಅಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ದುಪ್ಪಟ್ಟು ವಿಶೇಷತೆಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ದೋಷಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.
 - ಸಿ. ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು.
 - ಡಿ. ಮಕ್ಕಳು ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಇ. ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಾರದಷ್ಟು ಗೌಪ್ಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ.

ಎಫ್.ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನಾಯಕತ್ವ ಕಲಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

3.4.3.2. ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆ

ಚಟುವಟಿಕೆ 2

- ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಟಿ.ವಿ, ಸಿನೇಮಾ, ಮೊಬೈಲ್ ಫೋನ್, ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ "ಶಕ್ತಿಮಾನ್" ಸೀರಿಯಲ್‌ನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಕ್ಕಳು ಅದರಂತೆ ತಾವೂ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ, ಬಹು ಮಹಡಿ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಂದ ಜಿಗಿಯಲು ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಘಟನೆಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳು ನಿಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಇರಬಹುದು/ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳ ಇರುವಿಕೆ ಮತ್ತು/ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು? ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಯೋಚಿಸಿ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದೆಡೆಗೆ ನಮೂದಿಸಿ.

1. ಟಿ.ವಿ.
2. ಮ್ಯೂಸಿಕ್ ಸಿಸ್ಟಮ್
3. ನಿಮ್ಮದೇ ಒಂದು ಖಾಸಗೀ ರೂಮು
4. ನಿಮ್ಮ ವೃತ್ತಿ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದ ನಡುವಿನ ಸಮತೋಲನ
5. ಪ್ರವಾಸಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವ ಅವಕಾಶ
6. ನಿಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆ.

ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಕೋರ್ಸ್ 1, ಕೋರ್ಸ್ 3 ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಉಪ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಅವುಗಳನ್ನೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿರುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಮಿಕ್ಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ. ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಹಿತವೇ ಪ್ರಮುಖವಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುಷ್ಟಿಯ ಹಿತ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು. ಮೊದಲನೆಯದು ಪಾಗ್ನಾಟಿಸಮ್ ಅಂದರೆ ಉಪಯುಕ್ತತಾ ವಾದವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರೆ, ಎರಡನೆಯದು ಐಡಿಯಲಿಮ್ ಅಂದರೆ ಆದರ್ಶವಾದವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತತಾ ವಾದದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆಯೋ ಅದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಬೆಲೆ ಕೊಡುವುದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಯಾವುದು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು/ತೊರೆಯುವುದು ಉಪಯುಕ್ತತಾ ವಾದದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶ. ಹಾಗಾಗಿ “ಯೂಸ್ ಅಂಡ್ ಥ್ರೋ” (use and throw), ಅಭ್ಯಾಸವು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯರ ಕೊಡುಗೆ. ಅದು ಫೈಬರ್ ಕಪ್ಪುಗಳಾಗಲಿ, ಬಾಲ್‌ಪೆನ್‌ಗಳಾಗಲಿ, ಯಾವುದಾದರೂ ಇರಲಿ, ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಾದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳವುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಯ ಸಂಕೇತವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದರೆ, ಆದರ್ಶವಾದದಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಪುರಾತನಕಾಲದ ಒಂದು ಜಾಯಿಕಾಯಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಹಿರಿಯರ ನೆನಪೆಂದು ಅದನ್ನು ಎಸೆಯದೇ ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವಗಳಿಂದ ಹಾಗೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಆದರ್ಶವಾದದ ಕೊಡುಗೆ. ಭಾರತೀಯರು ಇದರಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಸೆಯಬೇಕಾದ ಅಥವಾ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಲಿ, ವರ್ತನೆಗಳಾಗಲಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳಾಗಲಿ ಅಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರವು. ಏನೇ ಇರಲಿ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ಆಧುನೀಕರಣ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣದ ಇಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶೀ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿವೆ. ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಾವು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ, ಅದು ಗುಂಪೊಂದರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ತನೆಗಳಾಗಿದ್ದು ತಲೆಮಾರಿನಿಂದ ತಲೆಮಾರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವಾಗಿದೆ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಒಳ್ಳಿತು.

1. **ಜಿಗ್ಸಾ (Jigsaw classroom design) ವಿನ್ಯಾಸದ ತರಗತಿ :** ತರಗತಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ವಿಧಾನವೇ ಜಿಗ್ಸಾ ತರಗತಿಯ ವಿನ್ಯಾಸವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದಾದರೂ ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು. ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳಿದ್ದಾಗ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಇತರ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಸಹಕರಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಆ ಕಾರ್ಯ ಪೂರ್ಣಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು, ಸಹಕಾರ, ಸಹನೆ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವರು. ಆಗ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯವು ವರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವುದು.

1. ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳು ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಬೆರೆತು ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮಾಹಿತಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರೀತಿ-ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೀಗಾದಾಗ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ “ನಾವು, ನಮ್ಮವರು ನಮ್ಮ ಗುಂಪು/ಅವರು, ಬೇರೆ, ಅವರದ್ದೇ ಬೇರೆ ಗುಂಪು”-ಎನ್ನುವ ಭೇದಭಾವವು ಅಳಿಸಿ ಹೋಗುವುದು.
2. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಸಹನೆಯಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತೆ ಯೋಜಿಸುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಜನಶೀಲವಾದ, ರಚನಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೃಜಿಸುವ ಕಾರ್ಯವು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮೇಲಿದೆ.
3. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅಂತರ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿನ ಜೊಳ್ಳನೆಲ್ಲಾ ಶೋಧಿಸಿ, ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಬಂಧಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಆಗ ಮಾತ್ರ “ವಿವಿಧತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕತೆ” ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಗೆ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ ಬರುವುದು.
4. ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಲ್ಲದ, ಪಕ್ಷಪಾತ ರಹಿತವಾದ ತರಗತಿಯು ಉತ್ತಮವಾದ ಕಲಿಕಾ ವೇದಿಕೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೆಲವು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಾಮರಸ್ಯ, ಸಹನೆ, ಸೌಹಾರ್ದತೆ, ಸಹೋದರತ್ವ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಪುಸ್ತಕ/ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ನಾಟಕ-ಸಂಗೀತಗಳ ಪ್ರಯೋಗ, ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ತೋರುವ ಟೆಲಿಫಿಲ್ಮ್‌ಗಳ, ಚಲನಚಿತ್ರಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮುಂತಾದುವುಗಳು.
5. ಇತರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರೀತಿ-ರಿವಾಜುಗಳನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸುವುದು, ಗೌರವಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಸಂಭ್ರಮದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಭಾಗದಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು.
6. ಎಲ್ಲ ಪೋಷಕರೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಇದು ಇಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಪೋಷಕರಲ್ಲೂ ಇರುವ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಹಂಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಮಗುವಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯು ಯಾವುದೇ ಆಗಿರಲಿ ಅದರ ಗುರಿ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

7. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಗುವಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಬೇಕು. ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರದ ಗುಂಪಿನ ಮಕ್ಕಳ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅವರು ನೀಡಿದ ಕಾಣಿಕೆ-ಇವುಗಳೆಡೆಗೆ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅರಿವನ್ನು ಮೂಡಿಸಬೇಕು.
8. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಅನುಭವ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೊತ್ತವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅನುಭವವನ್ನು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಾತ್ರ-ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕಥಾ-ನಿರೂಪಣೆ, ನಾಟಕೀಕರಣ ಮತ್ತು ನೃತ್ಯರೂಪಕಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವರು, ಮತ್ತು ಪ್ರಸ್ತುತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆ :

ಮಾನವನ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯ ಪರಿಣಾಮವು ಅತ್ಯಂತ ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು. ಭಾಷೆ ಕೇವಲ ಸಂವಹನ ಕಾರ್ಯವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವವನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವುದು ಭಾಷೆ. ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆಯಿಂದ ಸಂಘಟನೆಗೊಳಪಡಿಸಿದ್ದರ ವ್ಯಕ್ತ ರೂಪ ಭಾಷೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಸಂಘಟನೆಗಳಲ್ಲೂ ಭಾಷೆಯದ್ದೇ ಸಿಂಹಪಾಲು (ಬ್ರಿಟನ್ 1970).

ಮಗುವೊಂದು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಾಗಲೇ ತನ್ನ ಮನೆ-ಭಾಷೆ, ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವಗಳ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತು ತಂದಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಪದಗಳ ಪ್ರಯೋಗವಾದಾಗಲೂ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಅದನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದರ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದಲೇ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಭಾರತೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಒಂದಷ್ಟು ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀ 10 ಕಿಲೋಮೀಟರಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಸರಿಸುಮಾರು 1652 ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆಯ ದೇಶ ನಮ್ಮದು ಆದರೆ, ದುರಾದೃಷ್ಟವೆಂದರೆ ಕೇವಲ 33 ಮಾತೃಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವು ಲಭ್ಯವಿದೆ (1961ರ ಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ). ತುಂಬಾ ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯೆಂದರೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ಮಧ್ಯಂತರ ಭಾಷೆಯನ್ನು (translanguaging) ದಿನನಿತ್ಯ ಆಡುವರು!! ಭಾರತೀಯರು ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೊಡನೊಬ್ಬರು ಸಂವಹನ ನಡೆಸುವ ಬಹುಭಾಷಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿಯೇ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಅದು ಈ ದೇಶದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು.

ತರಗತಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮಗುವು ಅಲ್ಲಿನ ಭಾಷೆಗೂ ತಾನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಏನೇ ಆದರೂ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಭಾಷೆ, ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಭಾಷೆ ಮನೆಯ ಭಾಷೆಯಂತಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸರಣವಾಗುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಇದಕ್ಕೇನೂ ಹೊರತಲ್ಲ. ಮಗುವಿಗೆ ಹೇಗೆ ಇದು ಬಿಸಿ ತುಪ್ಪವಾಗಿ ನುಂಗಲಾಗದಂತಾಗುವುದೋ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ತಾವು ಮಗುವನ್ನು ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ತಲುಪಲಾಗದಿರುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೊಠಾರಿ ಕಮಿಷನ್ (1964-66) ಹಾಗೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ (1986, ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಆಫ್ ಆಕ್ಷನ್ 1992, ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005)- ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ತ್ರಿ-ಭಾಷಾ ಸೂತ್ರ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ತಾಯ್ನುಡಿಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂವಹನದಲ್ಲಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಅದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದೊಂದು ಶೋಚನೀಯ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು.

ದ್ವಿಭಾಷಿಕತೆ ಮತ್ತು ಬಹುಭಾಷಿಕತೆಗಳನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಭಾಷಾ ಬೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಬಹುಭಾಷೆಗಳ ಅರಿವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿ, ಶಾಲೆಯು ಮಗುವಿನ ಮನೆ-ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಶಾಲಾಭಾಷೆಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪಲ್ಲಟವನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ರೂಪಿಸುವಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮೊದಲ ಕೆಲಸವೆಂದರೆ, ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಗುವಿನ ಮನೆ-ಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಜೋಡಿಸಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅವರ ಭಾಷೆಯ ತರ್ಜುಮೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕಾರಿಯಾಗುವುದು. ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಮಾತೃಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಓದುವ ಮಕ್ಕಳು ಆಂಗ್ಲ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಓದುವ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಷಾ ನ್ಯೂನತೆ ಅಥವಾ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕೊರತೆಯನ್ನೇನೂ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ (ಸೆಗಾಲ್-1983). ನೋಮ್‌ಚೋಮ್‌ಸ್ಕಿಯ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮಗುವಿನ ಸಮಾಜೋ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳು ಲಭ್ಯವಾಗುವವೋ ಅಷ್ಟು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಆ ಮಗುವಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ (ಚೋಮ್‌ಸ್ಕೀ 1986).

ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಸಬೀತಾಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮದ ಕಲಿಕೆಯಿಂದ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿತರಾಗುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವೇ ಆಗುವುದು, ಅದೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಣಿತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಮೂರು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನಾ ಮಟ್ಟವೂ ಎರಡು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು (ಹ್ಯೂಗ್ 2013).

ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಯವರು ಹೇಳುವಂತೆ, “ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಬಹುಭಾಷಿಕತೆಯು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಬೋಧನೆಗೂ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಒಂದು ಶಾಂತ, ಸೌಹಾರ್ದಯುತ, ಸಮಾಜದ ಉದಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ, ಸಮಾನತೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಕಾಳಜಿಯಿರುವ ಜ್ಞಾನವಂತ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು. ಈ ನಮೂನೆಯ ಸಮಾಜವು ತರ್ಕ, ವಿಚಾರಶೀಲತೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವದಿಂದ ಕಾಣುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕಿದೆ (ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿ 2010). ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ಅವರು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, “ಬಹುಭಾಷಾತ್ವವು ಮುಖ್ಯಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಬಹುಭಾಷಿಕತೆಯನ್ನೇ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಆಕರವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವು ಅಡಗಿದೆ”.

ಭಾಷೆಯೊಂದು ವೈವಿಧ್ಯತೆಯ ಸವಾಲಾದಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಏನು ಮಾಡಬಹುದು?

ನಿಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ: ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೆಡೆಗೆ ಗಮನವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಬೋಧನೆಯ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತೃವಾಗಿ: ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿರುವ ಭಿನ್ನತಾ ಭಾವ, ಮೇಲರಿಮೆ, ಕೀಳರಿಮೆ-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಅವರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಅವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು, ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಅವರಿಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ: ಇದು ಮುಂದಿನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಸುಲಲಿತಗೊಳಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತುಂಬುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಷಿಕತೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ: ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಾಷಾ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಏಕತಾನತೆ, ಬೇಸರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನವು ಯಾವ ಭಾಷೆಗೂ ಸೀಮಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಮೀರಿದ್ದು ಎಂಬ ಅರಿವು ಅವಶ್ಯಕ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ಉಪಯುಕ್ತತಾ ವಾದದ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ_____
 - ಎ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿತ
 - ಬಿ. ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿತ
 - ಸಿ. ದೇಶದ ಹಿತ
 - ಡಿ. ದುರ್ಬಲರ ಹಿತ
2. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವುದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವನು_____
 - ಎ. ನೋಮ್‌ಚೋಮ್‌ಸ್ಕೀ
 - ಬಿ. ವೈಗೋಟ್‌ಸ್ಕೀ
 - ಸಿ. ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಬಂಡೂರ
 - ಡಿ. ಚೆರೋಮ್ ಬ್ರೂನರ್

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಬಹುಭಾಷಿಕತೆಯನ್ನು ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಆಕರವನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸವು ಅಡಗಿದೆ.
- ಬಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಹಲವು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ ಮಧ್ಯಂತರ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಆಡುವರು.
- ಸಿ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಗೌರವಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವುದು ವ್ಯರ್ಥಪ್ರಯತ್ನ.
- ಡಿ. ಉಪಯುಕ್ತತಾ ವಾದವು ಆದರ್ಶ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
- ಇ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಎಫ್. ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹ ಪೀಡನೆಯಿಲ್ಲದ, ಪಕ್ಷಪಾತ ರಹಿತವಾದ ತರಗತಿಯು ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ವೇದಿಕೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

3.4.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯತೆ, ಲಿಂಗ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು

ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯತೆಗಳು ಶಾಲಾ ವಿಫಲತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ಹಲವಾರು ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಒಂದು ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಸಂಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿನ ದೋಷವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಇರಬಹುದು. ದೋಷಪೂರಿತ ಜ್ಞಾನಗಳಿಗೆ, ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿನ ವಿಫಲತೆ, ದುರ್ಬಲವಾದ ಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ಮರಣಾ ಶಕ್ತಿ, ವಿಷಯ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿನ ಕೊರತೆ, ಹಾಗೂ ಶಾಬ್ದಿಕ ಮತ್ತು ಅಶಾಬ್ದಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳ ಬಳಸುವಾಗಿನ ಕೌಶಲಗಳ ನ್ಯೂನತೆ ಇತ್ಯಾದಿ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಾಗಿ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗೊಂಡಿವೆ. ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ಭಿನ್ನತೆ ಎಷ್ಟೇ ಚಿಕ್ಕದಿರಲಿ, ದೊಡ್ಡದಿರಲಿ ಅದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ವಿಷಯವೆಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮನಗಾಣಬೇಕು. ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರತಿಭೆಯಾಗಿದ್ದರೆ, ಧನಾತ್ಮಕವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಸವಾಲಾಗುವುದೂ ಉಂಟು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪಠ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪಠ್ಯಾಂಶವನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗುವೊಂದು ಅದರ ಹಾಳೆ, ಬಣ್ಣ, ಅಲ್ಲಿನ ಚಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗೆ ಗಮನ ನೀಡಿದೆ ಎಂದಾದಾಗ, ಅದು ತರಗತಿಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗೆ ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗುವುದು. ಇದೇ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ರೇಖಾಚಿತ್ರಗಳ ರಚನೆಗೆ, ಗ್ರಾಫಿಕ್ಸ್ ರಚನೆಗೆ ನಕ್ಷೆ, ಭೂಪಟ ರಚನೆಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಸವಾಲೆನಿಸುವುವು. ಇಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ವಿಷಯ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಸಂಸ್ಕರಿಸಲು ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ಅದ್ವಿತೀಯ ಮತ್ತು ಅನುಪಮವಾಗಿರುವುದು ನಿಜವಾದರೂ ಕೆಲವು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ನಂತರ ಅವುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಹಾಕಿ ದೂರತಳ್ಳುವುದಕ್ಕಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಅವರಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುವುದೆಂಬ ಆಶಯದಿಂದ. ದೃಷ್ಟಿದೋಷ, ಶ್ರವಣ ದೋಷ, ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾರದವರು, ಡಿಸಿಲೆಕ್ಟಿಯಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಾಸ್ತವ ಅಂಶಗಳು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನೂ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡುತ್ತವೆ.

ದೃಷ್ಟಿದೋಷವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು : ದೃಷ್ಟಿದೋಷವಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮುದ್ರಿತ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದುವಲ್ಲಿ, ಬಣ್ಣಗಳನ್ನು ವಿಭೇದೀಕರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ-ವಿಫಲತೆ, ಬೆಳಕಿಗೆ ತೋರುವ ಅತೀ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ಪಾಕ್ಷಿಕ ಅಥವಾ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಂಧತ್ವದಿಂದ ಗ್ರಹಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವಿಕೆ- ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಂತಹ ದೋಷವಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ದೋಷದ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹಾ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು, ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆಂದೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿರುವ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಕೂಡ ಸ್ಟ್ರೀನ್‌ರೀಡರ್ಸ್, ಬ್ರೈಲ್, ಮುಂತಾದ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ನೀಡಿದೆ. ಬೃಹದಾಕಾರದ ಚಿತ್ರಗಳು, ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಮಾದರಿಗಳು ಕೂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

ಶ್ರವಣದೋಷವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು : ಕಿವುಡು ಮತ್ತು ಪಾಕ್ಷಿಕ ಕಿವುಡುತನ ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಈ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರುವರು. ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಕೊಡುಗೆಯಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಸಾಧನಗಳು, ಕಾಕ್ಲಿಯಾರ್ ಅಳವಡಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಂಕೇತ-ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ತುಟಿಚಲನೆಯಿಂದಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರು ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಕೂಡ. ನೀಡುವ ಸೂಚನೆಗಳು ಸರಳ, ಸುಲಭ ಮತ್ತು

ನೇರವಾದುವುಗಳಾಗಿರಬೇಕು. ಹೇರಳವಾಗಿ ದೃಶ್ಯ-ಸಾಧನಗಳನ್ನು, ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಬೋಧನಾ ಅಂಶಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಲುಪುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚುವುದು.

ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ದೋಷವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು : ಇವರ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಬಹಳ ಅಲ್ಪ ಕಾಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ಒಂದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾರರು ಅಥವಾ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅತೀ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸನಿಹವೇ ಇರುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಮತ್ತು ತಂಡ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಚೋದನೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವುದು, ಶಾಂತ ಮತ್ತು ನಿಧಾನವಾದ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು, ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸುವುದು-ಇಂತಹ ತಂತ್ರಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಲ್ಲವು. ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವರ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸದಿದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅವರ ಪೋಷಕರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗುವುದು, ಪ್ರಗತಿ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಿ ಹಾಕಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಅವರಿಗೂ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಶಿಕ್ಷಕರು-ಪೋಷಕರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ಬಹಳ ಬೇಗ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಾದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಅವರು ಎಷ್ಟೇ ಚಿಕ್ಕದಾದ ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ /ಒಳ್ಳೆಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ, ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ಅದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಮತ್ತು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವುದು ಮುಂದಿನ ಒಳ್ಳೆಯ ವರ್ತನೆಗಳಿಗೆ ಬುನಾದಿಯಾಗುವುದು.

ಡಿಸ್‌ಲೆಕ್ಸಿಯಾ ಮಕ್ಕಳು : ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಓದಲು, ಬರೆಯಲು, ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಅತೀ ಪ್ರಯಾಸ ಪಡುವರು. ಇವರ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಓದುವ ಮೊದಲಿನ ಪೂರ್ವ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಓದಿನ ನಂತರದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಇವರಿಗೆ ಬೋಧನೆಯಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಯೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಲಭ್ಯವಿದೆ. ಆದಷ್ಟು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಂತರ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಬೋಧನೆಯ ಸಾಹಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳ ಆಸಕ್ತಿ, ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರಬೇಕು. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಾಜ-ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಹಾಗಾದಾಗ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯತೆಗಳಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.

ಲಿಂಗ ಭಿನ್ನತೆ :

ಲಿಂಗ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆ. ಲಿಂಗತ್ವವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು, ಪಾತ್ರವನ್ನು, ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ವರ್ತನಾ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಹುಡುಗರ ವರ್ತನೆಗೂ ಹುಡುಗಿಯರ ವರ್ತನೆಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿವೆ. ಇದು ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯವಾಗಬಲ್ಲ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ವಿಚಾರ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಂರಚನೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿವಿಧ ಪಾತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ವರ್ತನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಂಬಂಧಗಳಾಗಿ ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯನ್ನೇ ಲಿಂಗವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ (ಕ್ರೈಗರ್ 2003). ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಮಾಜದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವವು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಕಲಿಕಾ ಪರಿಸರವನ್ನು ಕೂಡ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಬಾರಿ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಭಾವವು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದು. ಬಹಳ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಕೇವಲ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಈಗ ಕಾಲ ಬದಲಾಗಿದೆ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಸಮವಾಗಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು

ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಲಿಂಗದ ಪ್ರಭಾವವು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಉದ್ಭವವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ಬಹಿರ್ಮುಖಿಗಳಾಗುವುದನ್ನು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಸದಾ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದು, ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಧೈರ್ಯ-ಶೌರ್ಯವಂತರಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಅದನ್ನೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಮತ್ತು ಸಹಜವೆಂಬ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ (ಶ್ರಮ್ ಮತ್ತು ಗೈಸ್ಲರ್ 2003). ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸೆಂದರೆ, ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿ, ಮತ್ತು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಹಾಗೂ ಏನೇ ಬಂದರೂ ಎದುರಿಸುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯುಳ್ಳವರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಪುರುಷ-ಪ್ರಧಾನವಾದ ದೇಶ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ, ಸಹಕರಿಸುವ, ಬೆಂಬಲನೀಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಜ್ಞಾನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಮೆಕಾನಿಕಲ್ ಮತ್ತು ಸಿವಿಲ್ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೇ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಾಗೂ ಇಂಟೀರಿಯರ್ ವಿನ್ಯಾಸ, ಹ್ಯೂಮನ್-ನ್ಯೂಟ್ರಿಶನ್, ಗೃಹ-ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೇ ಮೀಸಲು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಂತೋಧನೆಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ ಸಾಧಿಸಲು ಎಂದಾದರೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನ ಮತ್ತು ಸಹಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲು-ಎಂದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಲಿಂಗ ಭಿನ್ನತೆಯು ಸಂಸ್ಕೃತಿ-ಭಿನ್ನತೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಕೆಲವು ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಕೆಲವನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಯವಾಗಿಯೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ಶಾರೀರಿಕವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಪ್ರತೀ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿನ ಆಂತರಿಕವಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಜ್ಞಾನ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಭಾದಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಈ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಸರಿದೂಗಿಸಬಹುದು:

- ಬಹು-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದು, ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಚರ್ಚಾಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಅನಿಸಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು, ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ “ಲಿಂಗ ಸಮನ್ವಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು” ನೀಡುವುದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.
- ಸ್ತ್ರೀಯರಾಗಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಮಹಿಳಾ ಸಾಧಕರು, ಗಣಿತಜ್ಞರು, ಕವಯಿತ್ರಿಯರು, ಮಹಿಳಾ ಸಾಹಿತಿಗಳು, ಸಾಹಸಿಗರು, ಪರ್ವತ ಏರಿದವರು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಂದವರು, ರಾಜ್ಯಕಟ್ಟಿದವರು, ಮುಂತಾದವರ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಒಟ್ಟಾಗಿರುವ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಜೀವನದ ಮೂಲ ಘಟಕ (ಜೀವಕೋಶ), ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಆಹಾರ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು, ಜೈವಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಅನುವಂಶೀಯತೆ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಪರಿಸರ-ಇಂತಹ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದರಿಂದ ಇವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು.
- ಪಶು ಸಂಗೋಪನೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಮತ್ತು ಪುರುಷರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಅವರು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಪರ್ಯಾಯ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವುದು.
- ರಾಸಾಯನಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಮನೆಯ ಅನುಭವಗಳಾದ, ಉಪ್ಪಿನಕಾಯಿ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣಿನ ಜಾಮ್‌ನ ತಯಾರಿಕೆ, ಹಾಲಿನ ಪಾಶ್ಚರಿಕರಣ ಮತ್ತು ದೋಸೆ ಹಿಟ್ಟಿನ ಹುದುಗುವಿಕೆ,

ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣದ ಬದಲಾವಣೆ-ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಬೇಕು.

- ಗುಣವಾಚಕಗಳಾದ ಬ್ಯೂಟಿಫುಲ್, ಪೆಟ್ಟಿ, ವಿಧೇಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಳಸಬಾರದು. ಅದೇ ರೀತಿ ಬ್ರೇವ್, ಕರೇಜಿಯಸ್, ತುಂಬಾ ಶಕ್ತಿಯಂತ ಮತ್ತು ಹ್ಯಾಂಡ್‌ಸಂ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆದಷ್ಟು ಬಳಸಬಾರದು.
- ಮಕ್ಕಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವಾಗ, ಎಕ್ಸಲೆಂಟ್, ಗುಡ್, ವೆಲ್‌ಡನ್ ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕು.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವಾಗ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿಗೂ ತರಗತಿಯ ಭೌತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾತಾವರಣವು ಒಂದು ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಬೇಕು.
- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮಿಶ್ರಣ ಗುಂಪು ಇರುವಂತೆ ಯೋಜಿಸಬೇಕು, ಇದು ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ, ಮತ, ಮತ್ತು ಧರ್ಮವನ್ನು ಮೀರಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕು.
- ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಕ್ವಿಜ್, ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
- ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಮಾನವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು.

ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು:

ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಾಲಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದಿರುವ, ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಹಂತದಲ್ಲೇ ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಗುವುದು. “ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು” (Students at risk) ಎಂಬ ಪದಪುಂಜವು ಅಮೇರಿಕಾ ಮೂಲದ್ದಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಹಿರಿಯರ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶದ ಅಗತ್ಯವಿದೆಯೋ ಅಥವಾ ಸದಾ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹದಿಹರೆಯದವರೇ ಇಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಮತೋಲನವಿಲ್ಲದ ಭಾವನೆಗಳು, ಸಮಸ್ಯಾ ವರ್ತನೆಗಳು, ಶಾಲೆಗೆ ಚಕ್ರ ಹೊಡೆಯುವುದು, ಓಡಿಹೋಗುವುದು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೂನ್ಯಸಾಧನೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೂರ ಉಳಿಯುವುದು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಈ ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಲಕ್ಷಣಗಳಾಗಿವೆ. ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ ಈ ಮಕ್ಕಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗಣಿತ, ಓದು, ಮತ್ತು ಭಾಷಾ ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಕ್ಕಳು ಒಡ್ಡುವ ಸವಾಲುಗಳು ತೀವ್ರವಾಗಿದ್ದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೂಲ ಅವರ ಮನೆಯೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಏನೇ ಮಾಡಲು ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರಣಗಳು:

- ಬಡತನ ಮತ್ತು ಅತೀ ಕನಿಷ್ಠ ಮಟ್ಟದ ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ.
- ಸ್ಥಿರ ರಚನೆಯಿಲ್ಲದ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗೇಡಿತನದ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ.
- ಮಧ್ಯ ಮತ್ತು ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ವ್ಯಸನ.
- ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ವರ್ತನಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು.
- ಶಾಲಾ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಪರಿಸರ.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶೋಷಿಸುವ ಸಮಾಜ.
- ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿನ ದೌರ್ಜನ್ಯ ಮತ್ತು ಲೈಂಗಿಕ ಶೋಷಣೆ.
- ಪೋಷಕರೇ ಸಮಾಜ-ಘಾತುಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಪೋಷಕರ ನಡುವೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದು.
- ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುವುದು.

ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಶಾಲೆಗೆ ದೀರ್ಘಕಾಲ ಚಕ್ರ ಹಾಕುವುದು, ಜಗಳಗಂಟಿತನ ತೋರುವುದು, ಓದಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬೀಳುವುದು, ಅಪಾಯಕಾರಿ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ತೋರುವುದು, ಆಕ್ರಮಣಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು, ಅತೀ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತೋರುತ್ತಾ ಅಶಾಂತವಾಗಿರುವುದು, ಅಂತರ ಸಂಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ತೀರಾ ದುರ್ಬಲರಾಗಿರುವುದು, ಸಮಾಜ-ಘಾತುಕ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು, ಋಣಾತ್ಮಕವಾದ ಧೋರಣೆ, ಅಸಹನೆ, ಕೀಳರಿಮೆ-ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳು:

1. ಎಷ್ಟು ಬೇಗ ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವರೋ ಅಷ್ಟೂ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದೇ ಆದರೂ ಅಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಬರದಿರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇನ್ನೂ ಒಳ್ಳೆಯದು.
2. ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
3. ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪಠ್ಯ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.
4. ಮಕ್ಕಳ ಸೇವಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.
5. ಮಾದಕ ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯ ಬಳಕೆಯ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸುವುದು
6. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಭಾಷಾ ಸೂತ್ರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಂವಹನ ನಡೆಸುವುದು.
7. ಔದ್ಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದು.
8. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಪ್ತಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

9. ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ರೀತಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅತಿಯಾದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರದಿರುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.
10. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ಲಘು-ಕಾಲಿಕ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘ-ಕಾಲಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು.
11. ಮಕ್ಕಳು ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಗುರಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
12. ಆದಷ್ಟು ದೃಶ್ಯ-ಮಾಧ್ಯಮದ ಬಳಕೆ, ಸರಳವಾದ ವಿವರಣೆ ಮತ್ತು ವಾಸ್ತವ ಅಂಶಗಳ ನಿದರ್ಶನಗಳು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುವು.
13. ಸ್ವಯಂ-ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸುವುದು, ತಮ್ಮ ಸುಧಾರಣೆ ಎಷ್ಟು ಮುಖ್ಯವೆಂಬುದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಸುವುದು.
14. ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಓದಲು, ಬರೆಯಲು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಅತೀ ಪ್ರಯಾಸ ಪಡುವ ಮಕ್ಕಳು _____
 ಎ. ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿದವರು
 ಬಿ. ವಿಕಲ ಚೇತನರು
 ಸಿ. ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು
 ಡಿ. ಡಿಸಿಲೆಕ್ಟಿಯಾ ಮಕ್ಕಳು
2. 'ಲಿಂಗ' ಎನ್ನುವುದು _____
 ಎ. ಜೈವಿಕ ತಥ್ಯ
 ಬಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆ
 ಸಿ. ತಾರ್ಕಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ
 ಡಿ. ವಿಶೇಷ ಗುಣಲಕ್ಷಣ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'x' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಲಿಂಗಾಧಾರಿತ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಮಾಜದಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವುವು.
- ಬಿ. ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಸಮಸಮವಾಗಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಸಿ. ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೆಂದರೆ, ಶಾಲಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕಳೆದು ಹೋಗುವ ಮಕ್ಕಳು.

- ಡಿ. ಅಪಾಯಕಾರಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
- ಇ. ಪೋಷಕರೇ ಸಮಾಜ ಘಾತುಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅವರ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಿಗೆ ತಳ್ಳುವುದು.
- ಎಫ್. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಆಸನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇರಬಾರದು.

3.4.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯು ಮಕ್ಕಳ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಲಿಕಾಶೈಲಿ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಉದ್ಭವವಾಗುವುದು.
- ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೆಂದರೆ, ಬಹು-ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ, ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ.ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಒಂದಕ್ಕಿಂತಾ ಹೆಚ್ಚು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತೋರುತ್ತಾರೆ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿನ ಭಾಷಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪದಪುಂಜಗಳ ಜ್ಞಾನ, ತರ್ಕ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅವಕಾಶ-ಸಂಬಂಧ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು, ಶಬ್ದ-ಧ್ವನಿ ಆಧಾರಿತ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ದೈಹಿಕ ಚಲನವಲನಗಳ ಮೇಲಿನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಹಿಡಿತ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವೀಕ್ಷಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಅಂತರ ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೌಶಲಗಳು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತವೆ.
- ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ, ಶ್ರವ್ಯ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ, ಸ್ಪರ್ಶ ಆಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ, ಶಾಬ್ದಿಕ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ, ತಾರ್ಕಿಕ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ (ಗಣಿತ ವಿಷಯ), ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ (ಅಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೊತೆ) ಮತ್ತು ಏಕಾಂಗಿ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ (ಅಂತರ್ಮುಖೀ ಕಲಿಕೆ) ಎಂಬ ವಿಧಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.
- ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕಲಿಕಾ ಸವಾಲುಗಳು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ತೊಂದರೆಗಳು ದೈಹಿಕವಾದ, ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದ, ಭಾಷಾ ಸಂಬಂಧವಾದ ಮತ್ತು ವರ್ತನಾ ಸಂಬಂಧವಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು (2) ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು (3) ದೃಷ್ಟಿದೋಷದಿಂದಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು (4) ಮಾತು ಮತ್ತು ಶ್ರವಣದೋಷದಿಂದಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಇವುಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೆದುಳಿನ ಭಾಗಶಃ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯಿಂದಾಗುವ ಕಲಿಕಾ ದೋಷಗಳು, ಆಟಿಸ್ಟಿಕ್ ಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಮ್ ಡಿಸಾರ್ಡರ್, ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಲಾಗದ ಕಲಿಕಾ ತೊಂದರೆಗಳು, ಅಪಸ್ಮಾರ ಮತ್ತು ಅತೀ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ದೋಷಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯತೆ, ಲಿಂಗ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತವೆ.
- ದೃಷ್ಟಿ-ದೋಷ ಮಕ್ಕಳು, ಶ್ರವಣ-ದೋಷ ಮಕ್ಕಳು, ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ದೋಷವಿರುವ ಮಕ್ಕಳು, ಡಿಸಿಲೆಕ್ಸಿಯಾ ಮಕ್ಕಳು, ಲಿಂಗ ಭಿನ್ನತೆ ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕಾರಿ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಕೂಡ ತರಗತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗೆ ಕಾರಣರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ತವಾದ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಸರಿದೂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

3.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, 2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1.ಎ 2. ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಬಿ 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1.ಡಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- X

3.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಎದುರಿಸುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಬಹುದಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ.

3.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.ncert.nic.in/departments/nie/dse/activities /pdf>
2. <https://www.sites.google.com/site/pltstudymaterial/home/>
3. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK 19934/>
4. <https://www.nasponline.org/crisisresources/schoolviolence html>

ಬ್ಲಾಕ್-3 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-5 : ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 3.5.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 3.5.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 3.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 3.5.3.1. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರ್ಥ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 3.5.3.2. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಪಾತ್ರ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 3.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 3.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1 ಮತ್ತು 2
- 3.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 3.5.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

3.5.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು;
- ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೋಧನೆಗೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಾಗಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಕರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವರು.

3.5.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅತೀ ಹೆಚ್ಚು ಕೇಳುವ ಧ್ವನಿಯೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದು. ಮಕ್ಕಳು ಮಾತನಾಡುವುದು ಗಲಾಟೆ ಮಾಡುವುದು ಇರುತ್ತದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ಇಡೀ ತರಗತಿಯನ್ನು ಹದ್ದುಬಸ್ತಿನಲ್ಲಿಡುವ ಅವಕಾಶ ಯಾವಾಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವುದು. ಬದಲಾದ ಈ ದಿನಗಳ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ

ಸಂದರ್ಭಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ 'ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ' ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೂ ಒಂದು. ಇದು ಬಹಳ ಇತ್ತೀಚಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ತೋರಿದರೂ 1960-70ರ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು ಎನ್ನಬಹುದು. ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳು, ಸಮುದಾಯ-ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು, ಕಂದಾಚಾರದ ಆಚಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ವೈಚಾರಿಕತೆಗಳ ತಾಕಲಾಟಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಲೆ-ಎಲ್ಲರೂ ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಆಚರಣೆಗೆ ತರಬೇಕಾಗಿರುವ ಒಂದು ಹೊಸ ವಿಧಾನವಾಗಿ ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮೂಡಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಸೂತ್ರಗಳು, ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು, ರಾಜಕೀಯ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಕ್ಕು-ಕರ್ತವ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಇವುಗಳೆಡೆಗೆ ಮುಖಮಾಡಿರುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆಸಬೇಕು, ಅವರ ವಿಕಾಸವು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಮುಂದೆ ಅವರು ಎಂತಹ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿ ಈ ದೇಶವನ್ನು ಮುಂದೆ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ಅರ್ಥವತ್ತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

3.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

3.5.3.1. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರ್ಥ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದು ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಾಗಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಮಾರು 1960-70ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ. ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ಸಿಡಿದೆದ್ದ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಂದೋಲನವೆಂದು ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿ ಪೌರಹಕ್ಕು-ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಳಾ-ಚಳುವಳಿಯಾಗಿ ಹಲವಾರು ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಇದು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಅಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಿಸಿಯು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಎಷ್ಟೋ ಜನರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಅಚ್ಚರಿಯ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವನ್ನು ಕೆದಕಿ ನೋಡಿದಾಗ, ಆಧುನಿಕ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲವು ಪ್ರಖ್ಯಾತ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞ ಪಾಲೋ ಫ್ರೈಯರಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯತ್ತ ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದು. ಜರ್ಮನಿಯ ಫ್ರಾಂಕ್‌ಫರ್ಟ್ ಆಮ್‌ಮೇನ್‌ನಲ್ಲಿನ 'ದಿ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ರಿಸರ್ಚ್' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ವಾದದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ವೈಚಾರಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸ್ವರೂಪದ ಚಳುವಳಿಗಳ, ಆಂದೋಲನಗಳ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾರ್ಕ್ಸ್ ವಾದದ ನಿಹಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ರೀತಿಯೇ "ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರ"ವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು.

ಪಾಲೋ ಫ್ರೈಯರಿಯ ಪ್ರಕಾರ "ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ಯಾವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ, ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವರೋ ಅದೇ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಕಾಸ". ಹೆನ್ರಿ ಎ. ಗಿರಾಕ್ಸ್, ಬೆಲ್‌ಹೂಕ್ಸ್, ಪೀಟರ್, ಮ್ಯಾಕ್‌ಲಾರೆನ್ ಮುಂತಾದವರು ಈ ವಾದದ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಾಂಘಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆ, ಜಾಗತೀಕರಣ, ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮ, ವರ್ಣಾಧಾರಿತ ಸಂಘರ್ಷಗಳು-ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥಕವಾದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಭವನೀಯ ವಿರೋಧಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬಹುದಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನೂ ಈ ವಾದ ಮತ್ತು ಅದರ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದು ಬೋಧನಾ ಉಪಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಗಳ, ಪ್ರಬಲ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮತ್ತು ಧಾಷ್ಟ್ಯ-ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆಳುವ ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರ ಒಂದು

ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ. ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ “ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ”ಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿದೆ.

ಖ್ಯಾತ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ-ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾದ ಇರಾಶೋರ್ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದಂತೆ “ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕ್ರಿಯೆಯ, ಘಟನೆಯ, ವಸ್ತುವಿನ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ, ಸಂಘಟನೆಯ, ಅನುಭವಗಳ, ಪಠ್ಯದ, ವಿಷಯದ, ಸರ್ಕಾರೀ ನಿಯಮಗಳ, ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಅಥವಾ ಚರ್ಚೆಯ ಕುರಿತಾದ ಮೇಲ್ನೋಟದ ಅನಿಸಿಕೆಯ, ಪ್ರಾಬಲ್ಯ ತೋರುವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳ, ಕಛೇರಿ ಸುತ್ತೋಲೆಗಳ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ, ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಯ ವರ್ತನೆಗಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಚಿಂತಿಸುವ, ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಒಂದು ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ”. ಈ ರೀತಿಯ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಆದರ್ಶಗಳು, ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಎದೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರುವರು. ಚರ್ಚೆಯು ಹಳಿ ತಪ್ಪದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮೂಹಿಕ ಜೀವನದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಬದ್ಧರಾಗಲು ಪ್ರೇರಿತರಾಗುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಸಮುಷ್ಟಿಯ ಹಿತ ಕಾಪಾಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊರುವಂತೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯು ಅವರನ್ನು ಹುರಿದುಂಬಿಸುವುದು.

ರಾಜರ್ ಸೈಮನ್ ಪ್ರಕಾರ “ತರಗತಿಯ ಬೋಧನಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ವಿನ್ಯಾಸ, ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಬೋಧನೋದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿದಾಗ ಅದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ತರಗತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರವು ಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು, ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು “ಅರಿಯುವುದು”-ಎಂದರೇನು, ಹಾಗೆಯೇ ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು, ಇತರರನ್ನು ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಭೌತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದರ ಒಟ್ಟಾರೆ ಚಿಂತನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆ” ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಮ್ಯಾಕ್‌ಲಾರೆನ್ ಹೇಳುವಂತೆ “ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಧಾನವೇ ಆಗಿದ್ದು, ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ರಾಜ್ಯದ, ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು, ರಾಜಕೀಯ ವಿದ್ಯಾಮಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮಾತನಾಡದೇ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸಹಜವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ”. ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರವು ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ವಸ್ತುವಾದದ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ವಿರೋಧಾಭಾಸಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದು. ಮೂಲತಃ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷಣೆಯ ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದೆ.

ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದು ಪ್ರಗತಿಪರ ಬೋಧನಾ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂರಚನೆ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗುವಂತೆ, ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ತಾವೇ ಹೊಣೆಗಾರರಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿಯುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ಅವರು ವಾಸ್ತವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ದಮನಿಸುವಿಕೆ ಎಂದರೆ ಏನು, ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಲಾಭ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಕಲಿಯುವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆದರ್ಶವಾದಗಳ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ:

1. ಪ್ರಸ್ತುತ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಬೋಧನಾ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ, ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ರೀತಿನೀತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.
2. ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರಬಹುದಾದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ನಿರಂತರ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವಾಗಿದೆ.
3. ಇದೊಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದ್ದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೋಧನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ನೋಡುವ ಒಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಂದೋಲನವಾಗಿದೆ.
4. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಪ್ರಕಾರ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನವು ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಇವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಇವರ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ.
5. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೇ ವಿಮರ್ಶಾ-ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಗುರಿ. ವಿಮರ್ಶಾಪ್ರಜ್ಞೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.
6. ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಭಾಷಣಾ ರೂಪದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೊರಸೆಳೆಯುವುದು. ಇದೊಂದು ನಿರಂತರ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಸದಾ “ಕಲಿಯುವುದು”, “ಕಲಿಕೆ” ಮತ್ತು “ಪುನರ್ ಕಲಿಕೆ”, “ವಿಮರ್ಶೆ” ಮತ್ತು “ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ”-ಎಂಬ ಚಕ್ರೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತೋರುವುದು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಇವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಅನ್ವೇಷಿಸುತ್ತದೆ.
7. ಶಾಲೆಯೇ ಜ್ಞಾನದ ಆಕರ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗುವುದು ಎಂಬ ಅನುಚಾನವಾಗಿ ಬಂದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮುರಿಯುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರವು ಮಾಡುವುದು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಾನ ಅವಕಾಶಗಳು ಎಂಬ ಸೂಕ್ತಿಯನ್ನು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವ ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ತೋರುವುದು.
8. ಪಾಲೋ ಫ್ರೈಯರಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸಗಳು ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ “ನಿಶ್ಯಬ್ದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ”ಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿವೆ(1973). ಇದೇನೂ ವಿಕಾಸದ ಸಂಕೇತವಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ತರಗತಿಗಳ ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸವು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ಮೌನವಾಗಿರುವುದರ ಬದಲು ಸಂಭಾಷಣೆಗಳು, ಚರ್ಚೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳು ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾಸಿದ್ದಾನೆ.
9. ಸಮಾಜೋ-ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮೀಕರಿಸುತ್ತಾ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನಿಜ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುವುದು.

10. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಬಹುದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
11. ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರಿಗೆ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ, ದೇಶದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಹುಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಿದೆಯೇ? - ಇದನ್ನು ಒಂದು ಸವಾಲನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.
12. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿರುವ ಜಾತಿ, ವರ್ಗ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ಇತರ ಸಮಾಜೋ-ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯ ರಾಜಕೀಯದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂವೇದಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನಿಜವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು.
13. ಶಾಲಾ ಒಳಗಿನ ಕಲಿಕೆಯು ಶಾಲಾ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು.
14. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರವು ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾತಾಂತ್ರಿಕ ರೂಪದ ಪರಸ್ಪರ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದಾಗಿದೆ.
15. ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಈ ಬಗೆಯ ವಿಮರ್ಶೆಯು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
16. ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದುಕಿನ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಇತರರೊಡನೆ ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸ್ನೇಹಿತರು, ನೆರೆಹೊರೆಯವರು, ಅನ್ಯಲಿಂಗಿಗಳು, ಹಿರಿಯರು ಇತ್ಯಾದಿ-ಹೇಗೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು (ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಆಟ, ಸ್ನೇಹಿತರು, ವೃತ್ತಿ) ಮತ್ತು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದರ ಮೂಲಕ ಆತ್ಮ ಚಿಂತನೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
17. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಜಾತಿ, ಮತ ಮತ್ತು ಲಿಂಗ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆ ಮತ್ತು ಇವು ವಿಭಿನ್ನ ಬಗೆಯ ಅಸಮಾನತೆಗಳಾಗಿ ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೇಗೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದು.
18. ವಿಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಚರ್ಚೆಯ ಮೂಲಕ ಸಾಮೂಹಿಕ ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ತಾತ್ವಿಕ ಬುನಾದಿ _____

- ಎ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದ
 ಬಿ. ಆದರ್ಶವಾದ
 ಸಿ. ಉಪಯುಕ್ತತಾ ವಾದ
 ಡಿ. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಾದ
2. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ _____
- ಎ. ತಾರ್ಕಿಕತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
 ಬಿ. ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು
 ಸಿ. ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು
 ಡಿ. ಧೈರ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುವುದು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
- ಎ. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ.
 ಬಿ. ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವು ಶಿಕ್ಷಣದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಿಂತ ಬೇರೆಯಲ್ಲ.
 ಸಿ. ಶಾಲೆಯೇ ಜ್ಞಾನದ ಆಕರ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯಬೇಕು.
 ಡಿ. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ "ನಿಶ್ಚಲ ಸಂಸ್ಕೃತಿ"ಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದೆ.
 ಇ. ಶಾಲಾ ಒಳಗಿನ ಕಲಿಕೆಯೂ ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಹೊರಗಿನ ಕಲಿಕೆಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರಬೇಕು.
- ಎಫ್. ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೌನವನ್ನು ಮೀರಿದ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿರಬೇಕು.

3.5.3.2. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕನಾಗಿ ಅಧ್ಯಾಪಕನ ಪಾತ್ರ

ಇದುವರೆಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಶಾಲೆಗೆ ಸೇರುವ ಅಥವಾ ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಿಂದ ಹೊರಗುಳಿದ ಸಮುದಾಯಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಏಕರೂಪದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿವೆ. ಚಾರಿತ್ರಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರೆಂದೂ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುವವರೆಂದೂ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನಿಗಳೆಂದೂ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆ ಕಂಡರೆ ಭಯಪಡುವವರೆಂತಲೂ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಆಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ, ಗಣಿತ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಸೂಚಿಸುವ ಇದೇ ಬಗೆಯ ಏಕರೂಪದ ಧೋರಣೆಗಳಿವೆ. ಅಂಗವಿಕಲರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆ ಕಲಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಕೀಳರಿಮೆ, ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಯು ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ, ಮತ್ತು ದೈಹಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲೇ ಅಡಗಿದೆ ಎಂಬ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಂವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಸಮಾನತೆಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯ. ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಾಗ ತಮ್ಮೊಡನೆ ತರುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ವೈವಿಧ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಯಬೇಕಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಾವು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಇದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಲು ಕಲಿಯುವರು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗುವರು, ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವರು. ಇದು ಏನೆಲ್ಲಾ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಕಾರವೆತ್ತದೆ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರಾಗಿ, ಮೌನವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಾಗಲು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುವಂತಿರಬೇಕು.
2. ಹಿಂದಿನ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳ ಬದಲಿಗೆ ನವೀನವಾದ ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
3. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು, ಗುರುತಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
4. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದರೆ ಸಾಲದು, ಬದಲಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಾವೇ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.
5. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ, ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ನಿಭಾಯಿಸುವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಬೇಕು.
6. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕರಾಗಲು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಅವಕಾಶಗಳ ನಿರಂತರವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವಂತಿರಬೇಕು.
7. ಈ ಬೋಧನಾ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಮಸ್ಯಾ ಪ್ರಚೋದಕರಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಲಿಕೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು.
8. ಶಿಕ್ಷಕರು ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೊರಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ತರಗತಿಯನ್ನು ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ಅನುವಾಗುವಂತೆ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಚರ್ಚೆಯು ಹಳಿ ತಪ್ಪದಂತೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಗಿತವಾಗದಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
9. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಉದೇಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಆದರ್ಶ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಯಂ-ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು.
10. ಡೆಜೆನರ್(2001) ಹೇಳುವಂತೆ ವಿಮರ್ಶಾ ಶಿಕ್ಷಣವು ಹಲವಾರು ತಥ್ಯಾಂಶಗಳ ಒಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
11. ಹಾರ್ಡನ್ ಮತ್ತು ಫ್ರೈಯರಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಹಿಡಿತವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ ಆ ಜ್ಞಾನಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.
12. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸಮಾಜದ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಹಲವಾರು ಅಂಶಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ನೋಡಲು ಸಹಾಯವಾಗುವ ಸಂವಹನ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಹಾಗೂ

ಶಿಕ್ಷಣದ ನಂತರ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತಾವು ಏನಾಗಬೇಕಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದರ ಅರಿವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮೂಡಿಸಬೇಕು.

13. ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಂತಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ನಡೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡಬೇಕು.
14. ಫ್ರೆಯರೀ ಹೇಳುವಂತೆ “ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಯಾರಿಗೂ ಬೋಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಸ್ವಯಂ ಬೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬೋಧಿಸುವವರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ” (1970).

ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡಾಗ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸರಿ ತಪ್ಪುಗಳ ಭಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಇತರರ - ಯಾರು ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಾಸ್ತವಗಳ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ-ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅವಕಾಶಗಳು ಒದಗುತ್ತವೆ. ಮಕ್ಕಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತರಗತಿಗೆ ತರಬೇಕಾದರೆ ಸಂಘರ್ಷ ಉಂಟುಮಾಡುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಘರ್ಷ ಮಕ್ಕಳ ಬದುಕಿನ ಅನಿವಾರ್ಯ ಅಂಗ. ಅವರು ನೈತಿಕ ಮಾಪನ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ-ಇವುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವು ತಮ್ಮನ್ನು ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಅಥವಾ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಚಳುವಳಿಗಳು- ಇವನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಅನುಭವಗಳಾಗಬಹುದು. ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟುಮಾಡಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಘರ್ಷಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪಾತ್ರ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿಯಲು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತಂತ್ರ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

ಓದಿದ್ದನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಮಾಡಲು, ಗ್ರಹಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು, ಟೀಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದರಿಂದ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪರಿಸರದ ಅಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ ನಡೆಸಲು ಕಲಿಕೆ ನೆರವಾಗಬೇಕು. ಹೆಂಗಸರು ಮತ್ತು ದಲಿತ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಯ, ಟೀಕೆಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ವಿನಿಮಯಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಟೆಲಿವಿಷನ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಜಾಹೀರಾತುಗಳು, ಹಾಡುಗಳು, ಚಿತ್ರಕಲೆ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಜ್ಞಾನದ ಕೋರಿಗಳಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಲಿಂಗ, ಜಾತಿ, ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ವಿಧಾನವು ಕೇವಲ ವಿವಿಧ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮೂಹಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದರ ಬದಲು ಅಧಿಕೃತವಾದ ವಿಶಾಲ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುತ್ತವೆ. ಅದರ ಮೂಲಕ ಯಾರು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಮಾತಾಡುತ್ತಾರೆ, ಯಾರ ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದು? ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದರಿಂದ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳುವುದೇ ಕಲಿಕೆಯಾಗಬಹುದು.

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಂದು ಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ಅಡಗಿದೆ. ಅವರು ತಾವು 'ನೈತಿಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು' ಎಂಬ ಪಾತ್ರದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಕಲಿಯುವವರ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳಿಸುವಂತೆಯೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ನಂಬಿಕೆಯ ಒಂದು ಪರಿಸರ ನಿರ್ಮಾಣವಾದರೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಘರ್ಷಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ

ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ಪರಸ್ಪರ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಲು ಅದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಬಹುದು- ತರಗತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷೇಮಕರವಾದ ಸ್ಥಳವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಬಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮುದಾಯಗಳಿಂದ ಬಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ತರಗತಿಯು ನೀತಿನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಲು, ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನದ ಆಧಾರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳವಾಗಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು 'ತ' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧಕರು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡಬೇಕಾದುದು _____
 - ಎ. ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕಲಿಯಲು
 - ಬಿ. ಸುಂದರವಾಗಿ ಬರೆಯಲು
 - ಸಿ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾತನಾಡಲು
 - ಡಿ. ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕಲಿಯಲು
2. ಮಕ್ಕಳ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ _____
 - ಎ. ಕಲಿಕೆ
 - ಬಿ. ಆಟಗಳು
 - ಸಿ. ಸಂಘರ್ಷ
 - ಡಿ. ಕುತೂಹಲ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು ಕೆಲವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕೇಳುವುದೇ ಕಲಿಕೆಯಾಗಬಹುದು.
 - ಬಿ. ವಿಮರ್ಶಾ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಸಿ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇರಬೇಕು.
 - ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.
 - ಇ. ಅಂಗವಿಕಲತೆಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವೂ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 - ಎಫ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ತೀರ್ಮಾನದ ಆಧಾರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ವಾತಾವರಣವಿರಬೇಕು.

3.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಪ್ರೈಯರೀ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ “ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ಯಾವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನದಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ, ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿಗೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವರೋ ಅದೇ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಕಾಸ”.
- ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದು ಬೋಧನಾ ಉಪಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.ಇದರ ಕೇಂದ್ರಬಿಂದುಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಬಲ್ಯಗಳ, ಪ್ರಬಲ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯ-ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಹಾಗೂ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆಳುವ ಅಥವಾ ಅಂತಹಾ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.
- ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಒಂದು ಪ್ರಗತಿಪರ ಬೋಧನಾ-ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಾರ ಸಂರಚನೆ ಮತ್ತು ಅಸಮಾನತೆಯ ಪರಿಣಾಮಗಳಿಗೆ ಸವಾಲಾಗುವಂತೆ, ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದರಿಂದ ಅವರು ವಾಸ್ತವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಹಾಗೂ ದಮನಿಸುವಿಕೆ ಎಂದರೆ ಏನು, ಇದರಿಂದ ಯಾರಿಗೆ ಲಾಭ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಲು ಕಲಿಯುವರು.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ಆದರ್ಶವಾದಗಳ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

3.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1, ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1.ಎ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಸಿ 2.ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

3.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

3.5.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.jimsgnblog.blogspot.com-teacher as critical pedagogue>
2. <https://www.ncert.nic.in /journal in education/teacher as critical pedagogue>
3. <https://www.researchgate.net/publications>
4. <https://www.ipedr.com/vol17/14-chhss/pdf>
5. National Curriculum Framework 2005

ಬ್ಲಾಕ್-3 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ

ಘಟಕ-6 : ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು:

ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ, ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ
ಬೋಧನೆ, ಸವಾಲುಗಳುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 3.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 3.6.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 3.6.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 3.6.3.1. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು-ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 3.6.3.2. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು-ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ
ಬೋಧನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 3.6.3.3. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು-ಸವಾಲುಗಳುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳ ಬೋಧನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3
- 3.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 3.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1, 2 ಮತ್ತು 3
- 3.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 3.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

3.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿವರಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯು ಒಳಗೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು;
- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಕಾರದಿಂದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪಡಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಗೆ ಸವಾಲಾಗಬಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಸವಾಲುಗಳುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳ ಬೋಧನೆಗೆ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವರು.

3.6.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಬೋಧನೆಯು ಹಿಂದಿಗಿಂತ ಈಗ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗುತ್ತಿದೆ, ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು ಹಿಂದಿನವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಅರಿವು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಅವರಿಗೆ ಅರಿವಿನ ಮೂಲಗಳ ಪರಿಚಯವಿದೆ. ಅವರಿಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವಂತೆ ಕೌಶಲ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸುವುದು ಒಂದು ಸವಾಲೇ ಸರಿ-ಎಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನೀವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಕೇಳಿರುತ್ತೀರಿ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಈ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವೇನು? ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದು ಸಹಜ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಬೋಧಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ತಲೆಮಾರಿನ ಅಂತರವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಡಿಕೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನ್ನಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ಇದ್ದ ಪಠ್ಯಾಂಶಗಳು ಈಗ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಬದಲಾಗಿವೆ. ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಸೇರುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪುನಃ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಬೋಧಿಸುವ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇನ್ನು ತರಗತಿಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಭಿನ್ನತೆ, ಸಾಮೂಹಿಕ ತರಗತಿಗಳು, ಕಲಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅವಧಿ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು-ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿವಿಧ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸವಾಲುಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಯಾಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸೋಣ.

3.6.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

3.6.3.1. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು-ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರತೀ ಕಾಲಕ್ಕೂ ವಿಕಾಸದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಬದಲಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯು ಹಲವಾರು ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಿರುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಬೋಧನೆಯು ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜ/ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ತಲುಪುವಂತೆ ಯೋಜಿಸಲಾದ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಲೋಕಾರ್ಪಣೆಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸೇವೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಬೋಧನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಕೈಂಕರ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳು ಮೇಳೈಸುತ್ತವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸೋಣ.

- ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ವಿಷಯದ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನ, ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ, ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ-ಇವುಗಳು ಮೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಇವುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೆಚ್ಚಿನ ತಾಳ್ಮೆ, ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣ ಮತ್ತು ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಒಲವಿನ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹವರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವನ್ನು ಮೂಡಿಸುವರು. ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆಯನ್ನು, ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಆಸರೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗೆ ಹೃದಯ ತುಂಬಿದ ಒಲವನ್ನು ತುಂಬುವನು (ಬ್ರಾಡ್ ಹೆನ್ರಿ). ಹಾಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಅದು ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಬಲವಾದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲೂ ತುಂಬುವುದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದರೂ ಸತ್ಯವಾದ ವಿಚಾರ.

- ಶಿಕ್ಷಕರ ಹುದ್ದೆಯು ಕೇವಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಅರಿತು ನೋಡಿದರೆ, ಇಡೀ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಒಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವೃತ್ತಿ. ಹಾಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ, ಪೋಷಕರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೇವಲ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಿದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದು, ಅವರಿಗೆ ಶಿಸ್ತನ್ನೂ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸಿಕೊಡಿ ಎಂಬ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮುಂದಿಡುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದ ಮೇಲೆ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳು ಅವರ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸದಾ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆ, ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆ, ಹೊಸ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿನೂತನ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವುದು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಅದರಂತೆ ಜೀವನ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗುವಂತೆ ತಯಾರು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪೋಷಕರೊಡನೆ ಸದಾ ಉತ್ತಮ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು, ತಲೆಮಾರಿನ ಅಂತರದಿಂದ ಒದಗಬಹುದಾದ ಸಂಭವನೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪರಿಹರಿಸುವುದು, ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿರುವ ಪರಿಸರವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು-ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗಲೂ ಬೋಧನೆಯ ಅಂಶವು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು.
- ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಯಂ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಿಂದ ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಮತ್ತು ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊರಸಂಚಾರ, ಕ್ಷೇತ್ರಭೇಟಿ, ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಅರಿವು ಮೂಡಿಸುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಉತ್ತಮ ನಾಯಕನಂತೆ ಪಾತ್ರವಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ವಲಯ ಮಟ್ಟದ, ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೆಲಸವೇ.
- ತಾವು ಸೇರಿದ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ನೀತಿಸಂಹಿತೆಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವುದು, ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿಯನ್ನು ತೋರುವುದು, ಸಹಕಾರ, ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸೃಜನಶೀಲರಾಗಿರುವುದು, ಕರ್ತವ್ಯಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು, ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಅಚಲರಾಗಿರುವುದು, ಸದಾ ವಿಕಾಸದಡೆಗೆ ತುಡಿಯುವುದು, ಸಂಪನ್ಮೂಲರಾಗಿರುವುದು, ನವೀನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಸಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇವಾನಿರತರಾಗಿರುವುದು-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡುವ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಹುದಾದರೆ, ಅವುಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

1. ಶಾಲಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಆಪ್ತಸಲಹೆಗಾರರಾಗುವುದು. ಇದೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಒಂದು ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾದ ಆಯ್ಕೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.
2. ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತ : ಬಹುಪಾಲು ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೂ ತಮ್ಮ ಸಹಕಾರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುವುದು.
3. ಅನೇಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಸಂಯೋಜನಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗುವುದು.
4. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಲಹೆಗಾರನಾಗಿ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.
5. ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಪಾಲರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು.
6. ಹಲವಾರು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಲ್ಲವಾದ ಸಂದರ್ಭಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು, ಆಗ ಆ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಈ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನೂ ಹೊರಬೇಕಾಗುವುದು.
7. ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಆಯೋಜಿಸಲಾಗುವ ಗಣತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಚುನಾವಣಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪದೇ ತಮಗೆ ನಿಯೋಜಿಸಿರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುವುದು.
8. ಸೇವನಿರತ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಭಂಡಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವುದು.
9. ಸಮುದಾಯದೊಡನೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸಮುದಾಯದತ್ತ ನಡೆಸಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಈ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿರುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು:

1. ಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರೊಂದಿಗಿರಲು ಆಸೆ ಪಡಬೇಕು.
2. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
3. ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಹವರಾಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಲಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು.
4. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಆತ್ಮಾವಲೋಕನದಿಂದ ಕಲಿಯುವ ನಿರಂತರ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು.
5. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿರುವ ಹೊರಗಿನ ವಾಸ್ತವತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಅದರ ಬದಲು ಅದನ್ನು ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಗಳ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ರಚಿತವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.
6. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತವಾಗಿ ಇರಬೇಕು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ದುಡಿಯಬೇಕು.
7. ಉತ್ಪಾದಕ ಕಾರ್ಯದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಬೇಕು ಮತ್ತು ತರಗತಿಯ ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಕೈಕೆಲಸದ ಅನುಭವವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.
8. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು, ನೀತಿನಿಯಮಾವಳಿಗಳ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬೇಕು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಹುದ್ದೆಯು ಕೇವಲ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ _____
 - ಎ. ಶಿಸ್ತನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ
 - ಬಿ. ಕೌಶಲಗಳನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ
 - ಸಿ. ವಿಧೇಯತೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುತ್ತದೆ
 - ಡಿ. ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ನೈತಿಕತೆಯನ್ನೂ ಕಲಿಸುತ್ತದೆ
2. ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಪಾಲಕರೆಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದವರು _____
 - ಎ. ಮುಖ್ಯೋಪಾಧ್ಯಾಯರು
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು
 - ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು
 - ಡಿ. ಶಾಲಾ ಗುಮಾಸ್ತರು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ.
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು.
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
 - ಡಿ. ನಿಗದಿತ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಲು ಬಂದರೆ ಬೋಧನೆಗೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಕು.
 - ಇ. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಲೋಕಾರ್ಪಿತವಾದ ಸೇವೆ.

ಎಫ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ತುಂಬುವವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶಿಕ್ಷಕ.

3.6.3.2. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು-ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಬೋಧನೆಯನ್ನೇ ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಸಮನ್ವಯಿತ ಕಲಿಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ತಂಡಬೋಧನೆ, ಗುಂಪು-ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಇಂತಹ ಬೋಧನಾ ಉಪಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಕರು/ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ/ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಜೊತೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬೋಧನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಗುಂಪಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ

ಇಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬೋಧನಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವರು. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮದೇ ಗುಂಪಿನವರೊಡನೆ, ಪಾಠಯೋಜನೆಯ ತಯಾರಿ, ಬೋಧನಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾದ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುವುದು, ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ-ಮುಂತಾದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಇದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸಲು ಅನುವುಮಾಡಿಕೊಡುವುದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಬರಬಹುದಾದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪಿಸುವುದು. ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಬೋಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಾಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಐದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, (1) ಮುಖಾ-ಮುಖೀ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಗಳು, (2) ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆ, (3) ಅಂತರ್-ವ್ಯಕ್ತಿ ಕೌಶಲಗಳು, (4) ಸಹ-ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಮೆಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮತ್ತು (5) ವೈಯಕ್ತಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ.

ಮೆರ್ಲಿನ್ ಫ್ರೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಲಿನ್ನೇ ಕುಕ್ (1996) ಇಂತಹ ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಅಥವಾ ಪಾಲ್ಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಸಬಹುದಾದ ಬೋಧನೆಗೆ ಹಲವಾರು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವರುಗಳು ಅನುಸರಿಸಬಹುದಾದ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು ಹೀಗಿರುತ್ತವೆ:

1. ಒಬ್ಬರು ಬೋಧಿಸುವರು-ಒಬ್ಬರು ಬೆಂಬಲಿಸುವರು
2. ಸಮಾನಾಂತರ ಬೋಧನೆ
3. ಪರ್ಯಾಯ ಬೋಧನೆ
4. ನಿಲ್ದಾಣ-ಬೋಧನೆ
5. ತಂಡ ಬೋಧನೆ

1. **ಒಬ್ಬರು ಬೋಧಿಸುವರು-ಒಬ್ಬರು ಬೆಂಬಲಿಸುವರು :** ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕ ಪಾಠಯೋಜನೆಯ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತರೆ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ತರಗತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಾ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವರು. ಹಾಗೇ ಕಲಿಕಾ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಲು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿತರಿಸಲು, ವೀಕ್ಷಿಸಲು, ಪ್ರಯೋಗ ನಡೆಸಲು-ಹೀಗೆ ಮುಂತಾದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ನೀಡುವರು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸನಿಹ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆ ಎರಡೂ ದೊರಕುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಗಮನವೀಯಲು ಇದರಿಂದ ಸಹಾಯವಾಗುವುದು.

2. **ಸಮಾನಾಂತರ ಬೋಧನೆ :** ಇಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಪರಿಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಒಂದೇ ತರಗತಿಯನ್ನು ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಿಸಿ ಒಂದೇ ಪಠ್ಯದ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಪಠ್ಯದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕಡೆ ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಇದರ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಬೇರೆ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಅದು ಮೊದಲಿನ ಗುಂಪಿನವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಆ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಗುಂಪಿಗೆ ದೊರಕುವಂತೆ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ, ಸಮಯದ ಉಳಿತಾಯ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬಳಕೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪಠ್ಯಸೂಚಿಯನ್ನು ಕ್ಲುಪ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸುವುದು, ಪರೀಕ್ಷಾ ತಯಾರಿ-ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು.

3. **ಪರ್ಯಾಯ ಬೋಧನೆ :** ತರಗತಿಯ ಬಹುಪಾಲು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗೆ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಉಳಿದ ಕೆಲವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇನ್ನೊಂದು ಕೌಶಲವನ್ನೋ, ಪ್ರಯೋಗವನ್ನೋ ಅಥವಾ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಯಾರಿಯನ್ನೋ ಮಾಡಿಸಲು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಯಾವುದಾದರೂ ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು (ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ, ಹಕ್ಕಿಗಳ ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಮಳೆ-ಕುಯ್ಯು ಅರಿಯುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ) ಅಥವಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮಕ್ಕಳಾಗಿದ್ದರೆ, ಪರ್ಯಾಯ ಪರಿಹಾರ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಸ್ವಯಂ-ಕಲಿಕಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ, ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು.
4. **ನಿಲ್ದಾಣ-ಬೋಧನೆ :** ಇದೊಂದು ವಿನೂತನವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಒಂದು ದೊಡ್ಡದಾದ ತರಗತಿಯ ವರ್ಗಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು “ನಿಲ್ದಾಣಗಳನ್ನು” ಕೃತಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡುವುದು. ಒಂದು ನಿಲ್ದಾಣದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ನಿಲ್ದಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕಲಿತದ್ದು, ಮುಂದೆ ಕಲಿಯಬೇಕಿರುವುದು-ಇವುಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟ ಚಿತ್ರಣವಿದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾದ ಹುರುಪೊಂದನ್ನು ತರುವುದು. ಒಂದೇ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಕಲಿಕಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿಸುವುದು ನಿಲ್ದಾಣ-ಬೋಧನೆಯ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಮೂರರಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದರಂತೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿರಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಭಾಗವಹಿಸಬಹುದು.
5. **ತಂಡ ಬೋಧನೆ :** ಶಿಕ್ಷಕರ ಒಂದು ತಂಡವು ವಿಷಯವೊಂದರ ಹಲವಾರು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಒಂದು ತರಗತಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದು ತಂಡ ಬೋಧನೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದೊಂದು ತಜ್ಞರ ಚರ್ಚೆಯ ರೂಪವನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಪ್ರತೀ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾಠಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಿನ್ಯಾಸ ತಂಡದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾದದ್ದು ತಂಡ ಬೋಧನೆಯ ಮೂಲ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ, ಚರ್ಚೆಗೆ ಇಡೀ ತಂಡವೇ ಉತ್ತರಿಸಲು ಕಾದಿರುತ್ತದೆ. ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಲು ಇಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಉತ್ತಮ ಪ್ರಜಾತಾಂತ್ರಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ಇಂತಹ ತಂಡ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಷ್ವಾಬ್ (1976) ಹೇಳುವಂತೆ ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಏನಾದರೂ ನಾವು “ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮುದಾಯ”ವೊಂದನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಅದು ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪಾಲಾರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ, ತಂಡ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರಕ-ಕಲಿಕೆಗಳೂ ಕೂಡ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮುದಾಯದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಬಲ್ಲವು.

ತಂಡ ಬೋಧನೆ ಇರುವಂತೆಯೇ ತಂಡ ಕಲಿಕೆ, ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಕಲಿಕೆಯಂತಹ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಈಗ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಅವುಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ: ಇದೊಂದು ಬಹು ವಿಶಾಲವಾದ ಕಲಿಕಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯು ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಉಪಮಾರ್ಗವಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಒಬ್ಬರಿಂದ ಒಬ್ಬರು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಮೂಲ ಬೇರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರಾವಲಂಬನೆಯಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ಯಶಸ್ವೀ ಕ್ರಮವಾಗಿದೆ. ಸ್ಲಾವಿನ್ (1990) ಹೇಳುವಂತೆ ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಅವಲಂಬನೆಯಿರಬೇಕು, ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತಮ್ಮ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಉತ್ತರದಾಯತ್ವದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇರಬೇಕು.

ತಂಡ-ಕಲಿಕೆ : ತಂಡ ಕಲಿಕೆಯು ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯ ಹಲವಾರು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಸೆಂಜ್ (1990) ಹೇಳುವಂತೆ ತಂಡ ಕಲಿಕೆಯೆಂದು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಒಂದೇ ಅಭಿಕ್ಷಮತೆ, ಅಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಗುಂಪೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿದೆ.

ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ-ಕಲಿಕೆ : ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಪಾಲ್ಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ-ಕಲಿಕೆಯೂ ಅದರ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಭಾಷಾಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಂಭಾಷಣೆಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಆಡುತ್ತಾ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಧ್ವನಿಯ ಏರಿಳಿತದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರು. ಪಠ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಾಲ್ಕು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಲಿಸುವರು. ಆ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳೆಂದರೆ, (1) ಬೌದ್ಧಿಕ ಊಹನೆ (2) ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು (3) ಸಾರಾಂಶಿಸುವುದು (4) ಪಠ್ಯದ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದು (ಬ್ರೌನ್ ಮತ್ತು ಪಾಲಿನ್‌ಸ್ಟರ್ 1989). ಈ ತಂತ್ರೋಪಾಯವು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದವರ/ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯರ, ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ (ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್) ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಜಿಗ್‌ಸಾ-ತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು (ಬ್ರೌನ್ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಂಪಿಯೋನ್ 1996).

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಅವಲಂಬನೆಯಿರಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವನು_____
 - ಎ. ಸ್ಲಾವಿನ್
 - ಬಿ. ಸೆಂಜ್
 - ಸಿ. ಬ್ರೌನ್
 - ಡಿ. ಕ್ಯಾಂಪಿಯೋನ್
2. ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ_____
 - ಎ. ಗುಂಪು ಚಟುವಟಿಕೆ
 - ಬಿ. ನಿಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ
 - ಸಿ. ಸಹಕಾರ-ಬೋಧನೆ
 - ಡಿ. ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಸಮನಾಂತರ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

- ಬಿ. ಪರ್ಯಾಯ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವರು.
- ಸಿ. ನಿಲ್ದಾಣ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ ವಾಹನಗಳ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಬೋಧನೆ.
- ಡಿ. ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಗ್ರಹಿಕೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು.
- ಇ. ತಂಡ ಬೋಧನೆ ಇರುವಂತೆಯೇ ತಂಡ ಕಲಿಕೆಯೂ ಇರುವುದು.
- ಎಫ್. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮುದಾಯವೆಂಬುದು ಸ್ವಕಪೋಲ ಕಲ್ಪಿತ ಚಿಂತನೆ.

3.6.3.3. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಸಮಕಾಲೀನ ವಿಚಾರಗಳು-ಸವಾಲುಗಳುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳ ಬೋಧನೆ

ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಲ್ಪಿಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಮಕ್ಕಳು ತಾವೇ ಕಲಿಯಬೇಕಾದುದು ನಿಜವಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಏನೂ ಚ್ಯುತಿ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇನ್ನೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತು ಅವರ ಬೋಧನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಮಾಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಹಲವಾರು ತಂತ್ರೋಪಾಯದ ಮಾರ್ಗಗಳಿವೆ. ಆ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆ, ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕಂಠಪಾಠ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ, ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಮನ್ವಯಿತ ಕಲಿಕೆಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಹತ್ತು ಹಲವಾರು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮಗೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಗತ್ಯ ಬಿದ್ದರೆ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಮತ್ತು ಸಾಧನಗಳ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿಕೊಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ತರಗತಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗಿಂತ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರೆಯಾಗಿರುವುವು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸವಾಲಾಗಿ ಕಾಡುವುದು ಸತ್ಯವೇ. ಹಾಗೆಯೇ ಯಾವುದೇ ಏನೂತನವಾದ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿರುವ ಪಠ್ಯವನ್ನು ಬೋಧಿಸಬೇಕಾದಾಗ ಅದೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಒಂದು ಸವಾಲೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಪಠ್ಯ-ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದುವುದು, ಮೌಖಿಕ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದನ್ನೇ ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರಾದರೂ ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯನ್ನೇ ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಯೋಗಶಾಲೆಯನ್ನಾಗಿಸಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಿರಬಹುದು, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರಬಹುದು. ಖೊ-ಖೊ, ಥ್ರೋಬಾಲ್, ಕಬ್ಬಡಿ-ಮುಂತಾದ ಆಟಗಳ ಧಿಯರಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವುದೇ ಆಟವನ್ನು ಕಲಿಕೆದಂತೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇ? ಅದಕ್ಕೆ ಆಟದ ಮೈದಾನದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಡಲು ಬಿಡಬೇಕು. ಇದು ಕೇವಲ ಪಾಠ ಕೇಳಿದರೆ ಬರುವಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಇತಿಹಾಸ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಗಣಿತವೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಿಷಯಗಳು ಬೇರೆಯದೇ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬೇಡುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಬೋಧಿಸ ಹೊರಟರೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿಕೊಳ್ಳುವರಲ್ಲದೇ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕಲಿಕಾ ಕಷ್ಟಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಅನೇಕ ಅಡೆತಡೆಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾಮಟ್ಟವೂ ಸವಾಲಾಗಬಹುದು. ಆಗ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುತ್ತಾ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬೋಧನಾ ಸೂತ್ರವಾದ 'ಗೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ್ದರೆಡೆಗೆ', "ಮುಕ್ತ ಚರ್ಚೆ, ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸಬಹುದು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವುವು. ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಕೈ ಸೇರಿದಾಗ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ "ಕಲಿಕಾ ಸಮುದಾಯ"ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು.

ಶಾಲಾ ಮತ್ತು ತರಗತಿಗಳ ವಾಸ್ತವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬೇರೆಯದೇ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದ ಕಾರ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಬಹುಶಃ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಇರಬಹುದು :

1. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರು, ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ನೀತಿ-ನಿಯಮಗಳು-ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ತಂಡಸ್ಥೂರ್ತಿಯಾಗಲೀ, ಅನುಕಂಪ ಮತ್ತು ಸಹ-ಸ್ಪಂದನವಾಗಲೀ, ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವಿನ ಬೆಂಬಲವಾಗಲೀ ಕಾಣದಾಗಿದೆ.
2. ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು, ಅವರ ನಿಜವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿಯುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ.
3. ಅತಿಯಾದ ಕೆಲಸದ ಒತ್ತಡವು ಅವರ ಆರೋಗ್ಯದ ಮೇಲೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದೆ.
4. ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೇರಲಾಗಿದೆ.
5. ಯಾವುದಕ್ಕೇ ಆಗಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಯೋಜಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ.
6. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬೋಧನೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ, ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹಣ, ಗಣತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಬಿಸಿಯೂಟದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇತ್ಯಾದಿ-ಇವುಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಸಮತೋಲನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತಿದೆ.
7. ಶಾಲೆಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾದ ತರಗತಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ-ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿದೆ.
8. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಭಿನ್ನತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ತರಗತಿಯ ಪಾಠಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ನಿಗದಿತವಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು, ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಸರಮಾಲೆ ಉದ್ಭವವಾಗುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವಂತೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ವಿಶೇಷ ತಯಾರಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬೋಧಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ಖಚಿತವಾಗಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಲಭ್ಯವಿರುವ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳು ಸಿಕ್ಕರೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅನಿಸುವುದುಂಟು, ಆದರೆ, ಅದೂ ಕೂಡ ದೂರದ ಮಾತೇ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಸಹ-ಸ್ಪಂದನ ಸಿಕ್ಕು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ದೊರಕಿದರೆ, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು (ಕೆಲವನ್ನಾದರೂ). ಇವೆಲ್ಲವೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸವಾಲುಗಳಿವೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲೇ ಬೇಕಿದೆ ಎಂಬ ಅಂಶವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ.

ಇಂದಿನ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಸಾಲದು, ಬದಲಿಗೆ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕು, ಅಥವಾ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಿದೆ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ವಿಫಲರಾಗುತ್ತಾ ಹೋದರೆ, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಕಾರ್ಯದ ಮೇಲೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ

ಹತಾಶಾ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯುವುದು, ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುವುದು. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಾವು ಕಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಕರವಾಗಿವೆಯೇ ಅಥವಾ ತುಂಬಾ ಸುಲಭವಾಗಿವೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಅದು ಮಕ್ಕಳ ಬಾಹ್ಯ ವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. “ಇದು ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟ”, “ಈ ದಿನದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಏನೆಂದರೆ ಏನೂ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ”, “ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಈ ಪಾಠವನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ”-ಎಂಬ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನೀಡುವರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಕಷ್ಟವಾದ ಪಠ್ಯಾಂಶ ಯಾವುದೆಂದು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.

- ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ವಿಷಯವು ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟವೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ಮರುಕಳಿಸಿ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರ ಗ್ರಹಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಒಂದಿಬ್ಬರು ಈಗಾಗಲೇ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದಿರುವ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಮುಗಿಸಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಂಡ-ಕಲಿಕೆಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬಹುದು.
- ಮಕ್ಕಳ ಆಯ್ಕೆಗೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ: ಕಲಿಕಾ ತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ಮೂಲಕ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿ. ಇದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಏನು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರ ಅರಿವು ಮೂಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ನಿರ್ಧಾರವು ಅವರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರಲ್ಲಿ ಜವಾಬ್ದಾರಿನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.
- ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕಲಿಕಾ ಅಡಕ-ಮುದ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು, ಎಲ್.ಸಿ.ಡಿ ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟರ್ ಬಳಕೆ, ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಬಳಕೆ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿವಾರಿಸುವುವು.
- ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಂಡ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ತಂಡ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಇದೊಂದು ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಅನುಭವವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕಲಿಕೆಯೆಡೆಗೆ ಸೆಳೆಯುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಗತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು.
- ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಕಲಿಕೆಗೂ ಮುನ್ನ ಅವರ ಪೂರ್ವಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರಬೇಕು.
- ಮಕ್ಕಳೇ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕೆಯ ಗುರಿಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ.
- ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಯಿರಲಿ.
- ಮಕ್ಕಳು ತಾವೇ ಸ್ವಂತ ಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯವೊಂದನ್ನು ಮಾಡಲು ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಅಭಿಪ್ರೇರಿಸಬೇಕು.
- ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಾವಂತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಕರವಾದ, ಸವಾಲೆನಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಇನ್ನಷ್ಟು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗುವುದು. ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುವುದು.

- ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬೆಳೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೇ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುವಾಗುವಂತಹಾ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. "ಗೊತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವುದರಡೆಗೆ" ಎಂಬುದು _____
 ಎ. ಒಂದು ಗಾದೆ ಮಾತು
 ಬಿ. ಗುರಿಯಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯಾಣ
 ಸಿ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಬೋಧನಾ ಸೂತ್ರ
 ಡಿ. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಮಾತು
2. ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ _____
 ಎ. ಒಂದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು
 ಬಿ. ಎರಡು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು
 ಸಿ. ಎರಡು ಕಡೆಯಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ
 ಡಿ. ಹಲವಾರು ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗುವುದು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಅಗತ್ಯಕ್ಕೂ ಮೀರಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಹೇರಲಾಗಿದೆ.
 ಬಿ. ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವಾಗಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯ ಲಭ್ಯವಿದೆ.
 ಸಿ. ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಬೋಧಿಸುವುದು ತುಂಬಾ ಸುಲಭವಾದ ಕಾರ್ಯ.
 ಡಿ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಓದಲು ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು.
 ಇ. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲತೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
 ಎಫ್. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಸುಧಾರಣೆ ಏನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

3.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಂದ ಬೋಧನೆಯೂ ಕೂಡ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತಿದೆ.
- ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳು ಬೋಧನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ, ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಬಹುದು, ತರಗತಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಇರಬಹುದು ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಮಾಜ/ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೂ ತಲುಪುವಂತೆ ಯೋಜಿಸಲಾದ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಲೋಕಾರ್ಪಣೆಗೊಳ್ಳುವ ಒಂದು ಸೇವೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಬೋಧನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.
- ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಬೇಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ವಿಷಯದ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನ, ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಹಿಡಿತ, ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬಳಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ-ಇವುಗಳು ಮೂಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.
- ಹಂಚಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಬೋಧನೆಯನ್ನೇ ಸಹಕಾರ ಕಲಿಕೆ ಅಥವಾ ಸಮನ್ವಯಿತ ಕಲಿಕೆ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೇ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ.

3.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು- 1, 2 ಮತ್ತು 3

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1.ಡಿ 2.ಬಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಎ 2. ಡಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಎ- ✓ ಎಫ್-X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-3

1.ಸಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- X

3.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಸಹಕಾರದಿಂದ ಸಾಧಿತವಾಗುವ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳುಳ್ಳ ವಿಷಯಗಳ ಬೋಧನೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗೋಪಾಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

3.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.legit.ng/115611-what-teaching-profession-about-html>
2. <https://www.anderson5.net/cms/lib/c0-teaching models>
3. <https://www.classcraft.com/blog/8teaching challenges 2018>
4. National Curriculum Framework 2005

ಬ್ಲಾಕ್-4 : ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕ-1 : ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 4.1.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 4.1.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 4.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 4.1.3.1. ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆಯ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 4.1.3.2. ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 4.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 4.1.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು- 1 ಮತ್ತು 2
- 4.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 4.1.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ
- 4.1.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವಿರಿ;

- ಬೋಧನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯು ವೃತ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸುವರು;
- ಬೋಧನೆಯು ವೃತ್ತಿಯಾದರೆ ಕಲಿಕಾ ತರಗತಿಯನ್ನು ಅದು ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಗಣಿಸುವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವರು.

4.1.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಬೋಧನೆಯೆಂದು ಕೌಶಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಎಂಬುದರ ಕುರಿತು ನಾವು ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಬೋಧನೆಯು ಬೋಧಕರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲಾಗುವ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನದ ವರ್ಗಾವಣೆಯೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಬೋಧನೆಯು ವೃತ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ ಬೋಧನೆಯು

ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸ ಅಥವಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ವೃತ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬೋಧನೆಯು ವೃತ್ತಿಯಾದಾಗ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸರ್ವತೋಮುಖ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗುವುದೋ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಡಬಲ್ಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ, ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನೆಯು ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಯ ವೇಳಾ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೂ ಮೀರಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯು ವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಏನೆಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿರಿ.

4.1.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

4.1.3.1 ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆಯ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ

ಘಟನೆ 1

ಒಂದು ಸಿಟಿ ಬಸ್ ಸ್ಟಾಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. (ಅವರಿಬ್ಬರು ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯೊಂದರ ಕಾರ್ಮಿಕರೆಂದು ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು)

ಮೊದಲನೆಯವ: ನನ್ನ ಡ್ಯೂಟಿ ಟೈಮ್ ಇನ್ನೇನು ಮುಗಿಯಿತು ಎಂದು ಅಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆ, ಹಾಳಾದ್ದು ಆ ಮಷೀನ್ ಕೈ ಕೊಟ್ಟಿತು.

ಎರಡನೆಯವ: ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಮಷೀನ್‌ನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಬಂದೆಯಾ?

ಮೊದಲನೆಯವ: ಇಲ್ಲಪ್ಪ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಇನ್ನೇನು 5 ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಾಳಿ ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲಿತ್ತು, ಅದಕ್ಕೇ ನಾನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ.

ಎರಡನೆಯವ: ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಮಷೀನ್‌ನ್ನು ಯಾರು ಸರಿ ಪಡಿಸಬೇಕು?

ಮೊದಲನೆಯವ: ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿ, ನನ್ನ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಂತೂ ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪಾಳಿಯ ಕೆಲಸ ಮುಗಿಯಿತು ಮುಂದಿನದು ನಂತರ ಬರುವವನ ಹಣೆ ಬರಹ, ಅವನು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸ ಶುರುಮಾಡಲಿ.

ಘಟನೆ 2

ತರಗತಿಯ ಶಿಕ್ಷಕಿಯೊಬ್ಬರು ರಾತ್ರಿ 12.30 ಗಂಟೆಯಾದರೂ ತಮ್ಮ ನಾಳಿನ ತರಗತಿಗಾಗಿ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಪೇಪರ್ ಕಟಿಂಗ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದ ರೇಖಾಗಣಿತ ಹೇಳಿಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಸರಳವಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಮೇಲೆ ಚಿತ್ರ ಬಿಡಿಸುತ್ತಾ ಪಾಠ ಮಾಡುವ ಇತರ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಅವರು ನೋಡಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಚೇತೋಹಾರಿಯಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಲಿ ಎಂಬ ಹಂಬಲವಿತ್ತು. ಏಕೆ ಗೊತ್ತೇ? ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತುಂಬಾ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಏಳೆಯೇ ಅವರ ಪ್ರತಿದಿನದ ಕನಸಾಗಿತ್ತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿ ತರಗತಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಒಂದು ದಿನ, ಒಂದು ವಾರ ಅಥವಾ ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವು ಸತತವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಎರಡು ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಾರ್ಯ ವೃತ್ತಿಯ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಏರಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವಿರಿ? ನಿಮ್ಮ

ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ.

ಬೋಧನೆ ಎಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಈ ಮೂರು ಬಿಂದುಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಅಂತರಾಕೃತಿ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಅದು ಶಿಕ್ಷಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯವೆಂಬ ಮೂರು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುಗಳ ನಡುವೆ ತ್ರಿಭುಜಾಕೃತಿಯ ಬಂಧವೇರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾದ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿದ್ದಾರೆ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕೇವಲ ಸೂಚನೆಗಳೆಂದು, ಜ್ಞಾನಪ್ರಸರಣವೆಂದು, ದೀಕ್ಷಾಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದೂ, ತರಬೇತಿಯೆಂದೂ ಮತ್ತು ಸಂವಹನವೆಂದೂ-ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

- ಬರ್ಟನ್‌ರವರು ಹೇಳುವಂತೆ “ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಚೋದನೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ”.
- ಹೆಚ್.ಸಿ. ಮಾರಿಸನ್ ಪ್ರಕಾರ “ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ ಒಬ್ಬ ಹೆಚ್ಚು ಪಕ್ಷಗೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಪಕ್ಷಗೊಂಡಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಬಾಂಧವ್ಯ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ”(1934).
- ಕ್ಲಾರ್ಕ್ ಹೇಳುವಂತೆ “ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿರುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು” (1970).
- ಥಾಮಸ್.ಎಫ್.ಗ್ರೀನ್‌ರವರ ಪ್ರಕಾರ, “ಬೋಧನೆಯು ಮಗುವೊಂದರ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ” (1971).
- ಜಾಯ್ ಮತ್ತು ವೈಲ್ (1985) ರವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವಂತೆ “ಬೋಧನೆ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಒಂದು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ವಾತಾವರಣ. ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗುವುದು”.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನದ ಹಂಚಿಕೆ, ಅನುಭವಗಳ ವೇದಿಕೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದೊಡನೆ, ಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳ ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗೂ ಬೌದ್ಧಿಕ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪೋಷಿಸಿ ಬೆಳೆಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬೋಧನೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬೋಧನೆ. ಇಂತಹ ಬೋಧನೆಗೆ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಭದ್ರವಾದ ಬುನಾದಿಯಿರುವುದು. ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ತತ್ವ, ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಮುತುವರ್ಜಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಗುವ, ಅವರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಾಗಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಅಸ್ಮಿತೆಯನ್ನು ಗೌರವಿಸುವ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ.

ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದರೂ ಬಹು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಒಂದು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ವಿಕಾಸ ಎಂಬ ಎರಡು ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅತ್ಯಂತ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ಅನ್ವಯದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬೋಧನೆಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು-ಇವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ವಿಕಸನ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು-ಇವೂ ಕೂಡ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಸ್ವ-ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅನೇಕ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗಿಂತ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಜ್ಞಾನದ ಭಂಡಾರ.

ಬೋಧನೆಗೊಂದು ಘನವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉದ್ದೇಶವಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯ ಬೋಧನಾ ಅವಧಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲೇ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಯಾರಿ ನಡೆಸುವರು. ಬೋಧನೆಯು ಸತತವಾಗಿ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಯಸುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಬೋಧನೆಯು ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನಿರ್ಣಾಯಕಗಳು, ದಾಖಲಾತಿ, ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಸ್ತು-ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಬೋಧನೆಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆಯಾಗಿ (ಪದವಿ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ) ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ(ಡಿ.ಎಡ್, ಮತ್ತು ಬಿ.ಎಡ್.)ಗಳನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವರು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವಿನ್ಯಾಸದಂತೆಯೇ ತರಗತಿಗಳು ನಡೆಯುವುವು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಪಠ್ಯದ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕ್ಲುಪ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಮಕ್ಕಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಹಾಗೂ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇದು ಶಿಕ್ಷಕರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಸರಿ. ಆದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಗುವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಕಲಿಕಾ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಒಂದೇ ಕಲಿಕಾ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಒಂದೇ ನಿಗದಿತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವರು ಎಂದು ಭಾವಿಸುವುದು ಹುಚ್ಚು ಮಾತೇ ಸರಿ. ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದರೂ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಪಠ್ಯ ಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸದೇ, ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿಯುವ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಿದ್ಧವೇ ಆಗಿರದ ಸಂಭಾವ್ಯತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಾದರಾದವರು ಅಂತಹ ಮಕ್ಕಳೂ ಕೂಡ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡುವ, ಆಸಕ್ತಿ ತೋರುವ ಸಮಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದು ನೋಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಸಮಯ ಕೂಡಿ ಬಂದಾಗ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕಲಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕನ/ಶಿಕ್ಷಕಿಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ವಿವರಿಸಬಹುದು:

1. **ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನಾ ಕೌಶಲ :** ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಬ್ದಿಕ, ಅಶಾಬ್ದಿಕ, ಶ್ರವ್ಯ-ದೃಶ್ಯ ಮತ್ತು ಬಹು-ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಬೋಧಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನಾ ಕೌಶಲವು ಈಡೇರಿಸುವುದು. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ, ಮಾತುಗಳು, ಕಷ್ಟುಹಲಗೆಯ ಬರಹ, ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಹಾಗೂ ಬೋಧಿಸಬೇಕಾದ ವಿಷಯದ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಸಂರಚನೆಯಿಂದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಸಫಲವಾಗುವುದು.
2. **ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತೃ :** ಶಿಕ್ಷಕರು ಮೊದಲಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಶ್ರೋತೃವಾಗುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ದ್ವಿಮುಖ ಸಂವಹನ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅದು ತಲುಪಬೇಕು ಮತ್ತು ತಲುಪಿದ್ದಕ್ಕೆ ಗ್ಯಾರಂಟಿ/ನಿಖರತೆ ಬೇಕೆಂದರೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಮಾತನಾಡಲು ಅವಕಾಶವಿರಬೇಕು. ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇರಬೇಕು.
3. **ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು :** ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಲವು ಉಂಟಾದರೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಹಂಬಲ ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟುವುದು. ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ಇದ್ದಾಗ ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬುವುದು. ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೂ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲು ಕಲಿಸುವರು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಂದದ್ದೇ ಆದರೆ, ಅವರ ಮುಂದಿನ ಭವಿಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ದಾರಿ ಮೂಡುವುದು.

4. **ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ :** ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದರೆ ಅಷ್ಟೇ ಸಾಲದು, ತಾವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಅವರ ಬಲಾಬಲಗಳು, ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೇ ಸೇರಿದವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಭಾವನೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಲ್ಲರಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಕಾಳಜಿಯು ಅವರ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯಾವುದೇ ಅಡೆತಡೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬುವುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಂವಹನ, ಭಾವಸ್ಪಂದನ, ಪರಿಷ್ಕರಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ತೀಕ್ಷ್ಣಗೊಳಿಸುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೂ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಅದೇ ಛಲವನ್ನು ಭರಿಸುವುದು.
5. **ಸ್ನೇಹಪರತೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೈಗೆಟುಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ :** ಶಿಕ್ಷಕರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಕಲಿಕಾ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ, ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡಬೇಕಾದರೆ, ಮಕ್ಕಳು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅಳುಕದೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಭಾಂದವ್ಯವನ್ನು ಶಾಲಾ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಉಳಿಸಿ, ಬೆಳೆಸಬೇಕು.
6. **ದೈನಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನಾ ಚತುರತೆ:** ನಾವೀನ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಪಾಠ-ಯೋಜನೆಗಳು, ಉಪನ್ಯಾಸ-ಯೋಜನೆಗಳು, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ನೀಡುವ ಯೋಜನಾ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿನ್ಯಾಸ ಇವುಗಳ ನಿರಂತರವಾದ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರ ದೈನಂದಿನ ದಿನಚರಿಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ತಲುಪುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು, ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವುದು -ಈ ಕಾರ್ಯಗಳು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ.
7. **ಪ್ರಬಲವಾದ ವೃತ್ತಿಪರ ನೈತಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ :** ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು. ವೃತ್ತಿಗೇ ವಿಶೇಷವಾದ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾದರಿಯಾಗುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.
8. **ಕಲಿಕಾ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ:** ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರೇ ಆಗಿರಲಿ, ಬೆಳೆದು ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಪರಿಸರದ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಪೋಷಣೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೊಡನೆ ಕಾಳಜಿ ತುಂಬಿದ ಭಾವನೆಯಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಗೌರವ ತುಂಬಿದ ಆರೋಗ್ಯಕರ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಬೇಕು.
9. **ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾದರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ :** ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಪೂರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವರು. ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನು ಅವರು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವರು. ಅನೇಕ ಸಂಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿರುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಿರುವ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು ಅವರ ಮೇಲೆ ಗಾಢವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವುವು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಬೋಧನೆಯು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಅಂಶಗಳು _____
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಪೋಷಕರು
 - ಬಿ. ವಿಷಯ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಸಮಾಜ
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಕಲಿಕಾ ವಿಷಯ
 - ಡಿ. ತರಬೇತಿ, ಅಂತರ್-ಕ್ರಿಯೆ, ವಿಷಯ
2. 'ಬೋಧನೆಯೆಂದರೆ, ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಚೋದನೆ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ'-ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದವರು _____
 - ಎ. ಹೆಚ್.ಸಿ.ಮಾರಿಸನ್
 - ಬಿ. ಕ್ಲಾರ್ಕ್
 - ಸಿ. ಥಾಮಸ್.ಎಫ್.ಗ್ರೀನ್
 - ಡಿ. ಬರ್ಡನ್
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಕ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
 - ಬಿ. ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಬೋಧನೆ.
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರಂತೆ ಅವರೂ ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು.
 - ಡಿ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಪಠ್ಯಬೋಧನೆಯನ್ನು ಕ್ಲುಪ್ತ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮಾಡಿಮುಗಿಸಿದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ.
 - ಇ. ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾತುಗಳೇ ಮೇಲ್ಮೈಯಾಗಿರಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ.

ಎಫ್. ಶಿಕ್ಷಕರ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವೇ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು

4.1.3.2. ವೃತ್ತಿಯೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಬೋಧನೆಯೆಂದು ವೃತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ನಲ್ಲಿ "ಪ್ರೊಫೆಷನ್" (profession – derived from 'proffiteor' meaning profess) ಎಂಬ ಪದದ ಸಮಾನಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರೊಫೆಷನ್ ಎಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದು, ಆತನು ಆ ಜ್ಞಾನಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ನಿಗದಿತವಾದ, ಮೌಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥ

ಬರುವುದು. ಇಂತಹ ಹಲವಾರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧನೆಯೂ ಕೂಡ ಸೇರಿದೆ. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕೆಗೆ ಒಂದು ಪ್ರಬಲವಾದ ಕಾರಕ ಅಂಶ. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕಲೆ ಎಂದು ಒಮ್ಮೆ ಅನಿಸಿದರೆ, ಬೋಧನೆಯೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅನಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯು ವಿಜ್ಞಾನವೂ ಹೌದು ಮತ್ತು ಕಲೆಯೂ ಹೌದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಭಾವಪೂರಿತ ಅಂತರಾಕೃತಿ. ಇದೊಂದು ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುವುಳ್ಳ ವೃತ್ತಿಪರ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಸಂವಹನದ ಪಾತ್ರ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ನಿರ್ದೇಶನ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು ಬೋಧನೆಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗ.

ಬೋಧನೆಯ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಅದೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನ. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅದನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವನ್ನಾಗಿಸಿವೆ. ಮಕ್ಕಳು ಹೇಗೆ ಕಲಿಯುವರು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಹಲವಾರು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿಯೇ ಬೋಧನೆಯು ಒಂದು ವೃತ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕೇವಲ ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಮಗುವಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ವಿಕಾಸನ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಮಗುವಿನ ದೈಹಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ, ಭಾವನಾತ್ಮಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ವಿಕಾಸವು ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಸಫಲವಾಗಿ ನೆರವೇರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ವೃತ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕೆಲಸವು/ಕಾರ್ಯವು ವೃತ್ತಿ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅದು ಒಂದು ಸ್ಥಿರವಾದ ಜ್ಞಾನದ ನೆಲೆಗಟ್ಟನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಈ ಜ್ಞಾನವು ಅಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇರಬೇಕು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತರಬೇತಿ ನಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವಂತಿರಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ನಂತರ ಆತ ಅದನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತಿರಬೇಕು. ಅದು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವಂತಿರಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪುನಃಶ್ಚೇತನವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ವೃತ್ತಿ-ನಿರತ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅದರದ್ದೇ ಆದ ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳು, ಸಂಘಟನೆಗಳು, ಸಂಘಟನೆಗೆ ಸೇರಿದ ಸದಸ್ಯರುಗಳ ಗುಂಪು ಇರುತ್ತವೆ. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದ ಹಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನಿಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

1. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಇದು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು. ಒಂದು ಪಾಠ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುವರು. ಹಾಗೆಯೇ ಕಲಿಕಾ ವಾತಾವರಣವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವಂತೆ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವಂತೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಕಾರ್ಯಕೌಶಲಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವಂತೆ ಪಾಠ-ಯೋಜನೆಯು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಮುಂದೆ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಂಡಾಗ ಈ ಮೊದಲೇ ನಿಗದಿತವಾದ ಬೋಧನೋದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗುವುದು.
2. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಡಕವಾಗಿವೆ. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕಲೆ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಎರಡೂ ಆಗಿದೆ. ಕಲೆಯಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹಲವಾರು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೆ, ವಿಜ್ಞಾನವಾಗಿ ಅನೇಕ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು, ಬೋಧನಾ ಉಪಮಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ನೀಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ತಯಾರು ಮಾಡಲಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ

ನೆರವೇರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಹೇರಾ-ಫೇರಿಯಾಗಿ ಓಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರದೆ, ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಜರುಗುವ ಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ, ಸರಿಯಾದ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಿನ್ಯಾಸದ ಅಗತ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಇದೊಂದು ಗುರಿನಿರ್ದೇಶಿತ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

3. ಒಂದು ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಿದ್ಧವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿಸುವ ಕಲೆ ಬೋಧನೆಯದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತುವಿದ್ದಂತೆ. ಸಮಾಜದ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಮೂಲಕ ತಲುಪುವಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಅತ್ಯಂತ ದಕ್ಷವಾದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುವರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವರನ್ನು ತರಬೇತಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸುಸಂಗತವಾದ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಜ್ಞಾನ, ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಕೌಶಲಗಳ ಅಭ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಇತರ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಕಾರ್ಯ-ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು.
4. ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಸಂವಹನಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು: ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬಂದದ್ದೇ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಕ್ರಿಯಾವಿನ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳ್ಳುವುವು. ಪ್ರತೀ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಗತಿಯ ನಿಖರತೆಗೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳು ಇರುವುವು. ಇದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಪೂರಣ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ, ಅದು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಹಂತಕ್ಕೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಹಂತವು ಉತ್ಪನ್ನ ಹಂತಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಏನಾದರೂ ವೈಫಲ್ಯತೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೆ, ತತ್ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಹಾರೋಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.
5. ಸ್ವಯಂ-ಸಂಘಟನಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು: ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆಂದೇ ಸೀಮಿತವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಏಳಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು, ಬದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದರಿಂದ ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಂತಹ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ-ಸಂಘಟನಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
6. ಬೋಧನೆ ಮೂಲತಃ ಒಂದು ಸಮಾಜ ಸೇವೆ: ಒಂದು ದೇಶ ಅಥವಾ ಸಮಾಜವು ವಿಕಾಸದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಚಲಿತ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗುವ ಹಲವಾರು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪ್ರಗತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಇರುವುದು. ಬೋಧನೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು. ಸ್ವ-ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾ ನಿರ್ವಂಚನೆ, ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಾರ್ಯವಾಗಲು ಬೋಧನೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು.
7. ಬೋಧನೆ ವೃತ್ತಿಯಾಗಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ: ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಲು ಪದವಿ, ಅಥವಾ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ತರಬೇತಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗುವುವು. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಲು ಬಯಸಿದರೆ, ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ತರಬೇತಿಗೆ ಸಿದ್ಧರಿರಬೇಕು. ವಿಷಯದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಸಂವಹನ ಕೌಶಲಗಳ ಸ್ವಾಂಗೀಕರಣ ಹಾಗೂ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ತುಂಬಿದ ಗೌರವ-ಇವಿಷ್ಟೂ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಪೂರಕ ಅಂಶಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.
8. ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವೃತ್ತಿ: ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ

ಎಂದರೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಳಿಂದ, ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಪ್ರಭಾವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಒಂದು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇದು ಬೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸುವಾಗ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವಾಗ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವಾಗ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವಾಗ, ಅವರ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ, ಶಾಲಾ ದಾಖಲಾತಿಗೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ತರಗತಿಗೆ ಉನ್ನತೀಕರಣಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ನಿಯಮಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಹ-ಪಠ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸುವಾಗ ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

9. ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಯು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಜ್ಞಾನದ ಆಧಾರದಿಂದ ವಿಕಸನಗೊಂಡಿದೆ: ಜೀವನದ ಹಲವಾರು ಮೂಲ ಸೆಲೆಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಒಡಮೂಡುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಪ್ರವಹಿಸುವುದು.
10. ಬೋಧನಾವೃತ್ತಿಗೆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳಿವೆ: ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಒಂದು ಸರಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಕೈದಿವಿಗಳಾಗಿ ಈ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು. ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೊರಗಡೆಯೇ ಆಗಲೀ, ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸಮಾಜವು ಗಮನಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ನೈತಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರು ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಯಾವುದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು/ಮಾಡಬಾರದು ಎಂಬ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇವು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.
11. ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಾನಿರತ ಉನ್ನತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು: ಶಿಕ್ಷಕರ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಮೂಲತಃ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯು ನಿಂತ ನೀರಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವ-ಅಧ್ಯಯನ, ಸ್ವ-ಕಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸರ್ವದಾ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೆಂದರೆ, ಪ್ರಚಲಿತ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಹು ಬೇಗನೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಬೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ನಗಣ್ಯರಾಗಿಬಿಡುವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿ ಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತದೆ.
12. ಶಿಕ್ಷಕರ ಗುಣಗಳು: ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯ, ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಿ, ಬಹು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಅವರಿಗಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ, ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಗತಿಯು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಸಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
13. ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ನೈತಿಕತೆ: (1) ಮಾನವೀಯತೆ (2) ಉತ್ತಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆ (3) ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂತರ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸಂಬಂಧಗಳು (4) ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಧೋರಣೆ (5) ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗೆ ಒಲವು (6) ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಜ್ಞಾನ (7) ದೇಶ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಚಲವಾದ ನಿಯತ್ತು (8) ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಪಾಲನೆ (9) ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಬದ್ಧತೆ-ಈ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವುದು ವೃತ್ತಿಧರ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.
14. ವೃತ್ತೀಯ ಆದರ್ಶಗಳು: (1)ವಿದ್ಯಾ ಸಂಪನ್ನರೊಡನೆ, ವಿಷಯ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರೊಡನೆ, ಸಹ-

ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರೊಡನೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಉತ್ತಮ ಭಾಂದವ್ಯ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂವಹನ (2) ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆ (3) ತಾವು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು (4) ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಆಧುನಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವು, ಉತ್ತಮ ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳು ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಪಲ್ಲಟಗೊಳ್ಳದ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಬೋಧನೆ (5) ಕ್ರಮಬದ್ಧ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಮಾಹಿತಿಯ ಸಂಗ್ರಹಣ (6) ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಗೆ ಅಚಲವಾದ ಬದ್ಧತೆ ಮತ್ತು ಗುರಿಯೆಡೆಗೆ ಸತತವಾದ ಪರಿಶ್ರಮ ಮತ್ತು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕ ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು- ಇವುಗಳು ವೃತ್ತೀಯ ಆದರ್ಶಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಬೋಧನೆಯು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿರಲು ಕಾರಣ _____
 - ಎ. ಅದರ ಧನಾತ್ಮಕತೆ
 - ಬಿ. ಅದರ ಋಣಾತ್ಮಕತೆ
 - ಸಿ. ಸಾಮಾಜಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟು
 - ಡಿ. ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು
2. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ವಿಜ್ಞಾನ ಎಂದಾದಾಗ _____
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹಲವಾರು ಕೌಶಲಗಳ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವುದು
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹಲವಾರು ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು
 - ಸಿ. ಉಪನ್ಯಾಸ ನೀಡಲು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು
 - ಡಿ. ಮಕ್ಕಳ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಯ ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸರಿದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಕೈದಿವಿಗಳೆ.
 - ಬಿ. ಒಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರಾದರೆ ಸಾಕು, ಮತ್ತೆ ಕಲಿಯುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಸಿ. ಬೋಧನಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಾಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಗಮನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
 - ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುತ್ತದೆ.
 - ಇ. ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕೇವಲ ಕಾಯ ಆಧಾರಿತ ಕೌಶಲಗಳ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
 - ಎಫ್. ಬೋಧನಾ ವೃತ್ತಿಯು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪುನಃಶ್ಚೇತನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು.

4.1.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕೌಶಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.ಇದು ಶಾಲಾ ತರಗತಿಯ ವೇಳಾ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನೂ ಮೀರಿ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನೂ ಮೀರಿ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.
- ಬೋಧನೆ ವ್ಯಕ್ತಿ-ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಈ ಮೂರರ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆ. ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುಗಳನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಅದು ಶಿಕ್ಷಕ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯವೆಂಬ ಮೂರು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ಶೃಂಗ ಬಿಂದುಗಳ ನಡುವೆ ತ್ರಿಭುಜಾಕೃತಿಯ ಬಂಧವೇರ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.
- ಜಾಯ್ಸ್ ಮತ್ತು ವೈಲ್ (1985) ರವರು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವಂತೆ “ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ಒಂದು ಸೌಹಾರ್ದಯುತವಾದ ವಾತಾವರಣ. ಇಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗಳ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವತೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗುವುದು”.
- ಬೋಧನೆಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅರ್ಹತೆಯಾಗಿ (ಪದವಿ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ) ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ(ಡಿ.ಎಡ್, ಮತ್ತು ಬಿ.ಎಡ್.)ಗಳನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.ಈ ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವರು.
- ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕನ/ಶಿಕ್ಷಕಿಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ, ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನಾ ಕೌಶಲ, ಉತ್ತಮ ಶ್ಲೋಢ, ತಾವು ಬೋಧಿಸುವ ವಿಷಯದ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು,ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸ್ನೇಹಪರತೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕೈಗೆಟುಕುವ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸಂಘಟನಾ ಚತುರತೆ, ಪ್ರಬಲವಾದ ವೃತ್ತಿಪರ ನೈತಿಕ ಸ್ಥೈರ್ಯ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾದರಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.
- ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದ ಹಲವು ಲಕ್ಷಣಗಳೆಂದರೆ, ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಡಕವಾಗಿರುವುವು.ಅವುಗಳನ್ನು ಶೈಕ್ಷಣಿಕವಾಗಿ ಸಂವಹನಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು, ಸ್ವಯಂ-ಸಂಘಟನಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು, ಬೋಧನೆ ಮೂಲತಃ ಒಂದು ಸಮಾಜ ಸೇವೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿರುವುದು, ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಅಂಶವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ಉನ್ನತಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು.

4.1.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು - 1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಸಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- X ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

- 1.ಡಿ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ತ ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

4.1.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
-

4.1.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. [https://www.preservearticles.com/education/characteristics of a profession](https://www.preservearticles.com/education/characteristics%20of%20a%20profession)
2. [https://www.shodhganga.com/slide share.net/teaching profession](https://www.shodhganga.com/slide%20share.net/teaching%20profession)
3. <https://www.teachhub.com/teaching-profession>
4. <https://www.oecd.org/education/school/349232pdt>
5. National Curriculum Framework 2005

ಬ್ಲಾಕ್-4 : ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕ-2 : ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ : ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 4.2.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 4.2.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 4.2.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 4.2.3.1. ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ-ಅಗತ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 4.2.3.2. ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 4.2.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 4.2.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು- 1 ಮತ್ತು 2
- 4.2.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 4.2.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

4.2.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅರ್ಥೈಸುವರು;
- ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳ ಮೇಲೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುವರು.

4.2.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವು ನಿಂತ ನೀರಾಗಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುವ ಲೋಕಾರೋಧಿ ಮಾತೊಂದನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಏನಿದರ ಅರ್ಥ? ಜೀವನವು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿರುವುದು ಜೀವಂತಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣ. ಇನ್ನು ವೃತ್ತಿಯ ಮಾತನ್ನೇನು ಹೇಳುವುದು? ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ, ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ-ಹೀಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಮೂಲಾಗವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳ ಸೇರ್ಪಡೆ ನಿತ್ಯಸತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಅವರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಎಷ್ಟೋ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುವ

ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸುಮಾರು 60-70 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಪರಮಾಣುವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಯಾವುದೇ ಮೂಲ ವಸ್ತುವಿನ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕಣವೆಂದರೆ ಅದು ಪರಮಾಣು ಎಂದು ಡಾಲ್ಬನ್‌ನ ಪರಮಾಣುವಾದವು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತ್ತು. ನಂತರದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಕಾಸವು ಪರಮಾಣುವನ್ನೂ ವಿಭಜಿಸಿತು. ಹೀಗೆ ಇಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಕೆಯಾದ ಎಷ್ಟೋ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿತಿರುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅವರು ಆಗ ಕಲಿತದ್ದು ಈಗ ಹಳೆಯ ವಿಚಾರಗಳಾಗಿದ್ದು ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಲು ಏನೂ ಸಹಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಿಸರೀಕರಣದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಎಲ್ಲಾ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನ ಬಳಕೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಹಳೆಯ ತಲೆಮಾರಿನವರಂತೆ, ಕಂಪ್ಯೂಟರನ್ನು ನಾವು ಬಳಸುವುದಿಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಕಂಡರೆ ಆಗುವುದೇ ಇಲ್ಲ- ಇಂತಹ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೇ ತೊಂದರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೃತ್ತಿ-ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆ. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಈಗ ಬಹಳಷ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂದರೇನು, ಅದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನಿದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನೀವು ತಿಳಿಯಲಿದ್ದೀರಿ.

4.2.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

4.2.3.1. ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ-ಅಗತ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ

ಬಹಳ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಡೀ ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು, ತತ್ಪಲವಾಗಿ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವುದು ಹಾಗೂ ತಮಗೆ ದೊರೆಯುವ ನವೀನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತರಗತಿಗಳ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟಕರವಾದ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಾಲೆಗಳು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯವಾಗುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಜಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು ಇದರಿಂದ ಸತತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಹಾಗೂ ಆ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕೆಗೆ ನೆರವಾಗುವುದು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ (1) ಹೆಚ್ಚು ಸಮಗ್ರತೆಯಿಂದ ಉಳಿದು ಬೆಳೆಯುವ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ಭರಿಸುವುದು, (2) ತೀವ್ರವಾದ, ದಕ್ಷವಾದ ಬೋಧನಾ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದು, (3) ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚು ವಿಶಾಲವಾದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ವಿಧಾನಗಳು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಮತ್ತು ಔಪಚಾರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಅಥವಾ ಮುಂದುವರಿದ ವೃತ್ತಿಪರ ಕಲಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಹಾಯ ನೀಡುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಕೌಶಲಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ತರುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಮಾಡುವುದು. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಸಂಗತವಾಗಿ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಘಟಿತರಾಗಿರಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಇದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಕಲಿಯುವರು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಕ್ಲಷ್ಟ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಯಾದಾಗ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಗಮನಿಸಲು ಸಮಯ ದೊರೆಯುವುದು. ಇದು ಕೇವಲ 'ಪುಸ್ತಕದ ಬದನೇಕಾಯಿ' ಆಗುವ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು.

ಅವರ ಬೋಧನೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೇ ತಾವು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯದ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು, ತಮಗೆ ಅವರೇ ಒಂದು ಮಾದರಿ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸುವರು.

ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ, ಗಮನಿಸಿ:

1. ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು/ಕಾರ್ಯ ಕಮ್ಮಟಗಳು ಮತ್ತು ಪದವಿ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು
2. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು
3. ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು
4. ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಾಗಿ ನೀಡುವ ಇತರ ಶಾಲೆ/ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಭೇಟಿಗಳು
5. ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆದ ಅಂತರ್‌ಜಾಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು
6. ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಗುಂಪು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು
7. ತಂಡ ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕೋಚ್ ಅಥವಾ ಮೆಂಟರ್ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು.

ಆಧುನಿಕ ಕಾಲಮಾನದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವೃತ್ತಿಪರ ಕೌಶಲಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಿರುವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕರಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇದಾದಾಗ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಆಧಾರ ಸಿಗುವುದು ಎಂಬುದು ಆ ಸೂಚನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.

1. **ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಹೊಂದಾಣಿಕೆ :** ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಗುಣ ಮತ್ತು ನಮ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುಣವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಯಸುವರು. ಏಕೆಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಏನನ್ನು ಬೋಧಿಸುವರೋ ಅದನ್ನೇ ಮಕ್ಕಳು ಕಲಿಯುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯವರ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ, ಕಲಿಕಾ ಮಾನದಂಡಗಳು-ಇತ್ಯಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.
2. **ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ವಿಕಾಸ :** ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ. ವಿಶ್ವಾಸ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಸಾಲದು, ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ, ಸಹ-ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕು. ತಾನು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಹೊಂದಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲೂ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತುಂಬುವನು.
3. **ಸಂವಹನ :** ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂವಹನದ ಪಾತ್ರವು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ, ಶಿಕ್ಷಕ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಸಂವಹನವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮತ್ತು ದಕ್ಷವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದುದು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.
4. **ತಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ಒಬ್ಬ ತಂಡದ ಆಟಗಾರನಂತೆ :** ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ಭಾಂದವ್ಯ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಎದುರಾಗುವ ಏನೇ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು.
5. **ನಿರಂತರ ಕಲಿಕೆ :** ಬೋಧನೆಯೆಂಬುದು ಜೀವನಪರ್ಯಂತ ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ವೃತ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಒಲವಿನಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ದೂರವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಶಿಕ್ಷಕನು ಪ್ರಭಾವೀ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಮತ್ತು ಯಶಸ್ವೀ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ.
6. **ಸೃಜನಶೀಲತೆ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ :** ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ

ತುದಿಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿರಬೇಕು.

7. **ನಾಯಕತ್ವದ ಗುಣ :** ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ನಾಯಕರಂತೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳು ಅವರ ಎಲ್ಲಾ ಚಲನವಲನಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಉತ್ತಮ ನಾಯಕರಂತಿದ್ದು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲೂ ಆ ಗುಣವನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ.
8. **ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ:** ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಸದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ, ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ಹುಮ್ಮಸ್ಸನ್ನು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಭರಿಸುವಂತೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವ ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
9. **ನಾವೀನ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರುವ ಕಾರ್ಯಗಳು :** ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ ನಿಮಗೇ ಗೊತ್ತಿರದ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವರು ಹೇಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ತರಗತಿಯ ಬೋಧನೆಗೆ ದೈನಂದಿನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಜೋಡಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿಸುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
10. **ವೃತ್ತಿಬದ್ಧತೆ :** ಶಿಕ್ಷಕರಾದವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಬರಲಿ, ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ನಿಯತ್ತಿನಿಂದ ಇರುವುದನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ಶಿಕ್ಷಕರು ವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ವೃತ್ತಿ ವಿಕಸನದ ಒಂದು ಭಾಗವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.
11. **ಆನ್-ಲೈನ್ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು :** ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಂದಿನ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಆನ್-ಲೈನ್ ಸಂಪರ್ಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಇದು ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಅಂತಹ ಜಾಲತಾಣಗಳು ಬೇಕಾದಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಯಾವುದು ಸುರಕ್ಷಿತ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಬಳಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ “ಲಿಂಕ್‌ಡಿನ್” ಎಂಬ ಜಾಲತಾಣ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅಂತಾರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ವೃತ್ತಿವಂತರ ಜೊತೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು.
12. **ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರನ್ನಾಗಿ ಇರಿಸುತ್ತಾ ನಿಭಾಯಿಸುವುದು :** ಇದೊಂದು ಹರಸಾಹಸದ ಕೆಲಸವೇ ಸರಿ. ಆಧುನಿಕವಾಗಿ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಹೊಂದಿದ ವಿಚಾರಗಳ ಜ್ಞಾನ, ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ, ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಪ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳ ಪರಿಚಯ-ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಮೂಲಕ ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಇರುವುದೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯವಾದ ವೃತ್ತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.
13. **ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಳಕೆ :** ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ, ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳು ಲಭ್ಯವಿರುತ್ತವೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ಬಳಸುವ ಜ್ಞಾನವು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇರಬೇಕಾಗುವುದು. ಸ್ಮಾರ್ಟ್ ಬೋರ್ಡ್. ಎಲ್.ಸಿ.ಡಿ ಪ್ರಕ್ಷೇಪದ ಬಳಕೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಲಭಗೊಳಿಸಬಹುದು.
14. **ಯಾವಾಗ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಜ್ಞಾನ :** ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಯಾವಾಗ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮದಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿಯಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಪರಿಜ್ಞಾನವಿರಬೇಕು.
15. **ಪುನಃಶ್ಚೇತನಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ :** ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಲು,

ಅನ್ವೇಷಕರಾಗಲು, ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸಲು, ಸೃಜನಶೀಲರಾಗಿರಲು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಲವು ಹೊಂದಲು, ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಸ್ವಯಂ-ನಿರ್ದೇಶಿತರಾಗಿರಲು ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ನಾಯಕತ್ವದಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅವರಿಗೆ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರವು ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದ ವಿವಿಧ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೇಗೆ ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆಯೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಂತೂ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹೊಸ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳನ್ನು ಕರತಲಾಮಲಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು_____
 - ಎ. ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವುದು
 - ಬಿ. ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಗಿತವಾಗುವುದು
 - ಸಿ. ಅವಕಾಶವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು
 - ಡಿ. ಜೀವಮಾನ ಪರ್ಯಂತ ನಡೆಯುವ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ
2. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದಂತೆಯೇ ಪ್ರಭಾವಿಸಿರುವ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶ _____
 - ಎ. ಸಮಾಜ
 - ಬಿ. ಸ್ಥಾವರಗಳು
 - ಸಿ. ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆ
 - ಡಿ. ಜನಜೀವನ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮದ ಪ್ರಭಾವ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿದ್ದರೂ ಯಾವಾಗ ಅದರಿಂದ ಕಳಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬೇಕು.
 - ಬಿ. ಸ್ಮಾರ್ಟ್‌ಬೋರ್ಡ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೊಜೆಕ್ಟರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಕೇಂದ್ರಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುವು.
 - ಸಿ. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಆಪ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಂತರ್ಜಾಲದೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಹೊಂದಿರುವುದು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕ.

ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಪೃಹತೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು ವೃತ್ತಿ ವಿಕಸನದ ಒಂದು ಭಾಗವೇ ಆಗಿದೆ.

ಇ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲಿದ್ದಷ್ಟೇ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವು ತಮ್ಮ ಸಹ-ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಮೇಲೂ ಇರಬೇಕು.

ಎಫ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವೃತ್ತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಲಕ್ಷಣವೇನಲ್ಲ.

4.2.3.2. ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅವಕಾಶಗಳು

ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಅವಕಾಶಗಳು ಇದ್ದು ವಿಶಾಲವಾದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತಿವೆ. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಸಕ್ತಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳು ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ತಾಲ್ಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ, ಶಾಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ರಾಜ್ಯಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸೌಲಭ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಹೇರಳವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಖಾಸಗೀ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದಲೂ ಇಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಒಂದು ದಿನದ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಎರಡು ವಾರಗಳ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದ ಓರಿಯಂಟೇಶನ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ರಿಫ್ರೆಷರ್ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಕೂಡ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಬಹು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನಡೆಯಬಹುದಾದ ಮುಂದುವರಿದ ಪದವಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಮುಕ್ತ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಂದ ದೊರಕುವ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಕಾಶಗಳು ಮತ್ತು ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು (ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪದವಿ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಮಂಗಳೂರು ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಇಂದಿರಾಗಾಂಧೀ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಹಲವಾರು ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಕಾಶಗಳು) ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಆನ್-ಲೈನ್ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಶಾಲಾ ಸಮಯದ ನಂತರ ಸಿಕ್ಕುವ ಅವಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಈಗ ತಿಳಿಸಿದ ಅವಕಾಶಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೂ ಬಹಳಷ್ಟು ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳಷ್ಟು ಅವಕಾಶಗಳಿವೆ, ಅಂತಹ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ, ಗಮನಿಸಿ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯದ ಮುಂದುವರಿದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಹೊಸ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವುದು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಸ್ತೃತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಮತ್ತು ತಾನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಸಕ್ತಿಕರವಾಗಿ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸಬಹುದು ಎಂಬುದರ ಅನ್ವೇಷಣೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
2. ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರವನ್ನು, ಕೌಶಲವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಳವಡಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಆಸುಬೆಲ್ಲನ “ಮುಂಗಡ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಸಂಘಟಿಸಿ ಬಳಸುವ ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿ” (Advanced Organizer Model). ಇದನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವಾಗ, ವಿಷಯ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾಮಟ್ಟ ಮತ್ತು ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬೋಧಿಸುವುದು. ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರಗಳ (ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಬೋಧನೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ರಚನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆ) ಬಳಕೆಯನ್ನು ಭಾಷಾಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವುದು.

3. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಪದವಿಯ ಅಥವಾ ಕೋರ್ಸ್‌ನ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಧೃಢೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದು ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು, ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಘ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹಲವಾರು ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿ ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಬಹಳ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ.
4. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಾಂತ್ರಿಕವಾದ, ಪರಿಮಾಣಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಫಲವನ್ನು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾಡುವಾಗ ಬಳಸಲು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಅವರ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಕಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ನೋಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
5. ಮಕ್ಕಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವು ನಿರಂತರ, ಸಮಗ್ರವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಸರ್ಕಾರೀ ನಿಯಮ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರತೀ ಮಗುವಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಅಂದಾಜು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಈ ತಂತ್ರವನ್ನು ಸೇವಾ-ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅನೇಕ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ನೈದಾನ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದರ ಅರಿವು, ಚೈತನ್ಯ-ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ-ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.
6. ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಅಳವಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಳಸುವುದನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಡೆಪ್ಯೂಟ್ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭಗಳು, ಸ್ಮಾರ್ಟ್‌ಬೋರ್ಡ್‌ನ ಬಳಕೆ, ಪೊಜಿಟಿವ್‌ಗಳ ಬಳಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವೃತ್ತಿಪರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಾಣುವರು.
7. ತರಗತಿಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು, ನೀಲ-ನಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು, ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಉತ್ತರ ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳ ರಚನೆ ಇನ್ನು ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಮೇಲೆ 4ರಿಂದ 5ದಿನಗಳ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಿಕವಾದ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮೂಡುವುದು.
8. ಸಹ-ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರ ವೃತ್ತೀಯ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಸೂಕ್ತವಾದುವುಗಳನ್ನು ತಾವೂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಹಯೋಗ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಾಗ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ಒಂದೇ ಗುರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಹ-ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರುಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ-ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದವಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಅಥವಾ ಕಲಿಯುವುದು, ತಂಡಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಕಲಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ತಂಡದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರೂ ಹೊಸತನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು-ಇಂತಹ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನೀಡುವುವು. ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾದ ತಂಡ ಸ್ಪೂರ್ತಿಯಿರಬೇಕು.
9. ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾದ ತಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ

ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿಕೆ ಕಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮತ್ತು ಗಣಿತವನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಕಷ್ಟಪಡುವ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ತಂಡಸ್ಥೂರ್ತಿಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸಹ-ಸ್ಪಂದನವನ್ನು ತೋರುವುದು.

10. ಸಮುದಾಯದ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಕೊಡು-ಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಶಾಲೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದು.
11. ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಹಿರಿಯ ಮತ್ತು ನುರಿತ ಶಿಕ್ಷಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಕಿರಿಯರಿಗೆ ಹಿರಿಯರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆತು ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು.
12. ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು. ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಗುಣಮಟ್ಟಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು.
13. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಹಲವಾರು ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಾಧಾರಿತ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ಸಮಯವನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ, ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಬರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಭಾಷಾ-ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು. ಇವು ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳಾಗಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಹೊರೆಯೇನೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕನ್ನಡೇತರ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು ಕಡ್ಡಾಯವಾದಾಗ ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಲಾಂಗ್ವೇಜಸ್ ಸಂಸ್ಥೆ ನೀಡುವ ಒಂದು ವರ್ಷ/ಆರು ತಿಂಗಳ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
14. ಪದವಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದವರು ಅದರ ಮುಂದುವರಿದ ಭಾಗವಾಗಿ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಯಿದ್ದವರು ಮುಂದೆ ಪಿ.ಹೆಚ್‌ಡಿಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಗತಿ ತೋರಿಸಿದವರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು ಎರಡು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ತುಟ್ಟಿ-ಭತ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಲೇಜು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗಿದೆ.
15. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರಗಳೆರಡೂ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಗುಣ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಬಹು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಅರ್ಹತೆಯು ಇದ್ದಾಗ ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಭಾವಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಫಲಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಸೂಕ್ತವಾದುದು_____
 - ಎ. ನೈದಾನ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರೋಪಕ್ರಮಗಳು
 - ಬಿ. ಉತ್ತಮ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು
 - ಸಿ. ಬೋಧಿಸಿದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡುವುದು
 - ಡಿ. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

2. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು _____
- ಎ. ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಡೆಸಬೇಕು
- ಬಿ. ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಮತ್ತು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು
- ಸಿ. ಅರವಾರ್ಷಿಕ ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕು
- ಡಿ. ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಬೇಕು
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
- ಎ. ಚೈತನ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸುವುದು.
- ಬಿ. ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಯ ರಚನೆಗೆ ನೀಲನಕ್ಷೆಯ ಆಧಾರವಿರಬೇಕು.
- ಸಿ. ಸಮುದಾಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಶಾಲೆಯು ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ರಾಜಕೀಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.
- ಡಿ. ಕ್ರಿಯಾಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.
- ಇ. ಕಿರಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರನ್ನು ಹಿರಿಯ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸದರೆ, ಅದು ಕೇವಲ ಕಿರಿಕಿರಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು.
- ಎಫ್. ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

4.2.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ನಿರಂತರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ, ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ, ಮೌಲ್ಯ ಮಾಪನದ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ-ಹೀಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.
- ವೃತ್ತಿನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಹಲವಾರು ಸವಾಲುಗಳು ಎದುರಾಗುತ್ತಿವೆ. ಅವರು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲಿತಿರದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಚಾರಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಕ್ಕಳ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿವೆ. ಈ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೊಸ ಹೊಸ ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು, ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ.
- ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಓರಿಯಂಟೇಶನ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಆಧಾರಿತ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಮುಂದುವರಿದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವಾಗಿ, ಪದವಿ, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು-ಇತ್ಯಾದಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು. ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು/ಕಾರ್ಯ ಕಮ್ಮಟಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮ್ಮೇಲನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು, ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಾಗಿ ನೀಡುವ ಇತರ ಶಾಲೆ/ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಭೇಟಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ

ಆದ ಅಂತರ್‌ಜಾಲ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಥವಾ ಗುಂಪು ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ತಂಡ ವೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಕೋಚ್ ಅಥವಾ ಮೆಂಟರ್ ಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು- ಈ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

4.2.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು-1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಡಿ. 2. ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- X

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಎ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

4.2.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅರ್ಥ, ಅಗತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.

4.2.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. <https://www.edglossary.org/professional devt.>
2. <https://www.teachhub.com/15-professional-development-skills-modern teaher>
3. The National Curriculum Frame Work 2005

ಬ್ಲಾಕ್-4 : ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕ-3 : ಅಧ್ಯಾಪಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹಂತಗಳು (ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾ-ನಿರತ)

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 4.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 4.3.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 4.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 4.3.3.1. ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತ-1
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 4.3.3.2. ಸೇವಾ-ನಿರತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಂತ-2
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 4.3.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 4.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು- 1 ಮತ್ತು 2
- 4.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 4.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

4.3.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ವಿವರಿಸುವರು;
- ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ಹಂತಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಹಂತದ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಸೇವಾನಿರತ ಹಂತದ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸುವರು.

4.3.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಘಟಕ 1 ಮತ್ತು 2 ರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅರ್ಥ, ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ಸ್ವರೂಪದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೀರಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸಿ ನೋಡಿದಾಗ ಎರಡು ಹಂತಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಿಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸೇವಾ-ನಿರತ ವೃತ್ತಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಶಿಕ್ಷಕ-ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಸೇವಾ-ನಿರತ

ವೃತ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ನಂತರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಈ ಎರಡೂ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ, ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ನಡೆಸುವರು. ಈ ಎರಡೂ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಗಳು ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ, ಲಕ್ಷಣಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿಧಗಳು, ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಿದ್ದೀರಿ.

4.3.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

4.3.3.1. ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ (ಹಂತ-1)

ಕೊಠಾರಿ ಆಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ಅಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ಒಬ್ಬ ಕಲೆಗಾರನಂತೆ, ವಿಜ್ಞಾನಿಯಂತೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣಾಕಾರನಂತೆ, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೇಳುವ ಮಾಸ್ತರನಂತೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಜೀವಿಸಲೆಯನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿ-ಕಾರಂಜಿಯಾದ ಶಕ್ತಿವಂತ ಅಭಿಪ್ರೇರಕ. ಶಿಕ್ಷಕವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಏನೆಲ್ಲಾ ಜಾಡು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಕೇವಲ ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ, ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರನ್ನು ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನಾಗಿ ತಯಾರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಯಾಗಲೀ ಶಿಕ್ಷಕರಿಲ್ಲದೇ ನಡೆಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದರೆ, ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕುಸಿದು ಹೋಗುವುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಾರದಂತೆ ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ತಯಾರಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಈ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ತಲೆ ಎತ್ತಿದುವು. ತರಬೇತಿಯ ನಂತರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದಾಗಲೂ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರೆಂದರೆ ಸದಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೇ. ಹೀಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ತರಬೇತಿ ಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯ ನಂತರ ಸೇವಾನಿರತರಾದವರಿಗೂ ಅವಶ್ಯಕವಿರುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.

ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರ-ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ (ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳ) ಶಿಕ್ಷಕ-ಸೇವೆಗೆ ಸೇರುವುದಕ್ಕೂ ಮೊದಲಿನ ಹಂತವಾಗಿದ್ದು, ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ತರಬೇತಿ ಹಂತವನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ತರಬೇತಿಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು/ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳು ಎರಡು ಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು. ಒಂದು, ತರಗತಿಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು ಮತ್ತು ಇನ್ನೊಂದು-ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾವು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಕಲಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಾಸ್ತವದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಕಲಿಯುವರು. ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ,

1. **ಪೂರ್ವ-ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದ ತರಬೇತಿ :** ಇದನ್ನು ನರ್ಸರಿ ತರಬೇತಿ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರು. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕ-ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯಸರ್ಕಾರವೇ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಜಬ್ಬಲ್‌ಪುರದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಬರೋಡಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ-ಪತ್ರ ಆಧಾರಿತ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.
2. **ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ :** ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗುವವರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ಟಿ.ಸಿ.ಹೆಚ್. ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಇದೇ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಡಿ.ಎಡ್. ಅಂದರೆ ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಇನ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮೊದಲು ಹತ್ತನೇ ತರಗತಿಯವರೆಗೆ ಓದಿರಬೇಕಿತ್ತು, ಆದರೆ ಈಗ ಪಿ.ಯು.ಸಿ. ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದೆ. ಪದವಿ ಪಡೆದವರೂ ಕೂಡ ಆಸಕ್ತಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು.

3. **ಭಾಷಾ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ :** ಇದು ಹಿಂದಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ ಅಥವಾ ಪಂಜಾಬಿ ಹೀಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದೆ.
4. **ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ನೀಡುವ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ :** ಇಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ, ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ತರಗತಿಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪದವಿ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ ಹೊಂದಿರುವ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಯ ಆಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
5. **ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು :** ಎನ್.ಸಿ.ಆರ್.ಟಿಯು ಸ್ವಾಯತ್ತವಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ದೇಶದ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ. ಅವುಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ, ಆಜ್ಮೀರ್, ಭೂಪಾಲ್, ಭುವನೇಶ್ವರ್, ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು-ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.
6. **ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ :** ಕಿವುಡು-ಮೂಗ, ಅಥವಾ ದೃಷ್ಟಿ-ದೋಷ ಮತ್ತು ಅಂಧ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಕೇಂದ್ರಗಳಿವಾಗಿವೆ.
7. **ವಿಶೇಷ ವಿಷಯದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ :** ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳಾದ, ಸಂಗೀತ, ನಾಟಕ, ಚಿತ್ರಕಲೆ, ಚಿತ್ರರಚನೆ, ಪೈಂಟಿಂಗ್, ಲಲಿತ ಕಲೆಗಳು, ಮತ್ತು ಗೃಹ-ವಿಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ತರಬೇತಿಯ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಇವೆ.
8. **ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು:** ಒಂದು ಅಥವಾ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣದ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪದವಿ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಅದರಲ್ಲೇ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿಗಳಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಎರಡು ವರ್ಷದ ಪದವಿಗಳಿರುತ್ತವೆ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಎಮ್.ಎಡ್., ಎಮ್.ಎ. ಇನ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿವಿಧ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿವೆ. ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇವುಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಲು ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ವಿಷಯ, ವಿಷಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಗುರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಉತ್ತಮವಾದ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಹಲವಾರು ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು, ಬೋಧನಾ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವುದು, ನಿಖರವಾದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು, ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ, ಮನೋವಿಜ್ಞಾನದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅನ್ವಯನ, ಶಿಕ್ಷಣದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಬುನಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಅನ್ವಯನ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ನ ಅಳವಡಿಕೆ-ಹೀಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳು ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005ರಲ್ಲಿ ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿದೆ:

- ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಕಲಿಕೆಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು.

- ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವವಾಗಿ ರೂಪಿತಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಹೊರಗಿನ ವಾಸ್ತವತೆಗಳಾದ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
- ತಾವು ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ವೃತ್ತಿಪರ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು.
- ವಾಸ್ತವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡ ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಅವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು.
- ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಿಮೆಯನ್ನು ಗಳಿಸುವುದು.
- ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ತನ್ನ ಗ್ರಹಿಕೆಗಳು, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಒಲವುಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಿ ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು.
- ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವುದು.
- ಕಲಾಶಿಕ್ಷಣದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಕಲಾಭಿರುಚಿ ಮತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು.
- ಅಸಮರ್ಥರಾದ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಅಂಚಿಗೆ ತಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದು.
- ಬದಲಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರತೆಯನ್ನು ತರಲು ಒಂದು ಸಂಯೋಜಿತ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು.
- ಮಕ್ಕಳ ದೈನಂದಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಬಗೆಯ ನೆರವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ 'ಅನುಕೂಲಕಾರಿ' ಶಿಕ್ಷಕನಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಲಹೆಗಾರ-ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ವಿವಿಧ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕೌಶಲಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ, ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇವಾಪೂರ್ವದ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳು _____
 - ಎ. ಕೇವಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವರು
 - ಬಿ. ಕೇವಲ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು
 - ಸಿ. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕವಾಗಿ ಕಲಿತದ್ದನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವರು
 - ಡಿ. ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಲಿಯುವರು

2. ಸೇವಾಪೂರ್ವದ ತರಬೇತಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುವುದು _____
- ಎ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು
ಬಿ. ಕೌಶಲಗಳನ್ನು
ಸಿ. ಸಂವಹನವನ್ನು
ಡಿ. ಜ್ಞಾನ, ಕೌಶಲ, ಸಂವಹನ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
- ಎ. ವಿಮರ್ಶೆಯು ನಿರಂತರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ.
ಬಿ. ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳು ವೃತ್ತಿಪರ ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.
ಸಿ. ವಿಶೇಷ ವಿಷಯದ ತರಬೇತಿ, ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ-ಎರಡೂ ಒಂದೇ.
ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕು.
ಇ. ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.
- ಎಫ್. ಸೇವಾನಿರತ ಮತ್ತು ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

4.3.3.2. ಸೇವಾ-ನಿರತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ (ಹಂತ-2)

ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿಗಳು ವೃತ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕನಾಗಲು ಅರ್ಹತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದಾದರೂ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿ ದಿನನಿತ್ಯ ಕಲಿಯುವುದು ಬಹಳಷ್ಟೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಾದ ನಂತರ ತಮ್ಮ ನಿರಂತರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಹಾಗೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ನಿರಂತರ ಕಲಿಯುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರೇ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಸಾಧ್ಯ.

ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞ ಲಾರೆನ್ಸ್ ಹೇಳುವಂತೆ “ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ತರಬೇತಿ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದ ನಂತರ ಪಡೆಯುವ ಶಿಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳ ರೂಪದ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತರುವುದು. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕ್ಷೇತ್ರಭೇಟಿಗಳು, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣಗಳು, ತಜ್ಞರ ವಿಚಾರ ವೇದಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು-ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ತರುತ್ತಾ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯ ಏಳಿಗೆಯನ್ನು ಫಲಿಸುವುದು”.

ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ಶಿಕ್ಷಣವೆಂಬುದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವೆನ್ನಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅನೇಕ ಸರ್ಕಾರಿ ನಿಯಮಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಗಳಾಗಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ಶಿಕ್ಷಣವು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದ ಶಿಕ್ಷಣ ಆಯೋಗಗಳೂ ಕೂಡ, ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರಬಲವಾಗಿ

ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿವೆ ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅನುಮೋದಿಸಿವೆ. ಹಾರ್ಟೋಗ್ ಸಮಿತಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಜೆಂಟ್ ಸಮಿತಿಯು ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಂದು ಪದನಾಮಕರಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಇದೊಂದು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯಿಂದ ಸದಾ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸಂಘಟನೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸೂಚಿಸಿವೆ.

ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ

ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವೆಂದು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಕಂಡುಬರುವುದು. ಈ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಕಾಣಿಸಿರುವಂತೆ ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು:

1. ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಕ ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಆತ ಉತ್ತಮ ಶಿಕ್ಷಕ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರ. ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಃ-ಸ್ಮರಣೀಯರೂ ಗುರುದೇವರೆಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವರೂ ಆದ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟಾಗೂರ್‌ರವರು ಹೇಳುವಂತೆ, “ತಾನು ಉರಿದು ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುವ ಜ್ಯೋತಿ ಮಾತ್ರ ಇನ್ನೊಂದು ದೀಪವನ್ನು ಬೆಳಗಬಲ್ಲದು”.
2. ವೃತ್ತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೇ ಎಂದಿಗೂ ಸ್ಥಗಿತಗೊಳ್ಳದ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಇತರ ಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಮತ್ತು ಸಹಾಯವನ್ನು ಸದಾ ಬೇಡುತ್ತದೆ.
3. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರವು ನಿಂತ ನೀರಿನಂತಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಸಮಾಜದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿರುವ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಅಥವಾ ಇಡೀ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಮಾಜವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಏನೇ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಪರಿವರ್ತನೆಗಳು ಕಂಡುಬಂದರೂ ಅವುಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಇರುವಾಗ ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಚಾರ, ಕೌಶಲಗಳ ಕಲಿಕೆಗಾಗಿಯಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಕರು ವೃತ್ತಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಲೇಬೇಕು.
4. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ವಿಕಾಸವು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೂ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಪಠ್ಯಸೂಚಿಗಳೂ ಇದಕ್ಕೆ ಹೊರತಾಗಿಲ್ಲ. ಅತ್ಯಂತ ಶೀಘ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯು ನಡೆಯುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವು ಎಂಬುದು ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅನವರತವಾಗಿ ಈ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಬಳಸುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು.
5. ವೃತ್ತಿನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನನ್ನೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪುಗೊಳಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ, ವಿಷಯತಜ್ಞರೊಡನೆ ಮತ್ತು ಅನುಭವಸ್ಥರೊಡನೆ ಬೆರೆಯುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವಾರಿಧಿಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವೃತ್ತಿಯ ವಿಕಾಸವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ವೃತ್ತಿನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ನೀಡಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ವಿಫಲವಾದ ಅವಕಾಶಗಳು ಒದಗಿಬರುತ್ತವೆ.

1. **ವೃತ್ತಿ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು :** ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದ ಜ್ವಲಂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ಅಥವಾ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಬೇಕಿರುವ ವಿಷಯ/ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು/ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ವೃತ್ತಿ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲಾ ಗಣ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಆ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಬಹುದಾದ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವರು. ಆಯ್ದುಕೊಂಡ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂಕ್ತಾತಿಸೂಕ್ತವಾದ ಚರ್ಚೆ, ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಕೊನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನವು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು, ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು, ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಣ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳು ಹಾಗೂ ಅನುಮೋದನೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ತರಬಹುದಾದ ನಿಯಮಾವಳಿಗಳು, ಪರ್ಯಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ.
2. **ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು :** ಇದೊಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೇ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅನೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರ ಶಿಕ್ಷಣನೀತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುನಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.
3. **ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು :** ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅಂಶಗಳಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೌಶಲಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ಕಂಪ್ಯೂಟರನ್ನು ಬಳಸುವುದು, ಪಠ್ಯಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ನೂತನವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿರುವ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್-ಕೋರ್ಸ್-ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳ ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವನ ಕೌಶಲಗಳು, ಹೊಸ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ, ಹೊಸ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ನೀತಿ, ಹೊಸದಾದ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವಿನ್ಯಾಸ-ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಕಾರ್ಯಾಗಾರದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಕೈಪಿಡಿ, ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಮ್ಯಾನುಯಲ್‌ಗಳನ್ನು (ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು) ಮುದ್ರಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಡಿಜಿಟಲ್ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲಾಗುವುದು. ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ಸೆಮಿನಾರ್‌ಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹಿತಿಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಗುಣಾತ್ಮಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.
4. **ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು :** ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ, ಬೇಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಹಲವಾರು ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳಿಂದ ನಡೆಸುವ ವಿಶಾಲವಾದ ಚರ್ಚಾವೇದಿಕೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಒಂದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಥೀಮ್/ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಹಲವಾರು ಉಪ-ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ತಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿಯಿರುವ, ಅನುಭವವಿರುವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಚಾರಪೂರ್ಣ ಲೇಖನಗಳನ್ನು/ಸಂಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಇಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ. ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಸಮಾರೋಪ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹೊರತರಲಾಗುವುದು.
5. **ಅಧ್ಯಯನ-ಗುಂಪು :** ಒಂದೇ ವಿಷಯದ ಅನೇಕ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳು ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ವಿಷಯ ತಜ್ಞರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಗುಂಪನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಹೊಸ ಅವಿಷ್ಕಾರಗಳು, ನೂತನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಸ್ಪರ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ತಮ್ಮ ವಿಷಯದ ಬೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ /

ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿದ್ದರೆ, ಅದರ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವರು. ಹೊಸ ವಿಚಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ತಜ್ಞರನ್ನು ಕರೆಸಿ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಭೇಟಿಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬರುವರು.

6. **ವೃತ್ತೀಯ ಬರಹಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ :** ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ನಡೆಸಬಹುದಾದ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕದ ಲೇಖನಗಳ, ಗ್ರಂಥಗಳ ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಿಸ್ತೃತ ಸೇವೆಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವರು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಎನ್.ಸಿ.ಆರ್.ಟಿ-ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು, ಎನ್.ಸಿ.ಟಿ.ಇ-ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಕೈಪಿಡಿಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನಿತರ ಮುದ್ರಿತ/ಡಿಜಿಟಲ್ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಹೊರಗಡೆ ಮಾರ್ಕೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಇಂತಹ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ, ಪರಾಮರ್ಶನ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.
7. **ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ /ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಶಾಲೆಗಳು :** ಇದೊಂದು ವಿನೂತನ ಚಿಂತನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ, ಡೆಮಾನ್‌ಸ್ಟ್ರೇಷನ್ ಶಾಲೆಗಳು, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಶಾಲೆಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಸೇವಾ ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಇಂತಹ ವಿನೂತನ ವಿನ್ಯಾಸದ ಶಾಲೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಫಲಪೂರ್ಣ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಹೊಸದಾದ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರಗಳು ಬೋಧನಾ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿ, ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡ ನಂತರ ಇತರ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸಲಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸಂಶೋಧನಾಧಾರಿತ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಸೂಕ್ತ ಮಾರ್ಪಾಟಿನೊಂದಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ (ಆರ್.ಐ.ಇ. - ಎನ್.ಸಿ.ಆರ್.ಟಿ) ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವುದು.
8. **ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ನಡೆಸುವ ಮುಂದುವರಿದ ಶಿಕ್ಷಣ :** ಕೆಲವು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವ ಕನಸಿಗೆ ವಾಸ್ತವದ ಆಯಾಮವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ದೂರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರ, ಇಂದಿರಾಗಾಂಧೀ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಮತ್ತು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಂಡ್ ಫಾರಿನ್ ಲಾಂಗ್ವೇಜಸ್-ಹೈದರಾಬಾದ್, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.
9. **ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶ ನೀಡುವ ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು :** (1) ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸಗಳು, (2) ರೇಡಿಯೋ ಪಾಠಗಳು, (3) ಚಲನಚಿತ್ರಗಳು (4) ಟಿ.ವಿ.ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು (5) ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು (6) ವಿಜ್ಞಾನ ಮೇಳ (7) ಅತಿಥಿ ಭಾಷಣಗಳು (8) ವಿಸ್ತೃತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು (9) ಶಿಕ್ಷಕ-ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವಿನಿಮಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು

ಸೇವಾ ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕೆಲವು ಸಂಘಟನೆಗಳು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದಾದರೆ,

1. **ರಾಜ್ಯ-ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು :** ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು, ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುವು.

2. **ರಾಜ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನ ಸಂಘಟನೆಗಳು :** ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವಾನಿರತ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿಯೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಧೋರಣೆಯನ್ನು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ.
3. **ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಕೇಂದ್ರ :** ಇವುಗಳು ದೇಶದ ವಿವಿಧ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಂಡ್ ಫಾರಿನ್ ಲಾಂಗ್ವೇಜಸ್-ಹೈದರಾಬಾದ್ ಇದರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಒಂದು ಪ್ಯಾಕೇಜ್‌ನಂತೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದು ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ.

1. **ಇಂಡಕ್ಷನ್ / ಪ್ರವೇಶಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು :** ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಪಾದಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದವರಿಗಾಗಿಯೇ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡಿರುವ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಓರಿಯಂಟೇಶನ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ನೈತಿಕ ನಡವಳಿಕೆಗಳು, ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಕಲಿಸಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು, SCERT, NCERT, DSERT-ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಯೋಜಕತ್ವದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

1986 ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯು ವೃತ್ತಿಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿನಿರತ ತರಬೇತಿಗಳು ನಿರಂತರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಡಿಐಇಟಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, 250 ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ (ಸಿಇಟಿ)ಗಳನ್ನು, 50 ಉನ್ನತ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ (ಐಎಎಸಿ)ಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು. 1990ರಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ರಾಮಮೂರ್ತಿ ಸಮಿತಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಸೇವಾವಧಿ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಅದರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಭಾಗವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಬಹುಸ್ತರದ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ತರಬೇತಿಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಈ ತರಬೇತಿಗಳನ್ನು ಇಂತಹ ತರಗತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಸಂಘಟನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ನಡೆಸಬೇಕು. ಸೂಕ್ತವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಘಟಕಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಲು ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಿಲ್ಲದೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆ ಏಕಸ್ತರದ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ರೂಪಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅವರಿಗೆ ವಿವರವಾದ ಘಟಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸ, ಬಹುಸ್ತರದ ತರಗತಿಗಳಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿ ಕುರಿತು ನೇರವಾದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಭವ, ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಚಲನಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ತರಬೇತಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದರಿಂದ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣವೆಂದರೆ _____
 - ಎ. ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ
 - ಬಿ. ಇನ್ನೂ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದವರ ತರಬೇತಿ
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಲು ಬಯಸುವವರಿಗೆ ನೀಡುವ ತರಬೇತಿ
 - ಡಿ. ನಿಶ್ಚಿತ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತರಬೇತಿ
2. ಶಿಕ್ಷಕರ ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದು _____
 - ಎ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿ 1986
 - ಬಿ. ಹಾರ್ಟ್‌ಮನ್ ಮತ್ತು ಸಾರ್ಜೆಂಟ್
 - ಸಿ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005
 - ಡಿ. ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಆಫ್ ಆಕ್ಷನ್ 1992
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ ಎಂಬುದು ಸ್ವತಂತ್ರಪೂರ್ವ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿತ್ತು.
 - ಬಿ. ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಿಂತ ನೀರಿನಂತೆ ಅಚಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 - ಸಿ. ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.
 - ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುವು ಎಂಬುದಿಲ್ಲ..
 - ಇ. ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳೆಂದರೆ ಪುನರ್ಬಲನ ತಂತ್ರಗಳು

ಎಫ್. ಬಹುಸ್ತರದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಬೋಧನಾ ಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

4.3.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಶಿಕ್ಷಕ-ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಹಾಗೆಯೇ ಸೇವಾ-ನಿರತ ವೃತ್ತಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ನಂತರದ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ.
- ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಈ ಎರಡೂ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ವತಿಯಿಂದ, ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ನಡೆಸುವರು.
- ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪೂರ್ವ-ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದ ತರಬೇತಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ, ಭಾಷಾ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ನೀಡುವ ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ

ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ವಿಶೇಷ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ, ವಿಶೇಷ ವಿಷಯದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಾಗಿ ನಡೆಸುವ ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು.

- ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡವರು ನಂತರದಲ್ಲಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುವ ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವೊಂದು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವೃತ್ತಿ ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು, ಪುನಃಶ್ಚೇತನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳು, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳು, ಅಧ್ಯಯನ-ಗುಂಪು, ವೃತ್ತೀಯ ಬರಹಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ / ಪ್ರಾಜೆಕ್ಟ್ ಶಾಲೆಗಳು, ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ನಡೆಸುವ ಮುಂದುವರಿದ ಶಿಕ್ಷಣ-ಇವುಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿವೆ.

4.3.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು-1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಸಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಎ 2. ಬಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

4.3.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
-

4.3.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. [https://www.educational-system.blogspot.com/pre-service and in-service training](https://www.educational-system.blogspot.com/pre-service-and-in-service-training)
2. The National Curriculum Frame Work 2005

ಬ್ಲಾಕ್-4 : ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕ-4 : ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 4.4.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 4.4.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 4.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 4.4.3.1. ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 4.4.3.2. ಸೇವಾ-ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 4.4.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 4.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು- 1 ಮತ್ತು 2
- 4.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 4.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

4.4.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಕಲಿಕಾ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವಿಧಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡುವರು;
- ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಮೂದಿಸುವಿರಿ;
- ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿವಿಧ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹೋಲಿಸಿ ಸಾಮ್ಯ ಹಾಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು.

4.4.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಬೋಧನೆಯೊಂದು ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಅದರದ್ದೇ ಆದ ಲಕ್ಷಣಗಳು, ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದರೆ, ಜ್ಞಾನಗಳಿಕೆಯ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೌಶಲಗಳ ತರಬೇತಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಗದಿತವಾದ ಅವಧಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮೀಸಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮೂಲ-

ತರಬೇತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ನಡೆಸುವ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಬಯಸಿದರೆ, ಈ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ನಂತರವೇ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಅವರು ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದು ಸರ್ವ ವಿಧಿತ. ನರ್ಸರಿ ತರಬೇತಿ, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿ, ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ-ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿಗಳಾಗಿ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದೆ. ವೃತ್ತಿನಿರತ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಸೇವಾಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ವಿಭಿನ್ನ ಗುರಿ, ಉದ್ದೇಶಗಳಿಂದ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದೀರಿ.

4.4.4.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

4.4.3.1. ಸೇವಾ-ಪೂರ್ವ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಗೆ ಸೇರುವಾಗ ಪೂರ್ವನಿಗದಿತ ಕನಿಷ್ಠಮಟ್ಟದ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ನಂತರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಅವರವರ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ವಿಶೇಷವಾದ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಹಂತದ ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಸಾಮ್ಯತೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾದ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮತ್ತು ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳದೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು ಬೋಧನಾ ಉಪಕ್ರಮಗಳಂತೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಕಲಿಕಾ ಉಪಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು. ಉಪನ್ಯಾಸ, ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಅಂತರಾಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಕವೃತ್ತಿಯ ಆಸಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು.

ಉಪನ್ಯಾಸ :

ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಕೆಲವು ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಬುನಾದಿಗಳು, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮನೋವಿಜ್ಞಾನ, ಸಂಖ್ಯಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಬೋಧನಾ-ವಿಧಾನಗಳು-ಮುಂತಾದವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿಗದಿತ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪನ್ಯಾಸ ವಿಧಾನ (ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಉಪಕ್ರಮ)ದ ಮೂಲಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು. ಹೊಸ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯಗಳು ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಶಿಕ್ಷಣದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಬಾಲ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯುವಿಕೆ, ಸಮಕಾಲೀನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮವ್ಯಾಪಿ ಭಾಷೆ ಈ ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ.

ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ :

ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಅಣುಬೋಧನಾ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವಾಗ ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು (ಶಿಕ್ಷಕ-ಕೇಂದ್ರಿತ). ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಲು ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ / ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳ ತರಗತಿಗೆ ತಾವೇ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದರ (ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ) ಮೂಲಕ ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ನೀಡುವರು.

ಕಾರ್ಯಾಗಾರ :

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಾಗಾರವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ತಯಾರಿಕೆ, ಸಂವಹನಾ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕಾ ಸಾಧನಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ. (ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಉಪಕ್ರಮ)

ಕ್ಷೇತ್ರಭೇಟಿಗಳು :

ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಭೇಟಿಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ಕಛೇರಿಗಳು ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಡಿಡಿಐಬಿ/ಬಿ.ಇ.ಒ. ಕಛೇರಿ, ಸರಕಾರಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು, ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶಾಲೆಗಳ ಭೇಟಿ-ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಯಂತೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದು. ಪ್ರತಿ ಭೇಟಿಗೂ ಕೆಲವು ಉದ್ದೇಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ನಿಡಲಾಗುವುದು. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ಭೇಟಿಯ ನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳು ಒಂದು ವರದಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ತಯಾರು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಆಂತರಿಕ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ಅಂಕಗಳನ್ನೂ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಸಫಲವಾಗಿ ಮುಗಿಸಲು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿರುವ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿರುತ್ತವೆ (ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ ಉಪಕ್ರಮ).

ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ವೃತ್ತಿಪರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಉಪನ್ಯಾಸಗಳು:

ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಕೃಷಿಮಾಡಿದ, ಅನುಭವ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕೆಲವು ಗಣ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಿಗೆ ಕರೆಸಿ, ಅವರಿಂದ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಪನ್ಯಾಸವನ್ನು, ಉಪನ್ಯಾಸ- ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವರು.ವತದನಂತರದಲ್ಲಿ, ನಡೆದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ವರದಿಯು ತಯಾರಿಯು ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.

ಸಮುದಾಯ ಜೀವನ ಶಿಬಿರ :

ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೈ-ಕೈಹಿಡಿದು ಸಾಗಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ನೀತಿಗಳೂ ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿವೆ. ಸಮುದಾಯದತ್ತ ಶಾಲೆ, ಬಾ ಬಾಲೆ ಶಾಲೆಗೆ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಿಸಿ ಊಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಶಾಲೆಯ ಹೊಸ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುವು. ಸೇವಾಪೂರ್ವ ತರಬೇತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಮುದಾಯ ಜೀವನ ಶಿಬಿರ ಎಂಬುದು ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಯ ಪಠ್ಯಸೂಚಿಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ನಮೂದಿತವಾಗಿರುವ ವಿಚಾರ. ಸಮುದಾಯ ಜೀವನ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜೀವನ ಕೌಶಲವನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವರು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಉಪ-ಕಸುಬುಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅದರ

ಅಭ್ಯಾಸ (ಬುಟ್ಟಿ ಹೆಣೆಯುವುದು, ಔಷಧೀಯ ಸಸ್ಯಗಳ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಭೇಟಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಮಾಡುವುದು, ಅವುಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆ :

ಪ್ರಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಪಾಠಯೋಜನೆ ರಚನೆ, ಘಟಕ ಯೋಜನೆ ರಚನೆ, ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯ ರಚನೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಯೋಜನೆಗಳು, ಸಮತೋಲಿತ ಪ್ರಶ್ನೆಪತ್ರಿಕೆಗಳ ರಚನೆ, ಸಮಗ್ರ ಮತ್ತು ನಿರಂತರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ-ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಅನುಭವಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಗುವುದು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಅನುಭವ ಉಪಕ್ರಮದ ಸ್ವರೂಪ _____
 - ಎ. ಕಾರ್ಯಾಗಾರ
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ
 - ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ
 - ಡಿ. ವಿಷಯ ಕೇಂದ್ರಿತ
2. ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಲು ಅರ್ಹತೆ _____
 - ಎ. ಪಿಯುಸಿ ಅಥವಾ ಪದವಿ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕ ತರಬೇತಿ
 - ಬಿ. ಪದವಿ
 - ಸಿ. ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಪದವಿ
 - ಡಿ. ಎಸ್.ಎಸ್.ಎಲ್.ಸಿ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಬಹುದು ಆದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು.
 - ಬಿ. ಸೇವಾ ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ತರಬೇತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲ.
 - ಸಿ. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಪ್ರವಾಸವೂ ಕೂಡ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಒಂದು ಉಪಕ್ರಮ.
 - ಡಿ. ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವಾದ ಕರಕುಶಲ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ/ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ಇರಬೇಕು.
 - ಇ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಭೇಟಿಯಲ್ಲಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಅಂಶಗಳು ದುರ್ಬಲಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.
 - ಎಫ್. ಸಮುದಾಯ ಜೀವನ ಶಿಬಿರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಲು ಅವಕಾಶವಿರುತ್ತದೆ.

4.4.3.2. ಸೇವಾ-ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳು

ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ, ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೇ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಯಂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರೀ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಯುವ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದಲೂ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲಗಳ, ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂದು ಸೆಮಿನಾರ್ ಪೂರ್ಣ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಇವು ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೇತನವನ್ನು ತುಂಬುವುದು ಮತ್ತು ತನ್ನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಎದುರಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ, ಕಲಿಕೆ ಎಂದರೆ ಏನೆಂದು ಅರಿಯುತ್ತಾರೆ, ಮತ್ತು ತಮಗೆ ದಕ್ಕುವ ಜ್ಞಾನದ ಅನ್ವಯನವನ್ನು ಕಲಿಯುತ್ತಾರೆ.

ಬಹಳಷ್ಟು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ವಿಷಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ವಿಷಯ-ತಜ್ಞರಾದ ಹಲವಾರು ಗಣ್ಯರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸಲು ಇದು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸಹ-ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳೊಡನೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿನ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳೊಡನೆ ಸಹ-ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಇದು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಬಹು-ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಸಹಕಾರ, ಹಾಗೆಯೇ ಇತರ ಶುದ್ಧ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅನ್ವಯನ, ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ತರಬೇತಿಗಳ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ವಿವರ ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದ ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತೀಯ ದೀಕ್ಷಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು-ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಅಮೆರಿಕಾದ ಒಂದು ಸಂಶೋಧನಾಧಾರಿತ ವರದಿ "ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ"ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಈ ಐದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ವಿಷಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು (2) ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು (3) ಸುಸಂಗತವಾಗಿರುವುದು (4) ಉಳಿದು-ಬೆಳೆಯುವಂತಹ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು (5) ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ.

ವಿಷಯಾಧಾರಿತವೆಂದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಣಿತ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಭಾಷೆ-ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಆಳವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು. ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವಿಧ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಮನೋವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ವಿಶ್ವದಾದ್ಯಂತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹಲವಾರು ವಿಚಾರ ಸಂಕರಣಗಳಿಗೆ, ಸಮ್ಮೇಳನಗಳಿಗೆ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ವಿದ್ವತ್ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಸ್ತುತಿಗಳಿಗೆ, ಕಾರ್ಯಾಗಾರಗಳಿಗೆ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬೋಧನೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವ ಕೈಪಿಡಿಗಳ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ರಚನೆಗೆ ಹೇರಳವಾಗಿ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಬಂದಿವೆ. ಆದರೂ ಇದರ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದಾಗ, ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸೇತುಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ಉತ್ತಮ ರಚನೆಯೊಡನೆ ಅಂತರ್ಗತವಾಗದೆ ಇರುವ ಬಿಡಿಬಿಡಿ ಭಾಗಗಳಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ತರಗತಿಗಳೊಡನೆ ಈ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳು ಯಾವ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದರ ಕುರುಹಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿಯ ಒಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿರುವಂತೆ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಮಾದರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

ಕ್ಯಾಸ್ಪೇಡ್ (ಶ್ರೇಣೀಕೃತ) ಮಾದರಿ : ಇದೊಂದು ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸಂವಹನ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನ, ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಧಿಕ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವಾಗ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಧಾನದ ಮುಖ್ಯ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಅವಧಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಹೊಸ ಹೊಸ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳ ಆವಿಷ್ಕಾರ, ಕೌಶಲಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಮಾದರಿಯಾಗಬಲ್ಲ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಆಯ್ದು ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳುಳ್ಳ ಶಿಸ್ತುಬದ್ಧ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಇದರ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ, ಹೀಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ಇತರ ಸಹಪಾಠಿ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳಿಗೆ ತಾವೇ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂಬುದು ಮತ್ತು ಅವರು ತಮಗಿಂತ ಕಿರಿಯರಾದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಈ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು. ಹೀಗೆ ಮೊದಲ ಕೊಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಿಕ್ಷಕರು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ನಂತರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೆಳಗಿನ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳಿಗೆ ಅವರು ಆ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಲುಪಿಸುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಅದು ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ವೃತ್ತಿ ಮಾಡುವವರನ್ನು ತಲುಪುವುದು. ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು “ಛಾಂಪಿಯನ್ ಶಿಕ್ಷಕರು” ಎಂದು ಅಥವಾ “ಶಿಕ್ಷಕರ ಮಾಸ್ಟರ್” ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ತರಬೇತಿಗಳು ಒಂದು ಆಯ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ನಡೆಯುವಂತಹವು. ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಫಲಿತಾಂಶವು ಆಮೇಲೆ ಬೇರೆಲ್ಲಾ ಕಡೆ ತಲುಪಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳನ್ನು ತಲುಪುವ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಒಂದು ತೊಂದರೆ ಇದೆ. ಅದೆಂದರೆ, ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಕೆಳಮುಖ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತಲುಪುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ವಿಷಯವೇ ದುರ್ಬಲವಾಗಿಬಿಡಬಹುದು.

ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಮಾದರಿ : ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಂಡ ಉಪಕ್ರಮವಿದಾಗಿದ್ದು, ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರುವ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಮಾದರಿಯು ರಚನಾವಾದದ ಆಧಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಈ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಕಾರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಸತತವಾಗಿ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿದ್ದು ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆ-ಎರಡನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೇ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆಯ್ದ ಇಬ್ಬರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಗುಂಪು ಇದಾಗಿದ್ದು, ಇವರು ಮೊದಲು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ, ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕೌಶಲದ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿ ತೋರಿಸುವರು. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಆಗಿರಬಹುದು. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ತಯಾರಿಸಿದ ಪಾಠಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ತಾವು ಪ್ರಸ್ತುತಪಡಿಸಿದ ಬೋಧನಾ ಅಭ್ಯಾಸದ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ತಾವೇ ಪುನರ್ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವವಾಗುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸೃಜನಶೀಲವಾದ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ಪರಿಹಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಈ ಮಾದರಿಯ ಯೋಜನಾ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ವಿಭಜಿತ ಮಾದರಿ : ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಮಾದರಿಯಂತೆಯೇ ಇದ್ದು, 6 ರಿಂದ 8 ದಿನಗಳ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಿದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಬ್ಲಾಕ್ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ

ತರಬೇತಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವರು. ಇದು ಸುಮಾರು 2ರಿಂದ 3ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನಡೆಯುವುದು. ತದನಂತರ ಒಂದು ಅನುಸರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಮೂಲಕ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸಣ್ಣ 2 ರಿಂದ 3 ದಿನಗಳ ಕಾರ್ಯಾಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವಾಗ ಎದುರಾದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸಫಲತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗೆ, ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಚಿಂತನೆಗೆ ಮುಕ್ತವಾದ ಅವಕಾಶಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕತೆಯ ಹಾಗೂ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಮನ್ವಯೀಕರಣದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಸ್ಥಳದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ : ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಅಥವಾ ವಲಯದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಗುಂಪು ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವ ವಿನ್ಯಾಸವಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ನಮೂನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

1. **ವೀಕ್ಷಣೆ/ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮಾದರಿ :** ಶಿಕ್ಷಣ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದ ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಬೋಧಕರು ಅಥವಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅಥವಾ ವಿಷಯದ ತನಿಖಾಧಿಕಾರಿಗಳು (ಸಬ್ಜೆಕ್ಟ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಟರ್‌ಗಳು) ಶಿಕ್ಷಕರ ತರಗತಿಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಅವರ ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಮತ್ತು ತದನಂತರ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ನೀಡುವುದು- ಈ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಇಂತಹ ವೀಕ್ಷಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ದಾಖಲೆಗಳು ಮುಂದೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ವಿನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ, ಗುರಿ ಮತ್ತು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗುವುವು. ಇದೊಂದು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿ ಅವರ್ತನಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿರುವುದು. ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ತಮ್ಮ ವಲಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮೀಟಿಂಗ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಮಾದರಿ ಪಾಠವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು.
2. **ಮುಕ್ತ ಪಾಠಗಳು :** ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಾವು ಯೋಚಿಸಿ ನೀಡುವ ತರಗತಿಯ ಪಾಠಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಲು ತಮ್ಮ ಸಹ-ಅಧ್ಯಾಪಕರುಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುವರು. ಆಹ್ವಾನಿತ ಸಹಪಾಠಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತರಗತಿಯ ಪಾಠವನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಲು ಸ್ವತಃ ಪಾಠ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಶಿಕ್ಷಕರೇ ಕೇಳಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಾಠದ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಪಾಠಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವೀಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವರು ಮತ್ತು ಪಾಠ ನೀಡಿದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಆ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನವಿಟ್ಟು ವೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುವುದು.
3. **ಪಾಠ ಅಧ್ಯಯನ :** ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪಾಠವೊಂದನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಂಡು ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು, ಅಥವಾ ಈಗಾಗಲೇ ನಡೆಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕೃತಗೊಳಿಸುವರು. ಮತ್ತೆ ಪನರ್ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವರು. ಮತ್ತೆ ಬೋಧಿಸುವಾಗ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ, ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ನೋಡುವರು. ದೊರೆತ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು. ಅಲ್ಲಿ ತಾವು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ

ನಡೆಸಿದ ಬೋಧನಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಧನಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತೌಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವರು. ಈ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

4. **ಅಧ್ಯಯನದ ಗುಂಪು :** ಇದು ಕೂಡ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇದೊಂದು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದಲೇ ಆದ ಗುಂಪು. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು (ಗುಂಪು ದೊಡ್ಡದೂ ಇರಬಹುದು ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ತಂಡ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಬಹುದು) ಸೇರಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸವಾಲಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಹಿಡಿಯಲು ತಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಮಿಸುವರು. ಅದೇ ರೀತಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪಲು ನವನವೀನ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವರು ಹಾಗೂ ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸಾಗುವರು. ಸಹಕಾರ, ಸೌಹಾರ್ದತೆ, ಸೌಜನ್ಯಗಳು ಇಲ್ಲಿ ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿರುತ್ತವೆ. ತಂಡಸ್ಫೂರ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯವಾದ ಲಕ್ಷಣ. ಹಲವಾರು ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗೂ ಈ ಉಪಕ್ರಮ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡುವುದು.
5. **ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆ :** ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಥವಾ ಶಿಕ್ಷಕರ ಒಂದು ಗುಂಪು ಸೇರಿ ನಡೆಸುವ ಕಾರ್ಯವಿದಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗುಂಪಿನ ಸದಸ್ಯರಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸುವ ಒಂದು ಅಂಶವೆಂದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಇರುವ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಗುರಿ. ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವರು. ಸಮಸ್ಯೆಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಪ್ರಾಕ್ಟಲ್ನಗಳ ರಚನೆ, ಪ್ರಯೋಗ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಸಿಕ್ಕ ಮಾಹಿತಿಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರದ ದಾಖಲೆಯೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಸುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ದಾರಿ ಸುಗಮವಾಗುವುದು.
6. **ಮೆಂಟರಿಂಗ್/ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ :** ಸ್ವಲ್ಪ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರಾದ, ಅನುಭವಸ್ಥರಾದ ಹಿರಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕಿರಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮಾದರಿ ಇದಾಗಿದೆ. ಆಗತಾನೆ ವೃತ್ತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬೋಧನೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುವರು.
7. **ಸ್ವ-ನಿರ್ದೇಶಿತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ :** ಸ್ವಯಂ ಕಲಿಕೆ, ತನ್ನ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧ್ಯಯನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಹಾಗೂ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕಲಿಕಾ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಸಹ-ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಅಥವಾ ಹಿರಿಯ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದೂ ಇದೆ. ತದನಂತರದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಕಲಿಕಾ ಗತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮತ್ತು ಇಂಟರ್‌ನೆಟ್ ಬಳಕೆಯೂ ಸೇರಿರುವುದು. ತಮ್ಮ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಚರ್ಚಾ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇತರ ಶಿಕ್ಷಕರೊಂದಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಹೊಸ ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದು- ಮುಂತಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.

8. ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರಾಧಾರಿತ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಆನ್‌ಲೈನ್ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು : ಹಲವಾರು ಅಧಿಕೃತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರಾಧಾರಿತ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ, ಹಿಂದಿ ಮತ್ತು ಇತರ ವಿದೇಶೀ ಭಾಷಾ ಕಲಿಕೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಇವು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅನೇಕ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳು ಈಗ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಮೂಲಕ ಲಭ್ಯವಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಸಂಗೀತ ಪಾಠಗಳು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಪಾಠಗಳು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪಾಠಗಳು ಆನ್‌ಲೈನ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತಿವೆ. ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇಶ-ವಿದೇಶದ ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವು ಈಗ ದೂರವನ್ನೂ ಸಮಯವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಲಿಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಕೆಲವೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳು ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್, ಸಂಶೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಕೋರ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಆನ್‌ಲೈನ್ ಮೂಲಕ ನೀಡುತ್ತಿವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ತರಬೇತಿಯು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ _____
 ಎ. ಕೌಶಲ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದು
 ಬಿ. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
 ಸಿ. ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು
 ಡಿ. ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲ, ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು
2. ಬಹಳಷ್ಟು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ _____
 ಎ. ವಿಷಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 ಬಿ. ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ
 ಸಿ. ನಿರಂತರ ಸಮಗ್ರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತವೆ
 ಡಿ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :
 ಎ. ಶ್ರೇಣೀಕೃತ ಮಾದರಿಯ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು.
 ಬಿ. ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಮಾದರಿ ಉಪಕ್ರಮವು ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕನ್ನಡಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 ಸಿ. ವಿಷಯದ ತನಿಖಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.
 ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರೊಬ್ಬರು ಸಹಪಾಠಿ-ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಹಿಮ್ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಕೇಳುವುದು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉತ್ತಮ ಲಕ್ಷಣ.
 ಇ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಧ್ಯಯನದ ಗುಂಪು ತಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುವುದು.
 ಎಫ್. ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

4.4.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಶಿಕ್ಷಕ-ಶಿಕ್ಷಣ ತರಬೇತಿಗೆ ಸೇರುವಾಗ ಪೂರ್ವನಿಗದಿತ ಕನಿಷ್ಠಮಟ್ಟದ ವಿದ್ಯಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಮೊದಲೇ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ನಂತರ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಅವರವರ ಐಚ್ಛಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುವುದು.
- ಬೋಧನೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮೂಲ-ತರಬೇತಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸಲೇಬೇಕು.
- ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೋಧನಾ ಉಪಕ್ರಮಗಳಂತೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಣ-ಶಿಕ್ಷಕ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಕಲಿಕಾರ್ಥಿ ಕೇಂದ್ರಿತ, ಚಟುವಟಿಕೆ ಆಧಾರಿತ ಮತ್ತು ಸ್ವ-ಕಲಿಕಾ ಉಪಕ್ರಮಗಳಾಗಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಪರಿಭಾವಿಸಬಹುದು.
- ಉಪನ್ಯಾಸ, ಉಪನ್ಯಾಸ-ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ, ಕಾರ್ಯಾಗಾರ, ಸಂಪನ್ಮೂಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೊಡನೆ ಅಂತರಕ್ರಿಯೆಗಳು, ಸಮ್ಮೇಲನಗಳು ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಕ ವೃತ್ತಿಯ ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಅಥವಾ ಸೇವಾನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನೌಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯುವುದು.
- ವ್ಯಕ್ತಿಯು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೇ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಸ್ವಯಂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರೀ ಧನಸಹಾಯದಿಂದ ನಡೆಯುವ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದಲೂ ವಿಕಾಸ ಹೊಂದಬಹುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಪ್ರಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲಗಳ, ನಾಯಕತ್ವ ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯಾ ಕೌಶಲಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.
- ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಈ ಐದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು, ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ವಿಷಯ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿರುವುದು (2) ಸಕ್ರಿಯವಾದ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದು (3) ಸುಸಂಗತವಾಗಿರುವುದು (4) ಉಳಿದು-ಬೆಳೆಯುವಂತಹಾ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮತ್ತು (5) ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವುದು.
- ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಸಮಿತಿಯ ಒಂದು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿರುವಂತೆ ಸೇವಾ-ನಿರತ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಹಲವಾರು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಮಾದರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಉಪಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ, ಕ್ಯಾಸ್ಕೇಡ್ (ಶ್ರೇಣೀಕೃತ) ಮಾದರಿ, ಪ್ರತಿಫಲಿತ ಮಾದರಿ, ವಿಭಜಿತ ಮಾದರಿ, ಸ್ಥಳದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ- ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು.

4.4.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು -1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಎ 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಡಿ. 2. ಎ 3. ಎ- X ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

4.4.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಸೇವಾಪೂರ್ವ ಮತ್ತು ಸೇವಾನಿರತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಉಪಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಅವುಗಳ ನಡುವಿನ ಹೋಲಿಕೆ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ.
-

4.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. [https://www.researchgate.net/publication/contemporary approaches to teacher professional development](https://www.researchgate.net/publication/contemporary_approaches_to_teacher_professional_development)
2. <https://www.ncert.nic.in/departments/nic/dse/deptt/pdf>
3. The National Curriculum Frame Work 2005

ಬ್ಲಾಕ್-4 : ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕ-5 : ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 4.5.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 4.5.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 4.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 4.5.3.1. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ-ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1
- 4.5.3.2. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ವಲಯಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2
- 4.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 4.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1 ಮತ್ತು 2
- 4.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 4.5.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

4.5.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು;
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ವಲಯಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವರು;
- ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವರು.

4.5.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಬೋಧನೆಯೊಂದು ಕಲೆ ಎಂದೂ ವಿಜ್ಞಾನವೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದೆ. ಈ ಎರಡರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹಲವಾರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸುವರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಬೋಧನೆಯು ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಯಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಬೇಕು ಎಂಬ ನಿಖರವಾದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಪಠ್ಯಕ್ರಮ, ಪಠ್ಯಸೂಚಿ, ಮತ್ತು ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿದ ಹಲವಾರು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಕಲಿಕಾ ವಿಚಾರ ಕಠಿಣವಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರಲವಾಗ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ

ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮೂಡುವುವು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪುನರಾವರ್ತನೆಗೊಳಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬರಬಹುದು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ತೊಂದರೆಗಳಿಗೆ, ಕಲಿಕಾ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮಗೆ ಸೂಕ್ತವೆನಿಸಿದ ಪರಿಹಾರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರ ಬದಲಾಗುವ ಘಟನೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಕ್ರಮವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರಬೇಕು. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಎಂದು ಅವರಸರದ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಡಿ. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂಬುದು ಇತ್ತೀಚಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಮೇಳೈಸಿದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೇ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಿದ್ದೀರಿ.

4.5.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

4.5.3.1. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ-ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳು

ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಾವು ಏನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟ ವಿಚಾರವಾದಾಗ ಅದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಿದೆಯೆಂದರೆ, ಅದರ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಶಿಕ್ಷಣತಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಮೂಲಕ ಗಮನಿಸೋಣ:

“ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಹೊಂದಿರುವ ನಿಯಂತ್ರಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ” ಎಂದು ಸರಳವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಅಧ್ಯಯನ, ಕಲಿಕೆ, ಅಧ್ಯಾಪನ ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ-ಇವುಗಳ ಮೇಲಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯೆಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು. ಹಿರಿಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪನಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಇರಬಾರದು, ಆಗ ಶಿಕ್ಷಕರು ಯಾವುದೇ ಸಂಕೋಚ, ಭೀತಿ ಇಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯ.

- ರಿಚರ್ಡ್ ಸ್ಮಿತ್ (2000) ಹೇಳುವಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯೆಂದರೆ “ಸೂಕ್ತವಾದ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲು, ಮತ್ತು ತನ್ನನ್ನು ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನೆಂದು ಇತರರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಮನೋಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ”.
- ಬೆನ್‌ಸನ್‌ನ (2000) ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಂತೆ “ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯೆಂದರೆ ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಬಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒದಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ”.
- ಹಾಂಗ್(2005) ಹೇಳುವಂತೆ, “ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ತಾವೇ ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ” ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ಮ್ಯಾಕ್‌ಗ್ರಥ್ (2000)ನ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ

ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, (1) ಸ್ವಯಂ-ನಿರ್ದೇಶಿತ ವೃತ್ತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳು (2) ಸ್ವಯಂ-ನಿರ್ದೇಶಿತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ (3) ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.

- ಸ್ಕಿತ್ (2001) ಪ್ರಕಾರ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ, (1) ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಯಂ-ನಿರ್ದೇಶಿತ ವೃತ್ತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳು (2) ವೃತ್ತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ (3) ವೃತ್ತೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ (4) ಸ್ವಯಂ-ನಿರ್ದೇಶಿತ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ (5) ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮೇಲಿನ ಯಾವುದೇ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಬೋಧನಾ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರಿವು, ಹಾಗೂ ಯಾರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ, ಯಾಕೆ, ಹೇಗೆ ಮತ್ತು ಯಾವಾಗ ಎನ್ನುವ ಪರಿಜ್ಞಾನ—ಇವೆಲ್ಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಉತ್ತರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ(ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ) ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ನಿರ್ಧರಿತವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಟಾರ್ಟ್ ಮತ್ತು ಮಲೋನಿ (1997)ರವರ ಪ್ರಕಾರ “ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಒಂದು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಸಾಧನ”. ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಸುಧಾರಣೆಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವವಾದ ಒಂದು ರಚನಾತ್ಮಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು, ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಪರ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಪೂರ್ವ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಯಂ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಎರಡು ದಶಕಗಳಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯೆಡೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಒಲವನ್ನು, ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಎಡೆಲ್‌ಫ್ (1984:89) ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ, “ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿಯೇ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಗಂಧಗಾಳಿ-ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಕಲಿಕಾ ಅಭ್ಯಾಸಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಕಾಸಗೊಳಿಸಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದು ದೂರದ ಮಾತೇ ಸರಿ”. ಮುಂದುವರಿದಂತೆ, ಹೇಳಬಹುದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹಲವಾರು ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂಬ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಯಶಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿವೆ. ಆ ಸಂಶೋಧನೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಸಾರವನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ:

- ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಹೊರುವ ಮತ್ತು ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಪರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ. ಅದೇ ರೀತಿ ತನ್ನ ಕಲಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬ ಹೊಂದಿರುವ ನಿಯಂತ್ರಣವೂ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯೇ ಆಗಿದೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿ ನೋಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ.
- ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಸ್ವಯಂ-ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ.
- ಸ್ವಯಂ-ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಗಳು.
- ಅಂತರಾವಲೋಕನ, ಸ್ವಯಂ-ವೀಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ-ಅರಿವು.

- ನಿರಂತರವಾದ ಪತಿಫಲನ-ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದು-ಬೆಳೆಯುವ ವಿಕಾಸಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳ ಅಳವಡಿಕೆ.
- ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ನಡವಳಿಕೆ.
- ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಇರುವುದು ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಿರುವಾಗ ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞ ರಾಮೋಸ್(2006)ರವರು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಮಾಲೋಚನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ ಕಲಿಕಾರ್ಥಿಯಾಗಿರಲು ತಯಾರಾಗಿರುವುದು, ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬದ್ಧತೆ ಹೊಂದಿರುವುದು.
2. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾಮ್ಯತೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು.
3. ಯಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವುದು.
4. ತಾವು ವೃತ್ತಿಯ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವುದು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಘರ್ಷಣೆಗಳು ಶಾಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಉಂಟಾದರೆ, ಅತ್ಯಂತ ಕೌಶಲಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು.
5. ಏನೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಡೆತಡೆಗಳು ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಚಾಕಚಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಪರಿಹರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಧನಾತ್ಮಕ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಒದಗಿದ ಸುವರ್ಣಾವಕಾಶಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವುದು.
6. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯ ವೀಕ್ಷಣೆ, ನಿಗಾ ವಹಿಸುವಿಕೆ, ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆಗಳು, ತಾತ್ಪೂರ್ತಿಕವಾಗಿ ವಿಷಯಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಪರ್ಯಾಯಗಳ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ-ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳು ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಕನನ್ನು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಶಿಕ್ಷಕನನ್ನಾಗಿಸುವುವು.
7. ಕೇವಲ ಮೇಲಾಧಿಕಾರಗಳ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯೇ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಾಗಲಾರದು.

ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಬೋಧನಾಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳು

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಯಾರಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- ತರಗತಿಯ ಹೊರಗಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿನ ಅನುಭವಗಳು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೊರಕುವ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಅವರ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯ ಬರೆಯುವಂತೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- “ಅಧಿಕೃತ” ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು “ಸತ್ಯ” ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವುದು.
- ಸ್ವತಂತ್ರ ಅನ್ವೇಷಣೆಗಳು.
- ಕಾರ್ಯವಿನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಡುವೆ ಅಂತರ್‌ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.
- ತಂಡ-ಬೋಧನೆಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.
- ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದು.
- ಸ್ವಯಂ-ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಸಹಪಾಠಿಗಳಿಂದ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡುವುದು.
- ಪ್ರತಿಫಲನ ಚಿಂತನೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವುದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಂಶಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತಿದ್ದರೂ ಅನುಮಾನಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ಯಾವುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಅಲ್ಲ?' ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನೂ ವಿಲ್ವೆನ್ಸ್ (2007) ರವರು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರರು ಅಥವಾ ತಮ್ಮಿಷ್ಟದಂತೆ ಇರುವ ಏಕಾಕಿಗಳು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ಪರಸ್ಪರ ಬೆಂಬಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದಿಗೆ, ವೃತ್ತೀಯ ನಿರ್ಧಾರಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದ ಬದ್ಧತೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.
2. ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳ ಮೇಲಿನ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೂ ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತು ಇದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೂ ಅಲ್ಲ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ, ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಮುಂದಾಳತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದು ಅವರ ಹಕ್ಕು ಆಗಿರುತ್ತದೆ, ಮತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿ ಶಾಲೆಯ, ಪೋಷಕರ, ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದ ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕಾದ ವೃತ್ತೀಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.
3. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲೋ ಕೆಲವರಿಗೆ ಇರಬಹುದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಇರಬಹುದು ಎಂಬ ಚರಾಂಶವಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ವೈಯಕ್ತಿಕ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂಶಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗಬಹುದಾದ, ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತೋರಬಹುದಾದ ನಿಬಂಧನೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.
4. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಅಡೆತಡೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಮುಕ್ತವಾದ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ, ಬದಲಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸಲು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

1. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ_____
 - ಎ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
 - ಬಿ. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ
 - ಸಿ. ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ
 - ಡಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ

2. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು_____

- ಎ. ಉತ್ತಮ ಬೋಧನಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ
- ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಹೊಂದಿರುವ ಹಿಡಿತ
- ಸಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಸಾಧನ
- ಡಿ. ಉತ್ತಮ ಸಂವಹನದ ಬೋಧನಾ ಕೌಶಲ

3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:

- ಎ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ ಅವರ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ.
- ಬಿ. ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ.
- ಸಿ. ಕೇವಲ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಅಥವಾ ಅಧಿಕಾರದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯೇ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಆಗಲಾರದು.
- ಡಿ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆ, ಅವರು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳಾಗುವರು.
- ಇ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೇ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಸರಕಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು.

ಎಫ್. ಅಂತರಾವಲೋಕನ, ಸ್ವಯಂ-ಅರಿವು, ಮತ್ತು ಸ್ವಯಂ-ವೀಕ್ಷಣೆ-ಇವುಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನಗಳು.

4.5.3.2. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ವಲಯಗಳು

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ನೆಲೆಗಟ್ಟು 2005 ರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಈ ರೀತಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ:

ಮಕ್ಕಳ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಬೇಕು. ಕಲಿಯುವವನಿಗೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ಥಳದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮತ್ತು ಗೌರವ ಸಿಗುತ್ತದೋ ಕಲಿಸುವವನಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಬೇಕು. ಕೇವಲ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಾತ್ರ ಆದೇಶಗಳನ್ನು, ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಲ್ಲ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ದನಿಯನ್ನು ಉನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ನಿಕಟವಾದ ತರಗತಿಯ ಜೀವ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುತ್ತವೆ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಮತ್ತು ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲರ ಸಂಬಂಧವು ಸಮಾನತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಪರಸ್ಪರ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ವಾರ್ಷಿಕ, ಮಾಸಿಕ ಮತ್ತು ವಾರದ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್ ಪರಾಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆ ಕುರಿತಂತೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವರ್ಗದ ಸಮಾಲೋಚನೆಗೆ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಒದಗಿಸಬೇಕು. ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ವಿವಿಧ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಬೇಕು.

ಆತ್ಮಾವಲೋಕನ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಕಾಲ

- ದಿನಂಪ್ರತಿ (ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ 45 ನಿಮಿಷ) ಆ ದಿನವನ್ನು ಪುನರಾವಲೋಕಿಸುವುದು. ಮುಂದಿನ ದಿನ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ತಯಾರಿಸುವುದು. ಮುಂದಿನ ದಿನದ ಪಾಠಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಸ್ತು ಬೇಕೆಂಬ ಅವಲೋಕನ (ಇದು ಅವರು ಮನಗಲಸವನ್ನು ತಿದ್ದುವ ಕಾಲವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ).

- ವಾರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (2 ಅಥವಾ 3 ಗಂಟೆಗಳು) ಕಲಿಕೆಯ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಬೇಕು. ಮುಂದಿಟ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಯೋಜನೆಯ ಮತ್ತು ಪಾಠ ಯೋಜನೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಬೇಕು
- ತಿಂಗಳ/ಟರ್ಮಿನ (ಕೊನೆ ಪಕ್ಷ 1 ದಿನ) ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅವರ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವುದು: ಶಾಲೆಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಇಡೀ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ಥಳೀಯ ರಜೆಯ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವುದು, ವಾರ್ಷಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಆಟೋಟಗಳು, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಸಭೆ ಕರೆಯುವುದು, ಪೋಷಕರ ಸಭೆ ನಡೆಸುವುದು, ಪ್ರವಾಸ, ಕ್ಷೇತ್ರಪ್ರವಾಸ ಮಾಡುವುದು ಅಥವಾ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ತರಗತಿಗಳು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಮಾಡುವ ಯೋಜನೆಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು. ಫಲಕಗಳನ್ನು ಹಾಕುವುದು, ಅಥವಾ ಬದಲಾಯಿಸುವುದು, ಮಕ್ಕಳ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತಗೊಳಿಸುವುದು, ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಉಳಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು, ಶಾಲೆಗೆ ಹಾಜರಾಗುವಂತೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದೊಡನೆ ಶಾಲೆಯ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಪರಿವೀಕ್ಷಿಸುವುದು-ಇತ್ಯಾದಿ .
- ಒಂದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಂದೇ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಧಿಸುವ ಶಾಲಾ ಸಮುಚ್ಚಯಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಕರ ಸಭೆ ನಡೆಸುವುದು, ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ವಲಯಗಳು :

(ವಿಲ್ಯಾಸ್ 2007) ರವರು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆದ ಕೆಲವು ವೃತ್ತೀಯ ವಲಯಗಳಿವೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ-

ಎ) ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ :

ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಅಂತಿಮ ಅಧಿಕಾರ. ಬೋಧನಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ಗುರಿಗಳು, ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಿಷಯದ ಆಯ್ಕೆ, ಬೋಧನಾ ವಿಧಾನ, ಕೌಶಲಗಳು, ಮತ್ತು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನದ ವಿಧಿ, ವಿಧಾನಗಳು, ಸಮಯ ಪಾಲನೆ ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವರ್ತನೆಯ ವೀಕ್ಷಣೆ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾದ್ಯಂತವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಅಂಶಗಳಾಗಿವೆ.

ಬಿ) ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ರಚನೆ :

ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ರಚನೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ನೀಡುವ ಬೇಡಿಕೆ, ಪ್ರಾರಂಭಿಕ ಹಂತದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು, ಪಠ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ತರಗತಿಯ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸುವಿಕೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ಗುಣಾವಗುಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ-ಇವುಗಳು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಹೊರತಂದಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ, ಪಠ್ಯಕ್ರಮಾಧಾರಿತ ನವೀನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತರುವ ರೀತಿನೀತಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದು, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಆಚರಣೆಗಳು, ಬಾಹ್ಯ-ಕಾರಕ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಬೋಧನೆ-ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿರುವ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸಗಳೂ ಕೂಡ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳು ಪಠ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಲಾಗುವ ನವೀನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸುವುದು, ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ನಾಯಕತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಸಹಕರಿಸುವುದು- ಇವುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಭಾವಿಸುತ್ತವೆ.

ಸಿ) ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೋಚರವಾಗುವಂತೆ ತೋರುವ ಈ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಶಾಲಾ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ವಿಷಯಗಳು, ಶಾಲಾ ಖರ್ಚು-ವೆಚ್ಚಗಳು, ಆದಾಯ-ವ್ಯಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಶಾಲಾ-ಬಜೆಟ್ ತಯಾರಿಸುವುದು, ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ತರಗತಿಯ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯ ರಚನೆ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಏನೇ ಆದರೂ ಎಲ್ಲ ಶಿಕ್ಷಕರೂ ಈ ರೀತಿಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಿಂತ ಆ ಶಾಲೆಯ ಹಿರಿಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

ಡಿ) ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ :

ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ತಾವು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರೇ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಅಥವಾ ಪರವಾನಗಿ ಇರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅನುಮೋದನೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಷಯ, ವಿಧಾನ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ ಅಂಶಗಳು :

ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಅಂಶಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುವು :

1. **ವೃತ್ತಿಪರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಂಬಲ :** ಶಿಕ್ಷಕರು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಾಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಸಂಭವನೀಯ ಆಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ಬಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತೋರಬೇಕಾಗುವುದು. ಈ ಅಂಶವು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಶಾಲೆಗೆ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದು.
2. ತಮ್ಮ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಅನುಭವವು ದೊರಕುವುದು ಯಾವಾಗ ಎಂದರೆ, ನೂತನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಪೂರೈಸಿದಾಗ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡಾಗ, ಮತ್ತು ನವೀನ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅವಕಾಶಗಳು ದೊರಕಿದಾಗ. ಈ ಅಂಶವು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಘಟಿಸದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಿಲ್ಲ.
3. **ಶಿಕ್ಷಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ :** ಪಜಾರ್ಸ್ (1992) ಪ್ರಕಾರ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಮೌಲ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು, ಅವರ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತು, ತಮ್ಮ ಬಗ್ಗೆ ಅವರೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಧೋರಣೆಗಳು, ಅವರ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ, ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಅವರು ಹೊಂದಿರುವ ದೃಷ್ಟಿಕೋನಗಳು ಅವರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು.
4. **ಶಿಕ್ಷಕರ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು :** ವೃತ್ತಿ-ಸಂತೃಪ್ತಿ, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ತಲುಪುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾಳಜಿ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಗ್ಗೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರುವುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಇವುಗಳು ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಾಗಿ ಪ್ರಭಾವಿಸುವ ಕಾರಕಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಬಾಹ್ಯಕಾರಕಗಳಾಗಿ, ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡಿ, ಇಂಕ್ರಿಮೆಂಟ್‌ಗಳು,

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳು ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಆಂತರಿಕ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಬಾಹ್ಯ ಅಭಿಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಹೊರಗಿನ ಒತ್ತಡ, ಅಧಿಕಾರಗಳ ಋಣಾತ್ಮಕ ಧೋರಣೆ, ಆತಂಕ ಮತ್ತು ಅವಸರದ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಧಕ್ಕೆ ತರುವುವು.

ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ಕ್ರಮಗಳು:

ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಸ್ತುತ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ರಾಮೋಸ್(2006) ನೀಡಿರುವ ಸಲಹೆಗಳು ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತಿವೆ:

ಸ್ವಯಂ-ಅರಿವು: ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸ್ವಯಂ ಅರಿವನ್ನು ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಲ್ಲವೋ ಆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಲಿಯಬೇಕೆಂಬ ತುಡಿತವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸ್ವಯಂ-ಅರಿವು ಅವರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಅವರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ತಮ್ಮ ಸುತ್ತ-ಮುತ್ತ ಏನಾಗುತ್ತಿದೆ, ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಹೇಗಿದ್ದಾರೆ, ತಾವು ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಾಲೆಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆ, ತನ್ನ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮುದಾಯದ ಬಗ್ಗೆ, ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ, ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ಇಡೀ ವಿಶ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ತಮ್ಮ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಂತೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅಗತ್ಯ ಮತ್ತು ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇನ್ನಾರೂ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು, ಅವರ ಕನಸುಗಳು, ಅವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳು, ಅವರಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ವಯೋಸಹಜ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವರ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಶಿಕ್ಷಕರಾಗಿ ಬದಲಾಗುವಾಗ ಅವರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ-ಇವೆಲ್ಲವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ : ಯಾರೇ ಶಿಕ್ಷಕರಿರಲಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ಕರಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಪುನಃಶ್ಚೇತನಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವರಿಂದ, ಬದ್ಧತೆ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಪರ ಕಾರ್ಯಕೌಶಲಗಳು, ಸಂಘಟನೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿ, ತರಗತಿಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ನಿಭಾವಣೆ, ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆ, ಏನೇ ಬಂದರೂ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಛಲ, ತಾವು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯದ ಬದ್ಧತೆಗಳನ್ನು ತೋರಲೇಬೇಕಾಗುವುದು.

ಸವಾಲುಗಳು : ಸವಾಲುಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಷ್ಟವೆಂದು ಪರಿಗ್ರಹಿಸದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಗೆಲುವಿನ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಸವಾಲುಗಳು ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಬೌದ್ಧಿಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಕೌಶಲಗಳ ಸಮೀಕರಣವನ್ನು ಬೇಡುವುವು. ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸವಾಲುಗಳೆಂದರೆ, ಹೊಸದಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ಕ್ಲಿಷ್ಟಕರವಾದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸುಧಾರಣೆ, ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪಾಲುದಾರಿಕೆ : ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮತ್ತು ಪಾಲುದಾರಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವ ಪ್ರಮುಖ ತಂತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಒಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು, ಒಟ್ಟಿಗೆ ರಚನಾ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಕಾರ್ಯಶೀಲರಾಗಿ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಂಡ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು, ಪರಸ್ಪರ ಸಹಕಾರದಿಂದ ಸಮಾಜೋಪಯೋಗೀ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ರಚನಾತ್ಮಕವಾಗಿ, ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವೃತ್ತಿಪರವಾಗಿ ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ಜೀವತಳೆಯುವುದು.

ಬದಲಾದ ಪಾತ್ರಗಳು : ತರಗತಿಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡುವ, ಉಪದೇಶ ನೀಡುವ ಪಾತ್ರದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊರಬಂದು, ವಿನೂತನವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡುವ ಕಾಯಕದಿಂದ ಬದಲಾಗಿ ಓರ್ವ ಉತ್ತಮ ಶ್ಲೋಕವಾಗಿ, ವೀಕ್ಷಕನಾಗಿ, ಪರಿಕ್ಷಕನಾಗದೆ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಕನಾದಾಗ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಒಲಿದು ಬರುವುದು.

ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಲತಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು : ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತು ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇತರ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸಹಭಾಗಿತ್ವದಿಂದಲೂ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು, ಸ್ವಯಂ-ವೀಕ್ಷಣೆ, ಸಹಪಾಠಿ-ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ವೀಕ್ಷಣೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಹೊಂದಬಹುದು.

ವೃತ್ತಿಪರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದು : ಇದರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದರ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗುವುದು. ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಸೆಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಇಂತಹ ಅಧ್ಯಯನ ಅಭ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸಬಹುದು.

ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಬಳಕೆ : ಇದೂ ಕೂಡ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಪೂರಕವಾದ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದೆ. ತಾವು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರಾವೀಣ್ಯತೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವುದು.

ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಪ್ರಭಾವ: ಉತ್ತಮವಾದ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷವಾದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಮೇಲೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೇ ಬೀರುವುವು, ಉದಾಹರಣೆಗೆ:

- ತರಗತಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅವರನ್ನು ಕಲಿಕೆಗಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬೆಂಬಲನೀಡುವುದು
- ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಬೋಧನಾ ತಂತ್ರೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅನೇಕ ಬೇಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯಗಳಿಗೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದಾದ ಕಲಿಕಾ ಅನುಭವಗಳನ್ನು, ಅಂತರ್ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.
- ಸಮಸ್ಯಾ ಪರಿಹಾರಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಮತ್ತು ಇತರ ಸಂಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯಾಧಾರಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನೂ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೂ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಇದರಿಂದ ತಾವು ಕಲಿಯುತ್ತಿರುವ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದುವರು ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು.
- ಎಲ್ಲಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವ-ನಿರ್ದೇಶಿತ, ಪ್ರತಿಫಲನಾಧಾರಿತ ಕಲಿಕೆಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ನೀಡುವರು.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

1. ದಿನನಿತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಕರ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಎಂದರೆ _____
 - ಎ. ತಯಾರಿ ನಡೆಸುವುದು
 - ಬಿ. ದಿನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪುನರಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವುದು
 - ಸಿ. ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಇರುವುದು
 - ಡಿ. ಯೋಚಿಸುವುದು
2. ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು _____
 - ಎ. ಶಿಕ್ಷಣ ನೀತಿಯನ್ನು ರಚಿಸುವುದು
 - ಬಿ. ಶಾಲಾ ರಾಜಕೀಯ
 - ಸಿ. ಶಾಲಾ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಸ್ಥೆ
 - ಡಿ. ಬೋಧನೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ
3. ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಎ. ಶಾಲಾ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿವೆ.
 - ಬಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಗಳು ಅವರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸುವುವು.
 - ಸಿ. ಶಿಕ್ಷಕರು ಕ್ರಿಯಾ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ಅವರ ಸಂಬಳದಲ್ಲೇನೂ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಡಿ. ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಇಲ್ಲದೇ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಕರಗತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
 - ಇ. ಅಂತರ್ಜಾಲದ ಬಳಕೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರ ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಡಚಣೆಯಾಗುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಎಫ್. ಶಿಕ್ಷಕರು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕಿದೆ.

4.5.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರುಗಳು ಹೊಂದಿರುವ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೇ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಾವು ಏನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟ ವಿಚಾರವಾದಾಗ ಅದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ.
- ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನಡೆಸಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆತಿದೆಯೆಂದರೆ, ಅದರ ಆಗು-ಹೋಗುಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.
- ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯನ್ನು ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳು ಬಾಧಿಸಿದರೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಆ

ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಂಡು ವೃತ್ತಿಪರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ಮೂಡುವುದು.

4.5.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು-1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1.ಡಿ 2. ಸಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- X ಸಿ- ✓ ಡಿ- X ಇ- ಫಿ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1.ಬಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- X ಎಫ್- ✓

4.5.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಎಂದರೆ ಏನು? ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ವಲಯಗಳನ್ನೂ ಬೆಳೆಸುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ ವಿಶದಪಡಿಸಿ.

4.4.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. [https://www.researchgate.net/publication/contemporary approaches to teacher professional development](https://www.researchgate.net/publication/contemporary_approaches_to_teacher_professional_development)
2. <https://www.ncert.nic.in/departments/nic/dse/deptt/pdf>
3. The National Curriculum Frame Work 2005

ಬ್ಲಾಕ್-4 : ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಬೋಧನೆ

ಘಟಕ-6 : ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ

ಘಟಕದ ರಚನೆ

- 4.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು
- 4.6.2. ಪೀಠಿಕೆ
- 4.6.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು
- 4.6.3.1. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ-ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವಿಧಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-1
- 4.6.3.2. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳು
ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ-2
- 4.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ
- 4.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು-1 ಮತ್ತು 2
- 4.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು
- 4.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

4.6.1. ಕಲಿಕಾ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಈ ಘಟಕವನ್ನು ಕಲಿತ ನಂತರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಶಿಕ್ಷಕ ಶಿಕ್ಷಕಿಯರು ಕೆಳಗಿನ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗುವರು

- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಅರ್ಥ, ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವರು;
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವರು;
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೀಡುವರು;
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೂ, ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವರು; ಮತ್ತು
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಿರಿ.

4.6.2. ಪೀಠಿಕೆ

ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ನೀವು ಕೇಳಿ ಇರುತ್ತೀರಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸರ್ಕಾರದವರು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಸ್ಕೀಮ್ ಎಂದು ಹೊಸ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ, ಆ ಕಾರ್ಯದ ಗುಣಮಟ್ಟ, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಮಯ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವರು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಗರದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುವ ಒಳಚರಂಡಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ಎಳೆಯಲಾಗುವ ತರಹೇವಾರಿ ತಂತಿಗಳು (ಫೋನ್), ಕಾವೇರಿ ನೀರನ್ನು ನೀಡುವರು ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಾದ ಪೈಪುಗಳು,

ರಸ್ತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆದು ಗಿಡ ನೆಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ಯಾವಗಲೋ ಮಾಡುವ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯ ವೈಖರಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಯವರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜನರು ತರಾಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಜೋರಾಗಿಯೇ ಘಟ್ಟಿಸಿ ಕೇಳುವುದನ್ನೂ ನೀವು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ. ಅದೇ ರೀತಿ, ಗ್ರಾಹಕರ ವೇದಿಕೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನೀವು ನೋಡಿದ್ದೀರಿ. ಅಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ, ಯಾವುದಾದರೂ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಮೋಸವೇನಾದರೂ ಕಂಡುಬಂದರೆ, ಆ ವ್ಯಾಪಾರಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರ ವೇದಿಕೆಯಿಂದ ಕೋರ್ಟ್‌ವರೆಗೂ ಎಳೆಯಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ಕಲಬೆರೆಕೆ ವಸ್ತುಗಳ ಮಾರಾಟವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿ ಗ್ರಾಹಕರ ವೇದಿಕೆಯು ಬಹಳಷ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ ಮತ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ತಪ್ಪು ತಪ್ಪಾಗಿ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ನೀಡುವ ವೈದ್ಯರೂ ಕೂಡ ಈ ರೀತಿಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ರೀತಿ ಶಿಕ್ಷಕರು, ಶಿಕ್ಷಣ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮತ್ತು ಅವನ ಕಲಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ, ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ನೀವು ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲಿದ್ದೀರಿ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೆಂದರೆ ಏನು, ಅದರ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನಗಳೇನು ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲಿದ್ದೀರಿ.

4.6.3. ಕಲಿಕಾ ಅಂಶಗಳು ಮತ್ತು ಕಲಿಕಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು

4.6.3.1 ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ-ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವಿಧಗಳು

ಚಟುವಟಿಕೆ 1

ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಭಾಯಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿ. ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಲಾಗದ ಸಂಸ್ಥೆ/ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ನೀಡಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಜವು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದೆ ಎಂಬ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿ.

ಹಿಂದಿನ ಘಟಕದಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಶಿಕ್ಷಕರ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೂ ಈ ಘಟಕದ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಚರ್ಚೆಗೂ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧವಿದೆ. ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವಿಲ್ಲದ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೆ ಅರ್ಥವೇ ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಹೊಣೆ ಇದೆ. ಮಕ್ಕಳ ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಕರು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಏನೇ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾಗಲೀ, ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೇ ಆಗಲಿ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಣಾಮವು ಏನೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅದರ ಹೊಣೆಯು ಶಿಕ್ಷಕರದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನವರೆಗೂ ಮತ್ತು ಈಗಲೂ ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಬಹಳಷ್ಟು ಚರ್ಚೆಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅವರೇ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದು ಇದರ ಅರ್ಥ. ಶಿಕ್ಷಕರ ಬೋಧನೆಯು ಎಷ್ಟೇ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೂ ತರಗತಿಯ ಕೆಲವು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಾದರೂ ಕಲಿಯದೇ ಇರಬಹುದು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಅವರನ್ನು ಹೊಣೆಗೀಡಾಗಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲದೇ ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೂ ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕಾದುದು ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಹೈಮ್ (1995)ರವರ ಪ್ರಕಾರ “ಏನೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೇ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವಾಗಿರುತ್ತದೆ”. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯು ಅಧಿಕಾರದ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದು. ಹೈಮ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಬಹುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಬಹುತ್ವ-ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಅಧಿಕಾರ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾ ಆತ ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಕನಿಷ್ಠ ಇಬ್ಬರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಒಂದು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾದ ಸಂಬಂಧ. ಈ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕೃತ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವರು. ಇದು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು

ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿಯಂತ್ರಣದ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸಬಹುದು ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು, ಇದು ವಿಶ್ವಾಸಯುತ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು (ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ನೆಲೆಗಟ್ಟು), ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು (ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ) ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುವುದು. ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗ, ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಕರೆಷ್ಟು ಜವಾಬ್ದಾರರು ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುವುದು. ಇದು ಧನಾತ್ಮಕ, ಋಣಾತ್ಮಕ, ಉದ್ದೇಶ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಅಥವಾ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶ ಇಲ್ಲದೆಯೂ ಆಗಿರಬಹುದು.

ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೆಂಬುದು ಬಹು ಸಂಕೀರ್ಣವಾದ ಪದವಾಗಿದ್ದು ಹಲವಾರು ಸಂದರ್ಭಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ರೀತಿಯ ಅರ್ಥ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ವಿಧಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿಯುವುದು ಒಳಿತು. ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಅಳವಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ವಿಧಗಳು:

ಲೆವಿಟ್ಸ್, ಜಾಂಟಾ, ಮತ್ತು ವೆಗ್ರಿಚ್ (2008) ತಮ್ಮ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ವಿಧಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಗಮನಿಸಿ:

ಸಂಘಟನೆಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ : ಸಂಘಟನೆಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಮೇಲಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಯುವ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿರುವುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು ಮತ್ತು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಸುವವರ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಅದನ್ನು ಯಾರ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾಗಿ ಸಮತವಾಗಿರುವ ನಿಯಮಗಳು, ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ಇದು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಅಧಿಕೃತ ಅಧಿಕಾರ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಕೆಲವು ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಾದುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ರಾಜಕೀಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ : ರಾಜಕೀಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಚುನಾಯಿತರಾದ ರಾಜಕಾರಿಣಿಗಳು, ಅವರ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಆಯಾಮಗಳಿದ್ದು ಅವುಗಳು ಹೀಗಿವೆ:

- (1) ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಚುನಾವಣೆ
- (2) ಸಚಿವಾಲಯ ಮತ್ತು ಅವರ ಇಲಾಖೆಗಳು- ಸಚಿವಾಲಯದಿಂದ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯವಾಗಲೀ ಅದರ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಅದರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಅಲ್ಲಿನ ಸದಸ್ಯರುಗಳದ್ದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.
- (3) ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳು-ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕ ಅಥವಾ ಇನ್ಯಾವುದಾದರೂ ಅಧಿಕೃತ ದಾಖಲೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಕಾರ್ಯಗಳು.

ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ : ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯ, ವಕೀಲರು, ಮತ್ತು ಇತರ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು ನಡೆಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಸಮಾಜಘಾತಕ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರಯುತವಾಗಿ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವುದು.

ವೃತ್ತಿಪರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ : ಶಿಕ್ಷಕರಂತೆಯೇ, ಡಾಕ್ಟರ್, ಲಾಯರ್, ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳು ವೃತ್ತಿಪರರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅವರವರದ್ದೇ ಆದ ವೃತ್ತೀಯ ಸಂಘಗಳಿಂದ, ವೃತ್ತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನೀತಿ, ನಡವಳಿಕೆ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ನಿಯಮಗಳು ಆದರ್ಶೀಕೃತ ನಿಯಮಗಳಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಈ ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧರಾಗಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ತಮ್ಮ ವೃತ್ತಿಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಈ ನಿಯಮಗಳನ್ನೂ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ನೀತಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ : ಯಾವುದೇ ವೃತ್ತಿಯಾಗಿರಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅಂತರ್ಗತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಯಂ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೇ ಪಾಲಿಸುವರು. ನೀತಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಭೇದನವು ಅವುಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ ಎಂಬುದರ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಶಿಕ್ಷಕರು, ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ತೋರುವ ಕಳಕಳಿ, ಕಾಳಜಿ, ಬದ್ಧತೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರ ಪೋಷಕರು, ಮತ್ತು ಇತರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಾಗೀದಾರರ ಬಾಧ್ಯತೆಯಿಂದ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಗತಿ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

- ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಪೂರಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಂಶ _____
 - ಎ. ಸರಕಾರ
 - ಬಿ. ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ
 - ಸಿ. ಸಮಾಜ
 - ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಣ
- ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಎಂದರೆ _____
 - ಎ. ನ್ಯಾಯಯುತ ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯ ಬಳಕೆ
 - ಬಿ. ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ಬಳಕೆ
 - ಸಿ. ನಿರಂಕುಶವಾದ ಅಧಿಕಾರದ ಬಳಕೆ
 - ಡಿ. ನಂಬಿಕೆ
- ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸಲಾಗುವುದು.

- ಬಿ. ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಬಹು-ಆಯಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ಸಿ. ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೆಂಬುದು ಕೇವಲ ನೈತಿಕ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ.
- ಡಿ. ಶಿಕ್ಷಕರಂತೆಯೇ, ವೈದ್ಯರು, ವಕೀಲರು ಮತ್ತು ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ನಿಬಂಧನೆಯಿರುವುದು.
- ಇ. ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಎಫ್. ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದ ಪ್ರಜಾಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ರಾಜಕೀಯದ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವಿರುವುದು.

4.6.3.2. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಕಾರ್ಯಗಳು

ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳು ತನ್ನಂತೆ ತಾನೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುವು. ಹಾಗಾದರೆ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಆ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಾವುವು? ತಿಳಿಯೋಣ:

ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ನಿಯಂತ್ರಣ : ನಾಗರಿಕರಿಂದಾದ ಈ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಅವರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿ ತೋರಿಬರುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಪಾತ್ರವನ್ನೂ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಅವರ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು, ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದು, ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದ ಹಾಗೂ ದಕ್ಷವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ: ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಶಾಂತಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜಬಾಹಿರವಾದ ವರ್ತನೆಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಒಪ್ಪುವ ವರ್ತನೆಗಳ ಪೋಷಣೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ಒಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ನಿರ್ವಹಣೆಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಬೆಂಬಲ: ಯಾವುದೇ ಸಂಘಟನೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ಏನೇ ನಿರ್ವಹಣೆಗಳಾಗಿರಲಿ ಅವುಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಡದ ವಸ್ತುಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸನೀಯ ಉತ್ಪಾದನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವುದು.

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿಸುವುದು: ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯ ನಿಭಾವಣೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುಧಾರಣೆಯನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡುವುದು. ಅದರಲ್ಲೂ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ನೀಡುವ ಕಡ್ಡಾಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಶಿಕ್ಷಕರು, ಪೋಷಕರು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಿಂದುಗಳ ನಡುವೆ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದು. ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳುವುದರ ಖಚಿತತೆಯನ್ನು ಇದು ತಿಳಿಸುವುದು, ಮತ್ತು ಅವರ ದೂರುಗಳಿಗೆ ಸೂಕ್ತವಾದ ಪರಿಹಾರ ಕೊಡುವುದನ್ನು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿಭಾಯಿಸುವುದು. ಯಾವುದೇ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಯಾರಿಗೇ ಆಗಲಿ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಆ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಗಳೇ ಹೊರಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರವು ಅವರಿಂದಲೇ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು.

ಅದುಮಿಟ್ಟ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ : ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಯಾವುದಾದರೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಘಟಿಸಿದ ಅನ್ಯಾಯ, ದೌರ್ಜನ್ಯ, ಶೋಷಣೆ, ನೈತಿಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ದಂಧೆಗಳು, ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಲುಗಾಡಿಸುವ ಯಾವುದೇ ಘಟನೆಗೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಒಂದು ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಇದು ನಿರ್ಮಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಘಟನೆಗಳ ಆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿದು ಅದರ ಮೂಲವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಜಾಲಾಡಿ ಯಾವುದು ತಪ್ಪು, ಸಮಾಜ-ಬಾಹಿರವಾದುದು, ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕಂಟಕವಾದುದು ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದು.

ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವಗಳು ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಗುವುವೆ?

ಶಿಕ್ಷಕರು ವೃತ್ತಿಪರರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ಬೇಕೇ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರ ಬೋಧನೆ, ಯಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಶಿಕ್ಷಕರ ನಿರ್ಧಾರಗಳು, ಪಠ್ಯಕ್ರಮ ಚಲಾವಣೆ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ಬಳಕೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆಯೇ ಇರುವುವು. ಹಾಗಾಗಿ ಯಾವ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯಿಂದ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಳಸುವರೋ ಆ ಶಾಲೆಯು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ತೋರುವುದು ಸಂಶೋಧನೆಗಳಿಂದ ಧೃವಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಕೆಲವು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಇದ್ದು, ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಇಲ್ಲದಿರುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಿತಾಂಶವು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಕಲಿಕಾ ಫಲಶ್ರುತಿಯು ಅಷ್ಟೇನೂ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳದಂತಿದ್ದು ಋಣಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದವು. ಇಂದಿನ ಮಕ್ಕಳೇ ಮುಂದಿನ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗುವುದರಿಂದ ಸಮಾಜದ ಹಿರಿಯರಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಹೊಣೆ ಇರುವುದು. ಸ್ವಾಯತ್ತ ಶಾಲೆಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಚೌಕಟ್ಟಿನೊಳಗೇ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸಬೇಕಾದದ್ದು ಅನಿವಾರ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದೊಡನೆಯೇ ಬರುವುದು. ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಇಲ್ಲದ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದು. ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಜೊತೆಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಎರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಪೂರಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

ಈ ಕೆಳಗೆ ಬಹುಆಯ್ಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಕಾರ ಸರಿ ಉತ್ತರದ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ :

- ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಾವು ನೋಡುವುದು_____
 - ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ
 - ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ನಿಯಂತ್ರಣ
 - ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ
 - ರಾಜಕೀಯ ನಿಯಂತ್ರಣ
- ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಮತ್ತು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು _____
 - ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ
 - ರಾಜಕಾರಿಣಿಗಳ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ
 - ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ
 - ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನಾಗರಿಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ
- ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿ ಎನಿಸಿದುದನ್ನು '✓' ಚಿಹ್ನೆ ಮತ್ತು ತಪ್ಪು ಎನಿಸಿದುದನ್ನು 'X' ಚಿಹ್ನೆಯ ಮೂಲಕ ಸೂಚಿಸಿ:
 - ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯೊಂದರ ಪರಿಣಾಮದ ಮುಂದುವರಿದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ.
 - ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೆಂದರೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಿಂದ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ತೀರ್ಮಾನ.

ಸಿ. ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಗೂ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವಕ್ಕೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲ.

ಡಿ. ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದಿಂದ ಯಾವ ಧನಾತ್ಮಕ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಆಗಲಾರವು, ಅದು ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಚಿಂತನೆಯಷ್ಟೇ.

ಇ. ಸಮಾಜಬಾಹಿರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಸಾಮಾಜಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಎಫ್. ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಗೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲರೂ ಬಾಧ್ಯರು.

4.6.4. ಸಾರಾಂಶಿಸೋಣ

- ಅನೇಕ ವೃತ್ತಿಪರ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಪರಕಲ್ಪನೆಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೈದ್ಯರು, ವಕೀಲರು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ, ಇಂಜಿನೀಯರ್‌ಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೂ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಆಯಾಮವಿದೆ.
- ಹೈಮ್(1995) ರವರ ಪ್ರಕಾರ “ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವೆಂದರೆ, ಏನೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೇ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವಾಗಿರುತ್ತದೆ”. ಇಲ್ಲಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯು ಅಧಿಕಾರದ ನ್ಯಾಯಯುತ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದು.
- ಹೈಮ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಬಹುತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆ. ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಬಹುತ್ವ-ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ, ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಅಧಿಕಾರ, ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಸೇರಿರುತ್ತವೆ.
- ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು (ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ನೆಲೆಗಟ್ಟು), ಅಥವಾ ಯಾವುದಾದರೂ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು (ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ದೊರೆತ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ) ವಿವೇಚಿಸಲಾಗುವುದು.
- ಶಿಕ್ಷಕರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದಾಗ, ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುವ ಬೋಧನಾ-ಕಲಿಕಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗುವುದು.ಹಾಗೆಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕಾ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷಕರೆಷ್ಟು ಜವಾಬ್ದಾರರು ಎಂಬ ವಿವೇಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುವುದು.
- ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು, ಸಂಘಟನೆಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ, ರಾಜಕೀಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ, ಕಾನೂನಾತ್ಮಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ, ವೃತ್ತಿಪರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಮತ್ತು ನೀತಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ.
- ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ದೆಸೆಯಿಂದಾಗಿ ಹಲವಾರು ಕಾರ್ಯಗಳು ತನ್ನಂತೆ ತಾನೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುವು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವೀಯ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಿರ್ವಹಣೆಗಳ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಬೆಂಬಲ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸುಧಾರಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅದುಮಿಟ್ಟ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ವೇದಿಕೆಯಾಗಿ, ಇತ್ಯಾದಿ.
- ಶಿಕ್ಷಕರು ವೃತ್ತಿಪರರೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಒಂದು ಮಟ್ಟದವರೆಗೆ ಸ್ವಾಯತ್ತತೆ, ಬೇಕೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅದು ಅವರ ಬೋಧನೆ, ಯಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.ಇದಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡಂತೆ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರಗತಿಯ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಕರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

4.6.5. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತರಗಳು 1 ಮತ್ತು 2

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-1

1. ಬಿ 2. ಎ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- ✓ ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓

ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ-2

1. ಸಿ 2. ಡಿ 3. ಎ- ✓ ಬಿ- ✓ ಸಿ- X ಡಿ- X ಇ- ✓ ಎಫ್- ✓
-

4.6.6. ಘಟಕಾಂತ್ಯ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು

1. ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಅರ್ಥ, ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಸ್ವರೂಪ ಮತ್ತು ಸಾಧನಾ ವಿಧಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ.
-

4.6.7. ಪರಾಮರ್ಶನ ಸೂಚಿ

1. [https://www.researchgate.net/publication/contemporary approaches to teacher professional development](https://www.researchgate.net/publication/contemporary_approaches_to_teacher_professional_development)
2. <https://www.ncert.nic.in/departments/nic/dse/deptt/pdf>
3. The National Curriculum Frame Work 2005
